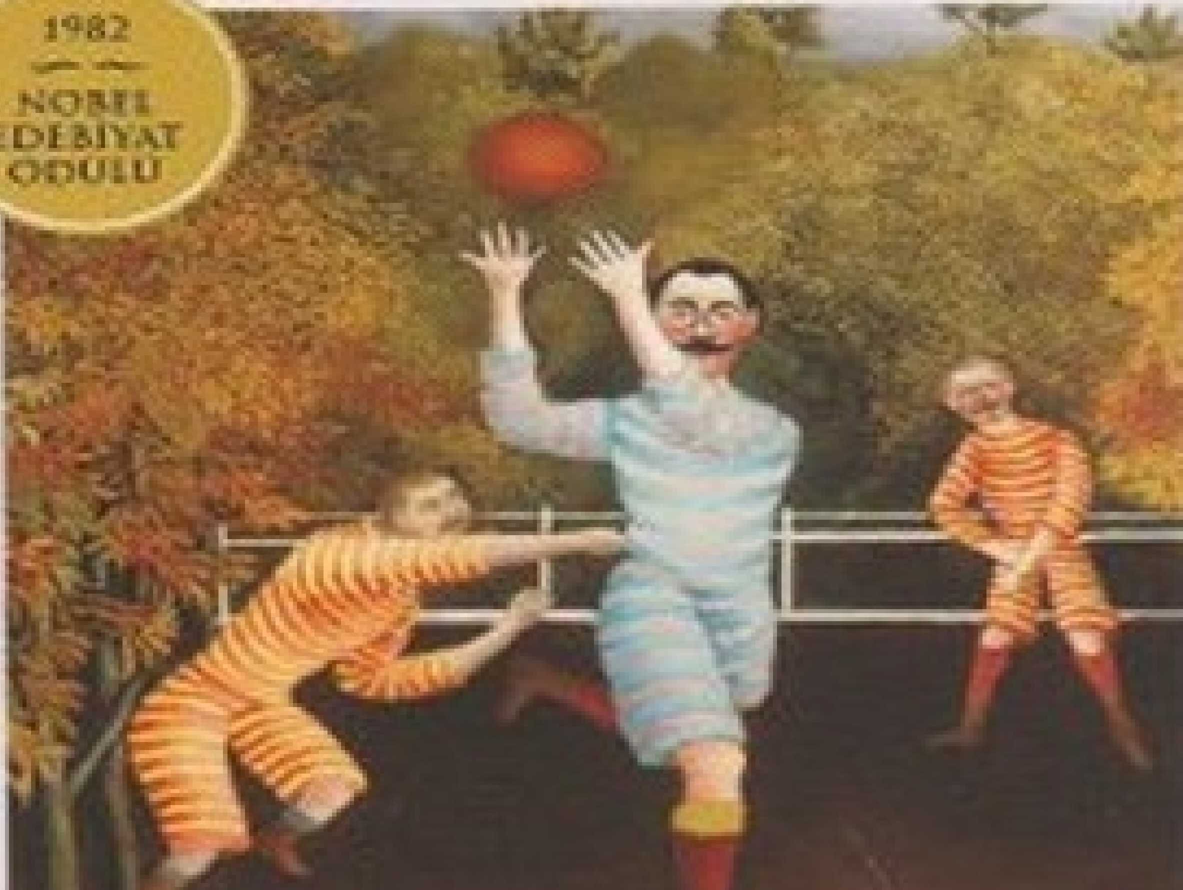
GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

BAŞKAN BABAMIZIN SONBAHARI

1982
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: TOMRİS UYAR

CAN

8. BASKI

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

BAŞKAN BABAMIZIN SONBAHARI

Gabriel Garcia Marquez

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Türkçesi

TOMRİS UYAR

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Babıâli Cad. Sıhhiye Apt. No. 19 Kat 2 Cağaloğlu-İstanbul

Telefon: 528 6113 Faks: 513 5

Özgün adı

El Otono del Patriarca

ISBN 975.510.267-© Onk Ajans Ltd. / Can Yayınları (1982)

1

Hafta sonunda akbabalar, balkon pencerelerindeki kepenkleri gagalayarak başkanlık sarayına girdiler, kanat çırpışları, içerdeki durağan zamanı dalgalandırdı ve pazartesi günü tan ağarırken, kent, büyük bir ölü ve çürüyen bir görkemin ılık esintisiyle, yüzyılların uyuşukluğunu üstünden attı. Ancak o zaman, kimilerimizin Önerdiği üzere ana kapıyı menteşelerinden sökmek için koçbaşı kullanmadan ve daha gözü pek olanlarımızın sözlerine uyarak, yıkılmaya yüz tutmuş, kaç kereler payandalanmış taş duvarları zorlayıp içeri girme yiğitliğini gösterebildik, yapının cesur çağlarında, William Dampier'in Lombardiyalılarına karşı direnmiş koskocaman kurşungeçirmez kapılar, bir omuzlayışta açılıverdi. Başka bir çağın havasına girmiş gibiydik; saltanatın bu geniş inindeki beton tuzaklarda hava daha hafifti, sessizlik epeskiydi ve ölgün ışıkta nesneler kolaylıkla seçilemiyordu. Girişte, döşeme taşlarının boydan boya alttan süren ayrıkotlarına boyun eğdiği avluda, görevini bırakıp kaçan nöbetçinin kulübesindeki keşmekeşi gördük, silahlıklardaki pusatları gördük, ansızın bastıran bir ürkü sonucu yanda kalmış pazar öğle yemeğinin artıklarıyla dolu tabakların dizildiği uzun, kaba tahta masaları, gölgeler içinde hükümet konağının bulunduğu bölmeyi gördük, en tatsız hayatlardan da daha ağır işlem görmüş dosyaların arasından fışkıran renk renk mantarları, solgun irisleri, avlunun tam ortasında, en aşağı beş kuşağın askeri törenle vaftiz edildiği vaftiz kurnasını gördük, geride, şimdi atlı arabaların durduğu eski genel valilik ahırını, kamelyalarla kelebeklerin ortasında, ayaklanma günlerinden kalma üstü kapalı faytonu, salgından kalma yük arabasını, kuyrukluyıldızın göründüğü yıldan kalma yolcu arabasını, düzenin yerleştiği yılların

simgesi cenaze arabasını, barışın ilk yüzyılından kalma uyurgezer kupayı gördük, tozlu örümcek ağlarının altında sapasağlamdı hepsi, bayrağın renklerindeydiler. Bitişik avluda, demir parmaklığın ardında, evin tantanalı günlerinde cüzzamlıların gölgesinde uyukladıkları, ay tozuyla kaplı gül fidanları vardı, büyük bırakılmışlıkları içinde öylesine gürelmişlerdi ki, bahçenin ötelerinden burnumuza kadar gelen leş kokusu, kümes kokusu, bir süre önce mandıraya çevrilmiş koloni kilisesinden yükselen tezek kokusu ve ineklerle askerlerin dışkı ve ekşi sidik kokularıyla kaynaşmış bu başları gül kokusunun sızmadığı tek çatlak bile kalmamıştı. Sık, boğucu fundalığı aralayınca, karanfil saksıları, astromelya dalları ve hercai menekşelerle kemerli geçidi, odalıkların barındığı bölmeyi gördük, ev içi ıvır zıvırlarının çeşitliliği, hele sürüyle dikiş makineleri karşısında, ola ki, diye düşündük, burada binden fazla kadın yaşamıştır zamanında, yedi aylık doğan piçlerden bir orduyla, mutfaklardaki savaş alanıkeşmekeşini gördük, muslukların yanı başında güneşte çürüyen birtakı giysiler, odalıklarla askerlerin ortaklaşa kullandıkları toprak ayakyolunu ve arkalarda Küçük Asya'dan kendi toprakları, kendi özsuları ve nemleri korunarak, koskocaman, özel deniz aşan serlerle canlı canlı getirtilmiş Babil söğütlerini gördük, onların da arkasında hükümet konağını gördük, dev bir yapıydı ve hüzünlüydü, akbabalar, didik didik edilmiş pancurlardan içeri dalıyorlardı hâlâ. Sandığımız gibi, yüklenmek zorunda kalmadık, ana kapı bir sesin usul yüklenişiyle kendiliğinden açıldı, yol halısı inek tırnaklarıyla delik deşik olmuş çıplak, taş merdivenlerden çıkıp birinci kata vardık, ilk geçitten, özel yatak odalarına kadar, yerle bir olmuş yazıhaneler, arsız ineklerin istilâsına uğramış protokol salonları, kadife perdeleri ve iskemle püsküllerini kemiren inekler gördük, askerlerle azizlerin, kırık dökük eşyaların arasına atılmış, yere çalınıp taze inek fışkısına bulanmış kahramanlık portrelerini gördük, ineklerin kemirip bitirdikleri bir yemek odası gördük, yine ineklerin hışmına uğramış, sıçılıp sıvanmış müzik odasını, kırılmış domino masalarını, keçelerini ineklerin kemirdiği bilardo masalarını, bir köşede öylece duran rüzgâr gülünü gördük, pusulanın dört bir yanında olup biten doğa olaylarına tıpatıp benzer sesler çıkaran bu gül sayesinde evdekiler, çekilmiş denize duydukları özlemi giderebiliyorlardı, her köşeden sarkan kafesleri gördük, bir hafta önce bir gece, üstlerine geçirilmiş örtüler

de duruyordu daha ve sayısız pencerelerden yavaş yavaş doğan bu tarihsel pazartesiden habersiz, saf saf uyuyan, adına kent denilen o azman hayvanı gördük ve kentin ötesinde, ufka doğru, eskiden denizin bulunduğu uçsuz bucaksız düzlükte, katı ay külünden oluşmuş ölü kraterleri gördük. Birkaç ayrıcalıklı kişi dışında kimselerin adım atmadığı yasak bölmede akbabaların döktüğü kanın kokusunu duyduk, ilk olarak; akbabalardan yılların soluksuzluklarını ve içgüdüsel önsezilerini devraldık, kanat çırpışlarından yayılan çürüme kokusunu izleyerek kabul salonuna girince, ineklerin kurtlanmış iskeletleriyle karşılaştık, dişi gerileri boy aynalarında defalarca yansıyordu, sonra duvara gizlenmiş bir yazıhaneye açılan yan kapıyı ittik, orada O'nu gördük, rütbesiz şayak üniforması üstündeydi, çizmeleri, sol topuğunda altın mahmuzu, karada ve denizdeki bütün ihtiyar insanlarla bütün ihtiyar hayvanlardan daha da ihtiyardı, yerde yatıyordu, yüzüstü, sağ kolunu kıvırıp başına dayamıştı, yapayalnız bir zorba kimliğiyle yıllar yılı sürdürdüğü hayatının her gecesinde, bitimsiz gecelerinde hep nasıl uyumuşsa öyle. Yüzüne bakmak için sırtüstü döndürdüğümüzde, tanınacak durumda olmadığını fark ettik, gerçi yüzünü akbabalar didiklememişti, ama içimizden hiç kimse daha önce görmemişti ki onu, gerçi profili bütün demir paraların iki yüzünde de vardı, pullarda, kaput reklamlarında, kasık bağlarında, keşiş gömleklerinde, her yerde, gerçi göğsüne bayrak ve anayurdun simgesi ejderha oturtulmuş resmi her zaman, her yerde göze çarpardı ama biz bu resimlerin daha kuyrukluyıldızın göründüğü yıl bile aslına uygun sayılmadığını biliyorduk; o devirde ana-babalarımız onun kimliğini biliyorlardı, onlar da ana-babalarından duymuşlardı ve biz, çocukluğumuzdan başlayarak, onun egemenliğini sürdürdüğü bu konakta yaşadığına inanmaya alışarak büyümüştük; biri, bir festivalde onu Çin fenerlerini yakarken görmüştü; biri, hüzünlü gözlerini, solgun dudaklarını, dinsel, bezeklerle süslenmiş başkanlık koltuğunda başını düşünceli düşünceli salladığını gördüğünü söylemişti, çünkü yıllar önce bir pazar, huzuruna sokaktaki kör şarkıcıyı getirmişlerdi, beş sent karşılığında, unutulmuş şair Ruben Dario'nun şiirlerini söyleyecekti, yalnız başkanımızın izleyeceği bu şiir gösterisi için bir tomar para aldığından, keyfinden bayılıyordu herif, başkam görmemişti tabii, kör olduğundan değil, hummadan bu

yana hiçbir ölümlü görmemişti ki onu, yine de orada olduğunu biliyorduk, değil mi ki dünya dönüyordu, hayat sürüyordu, posta geliyordu, belediye bandosu cumartesileri, alanda, tozlu palmiyelerin ve loş ışıkların altında uçarı valsler çalıyordu ve bandoda, ölen mızıkacıların yerini başka ihtiyar mızıkacılar alıyordu. Son yıllarda, konaktan insan sesleri ve kuş cıvıltıları gelmemeye başlayınca, kurşun geçirmez kapılar ilelebet kapandığında bile, içerde birinin olduğunu biliyorduk, çünkü geceleri, bir geminin işaret ışığını andıran birtakım ışıklar sızıyordu denize bakan pencerelerden ve daha yakına gidecek cesareti gösterenler, payandalanmış duvarların arkasından binlerce toynak şakırtısıyla hayvan hırıltıları duyuyorlardı; bir ocak ikindisi, başkanlık balkonunda gurubu gözleyen bir inek görmüştük, düşünün bir, ulusal balkonumuzda bir inek, ne korkunç bir şey, ne boktan ülke, herkes ineklerin merdiven çıkamayacağını, yol halıları seyrelmiş merdivenleri bile çıkamayacağını bildiğinden, ineğin ne yapıp balkona çıktığı uzun uzun tartışıldı ve sonunda, ineği gerçekten gördük mü, yoksa ikindi üstü alanda gezinirken başkanlık balkonunda bir inek gördüğümüzü mü sandık, anlayamadık, o balkonda yıllardır bir şey görmemiştik çünkü ve geçen cuma tan ağarırken gelen ilk akbaba sürüsü de olmasa, daha nice yıllar göremeyecektik; akbabalar o gün, sağlık yurdunun saçaklarında hep uyukladıkları yerden uçuşa geçmişlerdi, ta içlerden, bir zamanlar denizin bulunduğu toz denizinin kıyılarından dalga dalga kopup geliyorlardı, bütün bir gün boyunca egemenliğin simgesi yapının üstünde halkalar çizerek uçtular, ta ki güveylik süslerini takmış, kızıl tüylü bir dövüşken, kral, sessiz bir buyruk verene kadar, işte cam şangırtıları, yüce bir ölünün saldığı esinti, ancak dirliği kalmamış bir evde rastlanılacak o akbaba saldırısı, camdan girip çıkmalar o zaman başladı da, bizler içeri girme yiğitliğini gösterdik ve ıssız sığmakta, görkemin yıkıntılarını bulduk, gagalanmış gövdeyi, genç kız eli gibi pürüzsüz o elleri; saltanat mührü, orta parmağının boğumundaydı, bedeni, denizin derinlerinden emdiği küçük yosunlarla asalakları fışkırtıyordu, özellikle kol altları ve kasıkları; fıtık ameliyatı geçirmiş hayasında, yelken bezinden bir fıtık bağı vardı, taşağı bir öküz böbreği iriliğindeydi ama nasılsa akbabaların gözünden kaçmış tek organıydı, gelgelelim bizler onun öldüğüne yine de inanamıyorduk, çünkü böyle giyimli kuşamlı, uykusunda

doğal bir ölümle ölmüşçesine, yazıhanesinde tek başına ikinci kez ölü bulunuşuydu bu, biliciler sulara bakıp öyle demişlerdi ya uzun bir süre önce. İlk ölüşünde, sonbaharının başlangıcında da bu durumda bulunmuştu, o zamanlar yatak odasının yapayalnızlığında bile, ölüme üstünlük tanımayacak kadar zinde bir ilgi duyuyordu ulusuna, yazgısı hiç ölmemekmiş gibi sürdürüyordu egemenliğini, o zamanlar burası, bir başkanlık sarayına değil bir pazar yerine benzerdi, küfe boşaltan, geçitlerde eşeklerin üstünden tavuk kümesleri indiren çıplak nöbetçileri, açlıktan kırılan torunlarıyla basamaklara çöküp devletten mucizevi bağışlar bekleyen dilenci kadınları yarıp geçmek, çanaklardaki gece çiçeklerini atıp yerlerine taze çiçekler yerleştiren, yerleri silen, balkonlarda halı döven, kuru daldan patpatların temposuyla düşsel aşk şarkıları söyleyen küfürbaz odalıkların sıçrattığı pis sulardan sakınmak gerekirdi ve bu şamatada, çekmecelerinde kuluçkaya yatmış tavuklar bulan tımarlı kamu görevlilerinin feryatları, helalarda orospularla askerlerin bitmeyen gitgelleri, kuş çığlıkları, ortalıkta hırlaşan sokak köpekleri; kapıları açık duran bu sarayda, hükümetin nerede olduğunu kestirmenin olanaksızlaştığı bu büyük kargaşada, kim kimin ne olduğunu, kimden yana olduğunu da bilmiyordu. Evin beyi, yalnızca bu pazar kargaşasına katılmakla kalmamış, kargaşayı yaratıp yönetmişti, onun yatak odasındaki ışıklar yanar yanmaz, daha horozlar ötmeden, başkanlık muhafızlarının çaldığı kalk borusu, yakınlardaki Conde kışlasına yeni günün başladığını bildirdi, sonra San Jeronimo üssü için bir boru daha çalınırdı, sonra doğru liman kalesine; kalede peş peşe tam altı kere çalınan boru, önce kenti uyandırdı, sonra da bütün ülkeyi: bu arada başkanımız oturağına kurulup düşüncelere dalar, yeni yeni başlayan kulak vınlamasını gidermek amacıyla ellerini kulaklarına bastırarak, o şanlı günlerde daha penceresinin altında uzanan oynak, kehribar rengi denizden geçen gemi ışıklarını gözlerdi. Evin yönetimine el koyduğu günden sonra her gün, ağıllarda ineklerin sağılışını denetler oldu, kentteki kışlaya üç başkanlık arabasıyla yollanacak sütü eliyle tartardı, mutfakta bir çanak koyu kahveyle, biraz çörek atıştırırdı, yeni günün delişmen esintileriyle nereye savrulacağını daha tam kestiremeden, hizmetçilerin lâklâkına kulak kabartarak; evinde aynı dili konuştuğu tek kimselerdi onlar, en çok onların içten pohpohlamalarına önem

verir, en iyi onların akıllarından geçeni okurdu, saat dokuza gelmeden az önce, özel avlusuna, badem ağaçlarının gölgesine oydurttuğu granit havuzda, kaynatılmış şifalı yaprakların arasında uzun uzun yıkanır ve ancak saat on birden sonra, tanın uyuşukluğunu üstünden atardı, gerçeğin tehlikeli oyunlarıyla yüzleşmeyi göze alabilirdi. Daha önceleri, denizcilerin çıkartması sırasında, ulusun yazgısını kararlaştırmak adına işgalci kuvvetlerin kumandanıyla birlikte yazıhanesine çekilmiş, önüne uzatılan yasaları, genelgeleri parmak basarak imzalamıştı, o zamanlar okuma-yazma bilmiyordu, ama onu yeniden ulusuyla ve saltanatıyla baş başa bırakıp gittiklerinde de yazdı hukukun ağır aksak yöntemleriyle kanının zehirlenmesine izin vermedi; sesiyle, sözüyle, fizik gücüyle sürdürdü egemenliğini, her zaman, her yerde katı pintiliğiyle hazır ve nazırdı, ama o yaştaki bir ihtiyara göre akıl almaz sayılabilecek bir zindeliği vardı, cüzzamlılar, ellerinden sağlık tuzu emmeye can atan körler, sakatlar kuşatırdı çevresini, deprem, güneş tutulması, artık-yıllar gibi Tanrı yanlışlarını onun düzelteceğini ilan eden okur-yazar politikacılarla gözü kara dalkavuklar; karda yürüyen fil adımlarıyla odaları arşınlar, devlet işlerini de ev işleri gibi aynı kolaylıkla, yalınlıkla yürütürdü, şu kapıyı burdan sök şuraya götür; götürürlerdi, yine getir lütfen; getirirlerdi, kulenin saati on ikide on iki kere vurmamalıydı, iki kere vurmalıydı ki hayat daha uzun görünsün; buyruk yerine getirilirdi bir an duraksamadan, bir an beklemeden; ölümcül siesta saatini saymazsak tabii, o zaman odalıklarının gölgesine sığınır, içlerinden birine saldırdığı gibi kadını soymadan, kendi de soyunmadan, kapıyı örtmeden girişirdi işe, canı tez bir güveyin gözyaşı işlemez solukları, altın mahmuzunun tutkulu çınlayışı ve köpeksi iniltiler duyulurdu bütün evde, bu aşk saatini yedi aylık doğmuş piçlerin pis bakışlarından kurtulmaya çalışmakla harcamış kadının şaşkınlığı, çıkın buradan diye bağırışı, git avluda oyna, çocuklar görmemeli böyle şeyler ve sanki ulusun semalarından bir melek geçmiş gibi ansızın dinerdi sesler, hayat dururdu, herkes parmağını dudaklarına bastırıp taş kesilirdi, soluk almazdı; sessizlik, şşt, general karı düzüyor, onu yalandan tanıyanlar bu kutsal an'a da bel bağlamazlardı pek, çünkü hep iki yerde birden olabilirmiş gibiydi, akşamüstü saat yedide, domino oynarken görürlerdi, oysa aynı anda kabul salonundaki sivrisinekleri defetmek için tezek yaktığını

görenler de olurdu, son penceredeki ışıklar sönünceye, başkanlık yatak odasının kapısındaki üç kol demirinin indiğini, üç kilidin kilitlendiğini, üç sürgünün sürüldüğünü kulaklarıyla duyana kadar boş avuntularla oyalanmazlardı; taş döşemeye, yorgunluktan bayılmışçasına bir gövde düşerdi, gelgitle birlikte bitkin bir çocuğun solukları derinleşirdi, ta ki rüzgârın arpı, ağustosböceklerinin seslerini ve kemanlarını susturana kadar ve kocaman bir dalga, genel valilerle korsanların eski kentinin sokaklarını tarayıp da hükümet konağının bütün pencerelerinden koskocaman bir ağustos cumartesisi gibi içeri yüklenene kadar, bir cumartesi ki aynalarda midyeler büyütmüş, kabul salonunu köpekbalıklarına teslim etmiş, tarih öncesi okyanusların ulaştığı en yüksek düzeyi aşıp toprağın, mekânın ve zamanın yüzünü silip geçmişti, yalnız o, tek başına, boğulmuş bir adamın düşlerinde, düşlerin ay-suyunda yüzükoyun sürüklenip kalmıştı, şayak er üniforması, çizmeleri, altın mahmuzuyla, sağ kolu başının altında kıvrılmış. İlk ölümünü izleyen acımasız yıllarda, kendisi yokuş aşağı giderken, doruğa tırmanan, kendisi coşkudan köpürürken, başarısız aşkların acısını çeken ikinci eş kişiliği, ne dalkavukların ileri sürdüğü gibi doğanın tanıdığı bir ayrıcalık, ne de hasımlarının söylediği gibi bir toplu sanrıydı; başkanımıza tıpatıp benzeyen Patricio Aragones, kusursuz hizmeti ve köpekçe bağlılığıyla onun bahtının açılmasını sağlamıştı; aranmadan bulunmuş bir benzer; general hazretleri demişlerdi, Kızılderili köylerini dolaşan düzmece bir başkanlık arabasına rastladık, herif üç kâğıtçılıkla para kazanıyor; evet, ölüler evini andıran oyuklarda sakin gözleri görmüşlerdi, solgun dudakları, kadife eldiveniyle önünde diz çöken halka avuç dolusu tuz saçan pürüzsüz, taze gelin elini; arabanın arkasından giden iri yarı iki süvari, sağlık dağıtımı karşılığında para topluyordu, düşünün generalim, düpedüz küfürdür bu; ama general, sahtekârı cezalandırmamış, onu gizlice huzuruna getirmelerini, halk ikisini birbirine karıştırmasın diye de başına bir çuval geçirmelerini buyurmuş, sonra da böylesi bir eşitliğin koşullarına düşmenin utancını çekmişti, Allah kahretsin bu herif benim işte, demişti, gerçekten de adam onun kalıbına girmişti sanki, yalnız öbürü, generalin buyurgan sesini asla çıkaramıyordu, bir de onun hayat çizgisi, başparmağının dibinde, hiç kesintiye uğramaksızın bir halka çiziyordu; adamı hemen kurşuna

dizdirtmeyişi, yalnızca kendi kuklası olarak kullanmayı tasarladığından ötürü değildi, bu tasarı çok sonra gelmişti aklına, ama öz yazgısının şifresinin bir düzenbazın avucunda yat tığını düşünmek, düpedüz canını sıkıyordu. General bu kuruntuların yersizliğini kavrayadursun, Patricio Aragones, kolunu bile kıpırdatmadan altı suikast atlatmış ve falakayla yassıltılan aylaklarını sürüyerek yürümeye alışmıştı, artık onunda general gibi kulakları vınlıyor ve kış sabahları tan ağarırken hayası sızlıyordu, altın mahmuzu takıp çıkarırken kayışları birbirine dolaştırmayı, böylelikle karşısındakileri oyalamayı zaman kazanmayı da öğrenmişti, tüh Allah kahretsin şu tokaları, Flaman demircileri şuncacık işi bile beceremiyorlar keratalar; babasının dükkânında şişecilik yaptığı günlerdeki şaklabanlığı, gevezeliği durulmuş, düşünceli, dalgın bir adam oluvermişti; insanların neler dediklerine aldırmıyor, gözlerdeki gölgelerden, neleri gizlediklerini kestirmeye çalışıyordu; sen ne dersin peki, diye sormadan, soruları asla yanıtlamıyordu, mucize sattığı günlerdeki aylaklığından da iz kalmamıştı, kendine işkence edercesine didiniyor, yerinde duramıyordu, boyuna yürüyüşe çıkıyordu, zamanla eli büsbütün sıkılaştı, gözü doymaz oldu, giysilerini çıkarmadan, yerde yatıyordu geceleri, yüzüstü, yastıksız, önceleri telâşla sahip çıktığı özel kimliğini, babadan kalma cam üfleme, şişe yapma mesleğinin altın uçarılığını yadsıyordu artık, ikinci bir taşın asla sığmayacağı köşelere taş koyarak saltanatın en büyük tehlikelerine karşı diretiyordu, düşman topraklarında hız kesiyor, yumuşacık düşlere, gerçekleşmesi olanaksız, bastırılmış nice iç çekişlerine kafa tutuyordu; uçucu, erişilmez güzellik kraliçelerine taç giydirirken, onlara elini değdirmiyordu bile, çünkü sonsuza kadar kendisine ait olmayan bir yazgıya boyun eğmişti, yoo, ne gözü doymazlık, ne de inançtı bu boyun eğmenin nedeni, general ayda elli peso ödeyerek kendi hayatını onun hayatıyla takas etmişti, üstelik kral olma felâketine uğramadan krallar gibi yaşama ayrıcalığını da vermişti, daha ne isteyebilirdi? Aralarındaki kimlik karışıklığı, rüzgârın azıttığı bir gece doruğuna varmıştı; general, Patricio Aragones'i yaseminlerin tatlı kokuları arasında denize bakıp iç çekerken bulmuştu, haklı bir korkuyla sormuştu, yemeğe kaplanboğan otu mu katmışlardı ne, neden böyle soluğu tıkanıyor, içi çekiliyordu; yoo hayır generalim, dedi Patricio Aragones, ondan da

beter, cumartesi günü bir karnaval kraliçesine taç giydirmiş, onunla ilk dansı etmişti, bir daha kurtulamamıştı o anıdan, görmemişti öylesini, dünyanın en güzel kızıydı, sizin ayarladığınız kadınlardan değil generalim, bir görebilseydiniz onu, o zaman rahat bir soluk almıştı general, ne oluyor canım, kadınlara tutulunca başı derde girer insanın; kızı kaçırsaydın ya, kendisi sonraları odalığı olan bir sürü güzel kadını kaçırmıştı, karıyı yatağa bastırıp, kollarına dört binici asker oturturum, sen kepçenle tadına bakarsın bu arada, Allah kahretsin, varsın tekmelesin, sen bu arada işini görürsün, en zorbaları bile önce öfkeyle çırpınır, sonra n'olur beni bu durumda bırakma generalim, böyle tohumu düşmüş elma çiçeği gibi bırakma generalim, diye yalvarırlar; gelgelelim Patricio Aragones bu kadarıyla yetinmiyordu, kadınların kendisini sevmelerini istiyordu, sözgelimi bu kız, generalin nasıl aşka geleceğini bilen ustalardan, bir bakışta anlaşılıyor, general bir çıkar yol buldu, ona odalıklarına giden gece geçitlerini gösterdi, onları kendisi gibi rahatça kullanmasına izin verdi; hemen saldıracaksın, çarçabuk, soyunmadan, Patricio Aragones de böylece sevda bataklığına batmış oldu, içinde kabaran tutkuları dindireceğini sanarak, ama artık öylesine kaygılıydı ki, bazen pazar lığın koşullarını unutuyor, pantolon düğmelerini dalgın dalgın çözüyor, ayrıntılarla oyalanıyor, en aşağılık kadınların en gizli cevherlerini, en derin iç çekişlerini koparıp alıyor, gölgelik yerlerde şaşkınlıktan güldürüyordu onları, seni ihtiyar çapkın seni, diyorlardı, ihtiyar yaşında iyice düştün bize ve o günden sonra ne ikisi, ne de kadınlar hangi çocuğun kimden olduğunu kestirebildiler, çünkü Patricio Aragones'in çocukları da generalinkiler gibi yedi aylık doğuyorlardı. Ve böylelikle başkanlık koltuğunun vazgeçilmez adamı oldu Patricio Aragones; rivayet ederler ki en sevilen, belki de en çok korkulan adamdı, generalin de silahlı kuvvetlere ayıracak vakti bollaşmıştı bu arada, hepimizin sandığı gibi egemenliğini sürdürmede silahlı kuvvetlerin desteğine gerek duyduğundan değil, tam tersi, onları en ürkünç doğal düşmanları saydığından, kimi subayları, başka subaylarca gözetlendiklerine inandırdı, darbe girişiminde bulunmasınlar diye görevlerini sık sık değiştirdi, özellikle arapsaçına çevirdi, her askeri üse, on atımlık merminin yanı sıra sekiz manevra mermisi veriliyordu, ıslak kum katılmış barut yolluyordu askerlere, gerçek donanım, başkanlık sarayının silâh

deposunda duruyordu, deponun anahtarları, eşleri olmayan başka anahtarlarla, kimselerin açamayacağı başka kapılar anahtarlarıyla birlikte bir halkaya geçirilmişti, anahtar destesini gözeten de, akademi bitirmiş bir topçu subayı olan, aynı zamanda savunma bakanlığı görevini ve yine aynı zamanda başkan muhafızları kumandanlığını, saray hizmetleri şefliğini üstlenmiş, bir keresinde başkanın kapalı faytonu suikast alanından geçmeden birkaç dakika önce bir dinamit kapsülünü zararsız hale getirmeye çalışırken sağ kolunu kaybettiği içinde domino oyununda başkanı yenmesine izin verilen birkaç ölümlüden birinin, can dost General Rodrigo de Aguilar'ın sakin gölgesiydi, General Rodrigo de Aguilar'ın koruyuculuğuyla Patricio Aragones'in varlığı, generale öylesine bir güven vermişti ki, kendi güvenliğini daha az düşünür olmuştu, gittikçe daha sık görünüyordu ortalıkta, kendi armasını taşıyan kapalı arabada, tek muhafızın eşliğinde kentte gezindi, dünyanın en güzel katedrali ilan ettiği, yaldızlarıyla gözü alan taş katedralin deliklerine gözlerini uydurdu, her şeyin tatlı bir uyuşukluğa büründüğü, günebakanların denize döndüğü devirden kalma taşlıklarıyla eski taş konaklara baktı, genel valilik mahallesinin bulunduğu alanda enfiye kokan taş döşeli yolları, ışıklı balkonlarında hercai menekşelerle karanfil saksıları arasında kılı kırk yararak pamuk ipliğiyle dantel işleyen solgun genç kadınları, Biscayan rahibelerinin kuyrukluyıldızın ilk geçişini kutladıkları günkü arp temrinini, her ikindi saat tam üçte yineledikleri o dama tahtasını andıran manastırı, ticaret merkezinin Babilsi labirentini geçti, ölüm kokan ezgileri geçti, piyango biletlerindeki alacalı sancakları, şeker kamışı suyu satan arabaları, iplere dizili iguana yumurtalarını, Türkleri ve pazarlıkların rengi atmış sesini, ana-baba sözünden çıktıkları için akrebe dönüşmüş kadınlarla donatılmış ürkünç kilimleri, günbatımında, giysileri oymalı tahta balkonlarda kururken, çırılçıplak dışarı uğrayıp mavi korbinalarla kırmızı levrekler satın alan ve sebzeci kadınlarla ana avrat küfürleşen erkeksiz kadınların acılar mahallesini geçti, çürük midye kokan rüzgârı içine çekti, köşede, pelikanların hep aynı yerde duruşları, koyun ta ötelerinde, Zenci gecekondularındaki renk kargaşası, birdenbire, tüm liman, sırılsıklam tahtalarıyla rıhtım, gemicilerin *doğru*'dan bile daha eski, daha iç karartıcı eski savaş gemileri, korku saçan kupanın önünden zamanında kaçamayan

Zenci liman işçisi kadın ve dünyanın en hüzünlü bakışıyla limanı gözleyen ihtiyarın günbatımında ansızın belirişiyle, kadının ölümü ense kökünde duyuşu; o işte, diye bağırmıştı kadın, çabuk atlara, diye bağırmıştı, Çin barlarından, aşevlerinden kopup gelen erkekler, haydin diye bağırmışlardı, kadınlarla çocuklar haydi diye haykırarak atıldılar, atın bacaklarına yapışıp arabayı durdurdular, saltanatın eline sarılalım hadi, öylesine hızlı, öylesine beklenmedik bir kargaşaydı ki bu, general, silahlı muhafızının kolunu itecek zamanı ancak bulabildi, ona sert bir sesle çıkıştı, aptallık etme teğmen, bırak bana sevgilerini göstersinler, o gün ve sonraki günlerdeki sevgi gösterilerinden öylesine duygulanıyordu ki, yurtseverler beni iyice görebilsinler, bundan böyle üstü açık arabayla dolaşacağım diye tutturduğunda, onu bu kararından caydırana kadar General Rodrigode Aguilar'ın canı çıktı, ne vardı yani, Umandaki gösterinin içtenliğinden kuşkulanmamıştı, ama sonraki gösterilerin kendisini hoşnut etmek için kolluk kuvvetlerince düzenlenmiş olduğunu anlamıyordu, sonbaharının akşamında, sevgi esintileri içini tatlandırmıştı, yıllar sonra kentten çıkmak cesaretini gösterdi, bayrağının renkleri boyanmış eski treni yeniden çalıştırdı, uçsuz bucaksız, yaslı ülkesinin kuytularına sokuldu, orkide dallarını, şifalı Amazon elmalarını aralayacak, maymunları, cennet kuşlarını, raylarda uyuklayan jaguarları uyandırarak; tepelerdeki çorak toprakların buz gibi soğuk, bırakılmış köylerinde, istasyonlarda, ağıt çalan bandolarla, ölüm çanlarıyla karşılandı; Ruhül Kudüs'ün sağ elinde oturan bu adsız yurtsevere içtenlikle hoş geldin diyorlardı, ta uzaklardaki ırgatlara da haber salındı, başkanlık arabasının cenaze karanlığında gizlenen saltanatı karşılamaya koştular ve arabaya yaklaşabilenler, yalnızca o titreyen dudakları ve nereden çıktığı belli olmayan şanlı bir elin araftan kendilerine doğru sallandığını gördüler, o sırada yanındakilerden biri pencereden çekmeye çalışıyordu generali, aman dikkat, generalim, ulusun size ihtiyacı var; kaygılanma, boş ver albay diyordu, uykulu bir sesle, bu adamlar seviyorlar beni ve çorak topraklarda trenle nasıl gezdiyse, ekvatorlu uyruklarının topraklarından, gardenya ve çürük semender kokuları arasında, dümen suyunda piyano valsleri bırakarak süzülüp giden ahşap, yandan çarklı gemisiyle de öyle geçiyordu, yerlilerin meşin tabanca kılıflarındaki tarih öncesi ejderlerden kendini sakınarak,

sonra sirenlerin yere uzanıp doğum yaptığı kutlu adalarda, yok olup gitmiş nice görkemli kentin felâketini hazırlayan ne günbatımlarında, yerlilerin ulusal renklere boyanmış ahşap gemiyi görmeye ırmak kıyısına koştukları ama yalnızca kadife eldivenli bir elin başkanlık kamarasından sallandığını seçebildikleri o yanık, derme çatma kasabalarda, oysa general, bayrakları olmadığı için kıyıdan malanga yaprakları sallayan kalabalıkları görüyordu, canlı tapirler, fil ayağı büyüklüğünde dev bir patates ya da bir kafes dolusu keklikle başkanlık çorbasına tuz yetiştirmek için denize atlayanları görüyordu, başkanlık kamarasının o dinsel alacakaranlığında duygulanarak içini çekiyordu, bakın nasıl geliyorlar kaptan, bakın nasıl seviyorlar beni. Aralık ayında, Karayip dünyası buz kesildiğinde, kapalı arabasına kurulup dağ yamaçlarına tırmanıyor, kayalıkların tepesine kondurulmuş büyük evde, kıtanın öbür uluslarının eski diktatörleriyle domino oynayarak geçiriyordu ikindiyi, yıllarca önce sığınma hakkı tanıdığı, tahtlarından edilmiş bu sabık babalar, onun bağışından yararlanarak yaşlanıyorlardı şimdi, taraçadaki koltuklarda, ellerine geçecek ikinci bir fırsatın hayal gemisini kuruyor, kendi kendilerine konuşuyor, denize uzanan bölmede generalin onlar için yaptırdığı dinlenme evinde ölümlerini ölüyorlardı; önce hepsini teker teker, biricik konuğu gibi karşılardı; hepsi de tan ağarırken, pijamalarının üstüne geçirdikleri üniformayla çıkagelmişlerdi. Yanlarında devlet hazinesinden yürüttükleri bir sandık dolusu para, nişanlarla dolu bir bavul, gazete kesikleri yapıştırılmış eski defterler, karşılaşır karşılaşmaz göstermeye can attıkları fotoğraf albümü, bu ben generalim, işte teğmenken ben, bu da yönetimi ele aldığım gün çekildi, bakın şu başkanlığımın on yedinci yıldönümü, balon general; oysa general, söylediklerine kulak asmadan, kanıtları gözden geçirmeden sığınma hakkı tanırdı onlara, çünkü onun gözünde, tahttan düşürülmüş bir başkanın tek kimlik belgesi ölüm ilmühaberi olmalıydı, öyle ya ve aynı küçümser bakışla, ezberledikleri hayal ürünü konuşmaları dinlerdi, evet generalim, kısa bir süre sizin soylu konukseverliğinize sığmıyorum, kısa bir süre, halkın adaleti âsiden hesap sorana kadar; bu ahmakça resmi açıklamayı bir süre sonra âsinin ağzından duyardı, sonra da asiye asilik edenden, sanki Allanın belâsı salaklar bilmiyorlar mı ki, bu erkek dövüşünde bir kere düştün mü, temelli düşmüşsün demektir; hepsini birkaç aylığına

başkanlık sarayında barındırır; dominoya çağırır, son meteliklerini de sömürdükten sonra; evet, sonra koluma girip pencereye götürdü beni, denize bakan pencereye, şu zorlu, kemirici hayatın acılarından söz ettik, şans bir kere dönmeye görsün, bak şuraya gidersin, evime, diye avuttu beni, nah şu kayalıkların üstünde transatlantik gibi duran kocaman yapıya, aydınlatma iyidir, odalar bol, yemekler güzeldir; aynı felâkete uğramış dostların yanında acını unutacak bol bol zaman bulursun, denize bakan bir taraça var; o taraçada aralık ikindileri oturmaya bayılırdı, yoo, o salaklarla domino atmaya bayıldığından değil, onların durumunda olmamanın tadını çıkarmak, onların acınılası halinden ders almak niyetiyle; doyurucu mutluluğun batağında debeleniyor, düşler kuruyor, tan ağarırken, yarı karanlıkta, hükümet konağını süpüren boynu eğik melez kızların peşinden, sinsi bir art niyet gibi parmak uçlarına basarak gidiyordu, yatakhane ve ecza kokan yağlı saçların kokusunu izliyor, içlerinden birini ansızın avlamak amacıyla pusu kuruyor, kapıların arkasında horoz gibi zavallının ensesine biniveriyordu, karanlıktakiler gülmekten kırılıyorlardı, yamansınız generalim, hem büyük bir adamsınız, hem de tam bir horoz, gelgelelim seviştikten sonra, bir mutsuzluk çökerdi generalin üstüne, kimselerin sesini duyamayacağı bir yere çekilir, kendini şarkılarla avuturdu, ey parlak ocak mehtabı, derdi şarkısında, sen pencerenin tepesinde darağacındayken, benim çektiğim üzüntüyü görmüyor musun, derdi; hele uğursuz belirtkeler getirmeyen ekim aylarında, halkının sevgisine öyle güvenirdi ki; anası Bendicion Alvarado'nun kent dışındaki konağının avlusuna bir hamak asar, hint hurmalarının gölgesinde, yanına muhafız bile almadan siestaya dalar, yatak odalarının renkli sularında yol alan serüvenci balıkları düşlerdi, ulus kadar iyi bir buluş yoktur ana, inan, diyerek iç çekerdi, yine de, kendisini kol altları acı soğan koktuğu için azarlayabilen bu biricik insanın yanıtını beklemeden başkanlık sarayına döner, ocakta Karayiplerin mucize mevsiminin esintileriyle, ihtiyarlığın sonunda dünyayla varılan uzlaşmanın dinginliğiyle ana kapıdan girerdi; papalık elçisiyle anlaştıkları günden sonra, o olgun, yumuşak ikindilerde, elçi, onu görevi dışında da yokluyordu, ama artık İsa dinine döndürmeye yeltenmeden; birlikte çikolatalar, şekerler yiyorlardı, general kahkahalar atarak, hadi bakalım diyordu, eğer Tanrı senin dediğin çapta bir herifse kulağımın dibinde

vızıldayıp duran şu bokböceğini defetsin, sonra pantolonunun dokuz düğmesini açıyor, elçiye muhteşem aletini göstererek, hadi diyordu, şunun ateşini söndürsün Tanrı da görelim; gelgelelim elçi, sürüsünü güden çoban mesleğinde gereken sabır ve kararlılığı elden bırakmadan, her doğrunun, kimin ağzından çıkarsa çıksın, Kutsal Ruh'tan doğduğuna inandırmaya çalışıyordu onu; general, ilk ışıklar yandığında dostunu kapıya kadar geçirir, pek ender attığı kahkahalardan kırılarak, barutunu şahinlere harcama peder, derdi, halkın isteklerini yerine getirmekten başka derdim yokken, neden dine döndürmeye uğraşıyorsun beni? Allah Allah. Bir gün, bu uykulu dinginliğin kozası çatladı, ta uzaklarda, horoz dövüşü çukurunda kana susamış bir horoz, rakibinin boynunu kopardığı gibi kandan gözü dönmüş bir sürü seyirciyle, korkunç olayı şenlik müziği çalarak kutlayan sarhoş bir bandonun önünde gagasıyla didik didik etti, uğursuz belirtgeyi ilk değerlendiren, general oldu, tehlike çok açık seçik, çok yakındaydı, muhafızına gizlice çalgıcılardan birini tutuklamasını buyurdu, şunu canım, şu, tuba çalanı; gerçekten de adamın üstü arandığında, el yapısı bir tabanca bulundu, işkence sırasında, kalabalık dağılırken, karışıklıktan yararlanıp generali öldürmeyi tasarladığını itiraf etti, apaçık ortadaydı dedi general, ben herkese bakıyordum, herkes de bana, yalnızca bu orospu çocuğu tubacı, bir kerecik bile gözlerimin içine bakmaya cesaret edemedi beceriksiz köpek; yine de kendisini kaygılandıran asıl nedenin bu olmadığını biliyordu, çünkü güvenlik görevliler artık kaygılanacak bir şey kalmadığını bildirdikten sonra da, gece hükümet konağında tedirginliği sürmüştü, bakın generalim her şey yolunda ve horoz dövüşü çukurundaki uğursuz belirtgeden sonra Patricio Aragones'e, kendine sarılırcasına sarılmıştı, ona kendi yemeğinden veriyor, kendi balından kendi kaşığıyla tattırıyor, böylelikle yemeklere zehir katıldıysa hiç değilse birlikte ölecekleri avuntusuyla, iç rahatlığıyla öleceğini düşünüyordu, ikisi, ıssız odalarda kaçaklar gibi ses etmeden dolaşıyorlar, hiç kimse kocaman, yassı, Siyam fili ayaklarının sesini duymasın diye halıların üzerinde geziniyorlar, kulede belli aralarla yakılan, konağın odalarını her otuz saniyede bir aydınlığa boğan, inek fışkılarından yükselen buğuda, uyuklayan denizlerdeki gece gemilerinin yaslı selâm düdüklerini yemyeşil bir parıltıyla yaran ışıkta, el yordamıyla yollarını buluyorlardı, nice

ikindiyi yağmuru gözleyerek geçirmişlerdi, iki ihtiyar âşık gibi serçeleri saymışlardı eylül ikindilerinde, general, dünyadan öyle uzaklaşmıştı ki, iki kat var olmak adına gösterdiği yaman savaşın, tam karşıt bir kuşkuyu, gittikçe daha az var olduğu kuşkusunu beslediğinin farkında bile değildi, tam bir uyuşukluk içindeydi, muhafızlar iki kata çıkarılmıştı, başkanın bölmesine girip çıkmak herkese yasaklanmıştı, ama biri ne yapıp edip bu kalın ağı aşmış, kafeslerinde suskun duran kuşları, vaftiz kurnasında su içen inekleri, gül yatakları arasında uyuyan cüzzamlılarla yatalakları görmüştü; herkes, gün ortasında tanın ağarmasını bekliyor gibiydi, çünkü su yorumcuları, onun uyku sırasında, doğal bir ölümle öldüğünü bildirmişlerdi, ne var ki, yüksek kumanda kademesi, kendi aralarındaki çatışmaları ertelemek amacıyla çok gizli toplantılar düzenliyor, ölümün resmen ilanını geciktiriyorlardı. Bu söylentilerden habersizdi ama yakında hayatında bir şey olacağının bilincindeydi, ağır giden domino oyununu kesip General Rodrigo de Aguilar'a soruyordu, işler ne âlemde dostum, her şey yolunda general, ülkede tam bir durgunluk vardı; o, yine de avlularda yakılan tezeklerin küllerinde, köhne kuyulardaki sularda sezgisini doğrulayacak belirtiler arıyor, bir türlü kaygısına bir açıklama bulamıyordu, sıcağın azaldığı saatlerde, annesi Bendicion Alvarado'nun kent dışındaki konağına gidiyordu, hint hurmalarının altında serin ikindi rüzgârlarını içlerine çekiyorlardı, annesi, geleneksel sallangaçlı iskemlesinde, yaşlı, bitkin ama ruhu bütün, avluda dolaşan tavuklarla tavus kuşuna avuç avuç yem atardı; generalim geniş hezaren koltukta şapkasıyla yelpazelenir, doymaz bakışlarıyla kavurucu susuzluğunu gidermek ister, renk renk meyve suları getiren iri yarı melez kadınları izlerdi, ah Bendicion Alvarado anacığım derdi içinden, dünyaya artık katlanamıyorum, bir bilsen, nereye gitsem bilmem ki anacığım, bunca haksızlıktan başımı alıp nerelere gitsem, ne var ki, bu iç çekişlerin temelinde yatan duyguları anasından bile gizlerdi, sonra akşamın ilk ışıklarıyla sarayına döner, mutfak kapısından girer, geçitlerde kendisini selâmlayan nöbetçilerin topuk seslerine kulak verirdi, her şey yolunda generalim, ama bunun doğru olmadığını biliyordu, gizlemeye alışmışlardı bir kere, korkudan yalan söylüyorlardı, zaferini acılaştıran bu güvensizlik bunalımında, hiçbir doğruya bel bağlayamazdı, horoz dövüşü çukurunun başında geçen

ve yazgısını belirleyen o geceden sonra, eski yönetme tutkusu da azalmıştı; tageç saatlere kadar uyumadan yüzüstü yerde yatıyor, açık pencereden denizi gözlüyor, uzaklarda yoksullar arasında kutlanan bir düğünden gelen tok davul seslerini, içli tulumları dinliyordu, kendi ölümünü de aynı coşkuyla kutlarlardı mutlaka, liman kaptanından izinsiz, sabahın ikisinde demir alan serseri bir buharlı geminin veda düdüğünü duyabiliyordu, tan ağarırken kâğıt sesleri çıkararak açılan gülleri duyabiliyordu, bir dakika rahat yüzü görmeden, bir kolcu içgüdüsüyle, çok önceden sezdiği o ikindiyi; anasının konağından dönerken sokaktaki kalabalıktan irkilişi, pencerelerin açılışı, kapanışı, donuk aralık göğünde kaçışan kırlangıçlar; arabanın perdelerini aralayıp ne olup bittiğini görmek istemişti, tamam anacığım bitti işte, dedi kendi kendine, büyük bir iç erinciyle, gökteki renk renk balonları görünce, kırmızı yeşil balonlar, iri mavi portakalları andıran sarı balonlar, kırlangıçların telaşı arasında göklere yükselen sayısız gezgin balon, bir süre saat dört'ün kristal ışığında yüzdükten sonra ansızın sessizce hep birden patlıyor, kentin üstüne binlerce, binlerce kâğıt parçası savuruyorlardı, bu kâğıt bombardımanından yararlanan arabacı, kimsenin başkanlık arabasını fark etmesine kalmadan pazar yerinin kargaşasından süzülüvermişti, herkes balonlardan düşen kâğıtları yakalamak derdindeydi generalim, balkonlardan o kâğıtlarda yazılanları haykırıyorlardı, iç ezikliğiyle ezbere yineliyorlardı, haine ölüm diye haykırıyorlardı, başkanlık sarayının geçitlerindeki nöbetçiler bile yüksek sesle okuyorlardı bildirileri, yüzyıllardır süren zorbalığa karşı sınıf ayrımı gözetmeden hepimiz birleşelim, yozlaşmış, kıyıcı askeri düzene karşı bir yurtseverler cephesi kuralım, kan dökülmesin artık, diye bağırıyorlardı, yağmacılığa son, o arabasıyla kapıdan girdiği anda, bütün ülke, yüzyıllık uykusundan uyanıyordu, kara haberi o anda aldı; generalim efendim, Patricio Aragones zehirli oktan ölümcül bir yara aldı. Yıllar önce, sıkıntılı gecelerinden birinde, Patricio Aragones'e hayatları üstüne bir kumara girişmeyi önermişti, yazımı tura mı, turaysa sen öleceksin, yazıysa ben, ama Patricio Aragones, birbirlerinden ayrı ölemeyeceklerini, çünkü bütün demir paraların her iki yüzünde de ikisinin resimleri olduğunu anlatmıştı ona; o zaman da general, hayatları üstüne bu kumarı domino masasında oynamayı önermişti, yirmi çeşit oyunumuzdan en iyisidir

domino ve Patricio Aragones şeref duyarak kabul etmişti öneriyi, şerefle generalim, yalnız bana sizi yenme ayrıcalığını tanımanız koşuluyla; kabul etmişti, peki; bir el oynadılar, derken iki el, yirmi el oynadılar ve Patricio Aragones her keresinde kazandı, çünkü şimdiye kadar general, kendisini yenmek yasak olduğundan ötürü kazanmıştı hep, uzun, kanlı bir savaş açıldı ve son ele geldiklerinde general, bir kerecik bile kazanamamıştı; Patricio Aragones gömleğinin yeniyle alnındaki teri sildi, çok özür dilerim generalim, diyordu bir yandan, ölmek istemiyorum; general taşları toplamaya koyuldu, onları sırayla tahta kutuya dizerken, ezberlediği dersi makine gibi anlatan bir öğretmen tavrıyla, kendisinin de domino masasında ölmeye can atmadığını, zamanı geldiğinde tıpkı su yorumcularının çanaklarına dadandığı günlerde öğrendiği üzere, yatağında, uykusunda doğal bir ölümle öleceğini söyledi, aslında iyice düşünürsen öyle bile değil, Bendicion Alvarado çanakları gözlemem için değil, soyumu sürdürmem için getirdi beni dünyaya, hem zaten sen değilim ki ben, ben benim, Tanrıya şükret altı üstü bir oyundu oynadığımız, dedi gülerek, ama o gece bu korkunç şakanın bir gün gerçekleşeceği akimin ucundan geçmemişti, ta ki Patricio Aragones'in odasına girip onu zehrin etkisiyle kıvranırken, çaresizlikle can çekişirken görünceye kadar; kapıdan elini uzatarak selâm vermişti, Tanrı korusun seni yiğidim, demişti, ülken uğrunda can vermek şereftir. Can çekiştiği süre içinde, yanında kalmıştı; ikisi odada yalnızdılar, ağrıkesici şurubu ona eliyle, kaşık kaşık içirmişti, Patricio Aragones, hiç teşekkür etmeden ilacı yutuyor, yudumlar arasında, seni bir süre bu boklu dünyanda yalnız bırakacağım general, diyordu, çünkü içimden bir ses çok yakında cehennemin yedi kat dibinde yine buluşacağımızı söylüyor, ben şu zehirden ötürü kefal balıkları gibi kıvrık durumda olacağım, sen de elini atıp kafanı dayayacak bir yer arayacaksın, generalim bil ki, en ufak bir saygı duymadan konuşuyorum, sandığının tersine, seni sevmediğimi artık rahatça söyleyebilirim, uğruluk günlerimde senin topraklarına ayak basma talihsizliğine uğrayalı beri, her gün öldürülmeni bekledim, ama çok acı çekmeden, ancak o zaman bana çektirdiğin bu cehennem hayatının hesabını verebilirdin, senin gibi uyurgezer adımlarıyla yürüyebileyim diye ayaklarımı falakayla yassılttın, fıtık olayım diye hayalarıma kunduracı bezi vurdurdun, terebentin içirdin

bana zorla, anamın nice çabalarından sonra öğrendiğim okuma-yazmayı unutayım diye kendi gitme yürekliliğini gösteremediğin törenlere gitmeye zorladın beni, yoo, dediğin gibi, ulusun senin dirine ihtiyacı var gerekçesiyle değil, en yiğit adam bile bir güzele taç giydirirken ölümün hangi köşeden beynine ineceğini kestiremezse, kıçının donduğunu duyar da ondan, en ufak bir saygı duymadan söylüyorum bunları general; generali Patricio Aragones'in küstahlığından çok nankörlüğü sıkmıştı, seni kral mevkiine yükselttim, dünyada kimsenin kimseye vermeyeceği şeyi verdim sana, kendi kadınlarımı bile bağışladım; bu konuyu hiç açmasak daha iyi general, insan o zavallı anaları buzağı damgalar gibi yere çökerteceğine, hayalarına topuz insin daha iyi, zavallı sahipsiz orospular, korkudan ne dağlayan demirin acısını duyuyorlar, ne çırpınıyor, ne de sızlanıyorlar buzağılar gibi, kalçalarından duman tütmüyor, yanık et kokusu gelmiyor, ki bir kadından en az bunu bekler erkek, oysa bunlar, ölü inek gövdeleriyle yere çöküyor, işimi bitirmemi bekliyorlar, bir yandan patates soyup öbür kadınlara seslenerek, n'olur mutfağa benim yerime göz atıver de bir soluk alayım şurada, aman pilavın dibi tutmasın, ancak sen sevişme diyebilirsin buna general, çünkü başka sevişme bilmezsin şen, en ufak saygım yok demiştim; sus diye kükrüyordu general, kapa çeneni, canına okurum, ama Patricio Aragones hiç de şakaya vurmadan, neden susacakmışım diyordu, en çok, tut ki öldürürsün beni, zaten öldürüyorsun ya, şu anda doğruyu görme fırsatı var elinde, değerlendir, kimsenin sana gerçek düşüncelerini söylemediğini, herkesin yalnızca duymak istediğin şeyleri söylediğini, bir yandan önünde eğilirken, arkanı dönünce dilini çıkardığını öğren artık, bu dünyada sana en çok acıyan insan ben olduğum için yazgına şükret, sana tek benzeyen adam benim diye, herkesin gizlice söylediklerini mertçe yüzüne haykıracak namusu gösteren tek adam benim, evet kimselerin başkanı değilsin sen, seni şu tahtına koca koca topların değil, İngilizler oturttu, gringolar da savaş gemilerindeki birkaç gülleyle korudular, görmüştüm seni, hamamböcekleri gibi koşuşturup duruyordun; gringolar giderken, zenci orospularınla baş başa bırakıyoruz seni, diye haykırmışlardı, bakalım biz olmadan dizginleri elinde tutabilecek misin, o zamandan bu yana şu koltuktan kalkmamışsan, hiç de kalkmamak

derdindeysen, canın çekmediğinden değil, kalkacak cesareti göstermeyişindendir anladın mı, biliyorsun ki, seni sokakta sıradan bir ölümlü kılığında gördükleri an, köpekler gibi üşüşecekler tepene, Santa Maria del Altar'daki cinayetlerin, kulenin hendeğine attırıp timsahlara yedirdiğin mahkûmların, derilerini diri diri yüzdürüp ders olsun diye ailelerine yolladığın insanların öcünü bir çırpıda alacaklar senden; Aragones, nicedir ertelenmiş kinin dipsiz kuyusuna dalıyor, onun rezil yönetiminin gaddarlıklar zincirini açığa çıkarıyordu; bir ara konuşamaz oldu, barsaklarına kızgın bir tırmık saplandı, yumuşadı o zaman, kızdırmak amacı gütmeden, neredeyse yakarırcasına, çok ciddiyim general, dedi, şu anda ölmemden yararlanın, hadi ölün benimle, bunları size söyleme hakkını kendinde benden fazla kimse bulamaz, çünkü bir gün bile bir başkasına, bir kahraman özentisine benzemek istemedim, babam gibi küçük, hüzünlü bir cam üfleyicisi olmak, şişe yapmak istedim, siz de deneyin general, göründüğü kadar çok acıtmıyor, sesindeki güvenli durgunluk karşısında, generalin kabaran öfkesi duruldu, karnını tutup kıvranmaya başladığını görünce, onu koltuğuna oturtmaya çalıştı; Aragones, acı ve utanç gözyaşlarıyla sarsılıyordu, özür dilerim general, altıma ediyorum; general, bu sözlerden onun çok korktuğu anlamını çıkardı; hayır, dedi Patricio Aragones, gerçekten altıma ediyorum general; tut kendini, bizler anayurdun generalleri, ucunda ölüm bile olsa, erkekçe direnmeliyiz, diye yalvardı general, ne var ki geç kalmıştı, Patricio Aragones, üstüne yıkıldı, korkudan tepmiyordu, boka ve gözyaşına batmıştı. General, kabul salonunun bitişiğindeki yazıhanede, cesedi sabunlu bezle sildi; koku geçti, ona kendi giysilerini giydirdi, yelken bezinden kasık bağını taktı, çizmelerini ayağına geçirdi, sol topuğuna altın mahmuzunu taktı, bu işleri yaparken, yavaş yavaş yeryüzünün en yalnız adamı haline geldiğini duyuyordu, son olarak, bu maskaraca gösteriden kalan bütün izleri yok etti, su yorumcularının çanaklarında, kendi gözleriyle gördüğü imgeyi en ince ayrıntılarına kadar gerçekleştirdi, öyle ki, ertesi gün gelen temizlikçi kadınlar, onu üstünde rütbesiz şayak üniforması, çizmeleri, altın mahmuzuyla yazıhanede yüzüstü yere uzanmış, sağ kolu başının altında kıvrılmış bulacaklardı, uykusunda doğal bir ölümle ilk ölüşü buydu. O zaman da haberi hemen yaymamışlardı, tam umduğu gibi, nice sır vermez saatler gizli kapaklı soruşturmalarla, birbiriyle çelişen açıklamalarla,

ölüm söylentisinin asılsızlığını bildirerek zaman kazanmaya çalışan yönetim mirasçılarının gizli pazarlıklarıyla geçti, yas tutmadığını kanıtlamak amacıyla annesi Bendicion Alvarado'yu pazar yerine getirdiler; bana zorla çiçekli bir yosma entarisi giydirdiler, herkes mutlu olduğuma inansın diye papağan tüyleriyle süslü bir şapka aldırdılar, dükkânlardaki bütün incik boncukları aldırdılar bana, olmaz diyordum, hayır, şimdi alışveriş edilecek zaman mı, yas tutma zamanı şimdi, çünkü ben de ölenin oğlum olduğuna inanmıştım efendim, boy boy fotoğraflarımı çekerken hep gülümsememi istediler, askerlerin dediğine bakılırsa, ülkenin esenliği için öyle gerekiyormuş. Bu arada general, gizlendiği yerde düşünüp duruyordu, ölüm numarasından sonra ortalıkta hiçbir şey değişmediğine göre, dış dünyada acaba neler olup bitiyordu, güneş nasıl da hiç tökezlemeden bir daha, bir daha doğabilmişti, şu pazar telâşı neydi ana, hava bensiz de sıcak olabiliyormuş demek, ama limandaki kuleden bir top sesi yükselip de katedralin çanları çalmaya ve dünyanın en önemli haberiyle çalkalanan kalabalıklar, yüzyılların bataklığından çıkıp hükümet konağına doğru seller halinde akmaya başlayınca, yatak odasının kapısını araladı, toplantı salonuna baktı, Hıristiyanlığın gelmiş geçmiş bütün papalarından daha ölü ve daha süslü gövdesini yere yatırılmış gördü, çiçekler arasındaki bu yiğit asker bedeninin ürkü ve utancıyla yandı içi, yüzü bembeyaz pudralamamış, dudakları boyalı, pervasız bir genç kızınkine benzeyen elleri, askeri nişanlarla bezenmiş göğsünün üstünde kavuşturulmuş, gösterişli üniformasında on yıldızlı bir nişan var, ölümden sonra kim bilir kimin yakıştırdığı bir "kâinatın generali" unvanı, ömrü boyunca hiç kullanmadığı maça-papazı-kılıcı da yaranda, çifte altın mahmuzları, saltanatının bitmez tükenmez bezekleri, hüzünlü askeri zaferlerin nişanları, hepsi bir insan kalıbına sığdırılıp gözleri önüne serilmiş olanca debdebeyle; Allah kahretsin, dedi kendi kendine öfkeyle, bu ben olamam, doğru değil Allah kahretsin, dedi cesedinin çevresinde dönenleri izlerken, bir an, oyunun bulanık nedenlerini unutmuş, ölümün saltanata oynadığı bu zalim oyun karşısında, saldırıya uğramış, ezilmişti; kendisi olmadan sürüp giden hayatı gördü, yetkisinden yoksun kalmış insanları garip bir acımayla gözledi, ölenin gerçekten o olup olmadığını anlamaya, esrarı çözmeye gelmiş kimseleri gizli bir tedirginlikle gözledi, federal

savaş döneminden kalma, mason selâmı veren çok ihtiyar bir adam gördü, yas giysili bir adamın mührünü öptüğünü gördü, cesedinin üstüne çiçek koyan öğrenci kızı; bu ölümün gerçekliğine katlanamayıp sepetindeki bütün canlı balıkları yerlere fırlatan, cesedin üstüne kapanarak hıçkıra hıçkıra ağlayan balıkçı kadın, Tanrım, valla o, şimdi onsuz ne yapacağız bizler, diye ağlıyordu, demek kendisiydi gerçekten, demek oymuş diye haykırdılar avaz avaz, alanda bunaltıcı güneş altında soluğu tıkanmış kalabalık bağırıyordu, demek oymuş ve sonra katedralin çanları sustu ve bütün kiliselerin çanları kutlu bir çarşamba adına çalmaya başladılar; şenlik fişekleri fırlatılıyor, meşaleler yanıyor, özgürlük davulları vuruluyordu, bekçinin suskun, ezik bakışları altında pencerelerden içeri dalan saldırganları gözledi, kalabalığı sopalarla dağıtan, dertli balıkçı karısını yere yıkan gözü dönmüş elebaşları gözledi, cesedin lekelenişini gözledi, sekiz kişinin, ölüyü o anıtsal konumundan, zambak ve günebakanlarla bezenmiş masalsı havadan çekip merdivenlerden sürüdüklerini gördü; bereketin ve kara yazgının birlikte barındığı bu cenneti yağmalarken, saltanatın barınağını yerle bir ettiklerine inanıyorlardı. Dor kabartmalarını, kadife perdeleri, ak mermerden palmiye ağaçlarıyla taçlanmış Babil sütunlarını alaşağı ediyor, kafesleri pencerelerden fırlatıyorlardı, genel valilik koltuğunu, kuyruklu piyanoyu, ne varsa, adsız yurtseverlerin küllerinin durduğu kâseleri, gondolalarda uyuyan küskün kızlar işlenmiş goblen halıları talan ediyorlardı, piskoposların, eski denizcilerin ve akıl almaz deniz savaşlarının kocaman yağlıboya tablolarını, o dünyayı öylesine silip süpürüyorlardı ki gelecek kuşakların belleğinde bu kahrolası savaşçılar soyundan tek iz bile kalmasın, sonra pancurların aralığından sokağa bakıp bu yakıp yıkma tutkusunun hangi boyutlara ulaştığını kestirmeye çalıştı, aman Allahım, daha ilk bakışta böyle şerefsizlik, böyle nankörlük olamaz diye gözyaşları dökmeye başladı, anacığım doğduğumdan beri böyle gözyaşı dökmemiştim, yanmamıştım böyle, şen dullarını mutfak kapısından çıkarlarken görmüştü, ağıllarımdaki ineklerin yularlarına asılmış sürüyorlar hayvanları, devlet malını çalmış götürüyorlar, peteklerimdeki kavanoz kavanoz balları götürüyorlar ana; yedi aylık doğan piçlerinin mutfaktaki kapkacaklara saldırıp, papalık yetkilileri adına verilen şölenlerde kullanılan kristalleri, porselen yemek takımlarını keyifle

şangırdattıklarını gördü, sokak çocukları gibi avaz avaz, babam öldü diye sevinç çığlıkları atıyorlardı, yaşasın özgürlük; yönetiminin ta ilk günlerinden bu yana yerlerinden hiç indirilmeyen resmi portrelerle taşbaskısı yıllıkları yakmak üzere alanda hazırlanan büyük şenlik ateşini gördü, sokaklarda sürüklenirken, ardında madalyalardan ve apoletlerden süvari düğmeleri, sırmalı kadife parçaları, işli kuşak iplikleri, iskambil kâğıdı kılıçlarından püsküller ve kâinatın generali nişanının on küskün yıldızını bırakan kendi cesedini gördü, ah anam, bak ne yapıyorlar bana, dedi, önlerinden geçtiği balkonlardan suratına savrulan tükürüklerin, fırlatılan oturakların utancını etinde duyarak, ölüm şenliğimi kutlayan donanma fişeklerinin gümbürtüsü, o çılgınca haykırışlar arasında köpeklerle akbabalar beni bir köşeye kıstırıverecekler diye içim gitti. Hengâme dindiğinde, esintisiz ikindinin uzak ezgilerini duyabiliyordu daha; durmadan sivrisinek öldürdü, yanaklarına şaplaklar atarak, düşünmesini engelleyen kulak vınlamasını dindirmeye çalıştı, ufukta alevlerin ışığını görebiliyordu daha, pancurların arasından sızıp yüzünü her otuz saniyede bir yeşile boyayan deniz fenerini de, günlük hayatın soluğu eski haline döndüğü sıra kendi ölümü, tıpkı geçmişteki öbür ölümler gibi hızla başka bir ölüme değişiyordu, onu acımanın ve unutuşun karanlık ülkesine taşıyan bitimsiz bir gerçekler çağlayanına, tüh Allah ölümün anasını, diye haykırdı, sonra en görkemli saatinin vurduğundan emin, kendinden hoşnut, çıktı sığınağından, yağma edilmiş odalarda kalın, hortlaksı ayaklarını sürüyerek, önceki hayatının yıkıntıları arasında, kurumuş çiçek ve ölü mumu kokan gölgeliklerde dolaşarak; toplantı odasının kapısını itti, uzun, ceviz masanın çevresine doluşanların kısık seslerini duydu cigara dumanıyla dolu havada ve gördü ki, bulunmasını istediklerinin hepsi oradalar, federal savaşı satan liberaller, satın alan tutucular, yüksek rütbeli generaller, kendi bakanlarından üçü, Başpiskopos ile Büyükelçi Schontner hepsi orada, hepsi yüzyıllardır süregelen zorbalığa karşı halkı birleşmeye çağırıyorlar, aynı tezgâhı kurmuşlar, ölümünün ganimetlerini rahatça pay edebilsinler diye aralarında; gözlerini öylesine bir açgözlülük bürümüştü ki hiçbiri, kefensiz başkanın farkına varmadı, başkan bir yumruk indirdi masaya, aha! diye haykırdı, yapıp yapacağı da bu kadardı zaten, çünkü elini masadan kaldırdığında, bozgun sona ermiş, odada ağzına kadar dolu kül tablalarından, kahve

çanaklarından, devrilmiş koltuklardan ve savaş giysileriyle tiril tiril, serinkanlı, aziz dostum General Rodrigode Aguilar'dan başka kimse kalmamıştı, bir eliyle dumanı dağıtıyor, hadi çökün diye yeri gösteriyordu öbür eliyle, buyurun generalim, çünkü asıl şenlik şimdi başlıyor; makineli tüfeklerin ölümcül serdiği ön kapıda başladığında, birlikte yere çöktüler, başkanın muhafızı büyük bir keyif ve onur duyarak, bu ihanet toplantısından çıkanların diri kurtulmamaları konusundaki kesin buyruğunu bir kıyım töreni düzenleyerek uyguluyordu, ön kapıdan kaçmaya kalkışanlar, makineli tüfekle taranıyorlardı, pencerelerden sarkanlar, kuşlar gibi indiriliyorlardı yuvalarından, kuşatmadan kurtulup yakındaki evlere sığınabilenler, fosforlu el bombalarıyla ateşe veriliyorlardı; başkanın ilkeleri uyarınca, yaralılar hemen öldürülüyordu, çünkü hayatta kalan her yaralı, sağlam bir düşman kadar tehlikeliydi; kendisi, General Rodrigo de Aguilar'ın yarım metre ötesinde, yüzüstü yere kapanmış, her patlamada yağan cam ve alçı sağanağına karşı koymaya çalışarak yatarken dua edercesine mırıldanıyordu hiç durmadan, evet sevgili dostum, tamam, vartayı atlattık, bundan sonra tek başına yöneteceğim ülkeyi, itler ulumayacak çevremde, yarın sabah bu anasını bellediğimin ayaklanmasından bir bok çıkıp çıkmadığını göreceğiz, bu arada kıçımızı dayayacak şey kalmadıysa, en ucuzundan altı meşin tabureyle birkaç hasır ayarlarız, şuraya buraya koyup delikleri örteriz, birkaç ıvır zıvır daha alırız o kadar, ne tabak, ne kaşık ne bir şey, hepsini kışladan kendim getireceğim, askermiş subaymış artık istemem çevremde, Allah belâlarını versin, tek yaptıkları iş, süt tüketmek ama başımız derde girdi mi, demin gördüğümüz gibi, kendilerini besleyenin gözünü oyuyorlar, bir tek, başkanlık muhafızlarını tutacağım, iyi nişancıdırlar, dürüst adamlardır onlar, hükümet falan da kurmayacağım, Allah belâsını versin, bir sağlık bakanı bulurum, zaten sağlıktan başka bir şeye ihtiyacımız mı var şu dünyada, bir de eh yazıya yatkın birini bulmalı kayıtlar için, böylece bakanlıkları, kışlaları falan da kiraya veririz, topladığımız parayı hizmet işlerinde kullanırız, burada insana değil, paraya gerek var asıl, iki iyi hizmetçi kız tutarız, biri ortalığı temizler, yemeği yapar, öbürü çamaşırı, ütüyü halleder, bir daha ineğimiz, kuşlarımız falan oldu mu, kendim ilgilenirim onlarla, kendim beslerim, yoo, artık ne helalarda cilveleşen orospular isterim, ne gül fidanlarının altında

yatan cüzzamlılar, yeter artık, her şeyi bilen felsefe doktorlarıyla her şeyi gören akıllı politikacılara da paydos, öyle ya burası bir başkanlık sarayı ne olsa, Patricio Aragones de söylemişti ya, gringoların dediği gibi Zenciler kerhanesi değil, kuyrukluyıldız bir daha görünene kadar tek başıma yönetebilirim ülkeyi, yeterim de artarım bile, bir kere değil on kere bekleyebilirim yıldızın gelişini, şimdi şu durumda, bir daha ölmeye hiç niyetim yok bilesiniz, Allah kahretsin, başkaları ölsün, di mi; hiç duraksamadan, ezbere konuşuyordu, yüksek sesle düşünmenin, odayı sarsan dinamit patlamalarının yarattığı korkuyu gidereceğini savaşta öğrenmişti, durmaksızın ertesi sabaha ilişkin tasanlar hazırlayarak, tan ağarırken gelecek yüzyılın tasarılarına başlayarak, sonunda, sokaktan son yaralının da acısının dindirildiğini bildiren çan sesi duyulduğunda, General Rodrigo de Aguilar pencereye sürünüp, çöp kamyonlarını hazır etmeleri, cesetleri götürmeleri buyruğunu verene kadar; soma, iyi geceler general diyerek odadan çıktı, sana da aziz dost, dedi general, çok teşekkürler, toplantı salonunun mezar taşını andıran döşemesine yüzükoyun yattı, sağ kolunu başının altına dayadı, hemen uykuya daldı, o gece, tüten cesetlere, kıyımın kan gölündeki tortulara, bir daha bitmemecesine başlayan acılı sonbaharının sararmış yapraklarına kulak verirken, her zamankinden daha da yalnızdı. Önceden bildirdiği önlemlerin hiçbirini alması gerekmedi, çünkü ordu kendiliğinden bozuldu, birlikler dağıldı, kentteki garnizonlarda son anlara kadar direnen birkaç subayla kırlık kesimlerdeki altı garnizona bağlı subaylar, sivil gönüllülerin de yardımıyla, başkanlık muhafızlarınca kırılıp geçirildi; canlarını kurtaran bakanlar, tan ağarırken kaçtılar, içlerinden en sadık ikisi kaçmadı; biri, generalin özel doktoruydu aynı zamanda, öteki de ülkenin en güzel el yazısı yazanıydı; general yabancı güçlere baş eğmek zorunda da kalmadı, devlet hazinesi, hemen partizan kesilenlerin teminatları altında el koyduğu nikâh yüzükleriyle dolup taşıyordu, zararları karşılamak üzere hasır ya da en ucuzundan meşin tabureler almak zorunda da kalmadı, çünkü ülke daha tamtamına yerine oturmadan, görüşme odası eskisinden de daha göz alıcı bir biçimde onarılmıştı, her yanda kuş kafesleri, geveze papağanlar, Portekiz adına değil hep İspanya adına türküler çağıran Güney Afrika papağanları, yapıyı bir savaş gemisi gibi pırıl pırıl, tertemiz tutan, saygılı, hizmete hazır kadınlar

göze çarpıyordu, pencerelerden zafer ezgisi duyuluyordu, sevinç belirtisi, meşaleler, ölümünü kutlamak amacıyla çalmaya başlayan şenlik çanlarının bu kere ölümsüzlüğünü kutlamak üzere çalıp duruşu, alanda da bitmek bilmeyen bir şenlik vardı, bağlılıklarını haykıran sesler ve kocaman afişler, 'Ölümünün Üçüncü Günü Dirilen Muhteşem Başkanımızı Tanrı Korusun', şenliği uzatmak için daha önce başvurduğu dümenleri kullanması gerekmedi bu kere, sonsuz bir kutlama töreniydi bu, devlet işleri kendiliğinden yola girmişti; ulus, kendi yolunda yürüyordu, hükümet, kendisiydi tek başına; hiç kimse, keyfi yönetimini sözle de eylemle de bozmaya yeltenmiyordu, zaferinde öylesine yalnızdı ki, düşmanları bile kalmamıştı artık, can dostu azizim Rodrigo de Aguilar'a duyduğu yükümden ötürü harcanan süt miktarına da sinirlenmiyordu artık, tersine görev sorumluluklarına sahip çıkan, kıyıcılıklarıyla göz dolduran erleri avluda topladı, içinden gelen esine uyarak, parmağını rastgele sallayıp en yüksek rütbelere yükseltti onları, sırası geldiğinde gözünü oymaktan çekinmeyecek silahlı kuvvetleri yeniden kurduğunu bile bile, sen yüzbaşı oldun, sen binbaşı, sen albay, yahu ne diyorum ben general oldum, general; geri kalanlar da teğmenliğe yükseldiler, işte aziz dost, buyurun ordunuzu; ölümüne yas tutanların hali de çok duygulandırmıştı başkanı, mason selâmı veren ihtiyarla yas giysileriyle yüzüğünü öpen beyefendiyi huzuruna çağırttı, barış madalyası taktı göğüslerine, balıkçı kadını da getirtti, en çok istediği şeyi armağan etti ona, on dört çocuğuyla birlikte rahatça yaşayabileceği çok odalı bir ev, cesedinin üstüne çiçek koyan öğrenci kızı da çağırttı, onun da dileğini yerine getirdi, dünyada en çok istediğim şey bir deniz adamıyla evlenmektir; yine de, bütün bu iyilik gösterilerine karşın, her an içi içini yiyordu, San Jeronimo kışlasında, başkanlık sarayını yağmalayan saldırganları elleri kolları bağlı görene kadar sürdü bu duygu; halk, nasıl yüzlerine tükürüyordu; kinle kızışan acımasız belleğiyle hepsini teker teker tanıdı, işledikleri suçların ağırlığına göre kümelere ayırdı onları, sen buraya, sizler saldırının elebaşları, sizler şuraya, zavallı kederli balıkçı kadını yere yıkanlar, sizler buraya, siz, siz, cesedi tabuttan çıkarıp merdivenlerden aşağı sürüyenler, çamurlara beleyenler, geri kalanlar şu tarafa geçsin, sizi alçaklar sizi; onları cezalandırmak değildi asıl amacı, konağa yöneltilen saldırının kendiliğinden bir halk

hareketi olmadığını, haince bir pazarlık sonucunda gerçekleştiğini kendine kanıtlamaktı; hemen orada bulunan tutukluların sorgusunu üstlendi, ha bire konuştu, yüreğinin duymak istediği tek doğruyu kendi ağızlarıyla söylemelerini sağlamak istedi, beceremeyince de, enlemesine bir sırığa astı onları, elleri ayakları bağlı, baş aşağı, saatlerce asılı durdular, yine beceremeyince, avlunun hendeğine attırdı, öbür tutuklular, arkadaşlarının timsahlarca kıstırılıp diri diri yiyilişini gördüler, yine olmadı, elebaşılar kümesinden birini seçti, derisini hepsinin gözleri önünde yüzdürdü, adamın yeni doğmuş bir bebek eşi gibi sapsarı, yumuşacık etini gözleriyle gördüler, gövdenin ılık kan fokurtusunu kulaklarıyla duydular, ıslaklığını, avlu taşlarına çarparak, can çekişerek düşüşünü yaşadılar, o zaman generalin istediğini itiraf ettiler, cesedi pazar yerindeki gübre yığınına kadar sürükleme karşılığında dört yüz altın peso almışlardı, isteyerek yapmamışlardı tabii, para yüzünden de değil, generale bir düşmanlıkları yoktu ki, hele öldüğüne göre, gelgelelim, iki yüksek rütbeli generalin de hazır bulundukları gizli bir toplantıda her türlü gözdağı verilmişti, gözleri korkutulmuştu, o yüzden yaptık generalim, yemin ederiz; işte o zaman, rahat bir soluk koyvermişti general, tutukluların doyurulmalarını buyurdu, gece dinlenmelerine izin verilecekti, ertesi sabah atılacaklardı timsahlara, zavallı aldatılmış oğlanlar, diye içini çekerek, yüreği kuşkunun iğneli zırhından sıyrılmış, başkanlık sarayına döndü, hepiniz gördünüz ya, diye mırıldanıyordu, tüh Allah kahretsin hepiniz gördünüz işte, bu insanlar seviyorlar beni; yüreğine Patricio Aragones'in ektiği son tedirginlik tohumlarını da silip süpürmek telaşıyla bu işkencelerin son olduğuna, bir daha kimseye işkence yapılmamasına karar verdi: timsahlar öldürüldü, gövdeyi öldürmeden her kemiğin teker teker un ufak ezilebildiği işkence odaları boşaltıldı, genel af ilan edildi; geleceğe, içine doğan nurlu bir düşüncenin ışığında bakıyordu, evet, bu ülkenin asıl derdi, insanların fazla düşünecek boş vakitleri olmasıydı, onları bir şeylerle oyalamak amacıyla mart ayı şiir şenliğini yeniden düzenledi, her yıl bir de güzellik kraliçesi seçilecekti, Karayip Adalarının en büyük beyzbol alanını yaptırdı, millî takıma, ya zafer ya ölüm sloganını verdi, her eyalette süpürgecilik öğreten okullar açılmasını buyurdu, başkanın öncü ruhundan şevk alan öğrenciler, evlerini süpürdük ten sonra süpürgelere sarılıp sokakları,

yakınlardaki kentler arası yolları, ara sokakları süpürmeye başladılar, bir eyaletten öbürüne, durmadan çöp taşınıyordu, kimse çöpleri nereye boşaltacağını bilmiyordu, çöp kamyonlarında ulusal bayraklarla, 'Tanrı Ulusun Temizliğine Bekçilik Eden Temizler Temizi Büyüğümüzü Korusun' yazıları göze çarpıyordu; general, hınzır bir hayvanın ağır adımlarıyla yol alıyor, sivil halkı iş üstünde tutmanın yeni yöntemlerini arıyordu, ellerindeki şifalı tuzu yalamak için yalvaran cüzzamlıların, körlerin, sakatların arasından geçip avludaki kurnada vaftiz çocuklarının çocuklarına adını vererek, sizden büyüğü yoktur, diyen sırnaşık dalkavukların arasında dolaşarak; bir benzerin yetilerinden yararlanamazdı artık, güveni kalmamıştı, annesi Bendicion Alvarado'nun kuşçu olduğu sırrı açığa çıkalı beri, her güneşi bulunmaz kuşlarla dolu kafeslerin yağdığı bir saray çarşısında, iki kişiliği birden yürütmek zorundaydı, kimilerinin sırf yaltaklanmak için, kimilerinin de iş olsun diye gönderdikleri kafesleri asacak yer kalmadı bir süre sonra, aynı anda o kadar çeşitli devlet işleriyle ilgilenmek zorundaydı ki yazıhanelerde ve avlularda biriken kalabalıklarda hizmet edenlerle hizmet edilenleri ayırt etmesi olanaksızdı artık; duvarları yıkıp odaları genişletmişler, pencereleri açıp denizi görmeye çalışmışlardı ve bir odadan öbürüne geçmek gibi günlük bir iş, aykırı sonbahar rüzgârlarıyla savrulan bir yelkenlide yürümek kadar güçleşmişti. Öteden beri pencerelerden giren mart alizelerine, barış rüzgârları bunlar general hazretleri, deniliyordu; yıllardır çektiği kulak vınlamasına, generalim, barış vınlamaları bunlar, demişti özel doktoru; onu ilk kez ölü bulduklarından bu yana, yeryüzünde ve gökyüzünde bir barıştır gidiyordu, generalim efendim, bir barış, bir barış sormayın; o da inanıyordu söylenilenlere, hem de candan inanıyordu, kayalardaki eve gidip sıla özlemi çeken eski diktatör kardeşlerinin kara yazgılarına bakarak kendini avutmaya başlamıştı, adamlar domino oyununu tam ortada kesip, sözgelimi siz düşeş atmış olun şimdi deyiveriyorlardı, kuramcı tutucular da düşe atmış olsunlar, yalnız ben Masonlarla rahipler arasındaki gizli ilişkiyi nereden bilebilirdim, kimin aklına gelirdi, çorbanın yağının donduğunu bile unutarak anlatırlardı, biri atılırdı derken, sözgelimi şu şekerlik başkanlık sarayı diyelim, işte, düşmanın en uzun menzilli topu da, elverişliyse, bilemedin dört yüz metre, işte bakın, yani şimdi bu duruma düşmemin tek nedeni

kırk yedi buçuk santimlik bir aksilik kısacası, sürgünlükleri kaskatı kabuk bağlamış olanlar bile, gözleriyle ufku tarıyor, yurtlarından gelen gemilere bakıyorlardı, dumanlarının renginden seçiyorlardı bu gemileri, sis düdüklerindeki pastan, sabahın erkenci ayazında limana inerek gemicilerin kıyıya çıkarken getirdikleri kumanyayı sardıkları gazeteleri tarıyor, çöp tenekelerinden gazete toplayıp, baştan aşağı, soldan sağa, son satırına kadar okuyor, ölüm ve evlenme ilanlarından, kimin doğum gününe kimleri çağırdığından, kimleri çağırmadığından, ülkelerinin geleceği konusunda kestirimlerde bulunuyorlardı, kendi yazgılarını Tanrının tam zamanında yollayacağı bir fırtına bulutunun azizliğine göre çözümlüyorlardı; ülkelerini kasıp kavuracaktı bu yağmur, cehennemsi bir tufan ırmakları taşıracak, her yanı sular basacak, barajlar yıkılacak, kentler yoksulluk ve salgından kırılacak, evet o zaman buraya ayağıma gelecekler işte, n'olur bizi felâketten koruyun diyecekler, göreceksiniz; bu arada, o büyük anın gelmesini beklerken, genç sürgünlere yalvarıyorlardı, lütfen şu iğneye iplik geçirir misiniz, pantolon uyamayacağını da, duygusal nedenler yüzünden atmak istemiyorum durup dururken ve giysilerini gizlice yıkıyorlardı, yeni gelenlerin kullanılmamış jiletlerini şereflendiriyor, odalarına kapanıp yemek yiyorlardı, kimse kirli donları görüp de altlarına kaçırdıklarını anlamasın; sonra beklenmedik bir perşembe günü, içlerinden birinin sonuncu gömleğine madalyalarını topluiğneyle iliştirir, cesedi bayrağına sarar, ulusal marşını söyler, doğru denize, kayaların dibine, unutulmuş insanları yönetmeye yollardık onu, tek yükü, kendi yorgun yüreğidir, hiç ufuk görmeyen taraçadaki sallangaçlı iskemlesi kadar bir boşluk bırakır dünyada, bizler de ölünün mallarını paylaşmak için zar atardık aramızda general, tabii varsa malı, o görkemden sonra bu sivil hayatı yaşamayı bir düşünün general. Başka bir uzak aralık ayında, evin açılışı yapılırken general, sanrılı Antil Adalarını görmüştü; birisi göstermişti denizin camekânına doğru parmağını uzatıp; Martinik'in kokulu yanardağını görmüştü, bakın ta şurada generalim, sağlık yurdunu görmüştü, vali karılarına kilise basamaklarında demet demet fuller satan dantel gömlekli o irikıyım Zenciyi de, Paramaribo'nun pazar yeri cehennemini, işte şurası general, denizden çıkıp doğru kuburlara ve dondurmacılardaki masalara tırmanan yengeçleri, iliklere işleyen yağmurun altında sağlam kıçları

üstünde yan gelip Kızılderili kellesiyle zencefil kökü satan Zenci ninelerin dişlerine gömülü elmasları da, general bakın; Tanaguarena kumsalındaki som altın inekleri, tek telli kemanıyla cilve döktüren, ölümü ürkütme karşılığında iki riyal isteyen kör La Guayra bilicisini, Trinidad'ın kavurucu ağustosunu da görmüştü, ters yönde ilerleyen otomobilleri, dükkânlarının önüne sokağa bağdaş kurmuş, katışıksız ipek gömlekler giymiş yeşil suratlı Hinduları, kucaklarında som fildişinden oyulmuş mandarinlerle, Haiti'nin karabasanını, mavi köpeklerini görmüştü, tan ağarırken sokaklardan ceset toplayan kağnıyı, Curaçao'da benzin bidonlarında hayata dönüşünü Hollanda lâlelerinin, çatıları kardan yel değirmenlerini, kentin tam ortasından, otel mutfaklarının arasından "süzülüp geçen esrarengiz transatlantiği, Cartagena de İndias'ın taş şeddini de görmüştü, zincire vurulmuş koyunu, balkonlardaki son ışıkları, genel valinin eliyle verdiği samanı düşündükçe gidişen kirli atlarını kiralık arabaların; şu gübre kokusu yok mu generalim, söyleyin ne güzel değil mi, ne büyük şu dünya, öyleydi gerçekten, hem yalnız büyük de değil sinsiydi de, çünkü aralık ayında kalkıp kayalıklardaki eve tırmanıyorsa, birlikteyken, aynada kendi talihi dönmüş suratına bakarken duyduğu tiksinti kadar büyük tiksinti duyduğu şu göçmenlerle vakit geçirmeye değil, aralık ışığının doğduğu o mucizeler anında, orada hazır bulunmaya tırmanıyordu, yaa ana - doğruydu, bir kere daha Barbados'tan Vera Cruz'a kadar bütün Antiller evreni seriliyordu gözlerinin önüne, o zaman düse'nin kimde olduğunu unutuveriyor, gidip bakıyordu denizin sarnıcında uyuyan ay çılgını adalar dizisine ve adaları gözlerken o tarihsel ekim cumasının anısı uyanıyordu; odasından gün ışırken çıktığında, başkanlık sarayındaki herkesin kafasında kırmızı takkeler görmüştü, yerleri süpürüp kafeslerdeki suları değiştiren yeni odalıkların başlarında aynı kırmızı takkeler vardı, ağıllardaki sütçüler, kulübelerindeki nöbetçiler, merdivenlerdeki yatalaklar, gül fidanlarının arasındaki cüzzamlılar, hepsi, bir pazar karnavalının kırmızı takkeleriyle geziniyorlardı; kendisi uyurken dünyada neler olup bittiğini araştırmaya başladı o zaman, ne olmuştu da evindeki insanlarla kent sakinleri kırmızı takkelerle dolaşıyor, her gittikleri yere küçük çıngırak sesleri götürüyorlardı böyle, sonunda işin içyüzünü öğrendi birinden; generalim, birtakım yabancılar gelmişlerdi, acayip acayip

konuşuyorlardı, sözgelimi deniz, dişil bir sözcüktü onların dilinde, eril değildi, sonra makaolara papağan diyorlardı, kanoya sal, zıpkına kargı diyorlardı, onları karşılamak için denize atladığımızı, gemilerinin çevresinde yüzdüğümüzü görünce, hemen serenlere tırmandılar, birbirlerine haykırmaya, şunlara bakın, bakın ne biçimli yapıları var, hem gövdeleri güzel, hem yüzleri ne ince, saçları da gür, kısrak yelesi ipekliğinde, güneşten korunmak için boyandığımızı ayırdedince de ıslak papağanlar gibi şamataya başladılar bıcır bıcır, bak bak, nasıl da griye boyanmışlar, tıpkı kanaryalar gibi, ne beyaz, ne boz; bu neydi böyle, neden böyle gürültü kopardıklarına aklımız ermedi gitti generalim, neden böyle eğleniyorlardı bizimle acaba generalim, anamızdan doğduğumuz gün nasılsak öyleydik biz, oysa onlar o sıcakta maça oğlanı gibi donanmışlardı, aynen Hollandalı kaçakçılar gibi karı kılıklı herifler, erkektiler güya, saçları karı saçı gibi uzundu, Hıristiyanmışlar ama dilimizi anlayamıyorlarmış, boyuna bağırıyorlardı, aslında bizim söylediklerimizi onlar anlamıyorlardı, sonra o sal dedikleri kanolar var ya, daha önce de demiştik ya, işte onlara binip yanımıza geldiler, zıpkınlarımıza tirsi balığı kemiği takmamıza çok şaştılar, balık-dişi diyorlar onlar, elimizde avucumuzda ne varsa verdik, şu kırmızı takkelerle, hoşlarına gitsin diye boynumuza astığımız şu boncukları takas ettik, şu pirinç çanları da verdiler, hepsini toplasan bir metelik etmez, oturaklar, gözlükler, sonra Felemenk'ten gelme bir sürü ıvır zıvır aldık, en ucuzundandı hepsi generalim, iyi insanlar olduklarını anlamıştık, kötü niyetleri yoktu, bilmeden, kıyıya kadar getirmişiz onları, ben sana şunu vereyim, sen bana bunu ver derken anasını düzdüğümün alışverişi kızıştıkça kızıştı, çığırından çıktı, derken baktık, herkes papağanlarını yakalamış koşturuyor, tütün, çikolata, iguana yumurtaları, Tanrının yarattığı ne varsa hepsini, herifler alışverişe gönülden razı, Avrupa diyarında dolaştırılıp halka gösterilmeye gönüllü biri çıkarsaymış içimizden, bizlere kadife yelek vereceklermiş karşılığında, düşünün generalim ne çılgınlık; gelgelelim generalin aklı karışmıştı bir kere, bu çılgınlığın kendi yönetiminin sınırlarına taşıp taşmadığını kestiremiyordu, yatak odasına çekildi, denize bakan pencereyi açtı, böylelikle kendisine anlatılan karmakarışık şeylere biraz berrak bir ışık altında bakabilirdi belki, gemicilerin

ötede, rıhtımda bıraktıkları o savaş gemisini gördü önce, onun gerisinde de, gölgelerle kaplı denize demir atmış üç karavelayı.

2

İkinci kez aynı giysilerle aynı yatar durumda, yazıhanesinde akbabalar tarafından didik didik edilmiş olarak bulunduğunda, hiçbirimiz ilk bulunuşunda neler olup bittiğini anımsayabilecek yaşta değildik, tek şey biliyorduk, onun ölümüne ilişkin hiçbir kanıt kesin değildi, her zaman bir doğrunun arkasında başka bir doğru yatıyordu. En ataklarımız bile görünüşe bel bağlamıyorlardı artık, sara nöbetine tutulduğu, kalabalıkların karşısında kıvranarak tahtından düşmesinin, ağzından kanlı köpükler gelmesinin bir an meselesi olduğu kaç kez resmen açıklanmamış mıydı, hani çok konuşmaktan dili tutulmuştu da, onun konuştuğu izlenimini uyandırmak için perdelerin arkasına bir karnından-konuşma ustası gizlemişlerdi, hani sapıklıklarının bedeli olarak teni pul pul olmuş dökülüyordu, hani aralık ayazında fıtığı sızım sızım deniz ezgileri söylüyordu da ameliyatlı hayasını küçük bir el arabasına koymadan yürüyemiyordu, hani altın Dor başlıklarıyla süslenmiş bir tabut getirmişti askeri bir kamyon, biriside yağmur bahçesinde, Leticia Nazareno'nun kanayarak can verişini görmüştü; üstelik, ölümü konusundaki söylentilerin kesinliği arttıkça, kendisi daha canlı, daha da dediği dedik kesiliyor, en beklenmedik anlarda, hiç umulmayan yönlere doğru zorluyordu yazgımızı. Başkanlık mührü kazılı yüzüğünden, durmadan gezinen olağanüstü büyüklükteki ayaklarından ya da akbabaların didiklemeye cesaret edemedikleri fıtıklı hayasından kesin kanıtlar yakalayıp onlara yapışmak kolay olabilirdi, ama her seferinde biri çıkıp geçmişteki daha az önemli ölümlerden söz açıyor, o zaman da böyle belirtilere bel bağlandığını anımsıyordu. Evdekilerin sonsuz dikkati ve kuşkuculuğu bile onun

kimliğinin saptanması yolunda hiçbir güvenilir ipucu getirmiyordu. Bendicion Alvarado'nun yatak odasında, tek anımsadığımız, kadıncağızın resmi bir buyrukla azize katına yükseltildiğiydi, odasında, nice yılların geçişiyle taşlaşmış küçük kuş kemikleriyle dolu kırık kafesler bulduk, ineklerin didiklediği bir hasır koltuk, suluboya takımları, camlar, boya fırçaları, hepsi de yaylalarda oturan kuşçu kadınların kullandığı türdendi, tüyleri solmuş kuşları boyar, sarıcık kuşu diye satarlardı bu kadınlar; bir çanakta bakımsız, kendi kendine boy atmış bir melisa otu gördük ki dalları duvara tırmanıp duvardaki portrelerin gözlerine dalmış, sonra pencereden çıkmış, sonunda arka avlulardaki yabanıl otlara dolanmıştı, gelgelelim generalin bir zaman bu odaya girdiğine ilişkin en ufak bir iz bulamadık, yalnızca daha yakın bir dönemde egemenliğini sürdürdüğünden değil, açılış törenlerinin görkeminden ötürü gözlerimizin önünde biraz daha iyi canlandırabildiğimiz Leticia Nazareno'nun zifaf odasında, aşk çılgınlıklarını yatıştırmaya birebir bir yatak gördük, işli örtünün üstü, tavukların kuluçka yeri olmuştu, dolaplarda güvelerin dişinden kurtulabilen arktik tilki kürkünden atkılar gördük, çemberli etekliklerin demir ağını, iç eteklerin üstüne çökmüş kaskatı toz tabakasını, Brüksel dantelinden fırfırlı memeliklerini, evde giydiği erkeksi botlarla çağrılarda giydiği uzun ökçeli, atmalı iskarpinleri, devletin bir numaralı kadını sıfatıyla adına düzenlenen cenaze töreninden kalma keçe menekşeler ve tafta kurdelalarla süslü uzun kefenini, sonra özel çağrılarda kullanılan kristal sandıkla Jamaica'dan kaçırılıp bir başkanın gizli karısı olarak tahta oturtulduğunda, üstündeki el dokusu rahibe giysisini, boz koyun derisini andıran giysiyi de gördük ama odada belirgin hiçbir iz bulamadık, bu korsanca serüveninin bir aşktan doğup doğmadığını bile anlayamadık. Generalin son yıllarının büyük bölümünü geçirdiği başkanlık yatak odasında, hiç kullanılmamış bir kışla yatağı bulduk, denizcilerin terk ettiği konaklardan, antika meraklılarının hemen toparlayıp götürdükleri cinsten bir oturak, generalin doksan iki madalyasını sakladığı demir bir kasave tıpkı tıpkısına cesedin üstündekine benzeyen kaba pamuklu bir takım, sırttan girip göğüsten çıkarken birer yara izi bırakmış altı adet geniş kalibreli kurşun gördük; hemen, sırttan yediği kurşunun ona işlemeyeceği efsanesinin doğruluğuna gitti aklımız; Önden yediği kurşun

gövdesine çarpar çarpmaz seker, tepip saldırganı hedef alırmış, ancak kendini onun uğruna feda edecek kadar seven birinin sevecenlikle ateşlediği bir silâh yaralayabilirmiş onu. Aslında her iki üniformada bedenine göre oldukça küçüktü, yalnız biz üniformaların onun olmayabileceği sonucuna bu yoldan varmadık, çünkü bir zaman, yüz yaşına kadar yaşadığı, yüz elli yaşına varınca da üçüncü bir kere diş çıkardığı söylenmişti, oysa akbabaların delik deşik ettikleri gövdesi, zamanımızın sıradan bir adamınınkinden iri değildi, sağlam dişleri, süt dişleri gibi küçük ve kalındı, teni kara sarıydı, karaciğer lekeleriyle kaplıydı, tek yara izi yoktu bedeninde, bir zamanlar oldukça şişmanmış izlenimini veren et cepler sarkıyordu orasından burasından, o suskun gözlerin yerinde boş oyuklar vardı şimdi, ameliyatlı haya dışında oransız sayılabilecek tek organı, yayvan, nasırlarla dolu, bir atmaca pençesini andıran kocaman ayaklarıydı. Giysilerinden anlaşılanın aksine, tarihçileri çok iri göstermişlerdi onu, ders kitaplarında kapılardan sığamadığı için evden dışarı çıkamayan, çocuklarla güvercinleri seven, kimi hayvanların dilinden anlayan, doğanın hilelerini önceden sezebilme yeteneğine sahip, kişinin içinden geçenleri bir bakışta anlayabilen, cüzzamlıların yaralarını iyileştirecek, yatalakları yürütecek bir tuzun gizini elinin ayasında tutan iri cüsseli bir başkan baba olarak geçiyordu sözü, soyağacı, metinlerden yok edildiği halde, yukarı yaylalar bölgesinden geldiği sanılıyordu, kudret hırsı, yönetim biçimi, hüzünlü tavrı, denizimizi yabancılara satarak bizleri bu katı ay-tozlarının sınırsız ufkuyla baş başa bırakacak, dipsiz günbatımlarının ruhumuza acı vermesine göz yumacak kadar katı, akıl almaz kötülükte bir yüreği oluşu böyle açıklanıyordu. Hayatı süresince beş bin çocuk, hepsi de yedi aylık doğan çocuklar peydahladığı hesaplanmıştı, sayısız, sevgisiz sevgilileri sırayla yer değiştirir, onun keyif anını kollarlardı, ama çocuklardan hiçbiri ne adını ve soyadını verdiği görülmemişti, yalnız Leticia Nazareno'dan olma oğlu, bir kararnameyle, doğduğu an orgeneral ilan edilmişti, çünkü general, annesinden başka kimsenin bir oğulun anası olabileceğini düşünmüyordu. Bu inanç, kendi oğulluğu için de geçerliydi, tarihteki ünlü zorbaların çoğu gibi piç olduğunu biliyordu, tanıdığı tek kandaşı, canım anası Bendicion Alvarado'ydu; okul kitaplarında, anasının onu hiçbir erkekle cinsel ilişki kurmadan peydahladığı, ulusu kurtaracak

bu kahramanın yazgısını simya anahtarıyla düşünde ele geçirdiği yazıyordu; general, ulusal ana ilan etmişti annesini, ana dediğin, biriciktir, o da benim anamdır gibisinden bir savla; gelgelelim nerede doğduğu belirsiz bu kadıncağızın basitliği, yönetimin ilk yıllarında başkanlık onurunu korumayı iş edinen birtakım bağnazların gözünde tam bir kepazelikti, devlet başkanının annesinin, her türlü bulaşıcı hastalıktan korunmak için boynuna kâfuru asmasını, havyan tabağın dibinden kazımaya kalkışmasını, rugan terlikle ortalıkta dolanıp durmasını kendilerine yediremiyorlardı, müzik odasının taraçasında arı kovanı bulundurmasını, resmi alanlarda hindiler ve suluboyayla boyanmış birtakım kuşlar yetiştirmesini, söylevlerin verildiği balkonlara çarşaf asıp kurutmasını da hoş karşılamıyorlardı, hele diplomatik bir çağrıda, aman efendiler, Tanrıya oğlumu tahtından indirmesi için her gün dua etmekten usandım, şu başkanlık sarayında yaşamak da her an elektrikleri yanık tutmak gibi bir şey, deyişini hiç hazmedememişlerdi, üstelik zavallı anacık bu sözleri büyük bir doğallıkla söylemişti, tıpkı ulusal bayramlardan birinde, şeref kıtasının önünden bir sepet dolusu boş şişeyle geçerken ki doğallığıyla, sevinç çığlıkları, marşlar, çiçek yağmuru arasında kortejin başını çeken başkanlık arabasına yanaşmış, pencereden sepeti uzatarak oğluna, oralardan geçeceğine göre, şişeleri köşedeki bakkala geriver diye haykırmıştı zavallı anacık. Amiral Higgingson'un komutasındaki denizci birliklerinin topraklarımıza ayak bastığı günü kutladığımız resmi bir tören sırasında, tarih bilinçsizliği de en görkemli gecesini yaşıyordu, evet, Bendicion Alvarado, oğlunu tören üniformasıyla, altın madalyaları ve o günden sonra elinden eksik etmediği kadife eldivenleriyle görünce, analık gururunu bastıramamış, diplomatik zevatın önünde avaz avaz, oğlumun başkan olacağını bilseydim, diye bağırmıştı, bir bilseydim efendiler, onu okula gönderirdim ne yapıp edip ve ne ayıptır, o günden sonra kent dışındaki konağa sürgün edildiğinde, federal savaş liderlerinin, bozguna uğramış tutuculardan kalan güzelim toprak parçalarını bölüşmek amacıyla kumar masalarını kullandıkları hızlı bir kumar gecesinde, generalin kazandığı bu konağa da burun kıvırmıştı Bendicion Alvarado, bu görkemli dekor karşısında Papa'nın karısı sanıyorum kendimi efendiler, buyruğuna verilen altı yalınayak hizmetçinin kaldığı bölmede oturmayı yeğlemişti, sıcak yüzü

görmeyen unutulmuş bir odaya dikiş makinesiyle boyalı kuşlarının kafeslerini yerleştirmişti, saat altıda çıkagelen sivrisinekleri kovmak da kolaylaşmıştı böylece; ana avludan gelen uyuşuk ışıkta demirhindi otlarının eczalı kokusunda, tavuklar odalara girip çıkarken, muhafız askerler boş yatak odalarında hizmetçilerin yolunu beklerken dikişinin başına oturuyordu, sarıcık kuşlarını boyamaya koyuluyordu, birtakım denizcilerin, anasından bunca uzaktaki bir başkanlık sarayına oturttuğu oğlunun çektiği acıları anlatıp dertleşiyordu onlarla, zavallı yavrum, gece bir sancısı tutacak olsa, bakacak, seven bir karısı bile yok, bu başkanlık mesleği de getire getire ayda üç yüz peso gibi berbat bir aylık getiriyor, zavallı bahtsız oğlan. Ne söylediğini bilmiyor değildi, başkan her gün, kent halkı siestanın bataklığında debelenip dururken yoklamaya gidiyordu onu ya, onca sevdiği meyve şekerlerinden götürüyor, denizcilerin şamar oğlanına dönmekten yakmıyordu, şeker portakallarını, ballı incirleri nasıl peçetelere sarıp sakladığını anlatıyordu, işgal kuvvetlerinin muhasebecileri, öğle yemeğinin artıklarını bile kalem kalem not ediyorlardı, savaş gemisinin kaptanı geçen gün saraya gelirken yanında toprak gökbilimcileri falan gibi birtakım adamlar getirmişti de herifler her şeyin ölçüsü nü almışlardı, merhaba bile demeden mezurayı boynuna geçirivermiş, aralarında İngilizce konuşarak birtakım hesaplar yaptıktan sonra tercüman aracılığıyla dışarı çıkmasını söylemişlerdi, haydi ayakaltında dolaşma; çıkmıştı, işimize engel olamayacağın bir yere git, Allah kahretsin, sanki nereye gitse, engel olacaktı işlerine, herifler balkondan vuran ışığa kadar, her şeyi inceden ölçüp biçiyorlardı, işin en kötüsü bu da değil ana, elinde avucunda kalan son alız odalıkları da defetmişlerdi; amiral, bir başkana yaraşmıyor bunlar, demişti çünkü, şimdi kadın açlığı doruğuna Varmıştı işte, bazı ikindiler, konaktan gider gibi yapıyordu ama annesi, yatak odalarının gölgelik yerlerinde hizmetçilerin peşi sıra koşturduğunu duyuyordu, öylesine hüzünleniyordu ki, hemen kafeslerdeki bütün kuşları uyandırıyor, kimsenin oğlunun gizli dertlerini öğrenmemesine çalışıyordu, kuşları ötmeye zorluyordu, konu-komşu saldırının kokusunu almasın, itişmenin utancını duymasın diye, o kısık sesli gözdağları, generalim, ya kendinize gelirsiniz ya da hemen ananıza söylerim ve kadıncağız uykusunu haram ediyor, oğlunun kanı kabarmış erkek hırıltılarını, giysilerini

çıkarmadan sevişen bir âşık olarak yüklendiği zavallılığı, köpeksi iniltilerini, akşam karanlığı gibi inen yalnızlık gözyaşlarını kuş şarkılarıyla örtbas etmeye çabalıyordu, zavallı oğlum, o sıvımsı, cam havada, Tanrının bile boşladığı o ağustos ikindisi saat üçte, acıdan çürüyor sanki, yazık. Kıtlık, işgal kuvvetleri salgından ürküp de ülkeyi terk edene kadar sürdü, oysa anlaşma koşullarını yerine getirmeleri için daha yıllar vardı önlerinde, subay konutlarını parçaladılar, bölümlere ayırıp numaraladılar, tahta sandıklara yerleştirdiler, mavi çimenlikleri kazıp bir çırpıda durulmuş halılar gibi taşıyıp götürdüler, içme sularımızdaki solucanlar barsaklarını kemirmesin diye kendi ülkelerinden gelme arıtılmış su ile doldurdular kauçuk sarnıçlarımızı, beyaz gezgin hastaneleri söktüler, kimsecikler nasıl yapıldığını anlamasın diye dinamit koydular kışlaların temeline, rıhtıma kadar geldikleri eski gemiyi, güvertesinde, haziran gecelerinin çığırtkanlığında, yitik bir amiral hayaletinin volta attığı gemiyi bıraktılar, yine de savaşın bu taşınır cennetini uçan trenlerine yüklemeden önce, generale örnek komşu nişanı taktılar, devlet başkanı rütbesi verdiler, herkesin duyabileceği bir sesle, şimdi seni Zenci kerhanenle baş başa bırakıyoruz dediler, bizsiz işleri nasıl yürüteceksin bakalım, gittiler işte ana. Gittiler, Allah kahretsin ve general, işgalle gelen ilk boynu eğik yıllarından sonra, yüksek sesle buyruklar yağdırarak çıktı merdivenleri, bizzat, horoz dövüşlerine yeniden izin verilmesini isteyen sesler arasında, peki, izin verdi, kabul ediyordu, uçurtma uçurmak da yasak değildi artık, denizcilerin koyduğu bir sürü yasaktan dönülüyordu, kendi yetkisini sonuna kadar kullanarak, buyruklar yağdırarak, dilekleri kabul ederek gücünün öylesine bilincine vardı ki, buyurdu, kabul etti, bayrağın renklerini, kendisi kararlaştırdı, armadaki Frigya kasketinin yerine işgalcilerin yenik düşmüş ejderhasını koydurttu, ne de olsa artık kendi kendimizin köpekleri olduk ana, yaşasın salgın. Bendicion Alvarado, hayatı süresince bu saltanat şaşırtmacalarını unutmayacaktı, daha eski ve buruk yoksulluk şaşırtmacalarını da, gelgelelim bunların hiçbiri, oğlu ölü oyunu oynayıp bahtının tadını çıkarırken kendisinin, önüne gelene, kulağını her uzatana aktardığı sızlamalar kadar taze değildi belleğinde, dikiş makinesinden başka hiçbir şeyi olmayan bir başkan anası olmanın ne yararı var, diye sızlanıyordu altın oymalı cenaze arabasına bakarken, zavallı oğlum

bunca yıl yurduna hizmet ettikten sonra başını sokabilecek bir kovuk bile bulamadı ya, Tanrım, adaletin bu mu; alışkanlığa da düş kırıklığına da bağlanamazdı sızlanmaları, general, artık ne yeni atılımlarını anasıyla paylaşıyor, ne de eskisi gibi, saltanatın en büyük gizlerini onunla ortaklaşmaya yelteniyordu, üstelik denizciler döneminden sonra öylesine değişmişti ki, Bendicion Alvarado, kendisinden daha yaşlı görüyordu onu, gerisinde kalmış hissediyordu, sözcükleri kekeleyerek çıkardığını duyuyordu, doğru kavramı da iyiden iyiye sarpa sarmıştı, ara sıra saçmalıyordu, bir sürü paketle, hepsini aynı anda açmaya can attığı armağanlarla konağına geldiğinde, ona bir ananın değil, bir kızın duyabileceği acımayı duyuyordu, sicimleri telâştan dişiyle koparıyordu general, anasının dikiş sepetinden makası almasını beklemeden, kancalara takıp kırıyordu tırnaklarını, çırpınan elleriyle doludizgin bir endişe yaşayarak, yıkıntının fundalığına tutunuyordu, baksana şu şahane şeylere ana, diyordu, al sana akvaryumda canlı bir deniz kızı, saat başlarında odayı dolanıp çanını çalar, insan boyunda, kurgulu bir melek, kulağını dayayanın dalga sesleriyle deniz rüzgârının uğultusunu değil, ulusal marşın ezgilerini duyduğu dev bir deniz kabuğu, ne acayip şeyler di mi ana, artık yoksul olmamanın güzelliğini anlayabilirsin, ama anası bu coşkunluğa katılamıyor, yüreğinin paramparça olduğunu oğlundan gizlemek amacıyla, papağan boyadığı fırçaları kemirmeye başlıyordu, kimsenin kendisi kadar yakından bilmediği bir geçmişe yanıyordu, şu koltuğu korumak nelere patlamıştı, yok canım, saltanatın elle tutulur, eşsiz-benzersiz bir sorun olduğu tatlı günlerde değil, hani avucunda küçücük camdan bir misket tutuyormuşsun gibi anacığım derdi ya, o değil Tanrım, federal savaş liderlerince izlendiği, yakınlardaki bir sarayda, Tanrının ve hukukun elini eteğini çektiği yerlerde, can derdine düşmüş bir tirsi balığı gibi yüzüp durduğu günler; şair-general Lautaro Munoz'un alaşağı edilişinden sonra liderler, hırsla üşüşmüşlerdi tepesine, aydın bir zorbaydı Munoz, Latince ayinleri ve kırk iki soylu atıyla toprağı bol olsun, liderler silâh yardımları karşılığında, yasadışı ilan edilmiş çiftçilerin çiftliklerine, mallarına el koymuşlardı, bağımsız eyaletlere bölmüşlerdi ülkeyi, federalizm budur general, gibisinden tartışmasız bir sav ileri sürerek, damarlarımızdaki kanı bu yüzden akıtmadık mı; kendi bölgelerinde tartışmasız hükümdarlardılar, yasalarını kendileri

çıkarıyorlardı, kişisel ulusal bayramlarıyla, altına imza bastıkları özel kâğıt paralarıyla, kılıçlarına değerli taşlar kakılmış üniformaları, altın kurbağalar işli süvari ceketleri ve kendilerinden önce ülkeyi yöneten genel valilere özenerek tavus kuşu tüyleriyle süsledikleri üç köşeli şapkalarıyla, evet yabanıl ve duygusaldır Tanrım, hem de nasıl, başkanlık sarayına ön kapıdan, kimsenin iznini almadan girerlerdi, bu ulus hepimizindir general, canımızı bu yüzden dişimize takmadık mı, balo salonunda yayılıp yatarlardı, barış ödülü diye istedikleri haremleri ve çiftlik hayvanlarıyla; böylelikle yiyecekleri hiç eksik olmuyordu, kiralık barbar askerler de getiriyorlardı yedeklerinde, özel muhafızlardı bunlar, çizme yerine ayaklarına paçavralar sarıyor, Hıristiyanca'da dertlerini kıtı kıtına anlatabiliyorlardı, gelgelelim kumar hilelerinde, savaş silâhlarını kullanmada yamandılar, ustaydılar, başkanlık sarayı Çingene çergisine dönmüştü artık, gelgitle suları yükselen bir ırmak gibi ekşi kokuyordu, genelkurmay subayları, devlet malını kendi özel çiftliklerine taşımışlardı, Bendicion Alvarado Ana'nın öğütlerine kulak asmadan, yönetimin sunduğu ayrıcalıkları rastgele kumara yatırıyorlardı; kadıncağız bu reziller panayırının süprüntülerini toparlamaya çabalıyor, batan gemiye bir parça olsun düzen getirmeye uğraşıyordu; içlerinde, liberal savaş ilkesinin böylesine alçalmasına karşı çıkan tek kişi oydu, yüksek rütbeli subayların makam koltuklarında kıyasıya kumar kavgalarına girişerek evin saygınlığına leke sürdüklerini görünce, süpürgesini kaptığı gibi defetmeye kalkışmıştı onları, piyanonun arkasında erkek erkeğe düzüştüklerini görmüştü, kaç kez yapmayın dediği halde, su mermerinden amforlara sıçtıklarını görmüştü, beyler kenef falan değil ki bunlar, Pantelleria denizlerinden çıkarılmış amforlar, oysa onlar, zenginlerin oturaklarıdır bunlar, diyorlardı, Tanrım ne günlerdi, iktidara gelişimin onuncu yılını kutlarken düzenlediğim diplomatik çağrıya General Adriano Guzman'in da katılmasını engelleyememiştik, yine de o gecede özel olarak giydiği sade keten üniformasıyla kapıda göründüğünde, başımıza gelecekleri kestiremedik; bana verdiği asker sözünü tutmuş, silâh kuşanmamıştı, sivil giyinmiş kaçak Fransız askerleriyle gelmişti; kocaların önünde eğilip izin istedikten sonra, elçilerle bakanların karılarına, adamlarının getirdikleri Cayenne şekerlemelerini teker teker dağıtıyordu; yardakçılarından, Versailles'da görgü kurallarının böyle

gerektirdiğini öğrenmişti, kuralları tam bir centilmen inceliğiyle uyguladıktan sonra balo salonunun bir köşesine çöktü, dans edenlere bakarak başını tatlı tatlı sallamaya başladı, çok güzel diyordu, bu Avrupalı züppeler güzel dans ediyorlar, haklarını vermeli, koltuğunda gözden uzaktı, yaverlerinden birinin, her yudumdan sonra bardağına tepeleme şampanya doldurduğunu yalnız ben ayırt ettim; saatler geçtikçe, gerginliği ve kızarıklığı artıyordu, bin güçlükle yuttuğu geğirtinin basıncı göz hizasına geldiğinde, tere batmış ceketinin bir düğmesini açıyordu, sayıklamaya başlamıştı anacığım, o sırada, dansa ara verilmesinden yararlanarak güçlükle ayağa kalktı, tepeden tırnağa çözdü düğmelerini, en sonunda pantolon düğmelerini de açtı, öyle çırılçıplak, aval aval dikilip, elçilerle bakan-karılarının hoş kokulu, çıplak gerdanlarına, sümsük, koca hortumunu tutarak işemeye koyuldu, savaş sarhoşu, ekşi sidiğiyle, muslin etekleri, altın brokarla kaplı göğüsleri, tavus kuşu tüyünden yelpazeleri suladı durdu, o kargaşada hiç umursamadan şarkı söylüyordu bir yandan, çardağınızın güllerini sulayan toy köylüyüm ben, ey tomurcuğa durmuş gül, diye sürdürüyordu, kimsecikler susturmaya cesaret edemiyordu onu, general bile, çünkü ben teke tek kaldığımda hepsinden daha güçlü olduğumu ama onlar baş başa verdiklerinde herhangi ikisinden daha güçsüz olduğumu kavramıştım; onları oldukları gibi görebiliyordu, onlarınsa granit suskunluğunda ve suskunluğu ancak usulca yelken açan sakınganlığıyla, sabrıyla at başı giden bir ihtiyarın gizli düşüncelerini asla okuyamadıklarının bilincinde değildi; bizler, onun kararmış gözlerini görebiliyorduk yalnızca, kara haberi aldığı korkunç öğlede bile, kılıcının kabzasında bir an titremeyen genç kız elini; generalim efendim, demişlerdi, General Narciso Lopez ottan ve rakıdan kafayı bulmuş, başkanlık muhafızlarından birini helaya atmış, oğlanı çılgın bir karının yardımıyla kızıştırdıktan sonra, hadi şimdi hepsi bana, demiş, emrediyorum, hepsini birden aşkım, altın hayalarını da diye acısından ağlayarak, öfkeden ağlayarak; dörtayak üstünde utancından kusar durumda, düşünün kafası kenefin pis kokusuna bulaşmışmış, sonra Adonis'i andıran o teğmeni kaldırmış, toplantı salonunun baharda serdiğimiz duvar kilimlerine bir kelebeği iliştirir gibi çakıvermiş; üç gün süreyle kimsecikler zavallıyı indirmeye cesaret edemedi, çünkü generalin tek derdi, eski silâh arkadaşlarını

yakından ama hayatlarına karışmadan gözleyerek kendisine karşı kumpas kurmalarını önlemekti; ispiyonlamadan da birbirlerini yiyeceklerine inanıyordu; general hazretleri, refakat subayı, General Jesucriste Sanchez'in kedi ısırmasından kuduz olduğunu fark edince, zavallıyı başına iskemle indirip öldüresiye dövmek zorunda kalmış, bakın generalim anlatıyorum, General Lotario Sereno, ırmağı geçerken, atı altında çatlamış zavallının, dediklerinde, gözlerini domino masasından kaldırmıyordu bile, General Narciso Lopez'in kıçına bir dinamit çubuğu sokarak barsaklarını uçurduğunu, azgın sapıklığını böyle utanç verici bir biçimde kanıtladığı haberini aldığında, gözünü bile kırpmamıştı, zavallı adam, demişti yalnızca, bu onursuz ölümlerle hiçbir ilişkisi yokmuşçasına, hepsine ölüm sonrası ödüllerini, nişanlarını bol keseden dağıtmıştı, görev sırasında şehit düşen kurbanlar diye ilan etmişti onları, ulusal panteona büyük bir törenle gömdürtmüştü, mezarların yükseklikleri bile eşitti, çünkü kahramansız bir ulus, diyordu, kapısız bir eve benzer, bütün ülkede eski savaştan kala kala altı general kaldığında, hepsini doğum gününü kutlamak üzere başkanlık sarayına içki şölenine çağırmıştı, hepsi bir arada, Tanrım en esmerleri ve en akıllıları General Jacinto Algarabia da içlerindeydi, anasından bir oğul peydahlamakla övünürdü, yalnızca içine barut katılmış metil ispirtosu içerdi, eski günlerdeki gibi doluşmuyorlar şenlik sofrasına generalim, hepsi kan kardeşi gibi, silâh kuşanmamışlar, refakatçileri bitişik odaya doluşmuşlar, bizi anlayan tek insan diye adlandırdıkları kişiye paha biçilmez armağanlar getirmişlerdi, bizi yönetebilen tek kişi sensin demek istiyorlardı, safkan Kızılderili, efsaneler-generali Saturno Santos'u bile uzak dağlardaki ininin derinliklerinden çıkarıp getirmeyi becermişti; tıpkı beni doğuran orospu anam gibi ayağı yerde, tetikteydi o adam, çünkü biz ensesi kalınlar generalim, ayağımız toprağa basmadan rahat soluk alamayız; acayip hayvan desenleriyle süslü pırıl pırıl bir pelerinle çıkagelmişti herif, tek başına, her zamanki gibi refakatçisiz, kasvetli ve silâhsızdı; bir tek palası vardı kuşağında, savaş aleti değildir bu, emek aletidir, diyerek çıkartmayı reddediyordu, armağan olarak insanların savaşlarında dövüşmeyi öğrenmiş bir kartal getirmişti bana anacığım, bir de arpıyla, kasırgalar estirebilen, harman dönemlerinin arasını kısaltan ezgileriyle General Saturno Santos, yürekten gelme bir beceriyle

tellere dokunuyordu, hepimizde, savaşın korkunç gecelerine bir sıla özlemi uyanıyordu anacığım, hepimiz savaşın kudurgan kokusunu alıyorduk, ruhlarımızın çevresine bizi ta ötelere götürecek altın bir geminin savaş şarkısını örüyordu; hepsi bir ağızdan ta içten söylüyorlardı şarkıyı anacığım, gözyaşlarıyla, güçlükle köprüden gerisin geriye sürükledim adımlarımı; kıçına erik doldurulmuş bir hindiyle yarım süt domuzunu midelerine indiriyorlardı, herkes kendi şişesinden içiyordu; başkanı, bir de onların hayatlarının toplamı berhayat boyunca ağzına içki sürmemiş, tütün içmemiş, yaşamak için gereken besinden bir lokma fazlasına dokunmamış General Saturno Santos'u saymazsak; benim onuruma, gözyaşları içinde, gelmiş geçmiş bütün doğum günü şarkılarını, Kral Davud'un içli serenadını söylediler, Konsolos Henemann, borulu gramofon diye görmediğimiz bir şey getirmiş generalim, plakta İngilizce, doğum günün kutlu olsun şarkısı çalıyordu, herkes uykudaydı, içkiden yarı ölmüş gibiydi ve saat on ikiyi vurur vurmaz kışla usulü yatağa girmeden önce, lambayı eline alıp evi gözden geçiren sessiz ihtiyarı görmedi bile; dönüşte, şölen salonundan geçerken, altı generali yerde üst üste yığılmış durumda gördü, birbirlerine sarılmışlardı, uyuşuk ve dingindiler, birbirlerini sürekli gözaltında tutan beş refakatçiler kümesinin koruyuculuğu altındaydılar, çünkü uyurken bile, birbirlerine sarılırken bile kendisinden tek tek korktukları kadar birbirlerinden de korkuyorlardı, başkan, onların kendisine karşı işbirliği yapmalarından ne kadar korkuyorsa öyle; lâmbayı rafa bıraktı, yatak odasındaki üç kilidi kilitledi, üç sürgüyü sürdü, üç kol demirini indirip yüzükoyun yere uzandı, refakatçilerin silâhları hep birden ve aynı anda ateş alınca, yapı temelinden sarsıldı yoğun bir patlamayla, öff Tanrım ne o, ne bir ses, ne bir inilti, öff Tanrım ne o, tamam işte, çirkef temizlendi, geriye yalnızca, dünyanın sessizliğinde oyalanan bir barut kokusu kalmıştı ve o, saltanatın getirdiği kaygılardan kurtulmuştu, hatmi yumuşaklığında ışınlarıyla yeni yeni doğan o günde, emir erlerinin şölen salonundaki kan birikintilerini süpürüşlerini gözlerken ki gibi, korkudan başı dönen anası Bendicion Alvarado'yu görmüştü, kadıncağız duvarları küllü suyla sıkı sıkı sildiği, ovaladığı halde, kan sızıyordu her yandan, Tanrım, ne kadar kıyasıya sıkarsa sıksın, boyuna kan fışkırıyordu halılardan, kıyımın izlerini yok etmek için geçitlerle yazıhaneleri boydan boya

yıkamalarına karşın akan kan çağlayanı durmak bilmiyordu, savaşımızın son mirasçılarının kanı; resmi kayıtlara göre, kendilerinden geçen refakatçilerince öldürülmüşlerdi, ulusal bayrağa sarılı cesetleri piskoposlara layık bir gömülme töreniyle yurtseverler panteonuna sıralanmıştı, kanlı temizlikten, bir tek refakatçi sağ kurtulamamıştı çünkü, tek general sağ kurtulamamıştı, kuştüyünden gerdanlıklarıyla zırhlı, Kızılderililerden dilediğince kalıp değiştirmenin gizlerini öğrenmiş General Saturno Santos'u saymazsak, Allah kahretsin, canı çekti mi kertenkele oluyor generalim, havuz oluyor, şimşek bile oluyor; doğruydu dedikleri, en yaman iz sürücüler bile, geçen Noel'den beri bulamamışlardı izini, en iyi yetiştirilmiş av köpekleri ters yönde aramışlardı onu, iskambil destesinde, maça papazı kılığındayken, birdenbire canlanmıştı, diriydi evet, gündüzleri uyuyor, geceleri kara, su demiyor hızla yol alıyordu, ardında izini sürenlerin kafasını bulandıran, düşmanlarına yılgı veren bir dua zinciri bırakarak, gelgelelim general, bir gün bile ara vermedi onun aranmasına, yıllarca her gün, her gece, ta ki bir gün, başkanlık treninin penceresinden kalabalıktakileri görene kadar, erkekler, kadınlar, çocukları, hayvanları, mutfak eşyalarıyla alana doluşmuşlar her zamanki gibi, savaş sırasında cephe gerisinde kaç kereler rastlamıştı bu kalabalıklara, yağmurda ilerliyor, kazıklara geçirilmiş sedyelere yatırdıkları hastalarını, soluk benizli, abalar giymiş bir adama götürüyorlardı, generalim, Tanrının elçisiymiş bu adam, öyle diyor; general alnına vurdu, tüh yahu, General Saturna Santos bu, ta kendisi, gamlı, zavallı bir halde, akortsuz arpından yükselen tatlı ezgilerle göçebelerden bağış dileniyor, başında döküntü bir keçe şapka, sırtında lime lime bir panço ama bu acınılası durumda bile kolay öldürülecek gibi değildi, palasına davranıp en iyi askerlerden ikisinin kellelerini uçurmuştu, en gözü kara adamlara karşı öyle yiğitçe, ustalıkla direnmişti ki general, trenin bu Tanrı elçisinin vaaz verdiği düzlükte, mezarlığın tam karşısında durmasını buyurdu; başkanlık muhafızları, bayrak renklerinde kitrenden atlayıp silâhlarına sarıldılar, herkes çil yavrusu gibi dağıldı, efsanevi arpının yanında eli palasının kabzasında öylece duran General Saturno Santos'tan başka kimse kalmadı; can düşman mı, vagon sahanlığında, rütbesiz şayak er üniformasıyla, silâhsız görünce büyülenmişti galiba, evet öyle ihtiyar ve uzaktı ki, sanki görüşmeydi

yüzyıl oldu general, bezgin ve yalnız gibiydi, karaciğeri bozulmuş, teni kara sarı, gözleri sık sık yaşarıyor yine de gücünden düşmemiş kişilere özgü bir ışıltı, benim ölümümle pekişecek iktidarının ışıltısı da vurmuş yüzüne, fazla direnmeden ölmeye hazırlandım, çünkü egemenliğini sürdürmekten başka hiçbir hırsı, hiçbir erdemi olmaksızın bunca yol tepmiş bir ihtiyara karşı koymak gereksizdi bence, oysa başkan, yılan balığını andıran elini uzattı, Tanrı seni kutsasın ulan hergele, bu ülke sensiz ne yapar, bükemeyeceği bileği öpmesini bilmez mi bu ülke; General Saturno Santos da başkanın bastığı toprağı öpmüş, hizmetini lütfen kabul etmesini dilemişti, ne hizmet isterseniz, buyruğunuzdayım generalim, palamı dilediğimce savurabiliyorum daha, peki demişti general, kabul, benim özel koruyucum olacaksın ama tek şartla, asla arkama geçmeyeceksin; dominoda da suç ortağıydı generalin, birlikte nice bahtsız zorbayı soyup soğana çevirdiler, general, başkanlık arabasına çıplak ayak binmesine izin verirdi, diplomatik çağrılara götürürdü onu, bırakırdı jaguarsı soluğuyla köpekleri uyarsın, elçi karılarının başını döndürsün ve hayat, düşlerindeki kişilerle yapayalnız kaldığını düşünüp de tirtir titreyeceği kadar katılaşınca, uykuda avlanma korkusundan kurtulmak için onu yatak odasının kapısında yatırdı yıllarca, ürik asit, palasını dilediğince savurmasını engelleyene kadar, biraz uzaklık kollayarak gözettiler sıkıfıkılıklarını, düşkünlüğünde, aman generalim siz öldürün beni dedi, lütfen, hak etmemiş birine bırakmayın bu zevki, gelgelelim general, onu doğduğu düzlüklere yakın güzel bir emekliler evinde, bir şeref madalyasıyla ölüme terk etti ve General Saturna Santos bütün utancını bir yana bırakarak gözyaşları ve hıçkırıklarla açıldığında, oda gözyaşlarını tutamadı, yaa, görüyor musun generalim, zamanla biz azgın aygırlar bile karı olup çıkıyoruz ne boktan iş, değil mi? Bendicion Alvarado'dan başka hiç kimse, generalin zor günleri anlatırken ki çocuksu sevincini, çocukken yoksun kaldığı şeylere ihtiyar bir adamken sahip olunca, iktidarın nimetlerini neden böyle bilinçsizce saçıp savurduğunu anlayamıyordu yine de kadıncağız, kendisinin asla dört taneden fazla satmayı başaramadığı boyalı kuşlara kıyasla çok pahalı, üstelik yapımı hiç de ustalık gerektirmeyen o cicili biçili gringo oyuncaklarını oğluna yutturmalarına, onun saflığını sömürmelerine öfkeleniyor, şimdi

keyfin yerinde diyordu ama biraz da geleceği düşün, yarın öbür gün ağzımdan yel alsın ya, altındaki koltuğu çekiverirlerse, seni kilise kapılarında ona buna el açarken görmek istemem, hiç değilse şarkı söylemeyi becerebilseydin, piskopos, kaptan falan gibi bir şey olsaydın, ama ola ola general oldun, komut vermekten başka iş gelmez elinden, devlet parasından artanı güvenli bir yere gizlemesini öğütlemişti oğluna, hiç kimsenin bulamaya cağı bir yere, dediğimi yap ki kayalıklardaki evde oturup dalgın dalgın uzaklara bakan, gemilerden bir merhaba dilenen bilmem nere başkanlarına dönmeyesin, aynaya bir baksana; ne çare ki oğlu dinlemiyordu, dediklerine kulak asmıyordu ve tek geçerli yöntemiyle avutuyordu onu, sen kaygılanma ana, halk seviyor beni, diyordu. Bendicion Alvarado yıllar yılı yoksulluktan yakınarak, hizmetçilerle çarşı pazar hesabı yaparak, harcamayı kısma adına öğle yemeklerini geçiştirerek yaşadı ve hiç kimse ona ülkenin en zengin kadınlarından biri olduğunu, generalin devlet bütçesinden ayırabildiği her kuruşu onun hesabına yatırdığını, uçsuz bucaksız arazilerle sayısız taşınır malın yanı sıra, tramvayların, posta hizmetlerinin, telgrafın ve ulusun kara sularının sahibi olduğunu açıklamak yürekliliğini gösteremedi, Amazon'da, ülkenin kara sularında dolaşan bütün tekneler, anaya belli bir ücret ödemek zorundaydılar, ama kadıncağız, öldüğü güne kadar bilmiyordu bunları, tıpkı kent dışındaki konağa gelerek yıllanmış oyuncaklarıyla oyalanan oğlunun, sandığı kadar kötü durumda olmadığını bilmediği gibi; davar başına topladığı kişisel vergiden, hatırseverliğinin ödüllerinden ve partizanların kollanmak için yolladıkları armağanlardan başka, müthiş bir vurgun yolu daha bulmuştu general, düzmece ölümünü izleyen şamatalı yıllarda, aslında Aziz Heraclius gecesi, ulusun her yanından duyulan o korkunç, ne idüğü belirsiz yeraltı patlamasından ötürü şamatalı diye anmıyorduk bu yılları; başlangıçta, dünyanın en büyük atılımları olarak adlandırılan, gel gör bir türlü tamama eremeyen tasarıların yarattığı sürekli bir şamataydı sözünü ettiğimiz; general, kent dışındaki konakta siesta yaparken, danışmanlarını da yanına çağırırdı; hepsi çevresine doluşurlardı, dingin bir saat, general, tatlı mandalina dalları altına gerilmiş hamakta, şapkasıyla kendini yelpazeler, gözleri yarı kapalı yatarken bir yandan kalın ceketleri, kaskatı yakalarıyla güneş altında bunalan, yağlı bıyıklarıyla hamağın

çevresine doluşup akıcı konuşmalara dalan doktorlarını ve onca nefret ettiği halde tembelliği yüzünden yine eski görevlerine atadığı bakanlarını dinlerdi, avluda tavukların peşi sıra seğirten horozların yaygarası, ağustosböceklerininbitmeyen vızıltısı, komşu gramofonunun inatla Susana, gel Susana bağırışları arasında devlet işlerini tartışırlardı, birden susarlardı, general uyudu galiba, derken general gözlerini açmadan, horultusunu bile kesmeden gürlerdi, uyuduğum falan yok ahmaklar, hadi devam, onlar da devam ederlerdi, ta ki general uykunun örümcek ağlarından sıyrılıp bu saçma sapan konuşmalar arasında tek akıllıca sözleri eski dostum kültür bakanı söyledi, diye bağırana kadar, Tanrım bitti bu rezalet, bitti off, yaverleriyle volta atardı ortalıkta, bir elinde yemek tabağı, bir elinde kaşığı, yürürken atıştırırdı, merdivenin başında, tam bir kayıtsızlıkla uğurlardı hepsini, siz aklınıza en uygun geleni yapın, nasılsa emirleri ben veriyorum dercesine, Allah kahretsin, istiyor musunuz istemiyor musunuz diye göbek çatlatmak bitti, yetti Allah kahretsin, açılış törenlerinde kurdelaları kesiyordu, kalabalık içindeyken hayat gibi kocaman gösteriyordu kendini, daha dingin barış dönemlerinde asla üstlenmeyi göze alamadığı tehlikeleri göğüslüyordu, ne var yani, can dostum General Rodrigode Aguilar ve eski dostu sağlık bakanıyla bitmez tükenmez domino partileri çeviriyordu, bir tutukluyu salıvermesi ya da ölüme mahkûm birini bağışlaması yolunda ricada bulunabilecek tek kişiler onlardı. Yoksulların seçtiği güzellik kraliçesini özel bir toplantıda huzuruna kabul etmesini de onlar öğütlemişlerdi ya, inanılmaz bir yaratık canım, it dalaşı mahallesi dediğimiz batakhaneden gelme, yörenin bütün köpekleri yıllardır bir an ateşkes yapmadan kavga ediyorlar orada, ölümcül bir palanka generalim efendim, çırılçıplak soyuluruz korkusuyla başkanlık muhafızları bile adım atmadılar oraya, arabalar bir hamlede un ufak edildi, zavallı başıboş eşekler sokağın bir ucundan girdiler de öbür ucundan kemiklerini topladık; bu adamlar zengin çocuklarını kızartıyorlar generalim, sosis yapıp pazarda satıyorlar, düşünün bir, neden mi, kara yazgılı Manuela Sanchez o mahallede doğdu diye, bir bataklık zambağı ki güzelliğine şaşarsınız generalim, bütün ulus şaştı kaldı, bu sözler generalin içine işlemişti; söyledikleriniz gerçekten doğruysa, dedi, onu yalnızca özel olarak huzuruma çağırmakla kalmayacağım, ilk valsi ben yapacağım

onunla, çabuk gazetelere haber verin diye buyurdu, yoksullar böyle zırvalıklara bayılırlar. Gelgelelim o gece, topluluk dağıldıktan sonra, domino oyunu oynarlarken General Rodrigo de Aguilar'a kırgınlığını belirtti, yoksullar kraliçesi öyle dans edilmeye değecek kadar güzel değildi canım, müsün eteğiyle, altın yaldızlı tacıyla, yapma mücevherleriyle, elinde gülüyle, yüzlerce gecekondu Manuela Sanchez'inden biriydi, anasıda gözünü eksik etmiyordu üstünden, sanki altından yapılmış, general de kızın isteklerini yerine getirmişti işte, zaten it dalaşı mahallesine elektrik ve su verilmesinden başka bir şey dilememişti, yalnız şunu bilesiniz, diye uyardı, bir daha dilenci istemem karşımda, Allah kahretsin, bir daha yoksullarla asla konuşmayacağım dedi ve oyun bitmeden kapıyı vurup çıktı odadan, sekizi çalan saatin metalsi tınlamasını duydu, ahırlardaki ineklere yem verdi, tezeğin getirilmesini buyurdu, elinde tabağı, bir yandan yiyor, bir yandan da bütün yapıyı gözden geçiriyordu, yediği, fasulyeli, pirinçli, muz dilimleri katılmış bir çorbaydı, girişten yatak odalarına kadar sıralanan gözcüleri saydı, evet hepsi görevlerinin başındaydılar, on dördü de, öteki başkanlık muhafızları, avludaki nöbetçi kulübesinde domino oynuyorlardı; gül fidanlarının arasında uyuklayan cüzzamlıları gördü, basamaklara uzanmış yatanları gördü, saat dokuzdu, bitiremediği yemeğin tabağını pencerenin pervazına dayadı; bir ara, kışlanın çamurlu havasında, odalıklar arasında el yordamıyla ilerler buldu kendini, hepsi, yedi aylık piçlerine sarılmış uyuyorlardı, bazen üçü bir yatağa sığışmış oluyordu, dün pişen çorba gibi yağlı yağlı kokan bir insan tümseğine çıktı, birbirine dolanmış iki kafayı, altı bacağı, üç kolu ayırdı, kimin kim olduğunu sormadan gördü işini, ne uyanmadan, düş görmeden kendisini doyuran kadının kimliğini sordu, ne de öteki yataktan uyku arasında, aman generalim fazla heyecanlanmayın, çocuklar korkacaklar diye mırıldanan kadının kim olduğunu, sonra yine barınağına döndü, yirmi üç pencerenin her birinin kilitlerini sınadı, girişten özel odalara giden geçitte, birer metre arayla dizilmiş tezek yığınlarını ateşledi, duman kokusunu alınca, ancak dumanı gördüğü an anımsadığı, sonra bir daha anmamacasına unuttuğu olmadık bir çocukluğu anımsadı, yatak odalarından geçide doğru yürürken, bu kere, öbür uçtan başlayarak söndürdü ışıkları, uyuyan kuşların kafeslerini teker teker sayarak örttü, kırk sekiz tane, bir kere daha elinde lâmbasıyla bütün

evi dolaştı, aynalarda yanar bir lâmbayla yürüyüşünü izledi, tam on dört tane general, saat ondu, her şey yolundaydı, başkanlık muhafızlarının bölmesine gitti, ışıkları söndürdü, iyi geceler beyler, zemin kattaki yazıhaneleri dolaştı, görüşme salonlarını, helaları, perdelerin arkasını, masaların altını gözden geçirdi, hiç kimse yoktu, dokunur dokunmaz hangi kapıyı açtıklarını ezbere bildiği anahtarların sallandığı desteyi çıkardı, yazıhaneleri kilitledi, birinci kata çıkıp oda oda gözden geçirdi her yanı, kapıları kilitledi, bal kavanozunu gizlediği yerden çıkarıp odasına çekilmeden önce iki kaşık bal yedi, kent dışındaki konakta uyuyan anasını düşündü, merhemler ve mercanköşkleri arasında o uykulu iyi geceler mırıltısını, papağan boyayan kansız, kuşçu kadın eli, yanına düşmüş, ölü bir ana gibi; iyi geceler ana, dedi, sana da çok iyi geceler dedi Bendicion Alvarado uykusunda kent dışındaki konaktan, yatak odasının önünde, elindeki lâmbayı bir çengele astı, uyurken yanık duracaktı lâmba, hiç söndürülmemesini buyurmuştu, kesin bir buyruk, yoksa ışıksız, nasıl tüyebilirdi dışarı, saat on biri vurdu, karanlıkta son bir kere gözden geçirdi evi, belki de birisi, uyuduğunu sanarak gizlice içeri girivermişti, işaret fenerinin dönerken çıkardığı yeşil kıvılcımların tez geçen şafaklarından, altın mahmuzundaki yıldızla tozlarda iz bırakarak; ışığın iki çakışı arasında, uykusunda gezen bir cüzzamlı gözüne çarptı, önünü kesti, ona hiç dokunmadan gölgelerde yol gösterdi, yalnızca tetikliğinin saçtığı ışıkla yine gül fidanlarının arasına yerine yerleştirdi onu, karanlıkta, gözcüleri bir daha saydı, yatak odasına dönerken pencerelerden, her pencereden aynı olan denizi, yani nisan ayındaki Karayip Denizini gördü, aralıksız yirmi üç kere baktı; deniz her keresinde nisanda olduğu gibiydi, yaldızlı bir yelpaze, on ikiyi çalan saatin sesini duydu, katedral çanları on ikiyi vurunca hayasının ince sızısını duydu, başkaca bir ses yoktu dünyada, tek başına ulusun tümüydü o, üç kol demirini indirdi, üç kilidi kilitledi, yatak odasındaki üç sürgüyü sürdü, oturağına çöküp işedi, önce iki damla, sonra dört, derken ardarda hızla yedi damla, yüzüstü yere attı kendisini, hemen uykuya daldı, düşsüz bir uyku, saat üçte, uykusu süresince gözetlendiğinden, her nasılsa demirleri açmadan içeri girebilen birisince gözetlendiğinden emin, ter içinde uyandı, kim var orada, diye sordu; kimsecikler yoktu, gözlerini kapadı, yine gözetlenildiği izlenimine kapıldı, korkuyla açtı

gözlerini, yaa işte, tüh Allah kahretsin, Manuela Sanchez gezinmiyor mu odada, kilitleri açmaya gerek duymaz o, canı istedi mi duvarlardan geçer gönlünce, müsün giysisi, elinde akkor gülüyle, meyan şerbeti kokan soluğuyla ta kendisi, bir sanrı bu, gerçek değil de bana, diye haykırdı, sen değilsin gördüğüm değil mi, bu çılgın baş dönmesi senin meyan şerbeti kokan soluğundan doğmuyor; ama ta kendisiydi, oydu işte, gül onun gülüydü, yatak odasının havasını denizin homurtusundan daha baskın, daha epeski, inatçı bir rüzgârla dolduran koku, başımın belâsı Manuela Sanchez'in sıcak soluğuydu, felâketimin habercisi Manuela Sanchez, avucumda yazılı değildin, ne avucumda, ne kahvemin telvesinde, ne de su yorumcularının çanaklarındaki ölümcül sularda, bir daha benini soluduğum havaya, uykudaki düşlerime, hiçbir kadının şimdiye kadar adım atamadığı, bundan sonra da atamayacağı odamın sınırları içine yayılayım deme, söndür şu gülü, diye inledi, lambanın düğmesine davrandı ama ışık yerine çılgınlığının ürünü Manuela Sanchez yandı, Allah kahretsin, hadi sen izimi bırakmıyorsun, ben neden izini sürüyorum senin, istersen evimi al, ejderiyle falan bütün ülkeyi al istersen, yeter ki bırak da şu ışığı yakayım, gecelerimin akrebi, felâketim Manuela Sanchez, seni orospunun kızı, diye haykırdı, ışığın büyüyü bozacağını umarak, çıkarın onu buradan, sırtımdan alın, boynuna bir çapa bağlayıp yalçın bir kayadan denize fırlatın da bir daha kimse onun gülünün ışıltısından yanmasın, diye çığlıklar atarak koştu geçitlerde, karanlıkta inek fışkılarına basarak, dünyada neler oluyor acaba diye şaşarak, yani saat neredeyse sekize gelecek, bu rezil evde herkes mışıl mışıl uyuyor, kalkın alçaklar, diye bağırdı; ışıklar yandı, saat üçte kalk borusu çalındı, limandaki kalede, San Jeronimo üssünde, ülkenin dört yanındaki kışlalarda çalındı sonra, telaşlı silâh sesleri duyuldu, çiy zamanına iki saat kala açan güllerin sesleri ve yıldızların altında kilimler silkip, uyuyan kuşların kafeslerini örten, geceyi bir gece öncenin çiçekleriyle aynı çanaklarda geçirmiş çiçekleri yenileyen uyurgezer odalıkların sesi, duvarcı ustaları istihkâm duvarları örüyorlardı, pencere camlarına yaldızlı kâğıttan küçük güneşler yapıştırarak günebakanları ürkütüyorlardı ki gökyüzünde gecenin, konakta pazar ayının yirmi beşinin ve denizde nisanın sürüp gittiği anlaşılmasın ve o patırtıda son uyuklayanları da yataklarından itip çarşafları altlarından çeken Çinli çamaşırcılar, aşk

adına bir şey yokken, boyuna aşk aşk diye haykıran yalvaç körler, dünün yumurtaları daha çekmecelerde dosyaların arasındayken, tavukları pazartesinin yumurtalarını yumurtlarken bulan sapık kamu görevlileri ve şaşkın kalabalıkların bağırtısı, acele bir bakanlar kurulu toplantısında kavgaya tutuşan köpeklerin şamatası, bu arada general, kendisini günün doğdurucusu, zamanın kumandanı, ışığın bekçisi ilan eden onulmaz dalkavuklarının arasında, ansızın bastıran günışığıyla aydınlanmış bir yolda ilerliyordu, tam o sırada, geçitte, yüksek rütbeli bir subay yolunu kesme yürekliliğini gösterdi, hazır ola geçti, generalim efendim, daha saat ikiyi beş geçiyor; başka bir ses girdi araya, sabahın üçü; generalim beş geçiyor, elinin tersini savurdu general, göğsünü var gücüyle şişirerek, bütün dünya duysun diye haykırdı, ben saat sekiz diyorum, Allah kahretsin, ben diyorsam sekizdir, Tanrının buyruğu bu. Bendicion Alvarado, oğlunun kent dışındaki konağa girdiğini gördü, sordu, nereden geliyorsun, o ne biçim surat öyle, tarantulamı ısırdı seni, neden elin yüreğinin üstünde, gelgelelim o anasının sorularını yanıtsız bırakıp hasır iskemleye çöktü, anası, papağan boyamada kullandığı fırçayı yüzüne doğru sallayıp da, şu yorgun gözlere, şu göğsünün üstündeki ele bak, gerçekten İsa'nın kutsal yüreğine mi inanıyorsun yoksa, diye sorana kadar onun varlığını bile unutmuştu, hemen elini çekti şaşkınlıkla, saçmalama anacığım ve kapıyı çarptı, çıktı; sarayda elleri ceplerinde çalımla volta atmaya başladı ki, kendisi ortalıkta yokken, olmayacak mevkilere göz dikmesinler, pencereden yağmuru gözledi, camlardaki beyaz yaldızdan yapılma ayları gözledi, öğleden sonra saatin üçü, gecenin sekizine benzesin diyeydi bunca çaba, avluda soğuktan buz kesen muhafızları gördü, hüzünlü denizi gördü, yağmuru Manuela Sanchez'siz yağıyor Manuela Sanchez'in kentinde, alabildiğine boş bir bekleme salonu, iskemleler masaların üstüne çevrilmiş, onsuz bir gecenin daha, bir uçucu cumartesinin daha ilk gölgeleriyle çöken onulmaz yalnızlık, Allah kahretsin, şu dansın anısını bir atabilsem, bana en çok acı veren bu, diye içini çekti, yüce sıfatından utanıyordu, gövdesini yokladı, elini yüreğine değil de başka nereye koyabileceğini araştırdı, yağmurdan sonra sızısı azalan fıtığında karar kıldı sonunda, yüreğinin tıpkısıydı, aynı biçimde, aynı ağırlıkta, sızısı bile aynı, üstelik kanlı-canlı yüreğinin etini avucunda tutuyormuşsun gibi müthiş bir duygu ve o zaman

başkalarının ara sıra söylediği sözün anlamını kavrayabildi, yürek üçüncü hayamızdır generalim, Allah kahretsin, pencereden uzaklaştı, kabul salonunda, ruhuna kılçık saplanmış müebbet bir devlet başkanının çözülmez kaygılarıyla volta atarken bakanlar kurulunun toplandığı odada buldu kendini, hiçbir şey anlamadan, dinler gibi yaparak ama dinlemeyerek, mali yıldaki durum üstüne uyku getirici bir raporun okunuşuna katlanmaya çalışırken birdenbire bir şey oldu, maliye bakanı sustu, odadakiler, acıyla yer yer çatlamış bir zırhın yarıklarından bakıyorlardı ona, ceviz masanın başında, yaşadığı sürece bir eliyle yüreğini tutmuş ömür boyu bir başkan sıfatıyla acınılası durumunun günışığına çıkmasından ötürü yüzü seğirirken, savunmasız ve yapayalnız buldu kendini birden, hayatı, can dostum sağlık bakanının küçücük titiz kuyumcu gözlerindeki akkorla dağlandı; yelek cebindeki küçük altın saatinin zinciriyle oynarken, biryandan generali inceliyordu galiba, dikkat, dedi biri, bir nöbettir belki, oysa general o arada öfkeden kaskatı kesilmiş, canavar yumruğunu masaya indirmişti bile, yüzünün rengi yerine gelmişti, sözcükleriyle ölümcül bir yetke dalgası püskürtüyordu havaya, sizler ola ki, nöbet geçirmemi istediniz, sizi alçaklar sizi, hadi devam; devam ettiler, evet ama ne dediklerini duymadan, böylesi bir öfkeye kapıldığına göre generalin başına mutlaka ciddi bir şey geldiğini düşünerek aralarında fısıldaştılar, söylenti gitgide yayıldı, parmaklarını uzattılar, bakın beti benzi attı, hep yüreğini tutuyor, dikişleri sökülüyor artık; diye mırıldandılar; sağlık bakanını hemen çağırdığı söylentisi yayıldı, bakan, onu ceviz masanın üstüne kapaklanmış bulmuş, sağ kolu, kuzu budu gibi kaskatı duruyormuş masanın üstünde, hatırım için kes şu kolu aziz dostum, diye buyurmuş, gözyaşlarına boğulmuş bir devlet başkanı olmanın verdiği utançla, gelgelelim bakan, hayır general, demiş, beni kurşuna dizdirtseniz bile bu buyruğunuzu yerine getiremem, bir hak sorunu bu general, benim sizin kolunuzun yanında ne değerim var. Durumuyla ilgili başka söylentiler de yoğunlaşıyordu gitgide, ağıllarda, kışlalara yollanacak süt miktarını ölçerek Manuela Sanchez'in Kutlu Salı'sının ağarmasını bekliyormuş, cüzzamlıları gül fidanlarının yanından uzaklaştırmış senin gülünün güllerini kirletmesinler diye, yapının köşe bucağını araştırmış, kimseler duymadan şarkısını söyleyebileceği bir yer bulmuş, senin kraliçelik

valsin, beni unutma asla diyordu şarkıda, beni unutursan, ölüm kapını çalıyormuş gibi ol, bu azaptan kurtulma telaşıyla odalıkların yatakhanelerinde bataklığa dalıyordu, uçarı bir âşık kimliğiyle sürdürdüğü uzun hayatın sonunda kapıp koyvermişti içgüdülerini, ayrıntılarda oyalanıyor, en düşük kadınlardan iç çekişleri koparıp alıyordu, gölgeliklerde şaşkınlıktan güldürüyordu onları, bu yaşta aklınız alıyor mu generalim yine de çok iyi biliyordu ki bu kararlı direniş, zamanı geçirme adına kendi kendine çevirdiği dümenlerdir ve yalnızlığında attığı her adım, soluğundaki her tutukluk onu amansız günlere doludizgin sürüklemektedir, o kaçınılmaz ikindi saat ikide, krallığınızın görkemli tezek yığınlarında boy atmış, at dalaşı mahallesindeki saraya Manuela Sanchez'den, Tanrı adına aşkını yakarmaya gittiğinde sivil giysiler vardı üstünde, refakatçi almamıştı, siesta saatinin uyuşukluğundan mayışmış kentte, ekşi benzin kokuları saçarak ilerleyen bir takside, ticaret bölgelerinden, sokakların Asya'yı anımsatan uğultusundan kaçtı, başımın kara yazgısı Manuela Sanchez'in kocaman, dişi denizini gördü, ufukta tek başına bir pelikan duruyor, buzlu camlarında Manuela Sanchez'in kadife tahtını taşıyan ihtiyar tramvayları gördü, denizli pazarlarımızın bırakılmış kumsalını gördü ve Manuela Sanchez'e ayrılmış özel kumsal parçasında küçük küçük soyunma odaları yapmalarını, havanın oynaklığına uygun düşecek, değişik renkte bir bayrak dikmelerini buyurdu, çelik bir ağ geçirilecekti o bölümün çevresine, bağışlarından yararlanmış on dört ailenin mermer taraçalı malikânelerini, dalgın çimenlerini gördü, malikânelerden biri, öbürlerinden daha büyüktü, döner fıskiyeleri, balkon pencerelerinde renkli camlarıyla; beni an burada yaşarken, eve hemen el konulmuştu, böylece dünyanın yazgısını da kararlaştırmışlardı, bu arada başkan, deniz rüzgârıyla kent yitene kadar gözleri açık, düşler kuruyordu arabasının arka koltuğunda, pencerenin pervazlarından senin it dalaşı mahallenin şeytansı uğultuları geliyor; oradaydı işte, gözlerine inanamıyordu, anacığım Bendicion Alvarado, bak sensiz nerelerdeyim, bağışını üstümden eksik etme, gelgelelim o patırtıda kimsecikler, hüzünlü gözlerini, titrek dudaklarını, göğsünde duran bitkin elini, ancak bir dedenin büyük dedesine Özgü uykulu bir konuşma tutturan sesini tanıyamadı, beyaz keten bir takım ve bir ustabaşı kasketi giymiş, camın kenarından bakan bir ihtiyar,

yüzkaram Manuela Sanchez'in nerede oturduğunu sormaya gelmiş, yoksullar kraliçesi canım, hani şu elinde gül olan; ürkülere kapılarak, bu şeytanca bakışların, kanlı pençelerin, kuyruklarını bacaklarının arasına kıstırıp koşan maymunların, birbirlerini köşelere kıstırıp didikleyen itlerin zulmü, bu sert, keskin, sivri dişliler arasında mı senin yurdun, şu orospu çocuğu hoparlör, zehrettin sen hayatımı, şarkıları, bar mezbahalarından tekmelerle kovulan sarhoşlar arasında senin meyan şerbeti kokan soluğun nerede, yemişlerle tekir balıkları, kedi balıkları, salam, yazı tura ve zardan oluşmuş bu potada, Zenci Adan ve Juancite Trucupey'in masalsı cennetinde, gökten yağan kara meteliklerin bitimsiz içki şöleninde yolunu nerede yitirdin Allah kahretsin, soyulmuş balkabağı suratlı şu sarı duvarlar, piskopos şeridi morunda süpürgelikler, papağan yeşili pencereler, oğlan mavisi pervazlar ve senin gülünün pembeliğinde bu direkler arasında, bu kargaşada nerede evin, şu aşağılık herifler buyruğumdan habersiz, bilmiyorlar ki bu cehennemin bucağında olduğu gibi gecenin saat sekizi değil şimdi, şu anda saat üç, söyle senin hayatında saat' kaç, bomboş odalarda başları omuzlarına düşen, sallangaçlı iskemlelerde bacaklarını açıp apışaralarından yükselen ısıyı içlerine çeken, etekleriyle yelpazelenen şu kadınların hangisisin sen, söyle; pencereden eğildi, canına tükürdüğüm Manuela Sanchez'in nerede oturduğunu sordu, şu beyaz, incecik giysili kız, giysisi yürek biçiminde pullarla donatılmıştı, başında kraliçe seçilişinin yıldönümünde generalin armağan ettiği som altından bir taç var, kalabalıktan, koca kıçlı bir kadın, şimdi anladım kimi aradığınızı efendim, dedi, karı gorilin öz anası gibi kurumlu, burada oturuyor, şurada; öbürleri gibi bir ev, rengârenk, köpek pisliğine basmış birinin ayak izi duruyor kapıda, genel vali koltuğuna kurulmuş bir Manuela Sanchez görüntüsüne öylesine aykırı bir yoksul evi ki, şaşmamak elde değil, ama o işte, canımın içi anacığım Bendicion Alvarado, destek ol bana da içeri girebileyim, kız oydu gerçekten, çarpıntısı geçsin diye evin çevresinde tam on kere dolanmıştı, üç yakarışı andıran üç vuruşla vurmuştu kapıyı, girişteki yakıcı gölgeler arasında beklemiş, düşünüp durmuştu, soluduğu şu kötü havayı güneşin kavurucu ısısı mı bozmuştu, yoksa duyduğu kaygılar mı, yüce sıfatını hiç düşünmeden beklemişti kapıda, sonunda Manuela Sanchez'in anası gelmişti, gözlerinden uyku akan

bir evin, içi dışından büyük bir evin geniş oturma odasına, bayat balık kokan gölgelere buyur etmişti onu; anası, Manuela Sanchez'i uykusundan uyandıradursun o, çöktüğü meşin kaplı taburede, bozgunluğunun boyutlarını kavramaya çalışıyordu, duvarları, eski yağmurlardan artakalan sızıntıları gözledi, kırık sedir, meşin altlıklı iki tabure daha, köşede yayları kırık bir piyano, işte o kadar, tüh, bunca zahmet, diye içini çekti, Manuela Sanchez'in anası dikiş kutusuyla çıkageldi, dantel işlemeye koyuldu, Manuela Sanchez giyiniyordu, saçlarını tarıyordu, bu beklenmedik konuğa gereken saygıyı gösterebilmek amacıyla en iyi pabuçlarını giydi, neredesin ki yüreğimin yangını Manuela Sanchez, diye sorup duran bu ihtiyar adama; ayağımla geldim ama bu düşkünler evinde bulamadım seni, bu yemek artıklarıyla dolu böcek yuvasında senin meyan şerbeti kokulu soluğun nerede, gülün nerede, aşkın nerede, bu itçe kuşkulardan kurtar beni n'olur, diye içini çekti onun arka kapıdan girdiğini görünce, tıpkı bir başka düşün aynasında yansıyan bir düş imgesi gibiydi kız, metresi bir penilik basmadan giysisiyle; saçını alelacele toplayıp bir tarak iliştirmiş, pabuçları eskilikten dökülüyor, ama elinde ışıl ışıl yanan gülüyle yeryüzünün en güzel, en gururlu kadını, öylesine soluk kesiciydi ki Tanrı sizi korusun ekselans diyerek kendisini selâmladığında, general ona eğilecek gücü ancak bulabildi, sonra kız, tam karşısındaki sedire, ihtiyarın ekşi ten kokusunun erişmeyeceği bir yere oturdu; işte o zaman gözlerinin içine bakma yürekliliğini gösterebildim, iki parmağımla gülümü çevirip duruyordum ki korktuğumu anlamasın, yarasa dudağını andıran dudaklarını, bir havuzun ta derinlerden bakıyormuşçasına yüzüme dikilmiş suskun gözlerini acımasızca inceledim, öd yağına bulanıp sıkıştırılmış toprak parçalarını andıran tüysüz tenini, sağ elinde daha katılaşış mı, daha yoğunlaşış mı bu bulamacın, dizine düşmüş bitkin elindeki başkanlık mührünü, içinde bir beden yokmuşçasına sarkan bol keten takımını, o kocaman ölü adam pabuçlarını, yenilmek bilmeyen usunu, görme gücünü, yeryüzündeki en ihtiyar, en ürkünç, en nefret edilen, en az acınılan kişiydi ulusumuzca, kafasında ustabaşı kasketiyle sessiz sessiz öbür kıyıdan beni izliyordu. Tanrım, ne hüzünlü bir adam diye geçirdim içimden şaşkınlıkla; evet, sizin için ne yapabilirim ekselans, dedi bana hiç acımaksızın; ağırbaşlı bir tavırla, hanımefendi, dedim, bu ziyaretimin bağışlanmasını diliyorum sizden. Aylar boyunca hiç

ara vermeden her gün, annesini yoklamaya gittiği ölü sıcak saatlerinde gitti ona, ulusal güvenlik yetkilileri kent dışındaki konakta olduğunu sansınlar istiyordu. General Rodrigode Aguilar'ın nişancılarının, korumak için çatılarda siper aldıklarını ondan başka herkes biliyordu, trafiğin canına okuyorlardı, geçeceği yolu açarken, dipçiklerine davranıyorlardı, sokakları boşaltıyorlardı ki ikiden beşe kadar her yer ıssız görünsün, balkonlara çıkmaya yeltenenlerin kurşunlanacağı buyruğu yayılıyordu, yine de en az meraklılar bile, taksi şeridi geçirilmiş bir başkanlık arabasının hızla ilerleyişini gözetleyebiliyordu, masum keten takımıyla, sivil giyinmiş, içi geçmiş ihtiyarı, onun yüzündeki öksüz solgunluğu görebiliyorlardı, nice tanların atışını görmüş yüzünü, gizliden ağlamış, göğsünün üstündeki eh neye yoracakları artık umurunda değil, ardında nice yanılsamalar bırakarak giden arkaik, sinmiş bir hayvan, bakın bakın, yasak sokakların buzlu sıcağına dayanamıyor; bir ara bu garip hastalık konusundaki kuşkular öylesine arttı ki, sonunda generalin annesinin evinde değil Manuela Sanchez'in gizli oyuğunda, serin bir köyde olduğunu, soluk almak için bile ara vermeksizin, habire iş işleyen bir annenin sıkı gözetiminde bulunduğunu ağızlarından kaçırdılar, evet, Bendicion Alvarado'yu üzüntüden yataklara düşüren akıl almaz makineler almıştı onlara, manyetik iğnelerin gizemiyle kızın gönlünü çelmeye çalışmıştı, kristal kâğıt ağırlıklara kıstırılmış ocak tipileriyle, gökbilimcilerin, eczacıların, dağlamacıların gereçleriyle, basınç ölçerlerle, zaman ölçerlerle, ciroskoplarla, annesinin koyduğu yasağa karşın kendisine satış yapan esnaftan durmaksızın aldığı garip araçlarla, o çelik para tutkusunu bile çiğneyerek, yeter ki Manuela Sanchez ile birlikte onların tadını çıkarabilsin, kızın kulağına denizin seslerini değil, kendi yönetimini öven marşlar fısıldayan yurtsever bir deniz kabuğu tutuyordu, kibriti termometreye yaklaştırıyordu, kahrolası cıva nasıl inip çıkıyor bak; Manuela Sanchez'e hiçbir şey istemeden, niyetlerini açmadan, sessizce bakıyordu, bu garip armağanlarla, sessizce gönlünü çelerek ona istese neler söyleyebileceğini çıtlatıyor, en gizli itilerini, olağandışı gücünün gözle görülür simgeleriyle açıklayabiliyordu, sözgelimi Manuela Sanchez'in doğum gününde, pencereyi açmasını söylemişti kıza, o da açmıştı; amanın, benim zavallı it dalaşı mahalleme ne yaptıklarını görünce dilim bağlandı, yelken bezinden

sayvanlarıyla ahşap evler gördüm, çiçeklerle donanmış taraçalar, döner fıskiyeleriyle çimenlikler, tavus kuşları bir de buzlu bir böcek ilacı esintisi; evleri eski işgalcilerin konutlarına benzetmeye çalışmışlardı, bir gecede sessizce gerçekleştirilmiş kötü bir kopya; köpeklerin boğazlarını kesmişler, mahalleliyi yerlerinden etmişlerdi, onlar kraliçeyle komşuluk edebilirler miydi hiç, başka bir gübre yığınında çürüyüp gitsinlerdi, hadi bas, böylelikle birkaç gecede ve gizlice, Manuela Sanchez'e yeni bir mahalle yapmışlardı, doğum gününde pencereden gör diye, işte kraliçem, nice mutlu yıllara, gör de anla bakalım bu saltanat gösterileri senin o incelikli, boyun eğmez, katı tutumunu yumuşatabilecek mi; anam namusumun bekçisidir; iyi ama general, tutkularının selinde boğulmak üzereydi, öfkesini yutuyor, kızın eliyle hazırladığı o buz gibi acı sevecenlik şerbetini ihtiyar adamların ufak yudumlarıyla içiyordu, şakaklarındaki buzlu kıskaçlara da katlanıyordu, yeter ki yaşın getirdiği aksaklıklar fark edilmesin, yeter ki ben senin adına bütün kaynaklarımı seferber edip tükettikten sonra sen acıdığın için sevme beni, senin yanında, var olma gücünü bile bulamıyorum; onu yalnızca soluğuyla okşayabilmek bile acı veriyordu: derken insan kalıbındaki melek içeri kaçıyor, generalin kara saati gelip çatıyordu, kız oyuncaklarını kutulara yerleştiriyordu, aman denizin nemi içlerine işleyip çürütmesin ve general, konukluğunun son yudumunu keyifle içine çekiyordu, bir dakikacık daha kraliçem, ayağa kalkıyordu, yarma kadar, bir ömür boyu, ne kargaşa bu, Tanrı meleklerinin adımıyla kalakalan, kucağında ölmüş gülüyle kıpırtısız duran bu erişilmez bakireye dönüp bir kere bakabiliyordu ancak, önüne gelen ilk gölgeye dalıyordu, halkın diline düşmüştü, sokaktaki herkesin üstünde ileri geri konuştuğu bu ayıbını gizlemeye çabalıyordu, bu leke adına yakılan türküyü ondan başka bütün ulus biliyordu, avlulardaki papağanlar bile çığırıyorlardı, yol açın kadınlar yol açın, eli böğründe toy generalimiz geliyor ağlaya ağlaya, bakın yürüyüşüne, o kim saltanat kim, uykusunda yönetiyor ülkeyi, işleyen bir yarası var diyorlar, yırtıcı papağanlar, evcil papağanlardan öğrendiler türküyü, muhabbet kuşlarıyla alaycı kuşlar da onlardan, sürüler halinde, onun uçsuz bucaksız karabasanlı yurdunun göklerine taşıdılar türküyü; alacakaranlıkta, ulusun bütün göklerinde kanat çırpan sürülerin bir ağızdan şakıdıkları duyuluyordu, ağzından

herze, kıçından yasak oy veren ezeli-âşık generalimiz geliyor, bitimsiz bir türküydü bu, herkes, hatta papağanlar bile, türküyü tutuklamak isteyen gizli güvenlik örgütlerini alaya almak amacıyla yeni yeni dizeler ekliyorlardı, tam teçhizat savaş giysilerine bürünmüş askeri devriyeler, kapıları kırıp avlulara dalıyor, tüneklerinde ıştırdan sapık papağanları kurşuna diziyorlardı, ufak papağanları fıçılara doldurup diri diri köpeklere atıyorlardı, düşman şarkının kökünü kurutmak niyetiyle bir kuşatmaya girişilmişti, türkünün alacakaranlıkta seyreden bir kaçak kimliğiyle başkanlık sarayının kapılarından süzüldüğünü, mutfaklarda dolaştığını, özel odaların gübre kokusunda yitip gittiğini, aman herkesin bildiği şeyleri kimsecikler anlamasın, ertesi gün dörde kadar, her gün dörde kadar, sonra Manuela Sanchez'in evine bu alışılmadık armağanlarla eli kolu dolu geliyordu, sonunda komşu evlere el koymak, armağanları yerleştirmek için aradaki duvarları yıkmak gerekti; eskiden sofa olan bölme, her dönemden kalma sayısız saatlerin bulunduğu koskocaman, karanlık bir hangara dönmüştü, her çeşit gramofon vardı, silindirli ilkel modellerden aynalılara kadar, her çeşit dikiş makinesine de rastlanıyordu, kollular, pedallılar, motorlular, yatak odaları elektrik ölçekleriyle doldu, homeopatik eczalar, müzik kutuları, göz yanıltan aletler, kurutulmuş kelebek levhalarıyla. Asya'nın şifalı otları, fizyoterapi ve cimnastik laboratuvarları, gökbilim, ortopedi ve doğal bilime ilişkin gereçler, insan özellikleri taşıyan gizli mekanizmalarıyla bir dünya dolusu bebek, kimsenin süpürmek için bile adım atmaya cesaret edemediği yasak odalar, daha alındıkları gün yerleştirildikleri konumlarında kalan bir sürü şey vardı odalarda, kimse adlarını bile duymak istemiyordu, hele Manuela Sanchez; evet, kraliçe olma bahtsızlığına uğradığım o kara cumartesiden bu yana hayat hakkında bir şey bilmek istemiyordu, o ikindi karardı dünyam, eski sevgilileri, garip hastalıklardan teker teker ardarda ölüp gitmişlerdi, kız arkadaşları iz bırakmadan yok olmuşlardı ortalıktan, evinden dışarı adım atmadan, yabancılarla dolu bir mahalleye götürülmüştü, yapayalnızdı, en özel durumlarda bile yanından gözcü eksik olmuyordu, hayır diyecek gücü kendinde bulamadığı bir yazgının tutsağıydı, yöresini her yandan bir deliler evi dolusu aşkla kuşatan bu amansız âşığa evet diyecek gücü de bulamıyordu ya, saygı dolu bir ürperti nöbeti içinde gözlerini yüzüne

diken, beyaz şapkasıyla yelpazelenen, tere batmış bu âşık, öz benliğinden öylesine uzaklaşmış görünüyordu ki ara sıra onun kendisine mi, yoksa yalnızca korkulu bir imgeye mi baktığını kestiremiyordu kız; generalin günışığında tökezlediğini görmüştü, meyve sularını isteksizce yudumladığını görmüştü, elinde bardağıyla sallangaçlı iskemlede otururken, uykudan başının düştüğünü görmüştü, ağustosböceklerinin bakır vızıltıları sofadaki gölgeleri koyulttuğu anlarda, horladığını görmüştü, aman dikkatli olun ekselans, demişti ona; sıçrayarak uyanırdı, yoo kraliçem diye mırıldanarak, yoo uyumuyordum, gözlerimi kapamıştım o kadar, kraliçenin, uyurken düşürmesin diye elinden bardağını aldığını bile ayırt etmeyerek, o akıl almaz ikindi, eve soluk soluğa koşup da, bak bugün sana kâinatın en büyük armağanını vereceğim, haberini getirene kadar kız, onu usta yalanlarla oyalamıştı, bu gece on biri beş geçe bir mucize gerçekleşecek evet, yalnız senin için ve kuyrukluyıldız geçmişti. En büyük düş kırıklıklarımızdan biriydi bu, çünkü bir süredir nice söylentilerin yanı sıra yayılan bir başka söylentiye göre, başkanımızın hayat çizelgesi, insanların kullandığı zamanla değil, kuyrukluyıldızın dönüşleriyle denetleniyordu, dalkavuklarının kehanetlerine kulak asmamalıydık, general ancak bir kere görebilecekti kuyrukluyıldızı, alınyazısı böyleydi, yüzyıl sonra gelip çatan bu kasım gecesini, tanın ağarışını beklercesine sabırsızca beklemiştik, çalgılar gırla gidiyordu, şenlik çanları çalmıyordu, yüzyıldan bu yana ilk kere, onun zaferini kutlamak amacıyla fırlatılmıyordu şenlik fişekleri, herkes onun hayatının sona erdiğini bildirecek on bir metalsi çan sesine kulak kabartmıştı, başkanın Manuela Sanchez'in evinde, çatıda, anayla kızın arasında oturarak beklediği Tanrı bağışını kutluyordu; kötü belirtgelerle kaplı, uğursuzluktan kaskatı kesilmiş bir göğün altında sık sık geniş soluklar alıyordu, yüreğinin çözüldüğü dışardan anlaşılmasın diye Manuela Sanchez'in gecesel soluğunu, yoğun acımasızlığını, kır rüzgârını ilk kez içine çekiyordu ki, ufukta belâlı anı karşılamaya çıkmış büyücü davullarını duydu, uzaktan gelen ağıtlara kulak verdi, kalabalığın lava bulaşmış haykırışlarını da duydu, öz saltanatına bunca yabancı, onların yaşadıkları yıllar toplamından önce var olmuş, sonra da var olacak bu caninin karşısında korkudan perişandılar ve o üstünde zamanın ağırlığını duydu, ölümlü oluşuna

yandı bir an, sonra yıldızı gördü, işte, dedi, oradaydı gerçekten, yıldızı tanıyordu, evrenin öbür yakasına geçişini izlemişti, aynı yıldızdı, buydu kraliçem, yeryüzünden daha yaşlı, gökyüzü genişliğinde acılı bir ışık meduzasıydı, yörüngesini karış karış kat edip milyonlarca yıl arasından kendi kaynaklarına dönüyordu; kalay yapraklarının hışırtısını duydular, başkanın hüzünlü yüzünü, yaş dolu gözlerini gördüler, ışık, dünyada yıldız yığınlarından, tembel ayların geciktirdiği tanlardan ve yeryüzü zamanının başlangıcından önce var olan okyanus kraterlerinden kalma küllerden pırıl pırıl bir iz bırakıp giderken general, saçları donmuş zehir tohumları ve uzay rüzgârlarıyla darmadağınık, işte kraliçem, diye mırıldandı, iyice bak, çünkü bir yüzyıl daha göremeyeceğiz onu ve kraliçe, kuyrukluyıldızın fosforlu parıltısında, yumuşacık yıldız tortularından, göksel birikintilerden yumuşak bir tipiyle aklaşmış saçlarıyla, her zamankinden daha güzel, korkudan haç çıkarmıştı; işte o sırada anacığım Bendicion Alvarado, tam o sırada, Manuela Sanchez gökte sonsuzluğun uçurumunu görmüş olacak ki, hayata yapışayım diye elini boşluğa uzatmıştı ve tutunabileceği tek şey başkanlık mührü taşıyan o sevimsiz eldi, başkanın, egemenliğin sinsi ateşindeki korlarda pişmiş, kızgın, katı, talancı eli. Gökte Cervus'u yerinden eden, yıldız çerçöpünden ışıltılı bir toz çizgisiyle yurdu buğusunda arıtan bu ışıltılı meduzanın dinsel geçit töreni çok az kişiyi etkilemişti, çünkü en güç inanırlarımız bile, Hıristiyanlık ilkelerini yok edecek, yerine Üçüncü Ahd'i geçerli kılacak bu alışılmadık büyük ölüme bel bağlamıştık, boşu boşuna tan ağarıncaya kadar bekledik, eve döndüğümüzde uykusuzluktan çok, beklemekten yorgun düşmüştük, şenlik sonrası, sokaklarda alacakaranlığın kadın işçileri kuyrukluyıldızın bıraktığı göksel çöpleri süpürüyorlardı, yine de aslında hiçbir şey olmadığına inanmak içimizden gelmedi, üstelik yeni bir tarihsel hileye kurban gitmiştik, resmi yayın organları, kuyrukluyıldızın geçişini, rejimin kötü güçlere karşı kazandığı bir zafer olarak yorumluyorlardı, egemenliği elinde tutan kişinin garip hastalıkların pençesine düştüğü söylentisini büyük dirim gösterileriyle yalanlayabildiler böylece, yeni sloganlar bulundu, başkan önemli bir duyuruyla halkına, değişmez kararımız, yüce kararımız, kuyrukluyıldız bir daha gelene kadar ulusumuza karşı görevimizi yerine getirmek, bu görevde kalmaktır diye seslendi; müziğe,

fişeklere kendi yönetiminin dışındaki birtakım olaylar gözüyle bakmıştı, alanı koca yaftalarla, 'Sonsuz Zafer Bugünleri İlerde de Anlatacak Büyüğümüzündür' çığlıklarıyla dolduran kalabalıkları da duygulanmadan izlemişti, artık hükümet işleriyle uğraşmıyordu, yetkisini astlar arasında paylaştırmıştı. Manuela Sanchez'in elinin üstünde kor gibi yanan elini unutamıyordu, doğanın yolundan sapması, evrenin yerle bir olması pahasına o mutlu anı bir daha yaşama düşünü kuruyordu; tutkusu öyle yoğundu ki gökbilimcilerine donanma fişeklerinden bir kuyrukluyıldız, kayan bir sabahyıldızı, mumlardan bir ejderha ve güzel bir kadında sonsuz bir iç geçmesi yaratabilecek ürperticilikte bir yıldız bulgusu emretti, oysa onlar yalnızca gelecek hafta çarşamba günü ikindiüstü güneşin tutulacağını hesaplayabildiler, saat dörtte generalim; peki dedi, tamam, dedikleri gibi öğleüstü koyu bir gece bastırdı, yıldızlar çıktı, çiçekler soldu, tavuklar kuluçkaya yattılar, hayvanlar akıllıca sezgileriyle sığınak aramaya koyuldular ve general, Manuela Sanchez'in alacakaranlıktan geceye dönen soluğunu içine çekti, kızın elindeki gül, gölgelere kanıp solmuştu, işte kraliçem, buyurun güneş tutulmanızı, Manuela Sanchez karşılık vermedi, eline dokunmadı bile, soluk alamıyordu, gerçeğin dışındaymış gibiydi, başkan kendini tutamadı, el yordamıyla uzanıp onun elini tutmaya çalıştı ama bulamadı, arandı yine bulamadı, her yanı koklayarak koca evi dolaştı, bir uyurgezer gibi gözleri açık, kollarını iki yana sallayarak, nerede olabilirsin ki başımın derdi Manuela Sanchez, diye fısıldıyordu, şu kara gün tutulmasında bulamıyorum seni, acımasız elin, gülün nerde; dibi görünmez sularda yitmiş bir dalgıcı andırıyordu, derinliklerde, galvanometrelerin tarih öncesi deniz böceklerini yüzer buldu, müzikli çalar saatlerin yengeçlerini, düşsel tecim gereçleri ıstakozları yine de senin meyan şerbeti kokan soluğundan bir iz bulamadı ve bu kısacık gecenin karanlığı yarıldığında, gerçeğin ışığı daha bir parladı içinde, o ikindiüstü saat altıda, ağarmaya yüz tutmuş gökyüzünün kara ışığında, bırakılmış evde, Tanrıdan daha yaşlı, daha tasalı olduğunu duydu, yeryüzünün yalnızlığında, sensiz daha da yalnız kraliçem, güneş tutulmasının karanlık gizeminde yolunu yitirmiş, sonsuza kadar, çünkü egemenliğini sürdürdüğü uzun yıllar boyunca bir daha bahtımın kara yazısı Manuela Sanchez'i o labirentte bulamayacaktı; güneş

tutulduğu gece kaçmış generalim, demişlerdi, birileri Porto Riko'da plena oynadığını görmüşler, hani Elena'yı bıçakladıkları yerde, ama o değilmiş, Papa Mentero'nun orada da gördük dediler, rezil rumbacılar arasında, yine o değilmiş ama, madenin üstünde, Barlovento'nun yerinde Aractaca dansı yapıyormuş, Panama davulunun esinine uyup koyvermiş kendini dedilerdi ama görülenlerden hiçbiri o değilmiş generalim, yer yarılmış bu kız içine girmiş; general, o günlerde ölüme boyun eğmediyse, ölmek için yeterli öfkeden yoksun olduğundan değildi bu, aşktan ölmemeye acımasızca hüküm giydiğini biliyordu da ondan; hükümdarlığının ilk günlerinde, bir falcıya başvurup da hiçbir yerde, ne avucunda, ne iskambil kâğıtlarında, ne kahve telvesinde, hiçbir yerde okunamayan yazgısının anahtarlarını su çanağına bakıp okumasını istediğinde işin aslını öğrenmişti, o zamandan beri biliyordu; bilici suların durduğu çanaklarda, kabul salonunun bitişiğindeki yazıhanede doğal bir ölümle öldüğünü görmüştü, doğduğundan bu yana her gece uyuduğu gibi, yüzüstü yere kapanmış gördü kendini, üstünde rütbesiz, şayak üniforması, ayağında çizmeleriyle altın mahmuzu, sağ kolu başının altında kıvrılmış, yaşı da belli değil, 107 ile arasında bir yaş.

3

Sonbaharının başlangıcında, ölüsü aslında Patricio Aragones'in cesediyken, onu bu durumda bulmuşlardı, yıllar sonra bizler onu yine bu durumda bulduk, öyle bir belirsizlik anıydı ki, hiç kimse, akbabaların didik didik ettiği, denizin derinliklerinden fışkırmış asalaklarla kaplı bu ihtiyar bedenin onun olduğuna inanamadı. Çürüyüp küçük bir heykele dönüşmüş elinin, patırtılı günlerde inatçı bir kızcağızın çektirdiği cefa yüzünden sürekli göğsünün üstünde durduğuna ilişkin hiçbir belirti yoktu, kimliğini tamtamına kanıtlayacak bir iz de bulamamıştık. Olayların bizim çağımızda böyle gelişmesi tuhaf gelmiyordu doğrusu, değil mi ki en görkemli günlerinde bile kişiyi varlığı konusunda kuşkuya düşürecek yeterli nedenler vardı, uşakları bile yaşını doğru dürüst bilmiyorlardı, ne kargaşalı dönemler görülmüştü, bağış balolarında seksen yaşında gösteriyordu da, toplantılarda altmış, ulusal bayramlarda kırkın bile altında gösteriyordu. Güvenlik mektubu sunan son diplomatlardan Büyükelçi Palmerston, ülkemizde okunması yasaklanan anılarında, onun gerçekten göründüğü kadar ihtiyar mı olduğunu, yoksa bu yıpranmışlığın, başkanlık sarayındaki düzensizlikten, bakımsızlıktan mı ileri geldiğini kestiremediğini belirtiyordu: yığınla kâğıt parçasının, hayvan gübresinin, geçitlerde uyuyakalan köpeklerden artan yemek kırıntılarının arasından geçmek zorundaydınız, gümrüklerde hiç kimse hiçbir konuda bilgi veremiyordu, ben de özel dairesinin birinci katını işgal etmiş cüzzamlılarla yatalaklardan yardım istemek zorunda kaldım, beni kabul salonuna götürdüler, tavuklar salon halılarındaki düşsel başak tarlalarını gagalıyorlardı, bir inek, duvardaki başpiskopos portresinin bezini yemeye çalışıyordu; küp

gibi sağır olduğunu hemen anladım, ne konuda soru sorsam ilgisiz bir yanıt verdiğinden değil, kuşların şakımadıklarına üzüldüğünü söyledi, oysa kuş çığlıklarından durulmuyordu odada, tan ağarırken bir ormanda yürüyor gibiydiniz, güvenlik mektubu sunma törenini ansızın yarıda kesti, duru bir bakışla baktı ve elini kulağının arkasına tutarak pencereden dışarısını, bir zamanlar denizin bulunduğu tozlu ovayı gösterdi, ölüleri mezarlarından uğratacak bir sesle, geçen katırlara kulak vermemi istedi, dinle sevgili Stetson, deniz geri dönüyor. Bu çökmüş ihtiyarın, bir zamanlar, yönetiminin ilk yıllarında, hiç beklenmedik anlarda, eli palalı çıplak ayaklı bir Guajiro Kızılderilisinin koruyuculuğunda, gönlünce seçtiği milletvekilleri ve senatörler eşliğinde kentleri dolaşmaya çıkan o büyük kurtarıcı olduğuna inanmak güçtü; ekinler üstüne bilgi toplardı, malların durumu nasıldı, insanların davranışları nasıldı, alanda, mango ağaçlarının gölgesinde hasır sallangaçlı iskemlesinde kitap okur, o günlerde başından eksik etmediği ustabaşı kasketiyle yelpazelenir, sıcaktan içi geçer gibi olsa da, konuşma sırasında en ufak bir ayrıntının havada kalmasına izin vermezdi, çevresine topladığı kadınlarla erkekleri küçük adları ve soyadlarıyla çağırırdı, sanki bütün ulus, halkının nüfus kütüğü, istatistikler ve sorunlar belleğine kazılmıştı; gözlerini açmadan çağırdı beni, gel bakalım Jacinta Morales, dedi, geçen yıl güreş tutup yere yıktığı ve bahis sonucunda bir şişe hint yağı diplettirdiği oğlana ne olmuştu; ya sen Juan Prieto, dedi bana, solucanları kulağından dökülsün diye okuyup üflediğim damızlık boğan ne oldu, ya sen Matilde Peralte, şu kaçak kocanı sağ salim geri getirmem karşılığında bakalım ne vereceksin bana, bak burada, boynuna ip dolayıp sürüdük buralara; bir daha yasal eşinden, biricik karından kaçarsan zindanlarda çürütürüm seni diye uyarmıştı kocayı, sonra verdiği cezayı hemen uygulama tez canlılığı içinde, kasabın birine, hileye başvuran bir veznedarın ellerini halkın gözü önünde kesmesini buyurmuştu; bahçelerden birinden domates topladı, ziraat memurlarının önünde bir uzman havasıyla tattı domatesleri, bu toprak, dedi, erkek eşek gübresi istiyor, devlet üstlenmeli bu işi, diye buyurdu, sonra halk arasında dolaşmaktan vazgeçip pencereden bana seslendi, kahkahadan kırılıyordu, sen ha Lorenza Lopez, yirmi yıl önce bana armağan ettiği dikiş makinesi ne olmuştu, sordu, ben de, cartlağı çekti generalim, dedim, unutmayın

ki, ne eşyalar ne de biz insanlar dayanabiliriz bir hayat boyu; o, tam tersini ileri sürdü, dünya sonsuzdur, dedi, sonra sokak ortasında yolunu bekleyen resmi zevatı hiçe sayıp tornavidayla makine yağına sarıldı, başladı makineyi sökmeye, ara sıra çaresizlikten boğa gibi homurdanıyordu, yüzü gözü yağ içinde kalmıştı, gelgelelim üç saat sonra makine, ilk alındığı günkü kadar iyi dikmeye başlamıştı, çünkü o dönemde, günlük hayattaki en ufak bir terslik onun gözünde en önemli devlet sorunu kadar büyük bir önem taşıyordu, mutluluk dağıtarak, asker kurnazlığıyla ölümü tavlayabileceğine yürekten inanıyordu. Bu elden ayaktan düşmüş ihtiyarın bir zamanlar onca büyük bir egemenlik sürdürdüğüne inanmak güçtü doğrusu, bir zamanlar saat kaç diye sordu mu, siz nasıl buyurursanız yanıtını alırdı, doğruydu da, saatleri işine geldiği gibi değiştirmekle yetinmez, resmi tatil günlerini de oynatırdı, tek isteği, tatilden tatile, o çıplak ayaklı Kızılderilinin, ağlak suratlı senatörlerin ve her köy alanında en gözüpek horozlarla dövüşmeye hazır eşi bulunmaz horozlarının eşliğinde bütün ülkeyi dol aşabilmekti, bahisleri kendi eliyle yazardı, dövüş çukurunun temeli kahkahalarla sarsılırdı; başkan, müzik sesini, havai fişeklerin gürültüsünü bastıran o garip, borazansı kahkahalarından birini attı mı, bizler de gülmek zorunluğunu duyardık; o susunca, içimize bir acı çökerdi, onun horozları bizimkileri çökertti mi, rahat bir soluk alır, sevinçten haykırmaya başlardık; horozlarımızı yenilmek üzere yetiştirirdik, öyle ki bir tanesi bile yüzümüzü kara çıkarmadı, zavallı Dionisio Tguaran'ın uğursuz horozunu saymazsak, garip, kudretlinin boz horozunu bir saldırışta su götürmez bir şekilde yere yıkmıştı; önce başkan koştu çukura, kazananın elini sıktı, sen aslan gibi bir adamsın dedi tatlı bir sesle, bunca zaman sonra birinin, istemeden de olsa kendisini yenilgiye uğratmasından keyiflenmişti, şu kırmızı horoza kaç para istersin, dedi, Dionisio Tguaran titrek bir sesle, horoz sizindir generalim şeref benim, karşılığını verdi sonra coşkun kalabalığın, müzik seslerinin, kahraman kırmızı horozu karşılığında kendisine verilen altı soylu horozu aydınlatan fişeklerin arasından evine yürüdü, nedense yatak odasının kapısını kilitledi o gece, bir kantar kabağı dolusu içki içti, sonra hamağın ipiyle astı kendini zavallı; general, mutlu gelişlerinden sonra arkasında nasıl uzun bir ölüler zinciri bıraktığını, çanak-yalayıcı muhafızlarının, adlarını doğru dürüst çıkaramadığı tanışlarını

hain damgasıyla sonsuza dek mahkûm ettiklerini bilemezdi ki, armadillo yürüyüşüyle ardında keskin terden bir iz bırakarak, sakalları uzamış, ülkeyi boydan boya tarıyor; ansızın bir evin mutfağında, yardıma hazır bir büyükbaba kimliğiyle beliriveriyor, ev halkını korkudan sapır sapır titretiyordu, su kabağıyla bakraçtan su alıyor, çorba çanağına dalıp et parçalarını yakalayıp çıkarıyordu, çok şen, çok doğal bir hali vardı, girdiği evin bu uğrayışla sonsuza dek damgalandığını düşünmüyordu, herhangi bir politik hesap ya da sevgi gereksinimi de yoktu bu seferki davranışının kökünde, içinden öyle geliyordu, gücü, sonbaharının doruğunu yansıtan uçsuz bucaksız bir bataklığa dönüşmemişti daha, gözlerimizin önünde kaynağından fışkıran deli dolu bir çağlayandı; ağaçlara elini sallasa, yemişler bitiyordu dallarda, onun buyruğuyla gelişip serpiliyorlardı, hayvanlarla insanlar, esenliğe kavuşuyorlardı; yağmurun, ekinlere zarar verdiği bölgelerden alınıp kurak topraklara götürülmesini buyurmuştu ve dediği olmuştu da efendim, gözümle gördüm, kendisi daha bu gücüne inanmazken, çok önceden yayılmıştı efsanesi, kendisi daha belirtgelerin, karabasan yorumlayan bilicilerin tutsağıyken, tepesinde bir kuş öttü diye, biraz önce çıktığı yolculuğu yarıda kesiveriyordu sözgelimi, annesi Bendicion Alvarado çift sarılı bir yumurta buldu diye halkın önüne çıkışını erteliyordu, her yere peşinden giden, onun asla veremeyeceği söylevleri veren tez canlı senatörlerle milletvekillerini de defetti başından, çünkü düşünde kendisini bomboş, kocaman bir evde görmüştü, çevresine doluşan, gri smokinler giymiş soluk yüzlü adamlar, kasap bıçaklarıyla delik deşik ediyorlardı gövdesini, gülümsüyorlardı, öylesine hınçla saplıyorlardı bıçaklarını, ne yana dönse, ya yüzüne, ya gözlerine doğrultulmuş bir kama çıkıyordu karşısına, bu kurban töreninden pay almaya kararlı kan içici, güleç, suskun cellatların arasına kıstırılmış görmüştü kendisini ama ne öfke duyuyordu ne de korku, yaşam gücü çekilip gittikçe artan, yoğunlaşan bir erinç duygusu bastırıyordu, sanki ağırlıksızdı, pırıl pırıl bir saflıktaydı, katillerinin gülümseyişlerine gülümseyerek karşılık veriyordu, beyaz badanalı duvarları öz kanıyla kızıllaşan bu düşler evinde evet, onlar adına da gülümsüyordu, kendi adına da; yalnız düşünde oğlu olarak gördüğü biri, kasığına bir bıçak saplayınca, son soluğu da uçtu gitti, öz kanına bulanmış bir battaniyeyle yüzünü örttü, yaşarken tanımayanlar, öldükten sonra da

tanımasınlar; ama can çekişirken çırpınışlarını, o kasılmalar öylesine sahici gibiydi ki, can dostum sağlık bakanına bu düşten söz açmadan edemedim; bakan, buna tıpatıp benzeyen bir ölümün tarihte bir kez daha geçtiğini söyleyerek, onu büsbütün şaşkınlığa düşürmüştü, yaa generalim efendim, General Lautaro Munoz'un sayfa uçları dağlanmış koca kitaplarından birinde böyle bir olay okumuştum; tıpatıp aynısıydı anacığım, üstelik öykü okunurken, düşünde unuttuğu bir ayrıntıyı da anımsamıştı, ansızın başına çöktüklerinde, ortalıkta yaprak kımıldamazken, başkanlık sarayının bütün pencereleri birden açılıvermişti, hem bedenindeki yaraların sayısı da öyküde belirtilen kadardı, tam yirmi üç tane; bir haftaya kalmadan, korkunç bir rastlantı sonucu düşü doğrulandı, senato ile yüksek mahkeme, korsanlarla onlara yardakçılık eden silahlı kuvvetlerin saldırısına uğradı, şanlı atalarımızın görkemli bayrağı yanıp kül olmuştu; başkanlık balkonundan, alevleri gece çok geç saatlere kadar izleyebiliyordu, yine de, general hazretleri, temel taşlarını bile çalmışlar haberiyle çıkageldiklerinde, yüzü hiç değişmemişti, saldırıyı düzenleyenleri, herkese ibret olacak bir cezaya çarptıracağına andiçmişti, gelgelelim hiçbiri yakalanamadı, bize atalarımızın evine tıpatıp benzeyen bir ev yaptıracağına da söz vermişti ama evin kara yıkıntıları ta günümüze kadar hiç el sürülmeden durdu; bu karabasanın cinlerini defedeyim kaygısıyla kolunu bile kıpırdatmadı, tam tersine, eski cumhuriyetin yasama ve yargı organlarını yürürlükten kaldırdı hemen, artık yönetiminin ilk yıllarındaki gibi görünüşü kurtarma zahmetine katlanmıyordu, senatörlere, milletvekillerine, yüksek yargıçlara bol keseden onur ve para dağıttı, onları mutlu ve uzak birtakım elçiliklere sürdü; yanında yalnızca bir an başının ucundan ayrılmayan palalı Kızılderili’nin ıssız gölgesi vardı artık, içtiği suyun, yediği yemeğin tadına o bakıyor, hep biraz uzağında duruyor, evimde kapıyı bekliyordu; bu yüzden başkanın gizli sevgilim olduğu dedikodusu yeri göğü tutmuştu, aslında, ayda bir iki kere, iskambil falı baktırmak için geliyordu bana, evet o yıllarda kendini ölümlü sanıyordu, kuşkuculuk gibi bir erdemi vardı, yanlış yapmaktan kaçınmıyordu, köylü içgüdülerinden çok kâğıt destesine bel bağlıyordu, karşıma geçtiği ilk gün kadar kaygılı ve yaşlıydı hep, tek söz söylemeden, ayaları karakurbağa karnı kadar pürüzsüz ve gergin avuçlarını önüme uzatıyordu, uzun el

okuyuculuğu sanatım süresince böyle ellere ne önceleri rastlamıştım ne de sonra rastladım, iki avucunu aynı anda, sessizce ve yalvarırcasına masaya bırakıyordu, onulmaz bir çaresizlik içinde ve bana öyle tasalı, öyle umutsuz görünüyordu ki, çatlak ayalarından çok, yatışmak bilmeyen hüznüyle, dudaklarının titreyişiyle, kuşkunun yiyip bitirdiği ihtiyar yüreğiyle ilgileniyordum; o günlerde bildiğimiz bütün falcılık yöntemleri avuçlarında sımsıkı tuttuğu kara yazgıyı apaçık gösteriyordu, daha desteyi keser kesmez, kâğıtlar, boz bulanık çamurlu suya dönüşüyordu, fincanının dibindeki telve, çamura kesiyordu; kendi geleceğine, mutluluğuna, davranışlarının akışına ilişkin ipuçlarının tümü silinmişti, öte yandan onunla alıp vereceği olan herkesin yazgısı açısından hepsi apaçık ortadaydı, anası Bendicion Alvarado'yu o ihtiyar halinde, gözleri renkleri bin güçlükle seçerken, ecnebi adlı birtakım kuşlar boyarken görmüyor muyduk, o zehir buğusu saçan odalarda zavallı anacığım, kentimiz korkunç bir kasırgayla allak bullak oluyordu, taşıdığı kadın adına hiç de yaraşmayan bir duruma düşüyordu, yeşil maske takmış, eli kılıçlı bir adam görmüştük, acılar içindeydi, dünyanın hangi bölgesinde olduğunu soruyordu, iskambiller adamın her salı, öteki günlerden daha büyük bir hızla generale yaklaştığını söylediler, yaa, dedi, peki adamın gözleri ne renkti, iskambiller, bir gözü ışığa tutulmuş şerbet renginde, dediler, öbür gözüyse karanlıkta duran şerbet gibi, yaa dedi, peki neydi bu adamın niyeti, işte o zaman son kere iskambillerin sırrını açıkladım ona, yeşil maske, dedim, dönekliktir, ihanettir, yaa dedi büyük bir güvenle, kim olduğunu anladım bile, Allah belâsını versin diye haykırdı, Albay Narciso Miraval'miş, en sevdiği yaverlerinden biri; iki gün sonra durup dururken, kendi beynine bir kurşun sıkıverdi adamcağız, zavallı; bundan sonra ulusun yazgısı ve tarihi hep iskambillerin kehanetlerine göre ayarlanır oldu, bir gün eşsiz bir kadın biliciden söz edilinceye kadar, yanılmak bilmeyen sulardan ölümün sırrını çözüyormuş, general gizlice onu yoklamaya gitti katır sırtında, eli-palalı koruyucu meleğinin dışında tanık almadı yanına, ta tepelere, bilicinin torununun torunuyla oturduğu tepelere, üç çocuklu bir torun torunu, geçen ay ölmüş kocası, giderayak onu gebe bırakmış; bilici, yarı yatalak yarı kördü, general onu kapkaranlık bir yatak odasının ta dibinde buldu, kadın ellerini çanağın üstüne tutmasını söyleyince,

sular yumuşak, içerlerden vuran duru bir ışıltıyla yandılar^ kendini gördü suda, tıpatıp kendi, yerde yüzüstü yatıyordu, rütbesiz, şayak bir üniformayla, çizmeleri ve altın mahmuzuyla, burası neresi diye sordu, uyuyan sulara baktı kadın, bundan geniş bir oda değil, dedi, masayı andıran bir şey görünüyor, bir serinletici, denize bakan bir pencere, duvarlar beyaz, at resimleri var duyarlarda, ejderha resimli bir bayrak, yaa dedi yine, kabul salonunun bitişiğindeki yazıhaneyi hemen tanımıştı, peki, kötü mü olacak ölüm, diye sordu kadına, kötü bir hastalık sonucunda mı, hayır, dedi kadın, uyku sırasında, hiç acı çekmeden, yaa dedi yine, peki ne zaman diye sordu titreyerek, geceleri rahat uyuyabilirsin, dedi kadın, çünkü benim yaşıma gelmeden sana ölüm yok, 107 yaşındaymış, yalnız 125 yılı da aşmayacak bu süre general; yaa, dedi ve bir çırpıda zavallı, hasta kadını yatağında boğuverdi, kimse ölümünün nasıl olacağını öğrenenlesin diye altın mahmuzunun kayısıyla boğdu kadını, hiç içi yanmadan, ürpermeden, usta bir cellat gibi, bu dünyada kendi eliyle öldürme onurunu bağışladığı tek canlı –hayvan ya da insan, savaşta ya da barışta- bu zavallı kadıncağızdı. Sonbaharının gecelerinde buna benzer hunharlıklarını anınca, yüreği burulmuyordu, tam tersine, neyin yapılması, neyin yapılmaması gerektiği konusunda örnek dersler diye değerlendiriyordu bu tür olayları, hele Manuela Sanchez'in tutulan güneşin karanlığına karışışından sonra, zorbalığının doruğunda yaşamaktan büyük tat alıyordu, ciğerlerini yakan aldatılma öfkesini birazcık hafifletebiliyordu böylece, rüzgârın mandalina ağaçlarındaki küçük çanlarına kulak vererek hamağa uzanıyor, uykusunu zehreden bir kinle Manuela Sanchez'i düşünüyordu, toprağın, denizin ve havanın bütün güçleri, kızın ardına düşmüşlerdi; hiç iz bırakmadan, güherçile çöllerinin insan ayağı değmemiş bölgelerinde onu arıyorlardı, nereye gizlenmiş olabilirsin anasını bellediğimin, diye düşünüyordu general, benim elimin uzanamayacağı, buyruk veremeyeceğim bir yere mi gizlendim sanıyorsun anasını bellediğimin; yüreği kabarınca, göğsünün üstündeki şapka da kımıldıyordu, öfkeden kendinden geçmiş yatıyordu, anasının bitimsiz sorularım yanıtsız bırakarak; oğlum, neden güneşin tutulduğu ikindiden bu yana tek söz çıkmadı ağzından, diyordu kadıncağız, karşılık vermiyordu, boş ver ana deyip kalkıyor, kan öfkeyle, kocaman, öksüz ayağını sürüyordu, onulmaz

bir yara almıştı gururu, neden, neden bunlar başıma geldi, tabii eşşoğlu eşşeklik ettim, eskisi gibi yazgıma yön vermeyi başaramadım, bir orospunun evine anasının izniyle girip çıktım, Francisca Linero'nun, Vereda de los Santos Higuerones'teki serin, ıssız çiftliğine böyle mi girmişti oysa, o zamanlar hükümdarlığın gözle görülür yüzü, kendi öz yüzüydü daha, Patricio Aragones'inki değil; kapıyı vurmadan, kocaman guguklu saatin on biri çalışma kulak vererek, o ezgiye uyarak gönlünce dalmıştı çiftliğe; ben o sırada, taraçadan altın mahmuzun metalsi tangırtısını duydum ve bir şahmerdanı andıran, tuğla zemine güvenle basan bu adımları ancak onun atabileceğini sezdim, general, daha taraçanın iç kapısından girmeden, iliklerimde duydum onu, sapsarı ıtırlarının arasında bir çulluk, saat on bir türküsünü tutturmuştu, sonra saçaklardan sarkan muz hevenklerinin özlü kokusuna küsmüş bir lavanta çiçeği, evet o uğursuz ağustos salısının ışığı, avludaki muz ağaçlarının yeni yeşeren yapraklarındaydı, kocam Poncio Daza'nın tan ağarırken vurup arka ayaklarından astığı ve balları kaplan derisi şeritlerle kabuklarından akan muz hevenklerinin yanına kanamaya bıraktığı geyik ölüsünün üstünde gönlünce oyalanıyordu. Bir düştekinden daha iri, daha ciddiydi başkanım ilk bakışta, çizmeleri çamura bulanmıştı, ceketi terden sırılsıklamdı, silâh kuşanmamıştı, arkasında, eli palasının kabzasında kıpırtısız dikilen çıplak ayaklı bir Kızılderili'nin gölgesi koruyordu onu; ben o kaçınılmaz gözleri gördüm ve uyuklayan genç kız elini; en yakın daldan bir muz kopardı, ağzını şaplatarak, gözlerini çekici Francisca Linero'dan ayırmadan iştahla yedi, kadıncağız, yeni gelinlere özgü utangaçlığıyla ne yapacağını kestiremeden bakıyordu, gönlünü eğlendirmeye gelmişti buraya ve ona kimse engel olamazdı. Yanıma oturan kocamın ürkek soluklarını duyuyordum, ikimiz birbirimizin ellerini tutarak öylece kaldık, bu anlaşılmaz ihtiyarın, beni gördüğü andan sonra gözlerini bir an üstümden ayırmayan, kapının iki adım berisinde muz üstüne muz yiyip kabukları omuzunun üstünden arkaya avluya fırlatan bu ihtiyarın inatçı bakışları altında kartpostal yüreklerimiz, büyük bir korkuyla birleşmişti, bütün hevengi bitirdikten, ölü geyiğin yanında bomboş bir dal bıraktıktan sonra çıplak ayaklı Kızılderili'ye bir işaret verdi, Poncio Daza, bir dakikalığına dostum Kızılderili'yle gider misiniz, diye buyurdu, azıcık işim var; korkudan

ölecektim neredeyse, yine de canımı kurtarmak için tek çarenin, kendimi onun ellerine bırakmak olduğunu sezmiştim, yemek masasının üstünde, dantellerin arasında bedenimin yolunu bulmasına yardım ettim, amonyak kokan soluğu içimi altüst etmişti, pençesiyle yırtıp attı donumu, parmaklarıyla oramı buramı yokladı, Tanrım ne feci, ne talihsizlik, o sabah geyiğin derdine düşmüş yıkanamamıştım, uzun kuşatmalardan sonra meramına erdi ama çarçabuk, beceriksizce, olduğundan ya daha yaşlıymışçasına, ya da çok daha genç, işini ne zaman bitirdiğini anlayamadım doğrusu, ama elinden geleni yapmıştı, derken genç irisi, yapayalnız bir öksüz gibi sıcak gözyaşlarına boğuldu, öyle yürekten ağlıyordu ki, yalnız ona değil, dünyadaki bütün erkeklere acımak geldi içimden, parmaklarımla alnını ovuşturdum, yatıştırmaya çalıştım, üzülmeyin general, hayat uzundur, bu arada palalı adam, Poncio Daza'yı muz korusuna sürüklemiş, parça parça doğramıştı. Dilimlerin inceliği yüzünden gövdesini bir türlü bir araya getiremedik, domuzlar didiklediler zavallıyı; başka çıkar yol yoktu, dedi başkan, öldürülmese, can düşmanım kesilirdi hayat boyu. Saltanatına ilişkin bu imgeler ta uzaklardan gelip gelip vuruyor, gücünün yoğun tuzundaki sulanmayı gördükçe burukluğu artıyordu, evet, bir tutulmayı bile kurnazca değerlendirememişti, domino masasında General Rodrigo da Aguilar'ın buzlu bakışlarının karşısında, ansızın kara bir öfke titretiyordu içini, palalı koruyucu meleğinin eklemlerine ürik asit çökeli beri, kendini emanet ettiği tek silahlı kişi, generaldi; öyleyken ara sıra, acaba diyordu, tek kişiye bunca güven ve yetki başıma bunca derdi açmış olmasın, kendisini yabanıl bölgeler lideri kisvesinden ayıran, doğal yapağısını kazıyıp önceden uygulanmamış hiçbir karar akıl edemeyen saraylı bir yatalağa çeviren, aziz dostum değil miydi, halka başka bir yüz göstermek gibi sağlıksız bir çözüm getirmişti, oysa eski iyi günlerde, Kızılderili, yalnızca palasını savurarak tek başına kalabalıkları yarabiliyor, açılın alçaklar, hükümdarınız geliyor diye naralar atarak tek başına bir yol açmaya yetiyor da artıyordu bile, törende o alkış tufanında, gerçek yurtseverlerle sahteleri birbirlerinden ayırdedemiyordu tabii, Allah kahretsin, en büyük yaygarayı koparanların, yaşa, aslan diye haykıranların en tehlikeli hainler olduğunu o zaman nereden bilebilirdik, general general çok yaşa; oysa şimdi tersine dönmüştü

işler, bunakça tutkularının zincirini koparıp kaçmayı başaran, rahmi ölüm saçan o kraliçeyi bulmakta bu silâhlar hiçbir işe yaramıyordu, Allah kahretsin diyerek her eline geçeni yere atıyordu; belli bir neden yokken oyunları yarıda kesiyordu, birdenbire dünyada kendisinden başka herkesin bir yer edindiği saplantısıyla bungunluğa kapılıyordu, ondan başka herkesin; bu erken saatte gömleğinin terden sırılsıklam olduğunu ve denizin buğusundan yükselen leş kokusunu ayırdederek; fıtığındaki ince flüt sızlayışını, buruluşu havanın nemine yoruyordu, söylediklerine kendi de inanmadan; pencerenin önünde, kımıltısız, kentin garip ışıklarına bakarken, dünyadaki tek canlılar, vakıf hastanesinin saçaklarından korkuyla uçuşa geçen akbaba sürüleriymiş gibi geliyordu, bir de, alandaki köşesinde, hükümet konağının penceresindeki ihtiyarın varlığını duyup ürperen, bastonunu telâşla onun yüzüne doğru sallayan, anlayamadığı, doğru dürüst duyamadığı yine de o bunalımın etkisiyle kötü bir belirtge olarak yorumladığı birtakım sözler haykıran kör dilenci, uzun, yaslı bir pazartesi gününün sonunda da, nemdendir diye yinelemekten geri kalmadı, kendini avuttu, uyku ilacı şişesinin buzlu camındaki çisentiye kulak vererek uykuya daldı, sıçrayarak uyandı birden, kim var orada; yalnızca kendi yüreğiydi, tan ağarırken horozların acayip suskunluğu yüzünden içi daralmıştı; o uyurken, evrenin gemisi sanki bir limana varmıştı, buğularda yüzüyordu, ölümü, olur olmaz belirtgelerden de, insan kafasının yarattığı en gelişkin bilimlerden de daha iyi kavrama yetisine sahip gök ve kara hayvanları korkudan çıt çıkarmıyorlardı, hava yoktu, zaman yön değiştiriyordu; yerinden kalkarken, her adımda yüreğinin biraz daha sıkıştığını, kulak zarının çatlayacak hale geldiğini, burnundan kaynar sular boşandığını duyuyordu, ölüm işte, diye düşündü, üniforması kana batmış; yok generalim, kasırga yüzünden bunlar, eşi görülmemiş bir kasırga, Karayiplerin eski bitişik düzenini altüst etti, adaları darmadağın savurdu ötelere, korkunç sinsi bir afet; yalnız o, garip önseziyle, daha köpeklerle tavukların kaçışması başlamadan bir şeyler olacağını anlamıştı, kasırga öylesine ansızın bastırmıştı ki, korkudan çılgına dönen görevlilerin yarattığı kargaşada doğru dürüst bir kadın adı yakıştıracak zaman bile kalmamıştı; denilenler doğru generalim, diyegeldiler yanıma, evet, ülke cehenneme dönmüştü, kapıları, pencereleri uzun sırıklarla desteklemelerini buyurdu, geçitlerde

nöbetçileri yerlerine bağladılar, tavuklarla inekleri zemin kattaki yazıhanelere kilitlediler, ürküye kapılmış bu karanlıklar beldesinin en büyük alanından son sınır taşma kadar her yerde, her şey olduğu yere çakıldı, başkanın verdiği kesin buyrukla ulus, yerinden kıpırdayamaz hale geldi, ilk panik belirtisinde, önce iki kere havaya ateş edilecek, sonra vur emri verilecekti, yine de döne döne esen, kurşun geçirmez kapılarda jilet çatlakları açarak inekleri önüne katan rüzgârların kesici gücüne kimsecikler engel olamadı; dili bağlanmış, kendine sorup duruyordu, enlemesine yağan bu yağmurun gümbürtüsü de nereden geliyor, volkanik püskürtülerle balkon yıkıntıları, orman ve deniz dibi hayvanlarının kalıntılarını kusuyor yağmur; kafası, tufanın ne boyutlara ulaştığını kavrayabilecek kadar duru değildi, sellerin arasında aylak aylak dolaşıyor, ağzında misk otunun çeşnisi, neredesin ki ağzına tükürdüğümün Manuela Sanchez'i diye mırıldanıyordu, Allah kahretsin, hangi deliğe girdin de öcümün kudurgan seli yakana yapışamadı? Kasırgayı İzleyen dinginlikte, kendini en yakın adamlarıyla birlikte, bir zamanlar kabul salonu olan yıkıntılar denizinde bir kayıkta yüzer buldu, küreklere asıldılar, hiçbir şeye toslamadan arabaların durduğu bölmeden çıktılar, palmiye kütüklerinin, alanın yıkılmış direklerinin arasından geçtiler, doğru katedralin ölü körfezine; bir an generalin içi bir sezgi kıvılcımıyla yandı, hiçbir zaman egemenliğine tam anlamıyla sahip çıkamamıştı, çıkamayacaktı da, içi bu acı kesinlikle ezilirken, kayık, durmaksızın değişen seyreklikte boşluklara doğru yol alıyordu; mihrabın üstünden sarkan zümrüt salkımlarına doğru, diri diri gömülmüş genel valilerin, büyü çözülmesine kurban gitmiş piskoposların ve generalin, okyanus denizleri amirali adına kemikleri aramızda kalsın diye yaptırdığı bomboş türbenin üç karavelayla süslü granit burnunu geçerek, papazlar evinin kanalını aşarak iç avluya girdik, çeşit çeşit moyara balıklarının, Hint sümbüllerinin, günebakanların içiçe yaşadığı beton zemin, ışıklı bir cam kavanoza dönüşmüştü, Biscayan rahibeleri manastırının iç kapayıcı derelerinden hızla geçtik, bırakılmış hücreleri, müzik odasının gizli havuzunda yüzen arpı, yemekhanenin uyuyan sularının derininde uzun, üstü yemeklerle donanmış bir masada, sulara kapılıp boğulmuş bir bakireler soyu gördük; başkan, ışıklı göğün altında bir zamanlar kentin bulunduğu o geniş, gölsü boşluğu gördü bir

pencereden ve o zaman, generalim denilenler doğru, sözlerine inandı, evet, bu belâ ben Manuela Sanchez'in anısından kurtulayım diye dünyanın başına geldi, Allah kahretsin, Tanrının yöntemleri bizimkilere göre ne kadar da acımasız diye düşündü, bir zamanlar kentin durduğu, şimdi uçsuz bucaksızlığında dünya kadar boğulmuş tavuğun yüzdüğü çamurlara bakıyordu; bu çamuru yarabilen tek nesneler, katedralin kuleleri, işaret fenerinin ışıldadığı, genel valilik mahallesinin taş ve kâgir yapılarındaki güneşlenme taraçaları ve siklonda gemileri batmış son tanrıtanımaz göçmenlerin barındığı eski tutsaklar limanındaki adalar dizisine dönüşmüş ihtiyar tepelerdi, bizler, ulusal renklerimize boyanmış kayığın, yosun bağlamış tavuk ölüleri arasından usulca süzülüşünü gözlerken, onun hüzünlü gözlerini, solgun dudaklarını, yağışların durması, güneşin yeniden parlaması için haç çıkaran dalgın elini de gördük ve el, boğulmuş tavuklara hayat verdi, sulara geri çekilmelerini buyurdu, çekildiler; bir curcunadır gidiyordu, çan sesleri, şenlik fişekleri arasında, yeni yapılara ilk taşların konuluşu kutlanırken, kasırga denilen canavarı püskürtebilen en güçlü büyüğümüze alkış tutmak amacıyla binlerce kişi alana koşarken, biri, koluna girip başkanımızı balkona çıkardı, çünkü o gün halkı, her zamankinden daha büyük bir gereksinim duyuyordu onun yatıştırıcı sözlerine, tam içeri çekilecekti ki, her ağızdan aynı anda yükselen ya ya ya şa şa şa,general general çok yaşa çığlığı, uğursuz denizlerden esen bir rüzgâr gibi barsaklarına saplandı, yönetiminin ilk yıllarından bu yana, aynı anda kentin tümüne görünmenin yarattığı güvensizliği yakından bilirdi, sözcükler dudaklarında dondu, ölümcül bir kafa duruluğuyla cesaretsizliğini kavradı, çılgın kalabalığın karşısına boy hedefi olarak dikilme gözü pekliğini ne şimdi gösterebilecekti, ne sonra, asla, bizler alandan o uçucu imgeyi gördük yalnızca, şayak üniformalı, elle tutulmaz bir ihtiyarın, başkanlık balkonunda sessizce haç çıkardığını, bizleri kutsadığını ve hemen içeri çekildiğini gördük, ne var ki, o kaypak imge, onun orada olduğuna güvenmemize yetti, kent dışındaki konağın tarihsel mandalina ağaçları altında, bizim uyuduğumuz ya da uyanık kaldığımız saatler boyunca, o bizleri gözetliyordu, sallangaçlı iskemlesinde düşlere dalmıştı, anası Bendicion Alvarado'nun sukabağından silkelediği çekirdeklerin sesine kulak veriyordu, saat üçte bastıran sıcakta, titreyerek izlediği anası,

kümesten iri bir tavuk yakaladı, kolunun altına kıstırdığı gibi hayvanın boynunu koparıverdi, ama sevecenlikle, bir yandan da yumuşacık, anaç sesiyle ve gözlerimin içine bakarak, böyle habire düşünmekten, doğru dürüst yememekten verem olacaksın oğul, diyordu, bu akşam yemeğe kalsana diye yalvarıyordu, can çekişirken kolunun altından kurtulmaması için iki eliyle yapıştığı boğazlanmış tavuğu göstererek aklını çelmeye çalışıyordu, peki ana, dedi, kalayım, günbatımına kadar, gözleri kapalı, öylece oturdu sallangaçlı iskemlede, uyumadan, tencerede kaynayan tavuğun tatlı kokusunun uyuşukluğuyla, bu arada hayatlarımıza yön vererek, çünkü yeryüzünde tek güvencemiz, onun orada olduğunu bilmemizdi, ne veba, ne kasırga, ne Manuela Sanchez'in çevirdiği dümen, ne de zaman işleyebilirdi ona, bizim adımıza düşünenimizdi, kurtarıcımız olma mutluluğuna kendini adamıştı, çıkarımıza aykırı hiçbir karar vermeyeceğine ilişkin inancımızdan ötürü güvenliydi, bütün bu belâların altından yalnızca akıl almaz cesareti ya da sonsuz uyanıklığı aracılığıyla kalkmamıştı ya, içimizde yazgımızın gerçek boyutunu derinlemesine bilen tek kişi oydu, nasıl mı ulaşmıştı o noktaya anacığı, şöyle, doğudaki son sınıra, ulusun onurunu savunurken şehit düşen son askerin adının ve ölüm tarihinin kazıldığı son tarihsel mezar taşına doğru çıktığım yolculuğun sonunda, komşu ülkenin karanlık, buzlu kentini görmüştü ve o bitmez çisentiyi, is kokan sabah sisini, elektrikli tramvaylara binmiş takım elbiseli, süslü adamları, başları sorguçlu beyaz Fransız kadanalarının çektiği gotik cenaze arabalarını, aristokrat ölülerini, katedralin basamaklarında gazete kâğıtlarına sarınıp uyuyan çocukları görünce, tüh Allah kahretsin, ne acayip adamlar bunlar, diye haykırmıştı, şair mi ne bunlar, değiller generalim, egemenliği ellerinde tutan Gotlar bunlar dediler ona; yolculuktan bambaşka bir aydınlanışla dönmüştü, evet, bu çürümüş guava kokan rüzgârla, bu pazar yeri kargaşasıyla, yoksulluğun şu anayurdunda karanlık inerken insanın içine çöken derin hüzünle boy ölçüşebilecek bir şey yoktu dünyada, sınırları aşmayacaktı artık, hayır, düşmanlarının dediği gibi koltuğundan kalkmaktan korktuğundan değil, bir erkek, ormanda biten ağaca benzer anacığım, inlerini ancak avlanacak bir şey bulmak için bırakan yabanıl hayvanlara benzer de ondan dedi, siesta saatinin ölümcül kof duruluğuyla yıllar öncenin uyuşuk bir

ağustos perşembesini anımsayarak, o gün, tutkusunun kısıtlılığını itiraf etmişti, başka ülkelerden, başka zamanlardan gelme bir savaşçıya açmıştı yüreğini, yazıhanesinin sıcak gölgelerinde karşıladığı bir dosta; içine kapalı bir genç adamdı, ki birli biri, bir yalnızlık damgasıyla ayırıyordu ötekilerden, eşikten adımını atıp atmamakta kararsız, kımıldamadan durmuştu bir süre, loş ışığa, kızgın sıcakta yakılmış salkım tütsüsüne alışana kadar, neden sonra, döner iskemlede oturan, yumruğunu çıplak masaya dayamış ihtiyarı tanımıştı, öylesine sıradan, özelliksiz biriydi ki kamuoyunun tanımına hiç mi hiç uymuyordu, ne yardımcı vardı yanında, ne de silahlıydı, gömleği bir ölümlünün teriyle sırılsıklam, şakaklarına baş ağrısını gidermek için ateş çiçeği yaprakları sarmışlar; demek karşımdaki paslanmış ihtiyar, çocukluğumuzda örnek bellediğimiz büyüğümüz, zafer düşlerimizin en soylu imgesiydi, inanılmaz gerçeği kavrayınca, yazıhaneye girdi, başarılarıyla tanınmayı hak etmiş birinin duru, sağlam sesiyle adını bildirdi; çekingen, yumuşak bir tutuşla elimi sıktı, eli bir piskoposun eli gibiydi; general, kendisinden amacı belirsiz bir dava uğruna silah ve yardım isteyen bu yabancının büyük tasarılarını büyük bir ilgiyle dinledi, bu dâva sizin de davanız sayılır ekselans; Alaska'dan Patagonya'ya kadar yeryüzündeki tutucu yönetimleri silip atacak toplu bir savaş adına donanım ve siyasal destek istiyordu; kaygıları generali de etkiledi, neden bu batağa saplandın sanki, diye sordu, neden ölmek istiyorsun ki Allah kahretsin; yabancı, en ufak bir alçakgönüllülük bile göstermeden, insanın yurdu uğruna ölmesinden daha büyük bir onur yoktur ekselans demişti, general gülümsemişti, acımıştı, eşeklik etme, oğlum demişti, yurt demek sağ kalmak demektir hepsi bu, sonra masada duran yumruğunu açmış, ona avucundaki ufacık misketi göstermişti, şu gördüğün meret, ya vardır ya yoktur, ancak avucunda tutuyorsan sahibi olursun, ulus da böyledir işte, demiş sırtını sıvazlayıp yoluna göndermişti oğlanı, hiçbir yardımda bulunmadan, tek söz vermeden, kapıyı örten yaverine, biraz önce çıkan adamın peşini bırakın artık diye buyurmuştu, gözaltında tutmaya çalışmayın demişti, ateş bunun iliklerine işlemiş, boka yaramaz artık. Siklondan sonraki döneme kadar bu deyimi bir daha duymadık ağzından, o dönemde siyasal tutuklular için yeni bir af çıkarmıştı, bütün sürgünler yurda geri dönebileceklerdi, tabii yazar çizerlerin dışındakiler, onlar

asla, dedi, onların iliklerine işlemiştir ateş, yalazlanan cins tavuklar gibi, bir tek işe yaramazlarsa hiçbir boka yaramıyorlar, politikacılardan beter bunlar, papazlardan bile, siyah-beyaz ayrımı da gözetmeyin, bırakın sürgünler dönsünler, ulusumuzun yeni yönetimi herkese mâl edilsin, başkanın yeniden güçlenen silahlı kuvvetlerin desteğiyle eski egemenliğine kavuştuğunu bilmeyen kalmasın; bakanların Kızıl Haç'ın gezgin hastaneleri ve saha çadırlarıyla pazar günleri kumsalda ailece piknik yaptıklarını öğrenince, yabancı yardımla gelen besin, ilaç ve halk sağlığı gereçlerini yüksek rütbeli subaylar arasında dağıtmamış mıydı, kaç gemi yükü plazmayı, tonlarla süt tozunu sağlık bakanlığına satmışlardı, sağlık bakanlığı da vakıf hastanelerine yeniden satmıştı bunları, genelkurmaydaki subaylar, yeni sözleşmeleri, ulusa taze kan verilmesi yolundaki programları okur okumaz yüksek ilkelerini hemen bir yana attılar, bütün bu işler, Büyükelçi Warren'in, ulusuna ait gemilere karasularımızda kısıtlamasız avlanma hakkı tanınması karşılığında devletimize verdiği kredilerle yürütülüyordu; cehenneme kadar, bu mereti ancak avucunda tutarsan sahibi olursun diyordu o, bir daha adı sanı duyulmayan o serüvenciye gösterdiği misketi anımsayarak, yeni kalkınma hamlesinden gurur duyuyordu gerçekten, en ufak ayrıntıyı bile sesiyle, bedeniyle bizzat yönetiyordu, yönetiminin ilk yıllarındaki gibi bataklıklarda, başında avcı şapkası, ayağında çizmelerle dolaşıyordu, kendisini yapayalnız gördüğü boğulmuş adam düşlerindeki kentten bambaşka bir kent yaratılacak burada, şanına uygun bir kent, şu evleri lütfen kaldırın diyordu mühendislerine, şuraya yerleştirin de ayak altında durmasınlar; onlarda yerleştirdiler, şu kuleyi üç metre kadar yükseltin de halk, uzak denizlerdeki gemileri görebilsin; yükselttiler, lütfen şu ırmağın yatağını değiştirin; değiştirdiler; yanılgılara düşmeden, yürekliliği hiç elden bırakmadan bağlanmıştı bu kalkınma hamlesine, o heyecanla günlük devlet işlerinden öylesine uzak kalmıştı ki çocuklar sorunu ortaya atıldığında, pat diye ansızın toslayıverdi gerçeğe, dalgın bir yaver ağzından kaçırmıştı; yüzdüğü buluttan aşağılara uzanıp, hangi çocuklar, diye sordu general, bizim çocuklar efendim, iyi ama hangileri Allah kahretsin; o güne kadar, milli piyangoda çekim işlemini yürüten çocukların ordunun elinde olduğunu kendisinden gizlemişlerdi, gizlemeseler, neden hep başkanın biletinin kazandığını

açıklarlardı çocuklar, kendilerine başvurup yakınan ana babalara söylentilerin aslı olmadığını bildiriyor, akla yakın yanıtlar uyduruyorlardı, hep hainler yayıyor bu söylentileri, kışlanın önünde gösteri yapanlara ateş açılıyordu; giriştiğimiz toplu bir kıyımı da gizlemiştik başkandan, sırf keyfiniz kaçmasın diye general hazretleri, aslında, liman kalesinin zindanlarında çocuklar, en iyi koşullar altında yaşıyorlardı, moralleri yüksekti, sağlıkları yerindeydi, gelgelelim şimdi ne yapacağımızı şaşırdık, iki bin kadar çocuk var elimizde generalim. Piyangoyu sürekli kazanmanın yolunu hiç uğraşmadan bulmuştu, bilardo bilyelerindeki kabartma sayıları görür görmez, öğleden beri alanda duran, kavurucu güneşin altında ellerindeki numaralara bakıp mucize bekleyen telaşlı kalabalığın esinlettiği hilenin basitliğine ve gözkamaştırıcılığına kendi de şaşmıştı ya, neydi o teşekkür çığlıkları, mutluluk dağıtan büyüğümüz yaşasın, tarihin bir yanılgısıyla tersine dönecek talih tekerleklerine, silik hayvan resimli biletlere, yıkık düşlerin kalıntılarında hâlâ direnme uğruna başka dünyaların ve başka zamanların kötü talihe karşı girişeceği kuşatmaya üzülmüş ne övgüler, ne görkemli yaftalar; balkonu saat üçte açtılar, kalabalıktan gelişigüzel seçilmiş, yaşları yedinin altında olan üç çocuğu da getirdiler, yönetimin dürüstlüğünden kimse kuşkulanmasın, her torbada, duran sıfırdan ona kadar numaralanmış onar bilardo bilyesini güvenilir tanıklara gösterdikten sonra ayrı renklerdeki torbaları çocuklara dağıtıyorlardı, lütfen, dikkat bayanlar baylar, kalabalığın soluğu kesiliyordu, şimdi gözlerini bağladığımız çocukların her biri, elindeki torbadan bir bilye çekecek, mavi torbalı çocuktan başlayalım, sonra kırmızılı çeksin, en sonunda da sarılı, üç çocuk da ellerini torbalarına daldırıyor, dipte, birbirinin eşi dokuz bilyeyle buz gibi soğuk tek bilyeyi elliyorlar, önceden verdiğimiz emre uyarak, buz gibi olanı çıkarıyor, kalabalığa gösterip üstünde yazılı numarayı okuyorlardı yüksek sesle; böylece generalin kendine ayırdığı biletin üç numarası, günlerdir buz üstünde bekletilmiş bilyelerle tamamlanmış oluyordu, çocukların bizi ele verecekleri hiç aklımıza gelmedi generalim, öyle geç uyandık ki, artık onları üçer üçer kaçırıp saklamaktan başka yapılacak şey kalmamıştı, sonraları beşerlik, yirmişerlik kümeler oluşturduk, düşünün general hazretleri, ucundan bir tutunca çorap söküğü gibi gitti, birde baktık, yurdumuzun kara deniz ve hava kuvvetlerindeki yüksek rütbeli subayların tümü de

milli piyangodan aslan payını almışlar; generalin öğrendiğine göre, ilk seçilen çocuklar, ailelerinin izniyle balkona çıkmış, hatta fildişine kazılı sayıları elle okuyacak biçimde eğitilmişlerdi, gelgelelim sonraları zor kullanmak gerekmişti, balkona bir kere çıkan çocukların bir daha ortalıkta görünmediği söylentisi yayılmıştı, ana babalar o yüzden çocuklarını saklıyor, gece baskınları sırasında diri diri toprağa gömüyorlardı; alandaki kordonu da kendisine söyledikleri gibi taşkınlığı önlemek için oluşturmamışlardı, öfkesi kabarmış kitleleri gözdağı altında, davar güdercesine gütmüşlerdi; başkanla halk arasındaki ilişkileri yumuşatmak isteyen diplomatlar, görevlilerin uydurduğu saçma sapan yalanları dinlemek zorundaydılar, başkanın garip bir hastalığa yakalandığı söylentisi doğruydu güya, bedenini tepeden tırnağa kaplayan mantarlar yüzünden kimseyle görüşecek durumda değildi, omurgasında büyüyen iguana kılçığının batışını engellemek için, ayakta uyuyordu; oysa generale dünyanın dört bucağından yağan protestoların, ricaların sözünü hiç etmemişlerdi, Papa'nın suçsuzların yazgısına kanat gerilmesi gerektiğini önemle hatırlatan telgrafını bile gizli tutmuşlardı, generalim, zindanlarımız ayaklanan ana babalarla dolup taşıyor, pazartesi çekilişlerinde kullanılacak çocuk da kalmamıştı artık Allah kahretsin, nasıl da batağa saplandık. Yine de bütün bu söylenenlere karşın, liman kalesinin iç avlusundaki kesimevinde, hayvan sürüleri gibi bekleşen çocukları kendi gözleriyle görene kadar düşülen uçurumun derinliğini kavrayamadı; nice korkulu, kara geceden sonra birden güneşte gözleri kamaşan azgın keçi yavrularının delişmenliğiyle boşaldılar zindanlardan, güneş-şaşkınıydılar, sayıları da öyle çoktu ki general onları tek tek iki bin çocuk olarak değil, güneş yanığı bir ten kokusu salıveren, derin suları anımsatan sesler çıkaran, kocaman, şekilsiz bir hayvan olarak gördü, ancak kütlesi ve katmerli yapısı sayesinde yıkımdan konulabiliyordu, çünkü böyle nicelikli bir yaşam kütlesini, eninde sonunda bütün dünyaya yayılacak bir öfke dalgası bırakmadan yok etmek olanaksızdı Allah kahretsin, elden hiçbir şey gelmiyordu, bu inançla, yüksek rütbeli subaylarını toplantıya çağırdı, sapır sapır titreyen, daha önce böylesine kırkmadıklarından ötürü de müthiş bir korkuya kapılan on dört kumandan; hepsinin gözlerini tek tek inceledi, karşılarında tek başına kaldığını kavradı, o zaman başını dikleştirdi, sesini sertleştirdi, silahlı kuvvetlerin temiz adına,

onuruna gölge düşürmemek için her zamankinden fazla birleşmeye çağırdı onları, ellerinin titrediğini görmesinler diye yumruğunu hızla masaya indirerek suçlarını bağışladığını bildirdi ve sonuç olarak da görevlerinde kalmalarını ve kendilerine düşeni her zamanki şevk ve heyecanla yerine getirmelerini buyurdu; yüce ve tartışılmaz kararımıza göre, aslında olup biten bir şey yoktur, toplantıya son veriyorum, her türlü sorumluluğu ben üstleniyorum. İlk önlem, çocukların geceleri kapalı kasalarla, ülkenin en ıssız bölgelerine gönderilmeleriydi, bu arada, söylentileri yalanlayan, değil iki bin çocuk, zindanlarda bir tek tutuklu bile bulunmadığını, çocuk kaçırma dedikodusunun halkı ayaklandırmak amacı güden kışkırtıcı hainler tarafından çıkarıldığını ve olayı yerinde incelemek isteyenlere ulusun kapılarının açık olduğunu belirten resmi bildirinin uyandırdığı öfke fırtınasını da göğüslemek zorundaydı, gelmek isteyen varsa, buyursun gelsin demliyordu; geldiler, Uluslar Birliği'nden bir heyet geldi, üyeler her taşın altına baktılar, diledikleri herkese diledikleri soruları sordular, öylesine ayrıntılı sorulardı ki bunlar, Bendicion Alvarado, kim bu papaz kılıklı yabancı herifler, diye sormuştu, çocukları evde yatakların altında mı arıyorlar yoksa, neden dikiş kutuma, boya kavanozlarıma dalıyorlar ve üyeler sonunda, zindanları kapalı, ulusu huzur içinde, her şeyi yerli yerinde bulduklarını, insan hakları ilkelerinin istenerek, istemeden, ya da bir ihmal sonucu çiğnendiğine ilişkin hiçbir ipucu göremediklerini, kuşkuların yersizliğini bir bildiriyle resmen belirtmişlerdi, hoşça kalın general deyip gittiler; pencereden uçları nakışlı mendil sallayarak uğurladı onları, bu belâlı konunun bir daha açılmamacasına kapanmış oluşunun verdiği erinçle, güle güle, sizi eşek kafalılar sizi, hadi iyi yolculuklar bakalım, dedi, içini çekti, bitti bu dert; hayır, dedi General Rodrigo de Aguilar, nereden bitti, çocuklar ne olacak general; alnına bir şaplak attı tüh, Allah kahretsin, hepten unutmuştu, ne yapacağız çocukları. Kendini bu belâlı düşünceden kurtarmaya çalışırken, kesin, amansız bir çözüm yolu belirtiyordu kafasında, çocukların ormandaki gizlenme yerlerinden çıkarılıp tam aksi yöne, sürekli yağış alan bölgelere gönderilmelerini buyurdu, orada seslerini yayacak hain rüzgârlar esmezdi nasılsa, orada toprak hayvanları, adım atarken kalakalıyor, çürüyüp gidiyorlardı, zambaklar bitiyordu sözcüklerin üstünde, ağaçların çevresinde ahtapotlar yüzüyordu,

çocukların, sisi hiç eksik olmayan And mağaralarına taşınmalarını buyurdu, kimse bulundukları yeri öğrenemeyecekti böylece, gölgelik, çürütücü kasım yağışlarından, yatay şubat günlerine aktarılmalarını istedi, böylece kimse var oldukları zamanı da kestiremeyecekti. Kızıl Haç uçaklarının gözüne çarpmasınlar diye çeltik tarlalarında kim bilir kaç gün boğazlarına kadar çamura gömülü kaldıklarından, hummaya tutulmuşlardı duyduğuna göre, hemen kinin ile yün battaniye yolladı, güneşin kızıl ışınları ve yıldızların şavkı yüzünden yakalandıktan sıtmayı iyileştirecekti, muz bitleri gövdelerini paramparça etmesin diye uçaklarla böcek tozu serptirmişti üstlerine, uçaklardan ne Noel oyuncakları, ne şeker sağanakları, ne dondurma tipileri yağdırmamıştı ki, kendisi şu kurtarıcı çözüm yolunu akledene kadar mutlu olsunlar yavrucaklar, böylece o kötü anıdan uzaklaşıyordu gitgide, usul uykusuzluğun bildik nice gecesinde onları unutuyordu, gelgelelim, saatin onu vurduğunu duyar duymaz batağa saplanıyordu yine, hükümet konağının saçaklarında uyuklayan tavukları indiriyor, kümese götürüyordu, daha yapı iskelesinde uyuklayan hayvanları saymayı bitiremeden, melez bir hizmetçi kız yumurtaları toplamaya geldi, onun genç yaşındaki güneş ışığını sezdi, iç çamaşırlarının hışırtısını duydu, hemen bindi üstüne, dikkatli olun generalim, diyordu kızcağız titreyerek, yumurtaları kıracaksınız, varsın kırılsın, Allah kahretsin; soyunmadan, kızı da soymadan bir itişte yere çökertti, bir an önce karı bok renginde yağan şu salıdan, uyuklayan yaratıklardan kurtulmak kaygısıyla, derken ayağı tökezledi, yer yer mor berelerle, fışkıran terle, çılgın bir dişinin iç çekişleriyle, kışkırtıcı korkutmacalarla yarılmış bir uçurumun düşsel baş dönmesine yuvarlanır buldu kendini, altındaki kadına, altın mahmuzundaki yıldızın tatlı şıngırtısını, sabırsız güveylere özgü hırıltısını, saldığı güherçile kokusunu, köpeksi iniltisini, bu yanış süresince sağ kalabilme korkusunu, derinden kopup gelen kıvılcımın patlayışıyla sessiz bir gök gümbürtüsünü bulaştırdı, ne var ki uçurumun dibinde boklu çamurlar duruyordu yine, tavukların uykusuzluk uykusu, yumurtaların sarılarıyla üstü başı batmış Zenci kızın ayağa kalkarken yakınmaları, gördünüz mü, söylemiştim size general, yumurtalar kırıldı işte, ve o bir aşksız aşkın daha öfkesini yatıştırmak amacıyla, kaç tane yumurta kırıldıysa yaz, diye mırıldandı, ücretinden keserim; dışarı çıktı, saat ondu, ahırlardaki

ineklerin dişlerini tek tek gözden geçirdi, kanlarından biri kulübesinde acıdan tortop olmuş yatıyordu, ebenin, kadının rahminden göbek bağı boynuna dolanmış, buğular saçan bir bebek çıkardığını gördü, oğlandı; ne ad takalım generalim, canın ne isterse, dedi, son on birdi, yönetimi süresince her gece yaptığı gibi nöbetçileri saydı, kilitleri yokladı, kuş kafeslerini örttü, ışıkları söndürdü, saat on ikiydi, ulus erinç içinde, dünya uykudaydı, fener ışıldağının, tez geçici şafaklarından vuran ışık dilimleri arasında yürüyerek karanlık yapıyı aştı, yatak odasına vardığı, gerektiğinde hemen erişebileceği bir yere astı lâmbasını, üç sürgüyü sürdü, üç kilidi kilitledi, üç kolu indirdi, oturağına çöktü, bin güçlükle işemeye çabalarken, ameliyatlı hayasını aldı eline, bir çocuğu okşarcasına okşadı, buruntu geçmişti, haya uyuyakaldı elinde, sızı dindi, gelgelelim, pencereden giren rüzgârla bastıran bir ürküyle geri döndü, güherçile çöllerinin ötelerinden esen bu rüzgâr, yatak odasının dört yanına bir şarkının talaşlarını serpiyordu durmaksızın, ağzı süt kokan çocukları anlatıyordu şarkı, savaşa gitmiş bir ihtiyardan haber soruyorlardı çocuklar, iç çekiyorlardı, ne acıydı, ne yastı bu böyle, geliyor mu diye bakmaya, ne acıydı, ne yastı bu böyle, geliyor mu diye bakmaya, kuleye tırmanıyorlardı, geldiğini görüyorlardı, geliyordu sağ salim, kadife kaplı bir kupada hem, ne acı, ne yas bu böyle, sürüyle ses, uzak sesler hep bir ağızdan söylüyorlardı, neredeyse yıldızların şakıdığını sanıp uyuyakalacaktı, hemen ayağa fırladı, yeter artık Allah kahretsin, diye bağırdı, ya onlar, ya ben, diye haykırdı, kura onlara çıktı çünkü tan ağarmadan, çocukları çimento yüklü kocaman bir gemiye bindirmelerini, ulusal kara sularının dışına çıkarmalarını, çocuklar bir yandan şarkılarını söyleyedursunlar, onlara hiç acı çektirmeden gemiyi havaya uçurmalarını buyurdu ve suçu işleyen üç subay, buyruğunuz yerine getirildi generalim, haberiyle karşısında hazır ola geçtiklerinde, rütbelerini iki derece yükseltti, bağlılık madalyalarını verdi, sonrada rütbelerini söküp adi suçlular gibi kurşuna dizdirtti onları, çünkü kimi buyruklar vardır, verilir ama yerine getirilmez Allah kahretsin, zavallı yavrucaklar. Bu katı deneyler sonucunda, en büyük düşmanın, insanın içinde, yüreğinin dibinde yattığına ilişkin inana büsbütün pekişmişti, yönetimini desteklesinler diye silahlandırdığı, bakıp beslediği şu adamlar, eninde sonunda, kendilerini besleyen eli kapmaktan kaçınmayacaklardı, şöyle bir

silkip attı onları, yerlerine yenileri gelsin, nereden olursa ve yenileri o günün esintisine göre canının çektiği en yüksek rütbelere yükseltti, sen yüzbaşılığa, sen albaylığa, sen generalliğe, öbürleri de üsteğmen oluverdiler, ne var yani; üniformalarının dikişlerini çatlatana kadar et tutmalarını ilgiyle gözlemlerdi, bir ara gözden kaçırmaya görsün, iki bin tutuklu çocuk olayı gibi ansızın patlak veren bir olaydan hemen anlardı ki kendisine bir kişi falan değil, silahlı kuvvetlerin bütün yüksek rütbeli subayları ihanet ediyor, zaten süt tüketmekten başka neye yarar bu herifler, darda kaldılar mı, az önce yedikleri çanağa sıçıverirler, Allah kahretsin, ben zengin ettim ya bunları; ellerine ekmeklerini tutuşturmuştu, onlara saygınlık kazandırmıştı, yine de hırslarından yaka silkiyordu, en tehlikeli saydıklarını denetim altında tutabilmek amacıyla yanından ayırmıyordu, en yüreksizleri de sınıra yolluyordu; denizcilerin çıkartmasına bu herifler yüzünden izin vermişti, Büyükelçi Thompson'un günlüğünde yazdığı gibi hummayla savaşmak için değil anacığım, sürgündeki politikacıların dediği gibi kamuoyundaki tedirginliği örtmek için de değil, askerlerim görgü edinsinler istedim, bak, pabuç giymeyi, kıçlarını kâğıtla silmeyi, kaput kullanmayı öğrendiler, denizciler, bana da, orduda ikilik çıkarmak istediğimde, el ele çalışan örgütler kurmayı öğrettiler, devlet güvenlik örgütünü, haber alma örgütünü, Ulusal Güvenlik Bakanlığını, bir araba ıvır zıvır örgüt kurdurdular bana, adları bile aklımda kalmadı; fırtınalı dönemlerde ülkeyi daha rahat yönetebilsin, herkesi bir başkasınca gözlendiğine inandırabilsin diye başka başka adlarla anılan ama temelde işlevleri birbirlerine tıpatıp benzeyen örgütler; onlardan kışlalardaki baruta ıslak kum karıştırmayı, kafasından geçenlerle gerçeğin imgelerini birbirine karıştırmayı da öğrendi, öyleyken, ayaklanma oluyordu ara sıra, o zaman hışım gibi dalardı kışlalara, ağzından köpükler saçarak, savulun alçaklar, komutları veren geliyor diye haykırarak, kendi resmini taşıyan hedeflere karşı atış talimi yapan subayların yüreğine korkular salarak, alın şunların silâhlarını, diye buyururdu duraksamadan, onun sesinden ürküp kendileri çıkarırlardı silâhlarını, çıkarın üstünüzdeki erkek giysilerini bakayım; çıkarırlardı: San Jeronimo Üssünde isyan çıktı generalim, ana kapıdan o kocaman ihtiyar ayaklarını acıyla sürüyerek girdi, iki yana dizilip kendisini kâinatın en büyük generali unvanıyla selâmlayan

nöbetçilerin arasından geçerek, yanında tek koruyucu bile yoktu, silâhsızdı, isyancıların karşısına dikildiğinde, sesinde olanca yetkesini toplayarak patladı, çabuk yüzükoyun kapanın yere, tuttuğunu koparan generaliniz geldi, çabuk yere kapanın alçaklar, kıyı köylerinde de burunlarını toprağa sürttürüp geçti aralarından, üniformasız asker kaç para ediyormuş halk görsün, orospu çocukları sizi, kışladan gelen isyan haykırışları arasında kendi verdiği kesin komutu duydu, isyanın elebaşları arkadan vurulacaklardı; cesetleri topuklarından asıp güneşe ve kırağıya bıraktılar, Tanrıya küfredenlerin başına gelenleri görmeyen kalmasın, dönek alçaklar, ne var ki bu kanlı cezalar bir çözüm getirmiyordu, en ufak bir savsaklamada, köklerini kazıdığını sandığı bin kollu asalağın pençesinde buluyordu kendini, bir bakıyordun, egemenliğinin kuzey rüzgârlarında dal budak salmaya başlamış canavar, en cesur subaylarına tanımak zorunda kaldığı ayrıcalıkların, yetke kırıntılarının, kişisel yakınlık hakkının gölgelerinde serpilmiş, bu hakları tanımak zorundaydı, istese de, istemese de, çünkü egemenliğini ne onlarsız sürdürebiliyordu, ne de onlarla, yüreğini daraltan bir havayı solumaya hüküm giymişti sonsuza kadar, Allah kahretsin, haksızlıktı bu, aziz dostum General Rodrigo de Aguilar'ın yular yılı hiç bozulmayan saflığına şaşmadan yaşamak da bir o kadar güçtü ya; yazıhaneme girdiğinde ölü gibiydi yüzü, ilk piyangoculardan iki bin çocuğa ne olmuş, merak ediyormuş, herkes onları denize attığımızı söylüyormuş da; generalin yüzünde hiçbir değişiklik olmamıştı, hainlerin yaydığı bu asılsız söylentilere inanmamak gerekir dostum, demişti yalnızca, çocuklar Tanrının gözetiminde büyüyorlar demişti, her gece orada söyledikleri şarkıları duyuyorum, demişti parmağını evrenin belirsiz bir yerine doğru sallayarak, Büyükelçi Evans da şaşkınlık içinde kalmıştı ya, aynı kayıtsız sesle, hangi çocuklardan söz ettiğinizi anlamadım dediğinde, ülkenizin Uluslar Birliği'ndeki sözcüleri bir bildiri yayımlayarak, çocukların okullarda eğitim gördüğünü, sağlıklarının yerinde olduğunu kamuya duyurmadılar mı, ne var yani, belâyı atlattık, gelgelelim gece yarıları, kalkın generalim diye uyandırmalarını yine önleyemiyordu; generalim, ülkenin en büyük iki garnizonunda isyan çıktı, başkanlık sarayının az ötesindeki Conde Kışlasında da en belâlısından bir isyan, elebaşı General Bonivento Barboza, bin beş

yüz kadar tepeden tırnağa donatılmış askerle mevzi almış, muhaliflere yakınlıklarıyla tanınan konsoloslar el altından sağlamışlar malzemeyi, yani oyalanmanın zamanı değil generalim, anamızı belleyecekler. Başka günlerde olsa, bu yanardağ patlaması, ateşle oynama tutkusunu bileylerdi, ama şimdi yaşının gerçek ağırlığını herkesten iyi duyuyordu, iç dünyasının çılgınlıklarına karşı koyacak gücü kalmamıştı pek, kış gecelerinde, ameliyatlı hayasını avucuna alıp uyu yavrum, uyu güzelim diye sevecen mırıltılarla yatıştırmadan uyuyamadığını biliyordu, oturakta ıkınırken, sanki bunca yıl, her gece yapayalnız işediğinden ötürü böyle kalınlaşmış bir küf tabakasının süzgecinden, canının damla damla zorlandığını, akıp gittiğini biliyordu, belleğinin çözüldüğünü artık, kimin kim olduğunu tam bilemediği, kimin kimin nesi olduğunu da bilemediği, bir süre için başka bir evle değişmeye can attığı bu evde kaçınılmaz bir yazgının boyunduruğunda sürüneceğini, başka bir ev, buradan çok çok uzakta olsun, bir Kızılderili mahallesinde, orada nice yıllar, bunca uzun yıllar boyunca ulusunun tek başkanı olduğunu, yuların hesabını artık kendisinin bile tutmadığını kimseler bilmesin; öyleyken, General Rodrigode Aguilar karşı tarafa onurlu bir istifa götürülmesinde, arabuluculuk önerdiğinde, karşısında kalabalıkta uyuklayan, teni karaciğer lekeleriyle kaplı bir ihtiyar değil, yoo olmaz, bir adım atmam buradan diye bağıran damızlık bir boğa buldu; bu çekilip çekilmeme sorunu değil artık generalim, herkes bize düşman, kilise bile; hayır, diye diretti, kilise yönetime bağlıdır; iyi ama kırk sekiz saattir toplantıda bulunan generaller çıkmadılar daha, bir anlaşmaya varamadılar; zarar yok, dedi, en büyük parsayı kimden koparacaklarını anlayınca karara varırlar; ama isyanı destekleyen siviller sokaklarda açık propaganda yapıyorlar; daha iyi ya, dedi, hepsini bacaklarından direklere asarsınız, dizginler kimin elindeymiş görsünler; çıkar yolumuz yok generalim, halk onlardan yana; yoo, yalan, halk oldum olası beni tutmuştur, buradan ancak ölümü çıkarırlar dedi kesin kararını bildirdiği sesiyle, kız kurusu elini masaya indirdi, sonra süt sağımına kadar deliksiz bir uykuya daldı, kabul salonu moloz yığma dönüyordu bu arada, Conde isyancıları doğu kesimindeki bütün pencerelere kayalar atmış, kırık camlardan içeri fırlattıkları yağlı paçavralarla yapıdakileri gece boyunca korkudan tetikte tutmuşlardı, bir görseydiniz generalim, halimizi

sormayın, battaniyeler ve su kovalarıyla oradan oraya koşuşturup durduk, gözümüzü bile kırpmadık, en umulmadık yerlerden ateş havuzları yayılıyordu; general dinlemiyordu bile, mezarsı ayaklarını, kül yığınları, halı parçaları, yanık kilimlerle kaplı odalardan sürüyerek, size onlara aldırmayın demiştim ya, diyordu; ama bu kadarla kalmayacakmış, bu alevden gülleler yalnızca bir uyarıymış, asıl patlamalar sonra başlayacakmış diye haber gönderdiler generalim; general kimseyi dinlemeden bahçeyi boydan boya dolaştı, dipteki gölgelerde, yeni açılan güllerin, deniz rüzgârından huysuzlanan horozların sesini içine çekti, peki ne yapalım generalim, size onlara aldırmayın dedim Allah kahretsin, sonra her gün o saatte yaptığı gibi, süt sağımını denetlemeye gitti, Conde Kışlasındaki isyancılar da, her gün o saatte görmeye alıştıkları sütçü beygirini gördüler; arabaya, başkanlık ağılından, yedi fıçı süt yüklenmişti, emektar arabacı bir haber de getiriyordu, sizler dedi, istediğiniz kadar yediğiniz çanağa sıçın, general yine süt yolladı size, çok da saf bir hali vardı, General Bonivento Barboza, arabacı tatmadan önce kimsenin süt içmemesini buyurdu, belki de zehirliydi süt; demir kapılar açıldı, iç avlunun geçitlerinden sarkan bin beş yüz isyancı asker, arabanın avlunun ortasına gelişini izlediler, yaver elinde bir çanak ve bir kepçeyle arabacının yanına tırmandı, sütü tattıracaktı adama, fıçının tıpasını çıkardığını gördüler, korkunç patlamadan yayılan kara sisler arasında yüzdüğünü de, sonra artık sonsuza dek hiçbir şey göremezdiler, içinde bir tek çiçek bitmemiş bu yaslı, sarı, taş yapıda tam yedi fıçı dinamitin patlayışını izleyen korkunç gümbürtüde, bütün yıkıntılar bir an havada asılı kaldı. Bitti bu iş, diyerek başkanlık sarayında içini çekti general, kışlanın yakınlarındaki dört evi de havaya uçuran, kentin dışına kadar evlerin tümündeki dolaplarda çeyizlik kristal bırakmayan deprem rüzgârını iliklerinde duydu, bitti işte, diyerek içini çekti, Uman kalesinin avlularından, fazla barut gitmesin diye çifter sıra halinde kurşuna dizilen on sekiz subayın cesetlerini taşıyan çöp kamyonlarını görünce, oh dedi, bitti işte, General Rodrigo de Aguilar huzuruna çıkıp da, generalim yine zindanlarda siyasal tutuklulardan geçilmiyor, artık yer kalmadı haberini getirdiğinde de, bitti işte, diye içini çekti, şenlik çanları çalındığında, fişekler ateşlendiğinde, zafer ezgileri bir yüzyılın daha esenlikle geçeceğini muştuladığımda, bitti Allah

kahretsin dedi, bu iş bu kadar, öylesine emin, tasasızdı ki artık, kendi can güvenliğini bile gözetmiyordu, bir sabah, süt sağımından dönerken, incecik kasım sağanağı altında, gül fidanlarının arasından çıkıp avluda yolunu kesen düzmece cüzzamlıyı zamanında göremedi, içgüdüsü yanılmıştı bu kere, tabancanın parlak namlusunu, tetiği çekmeye çabalayan titrek parmağı çok geç ayırt etti, kollarını iki yana açıp göğsünü uzattı, hadi görelim bakalım alçak, diye haykırıyordu avaz avaz, su yorumcularının böylesine yanıksı, ölümünün şu anda, bu beklenmedik yoldan olması şaşkına çevirmişti onu, sıkıysa eğer ateş edersin ve o kısacık duraklama anında, saldırganın gözlerinde solgun bir yıldız yandı söndü, dudakları büzüldü, eli titredi, o zaman çekiç gibi atıldı general, yumruklarını indirdi adamın kulaklarına, onu yere çökertti, çenesine bir tekme savurdu, çığlıklarına koşan nöbetçinin sesi bambaşka bir dünyadan geliyordu, ardarda sıkılan beş kurşunun yaydığı mavi sisten geçti, başkanlık muhafızlarıyla işkencecilerin eline diri geçmeyi göze alamayan düzmece cüzzamlı, tabancasındaki beş kurşunu kendi karnına sıkmış, bir kan gölünde kıvrılmış yatıyordu, neden sonra yapıdaki kargaşayı bastıran kendi sesini duydu general, evet, paramparça edeceksiniz cesedi, herkese ders olsun; hemen parçaladılar, kelleyi kaya tuzuyla sıvayıp alana astılar; sağ bacak, Santa Maria del Altar'in doğu kesimine, sol bacak, batının uçsuz bucaksız güherçile çöllerine götürüldü, bir kol yaylalara, öbür kol ormana, gövdenin öteki parçaları da domuz yağında kızartılıp güneşe ve rüzgâra bırakıldı, sonunda yalnız çıplak kemikler kaldı geriye, yaa bu kerhane böyle yaman öğütüyor insanı, babalarına karşı gelmeye yeltenenler bundan böyle bilsinler, duymayan kalmasın; öfkeden rengi yeşile kesmişti, cüzzamlılardan dipçik zoruyla arındırılmış gül fidanlarının arasına daldı hışımla, bakalım şimdi suratlarını gösterecekler mi alçak dürzüler, yatalakları tekmeleyerek birinci kata çıkardı, ananızı kim düzüyormuş anladınız mı orospu çocukları, çekilin yolumdan diye bağırarak geçti odalardan, Allah kahretsin hepinizi; korkudan sinmiş görevlilerin, kendisini ölümsüz başkanımız alkışlarıyla selâmlayan dalkavukların arasından, savulun efendimiz geliyor diye haykırarak koştu, her köşede, demir ocağı kavuruculuğundaki soluğundan taş gibi iz bırakarak, toplantı salonuna şimşek hızıyla girdi, doğru dairesine,

yatak odasına daldı, üç kolu indirdi, üç sürgüyü sürdü, üç kilidi kilitledi, parmağının ucuyla boka batmış pantolonunu çıkardı. Odasında düzmece cüzzamlıya silâh veren gizli düşmanını ararken burun delikleri kıpır kıpırdı, düşman yanı başındaydı, varlığını duyuyordu, balını gizlediği yeri bilecek kadar yakın biri, gözleri her an anahtar deliklerinde, kulakları duvarlarda, tıpkı benim resimlerim gibi, ocak alizelerinin uğultusundan ıslığını yükselten konuşkan biri, sıcak gecelerde korlarda duyuyordu onun varlığını, aylarca uykusuz, korkulu gecelerde, hortlak adımlarını karanlık yapının en kuytu köşelerine sürüklediği zamanlarda ardını bırakmayan biri, en sonunda bir gece, domino oyunu sırasında, beklediği belirtgenin oyunu dübeşle bitiren kaypak bir elde somutlandığını görmüştü, içinden yükselen bir ses, bu elin hainin eli olduğunu fısıldamıştı sanki Allah kahretsin, o demek, dedi kendi kendine, canı sıkılmıştı, masanın ortasına sarkan lâmbanın ışığında gözlerini kaldırmış, can dostum General Rodrigo de Aguilar'ın yakışıklı, topçu askeri gözleriyle karşılaşmıştı; amma iş ha, sağ kolu, kutsal suç ortağı; olamaz, diye düşündü, asla, bunca yıldır ne yalanlar uydurarak ilgisini başka yöne çektiklerini yavaş yavaş çözdükçe içi yanıyordu, hep acı gerçeği benden gizlemek için, can dostum kimlerin hizmetindeymiş öğrenmeyeyim diye, federal savaşın en kuytu köşelerinden çıkartıp zengin ettiğim, şatafata boğduğum vurguncu politikacıların hizmetindeymiş can dostum; kendisini kullanmalarına izin vermişti yaa, liberal kasırganın silip süpürdüğü eski soylu sınıfın aklından bile geçmeyen yerlere yükselmede kendisini bir araç olarak kullanmalarını hoşgörüyle karşılamıştı, daha da gözleri doymadı Allah kahretsin, kendine ayırdığı yere, Tanrının yanı başındaki seçkin kul mevkiine göz diktiler, benim yerime geçmek, ben olmak istediler pezevenkler, hem kimin yardımıyla, imza yetkisi verdiği tek kişi olma ayrıcalığından yararlanarak en büyük güven ve yetkeyi kazanmayı beceren adamın o duru kafası, sonsuz sakınganlığı sayesinde; yönetmelikleri, genelgeleri ona okuturdum, bana yol gösterirdi, parmak basardım kâğıtların altına, sonrada mührü kasaya kaldırırdı, yalnız o bilirdi şifreyi, sağlığına dostum, derdi imzalanmış kâğıtları uzatırken, al da kıçını silersin bunlarla derdim katıla katıla, işte General Rodrigo de Aguilar böylelikle, saltanat içinde ikinci bir saltanat, benimki kadar yaygın ve verimli bir egemenlik kurmuştu,

yalnız gölgede kalmaya razı değildi tabii, Büyükelçi Norton'un suç ortaklığı ve cömertçe yardımlarıyla Conde Kışlasındaki ayaklanmayı başlatmıştı, Hollandalı orospulara o herifle birlikte gidiyorlar, öbürü bizimkinin paravanası, tabii ki onun diplomatik dokunulmazlığından yararlanıp Norveç yapısı fıçılarla ülkeye gizlice silâh soktu, öte yandan, domino masasında, tütsüler arasında bana yağ çekti, güya benim yönetimimden daha özden, daha haksever, örnek bir başka yönetim dünyada yokmuş, silâhı o düzmece cüzzamlının eline tutuşturanlarda onlardı, saldırganın evinde gömülü bulduğumuz yarısı yırtık elli bin pezoyu verenler de onlardı, öbür yarıyı suç işlendikten sonra ödeyecekti can dostum, aman anacığım ne acı, bu yenilgiyi kabul edemediler, kansız bir darbe tasarladılar hemen, sizin kanınız da akmayacak generalim, General Rodrigode Aguilar'ın elinde tartışılmaz kanıtlar vardı zaten, benim uykusuz gecelerimi karanlıkta dolaşarak, yurtseverlerin çanaklarındaki külleriyle, piskoposların yağlıboya tablolarıyla konuşarak geçirdiğimi biliyordu, ineklere fenasetin yutturduğumu da, ateşlerini ölçtüğümü de, sonra bir nöbet şurasında, penceremden az öteye, limana demirlemiş gördüğüm üç karavelanın düşümde yarattığım amirali adına bir türbe yaptırdığımı, halkın parasını büyüleyici icatlarla saçıp savurduğumu biliyordu; yalnızca çılgınlık nöbetlerinde görebildiği bir güzellik kraliçesi uğruna, gökbilimcileri güneş sistemini altüst etmeye zorladığını, hatta bir bunaklık tutturmasıyla, iki bin çocuğun çimento yüklü bir gemiye bindirilip dinamitle havaya uçurulmaları yolunda emir verdiğini de, yaa, hepsini biliyordu anacığım, düşünsene, ne orospu çocukları bu herifler; güvenlik kurulu üyeleriyle General Rodrigo de Aguilar, kutsal koruyucu meleğimiz, yani muhafızların koruyucu meleği onuruna düzenlenen yıllık şenlikten hemen önce, Bir Mart'ta, gece yarısı düzenledikleri toplantıda, bu güvenilir kanıtlara dayanarak onu ünlü sürgünlerin kayalıklardaki sığınağına kapatmayı düşünmemişler miydi; yoksa üç gün içinde generalim, ama general ihanet tasarısının korkunçluğuna, ya kın bir gelecekte gerçekleşmesi olasılığına pabuç bırakmamıştı, durumu anladığını belli etmedi hiç, her yılki gibi aynı akşam, aynı saatte özel muhafızlarını buyur etti, şölen masasına oturdular, General Rodrigo de Aguilar gelip de ilk kadeh kaldırılana kadar oyalandılar, başkan, muhafızlarıyla söyleşti, güldü, hepsiyle tek tek ilgilendi, subaylar

habire bileklerine bakıyor, bozuldu mu diye kulaklarına tutup kuruyorlardı saatlerini, saat on ikiye beş kalmıştı ve General Rodrigo de Aguilar daha yoktu ortalıkta, oda, gemi kazanı kadar sıcaktı, çiçek kokuları her yanı tutmuştu, kuzgunkılıcı ve lâle, dipdiri güller kokuyordu oda, biri bir pencere açtı, oh hava girdi biraz, saatlerimize bakıyoruz, düğün çorbası kokusuyla yüklü yumuşak deniz rüzgârı okşuyor yüzümüzü, ondan başka herkes terliyordu; yeryüzünün başka bir çağında da kendine ayırttığı özel yerde oturan bu yüzyıllık dipdiri hayvanın keskin bakışları altında uyuşmuş gibiydik, sağlığınıza dedi, nazlı bir zambağı andıran cansız eli, gece boyunca şerefe diye kaldırıp hiç tatmadığı içkiyi yine kaldırdı havaya, saatin sesi bu dipsiz uçurum sessizliğinde beyine işliyor, saat on ikiydi ama General Rodrigo de Aguilar görünmüyordu, biri yerinden kalkacak oldu, lütfen, dedi başkan, ölümcül bir bakışla onu dondurarak, kimse kıpırdamasın, kimse soluk almasın, kimse benden izinsiz yaşamaya kalkışmasın, bekleyelim şu on ikinci vuruşu dercesine; tam o sırada perdeler aralandı, soylu Orgeneralimiz Rodrigo de Aguilar geldi, gümüş bir tepside boylu boyunca, karnıbaharlarla defnelerin üstüne uzanmış, her yanına bolca bahar serpmişler, çıtır çıtır, önemli günlerde giydiği beş altın badem düğmeli üniformasını giymiş, sağ kolunda, sayısız bağlılık, yararlılık nişanları, şeritler, göğsünde on kilo ağırlığında madalyalar var, ağızda bir tutam maydanoz; başkanlık yontucuları, korkudan dillerini yutmuş konuklara servis yapmaya hazır bekliyorlar ve biz bu zarif yontma ve dağıtım işlemini soluk almadan izliyoruz; içine kokulu otlar doldurulmuş, fıstık-üzümlü savunma bakanımız, tabaklarımıza, eşit olarak dağıtıldıktan sonra başkan, başlayın dedi, afiyet olsun beyler, yarasın.

4

Ne belâlar, nice uğursuz güneş tutulmaları, ne gök yangınları atlatmıştı kıl payıyla, zamanımızda yaşayan biri, iskambil kâğıtlarının onun yazgısını bildiklerine artık inanamazdı. Yine de gövdenin mumyalanma işlemi süredursun, en toksözlülerimiz bile, açık açık söylemesek de, bilicilerin dediklerinin gerçekleşmesini korkuyla bekliyorduk, sözgelimi öldüğü gün, bataklıklardaki çamur, kaynağın gözesine dönecekti, kan yağacaktı gökten, tavuklar köşeli yumurtalar yumurtlayacaklardı ve evren bir kere daha sessizliğe ve karanlığa gömülecekti, çünkü yaradılışın sonuydu onun ölümü. Bunlara inanmamak da elden gelmiyordu, değil mi ki yayın izni verilmiş bir iki gazetede onun ölümsüzlüğüne övgüler düzülüyor, düzmece belgelerle büyüklüğü boyuna yüceltiliyordu, her gün baş sayfada, eski, görkemli günlerinde giydiği boynu bükük beş yıldız süslü göz alıcı üniformasıyla görünüyordu, her zamankinden daha güçlü, zeki ve sağlıklıydı, oysa bizler kim bilir kaç yıl önce saymayı unutmuştuk yaşını, gündelik fotoğraflarda, ulusa yine görkemli anıtlar, unutulmaz hizmetler sunuyordu, kimsenin bunlardan haberi yoktu ki, dün yapılan bir törende diye yazıyorlardı, aslında geçen yüzyılda yapılmamış mıydı o tören, bu haberlerin doğru olmadığını biliyorduk, hiç kimse Leticia Nazareno'nun iç parçalayıcı ölümünden sonra onu kalabalıkta görmemişti, insanlardan kaçıp bu ölüler evine kapanmıştı, günlük devlet işleri oluruna bırakılmıştı, yıllardır yürüttüğü güçlü baskı dışında yönetici gücü kalmamıştı artık, şu anda en yüksek pencerelerinden göğsümüz daralarak hüzünlü günbatımını gözlediğimiz bu saray yıkıntısında, tek başına, kilit altında yaşamıştı ölünceye kadar, kim bilir aynı günbatımını kaç

kereler asılsız düşlerinin tahtından gözlemişti; fenerin yanıp sönen ışıldağının, yeşil, usul sularla odaların yıkıntılarına dolduğunu gördük, bir zamanlar, liman tepelerindeki renk renk kulübeleri yerle bir eden kasırgalardan birinden sonra kalabalıkların istilâsına uğrayan bakanlıklarda, geçmiş günlerin som ışıklı mercan kayalarında yoksulların yaktığı lâmbaları gördük, aşağılarda dağınık, sisli kenti, yabancılara satılmış denizimizin krater küllerinde, solgun şimşeklerin aydınlattığı bir anlık ufuk çizgisini gördük, onsuz ilk gecemiz, onun ve sıtmalı numan çiçeklerinden doğma, uçsuz bucaksız gölleri andıran imparatorluğunun sonu, çamurlu ırmak ağızlarında kurulmuş kavrulan köyler, özel topraklarına çektirdiği öfkeli dikenli teller ki oralarda, daha doğuştan kalıtımsal, başkanlık damgası taşıyan eşsiz bir inek türü, alabildiğine üreyip gidiyordu. Yalnızca kuyrukluyıldızın üçüncü gelişine kadar yaşayacağına inanmakla kalmıyorduk, bu inanç, ihtiyarlıkla ilgili şakalarımızda gizlemeye çalıştığımız garip bir güven, bir erinç veriyordu bize; ona bunak kaplumbağaların özelliklerini, fillerin garip huylarını yakıştırıyorduk, meyhanelerde fıkralar anlatıyorduk, biri, hükümet üyelerine onun öldüğünü bildirmiş de aman hangimiz ona haber vereceğiz diye tir tir titremeye başlamışlar ha, ha, ha, doğrusunu söylemek gerekirse, öldüğünü bilip bilmemek ona vız gelirdi, hem, bu fıkranın doğru mu, yalan mı olduğunu kendisi de tamtamına kestiremezdi, çünkü o sıralar kendinden başka hiç kimse, belleğinde kala kala görkemli geçmişten birkaç paçavra kaldığını bilmiyordu, dünyada yapayalnız, üstelik kütük gibi sağu- olduğunu; yassı, kocaman ayaklarını karanlık geçitlerde sürüklerken, smokin ceketli, kolalı yakalı biri mendilini sallayıp gizemli bir selâm vermişti, merhaba demişti de, bu göz yanılmasından bir buyruk doğmuştu hemen, başkanlık sarayında çalışanların tümü, başkan geçerken beyaz bir mendil sallamak zorundaydılar, geçitlerdeki nöbetçiler, gül fidanları arasındaki cüzzamlılar, o geçerken beyaz mendiller sallıyorlardı, merhaba general, merhaba, generalim o duymuyordu ki, Leticia Nazareno adına yas törenleri düzenlenen günbatımından beri bir şey duyduğu yoktu, kafeslerdeki kuşların şakımaktan sesleri kısıldı sanmıştı, sesleri daha gür çıksın diye kendi balından yedirmişti onlara, ağızlarına Cantorina damlatmıştı, başka bir çağın şarkılarını söylemişti kulaklarına, parlak ocak mehtabı, demişti,

bilmiyordu ki kuşların seslerinde kısılma falan yok, kendisi gittikçe daha az duyuyor ve bir gece kulak zarındaki vınlama pat diye dağılıverdi, bitmişti işte, ancak saltanatın gölgesindeki düşsel gemilerden yükselen ağıtların ve ayrılış hüznünün yarabildiği bir alçı yığınıydı artık, çevresinde düşsel rüzgârlar esip duruyordu, gerçek kuşların suskunluğuyla büyüyen uçurumun içinde kuşların cıvıltısı dolduruyordu. Saraya girme izni olan üç beş kişi, onu öğleyin, saat ikinin uyuşukluğunda, yabani menekşelerin altında, sallangaçlı iskemlesine kurulmuş buluyorlardı, ceketinin düğmelerini çözmüştü, ulusal renkler taşıyan kuşağını, kılıcını çıkarmıştı, çizmelerini de çıkarmıştı ama Papa'nın özel çoraplığından yolladığı on iki düzine çoraptan bir çifti, mor çorapları ayağındaydı, hoşgörülü bir nöbetçinin beklediği arka duvarlardan tırmanan, yandaki okulun kız öğrencileri, kaç kereler, ağır bir uyuşukluk nöbetinde, yüzü solgun, şakaklarında şifalı otlarla yatarken baskın vermişlerdi ona, yüzünde çardaktan sızan alacalı ışık dilimleri, havuz dibinde sırtüstü yatan bir manta balığı gibi zevkten kendinden geçmiş; pis bunak diye haykırırlardı, havayı saran sıcak buğuda yüzlerini tam seçemezdi, gülümserdi onlara, kadife eldivensiz çıplak elini sallardı, ama seslerini duyamazdı, karides kokulu ekşi deniz rüzgârını duyabilirdi, bir de ayak parmaklarını tavukların didiklediğini, ama ne ağustosböceklerinden kopan parlak, ışıltılı gümbürtüyü, ne kızları, ne başka bir şey. O dönemde, bu dünyanın gerçeğiyle kurduğu tek bağlantılar, en geniş kapsamlı anılardan arta kalan üç beş dağınık izlenimdi, devlet işlerinden uzaklaştırılıp lekesiz bir saflığına rafında yüzmeye başladığından beri, bunlar diri tutuyordu onu ve aşıma uğramış yaşının savurgan rüzgârına karşı koymak zorunda kalıyordu, alacakaranlıkta ıssız yapıda dolaşırken, karanlık yazıhanelere gizlenirken, kayıt defterlerinin kenarlarını yırtıyor, kendisini ölmekten alıkoyan anılarının geri kalan bölümünü süslü yazısıyla kayda geçiriyordu; bir gece, adım Zacarias'tır yazmıştı da fenerin gelip geçici ışığında kaç kereler okumuştu, sonunda üst üste yinelenen adı, uzak ve yabancı gelmişti, Allah kahretsin, dedi kendi kendine, kâğıdı parçalayıp attı, ben benim, dedi kendi kendine, sonra başka bir kâğıda, kuyrukluyıldızın ikinci geçişinde yüz yaşı dolaylarında olduğunu yazdı, ama bu arada, yıldızın kaç kez geçişini gördüğünü hepten karıştırmıştı, başka bir kâğıt parçasına, yaralılara

saygı duyun, diye yazdı ezberden, yabancı topraklarda ölen yurtsever askerleri unutmayın, bazı dönemlerde aklına her eseni, bütün bildiklerini yazardı, helalarda uygunsuz şeyler yapılmaması gerektiğini bile bir kartona yazmış, kartonu hela kapışma sıkıştırmıştı, bir keresinde o kapıyı yanlışlıkla açtığında, çömelmiş durumda orası burasıyla oynayan yüksek rütbeli bir subayla karşılaşmıştı da; aklında kalan bölük pörçük birkaç şeyi de kâğıda geçirdi aman unutulup gitmesinler. Leticia Nazareno, hayatımın tek yasal eşi, diye yazdı, olgun yaşında okuyup yazmayı o öğretmişti kendisine, onu halkın gözüyle görmeye çalıştı, bayrağın rengindeki tafta şemsiyesiyle, tilkikuyruklarından başkan karısı kürküyle, yine de onu ancak cibinliğin buğusu altında, öğleden sonra iki sıcağında çırılçıplakken gözlerinin önüne getirebiliyordu; senin o yumuşak, solgun gövdenin, serinleticinin vınıltısıyla sarmalanıp öylece bitkin yatışını, memelerinin diriliğini duyuyordu, sıcakta ortalığı tutan orospu kokunu, süte, paslı altına, porsumuş çiçeğe kesmiş o müthiş taptaze rahibe ellerinin usta didişkenliğini duyuyordu, aşka yarayışlı ellerdi bunlar, bir tek o, çizmelerini çıkar da Brabanta çarşafların batmasın diyebilme başarısını gösterebilmişti, çünkü, general onun her dediğini yapardı; kılıcını da çıkar, fıtık bağını da, mahmuzlarını da, her şeyini çıkar at sevgilim, etinin tadını duyayım ve o, senin uğruna, Leticia Nazareno'dan başka hiçbir kadın için yapmadığı ve Leticia Nazareno'dan sonra da asla yapmayacağı şeyleri yapıyordu, benim tek aşkım, tek yasal aşkım, diye içini çekti, sararmış defter kâğıtlarına geçiriyordu duygularını, kâğıtları cigara sarar gibi sarıyor, evin en kuytu köşelerine gizliyordu, hiçbir şey anımsayamayacağı gün, yardımlarına başvurduğunda, yerlerini kendisinden başka kimse bilmesin kaygısıyla ve Leticia Nazareno'nun imgesi de bellek oluğundan aşağı usulca süzülüp yittiğinde aklında yalnızca kent dışındaki konakta ikindi ayrılışları sırasında annesi Bendicion Alvarado'nun yüzü kaldığında da, kimsecikler bulamadı kâğıtların yerini, zavallı anacığı, sevgili oğlu ölmekte olduğunu anlamasın diye su kabağına doldurduğu çekirdekleri sallıyor, tavukları çevresine topluyor, sancısından soluk alamadığı sezilmesin diye, mandalina ağaçlarının arasına kurulu hamağa her zamanki gibi meyve suları taşıyordu; zavallı anacığı, kimseden döl almadan gebe kalmıştı; onu tek başına rahminde taşımıştı, şimdi de acısını gık demeden

çekiyordu yine tek başına, bir ara sancının yoğunluğu yüzünden, gururunu ayaklar altına almak zorunda kaldı, sırtıma bak oğul, dedi, bak da söyle, bana dirlik vermeyen bu akkor nereden çıkıyor, döndü sırtını, gömleğini sıyırdı ve başkan, korkudan dilini yutmuşçasına, anasının sırtındaki kıpkırmızı açık yaraları, guava lapasının içinde yeni yeni kımıldamaya başlayan kurtçukları gördü. Kötü günlerdi onlar generalim, halkın diline düşmeyen devlet sırrı yoktu, General Rodrigode Aguilar'ın soylu cesedi şölen masasında boy göstereli beri, hiçbir buyruk tamtamına yerine getirilmiyordu, ama başkanın aldırdığı yoktu, yandaki yatak odasında anasının usul bir ateşle için için eriyip bittiği o acı aylar süresince, egemenliğinin yavaştan bel verişine aldırdığı yoktu, Asya illetlerinde uzman hekimler, veba değil bu, demişlerdi, humma da değil, uyuz da değil, verem de, doğuya özgü sayrılıklardan hiçbirisine benzemiyor, bir Kızılderili ilentisi bu, büyüyü de ancak ilenen bozabilir; ölüm desenize düpedüz, anlamıştı başkan ve bir ana sevecenliğiyle dünyadan elini eteğini çekti, anasına bakmaya adadı kendini, zavallının çıbanlarla kaplı bedeniyle yemek pişirdiğini görmesinler diye onunla birlikte çürümeyi seçti, tavukları hükümet konağına getirmelerini bu yurdu, tavusları da getirdiler, boyalı kuşlar, gönüllerince odalarda gezinmeye başladılar, yeter ki anası kent dışındaki konağın köy havasını özlemesin, yatak odasında kendi eliyle kokulu kökler yaktı ki, kimsecikler anasının çürüyen bedeninin kokusunu alamasın, Merkür kromla ateş alan, pikrik asitle sararan, metilenle moraran bu yangın bedeni, mikrop kırıcı merhemlerle yatıştırmaya çalıştı, işleyen yaralara Türk bitkileri, şifalı otlar sardı kendi eliyle, hem de ilentiden ödü kopan sağlık bakanının bütün öğütlerini hiçe sayarak, ne var anacığım, öleceksek birlikte ölelim diyordu, gelgelelim Bendicion Alvarado, yalnız kendisinin ölmekte olduğunun bilincindeydi, oğluna mezara taşımak istemediği aile gizlerini açmak istiyordu, senin eşini domuzlara atmışlardı, dedi, Tanrım, onca dönek göçmen içinden hangisinin senin baban olduğunu nereden bilebilirdim, bir barın arka odalarından birinde ayakta, üstelik çürümüş çöplere, kokuşmuş şarap tulumlarına dadanan mavi sinekler ordusundan korunabilmek için başında şapkayla gebe kaldığını anlatmaya çabalıyordu, tarihçe bu işte, bir manastırın girişinde bin bir güçlükle doğum yapmıştı, Mekke samanlarının üzünç dolu sazlarında ve o ışıkta görmüştü

önce, çocuğun sağ hayası ceviz büyüklüğündeydi, soluğu körük gibi açılıvermişti, bir kaval gibi iç çekmişti, onu rahibelerin verdiği paçavralara sarmıştı, bu yapı bozukluğunun tek ilacı baldır, demişlerdi de dolaşmadığı pazaryeri kalmamıştı bebeğiyle, acaba baldan daha etkili ve daha ucuz bir ilaç bilen var mıydı, onu hep bildik sözlerle avutmuşlardı, yazgıya karşı çıkılmaz, diyorlardı, değil mi ki çocuk, nefesli saz çalmak dışında her işin üstesinden gelebilir, diyorlardı, bu arada bir sirk falcısı, yeni doğmuş bebeğin avucunda hiç çizgi olmadığını fark etmiş, bunu bebeğin ilerde kral olacağına yormuştu, dediği de çıkmıştı işte, ne var ki başkan, anasını dinlemiyordu, geçmişi eşelememesini, uyumasını istedi, yalvardı, ulusal tarihimizdeki bu tökezletici çukurları sayıklamalara yormayı yeğliyordu, uyu anacığım, diye yalvardı, çıbanları açılmasın diye kendi eliyle diktiği ince kelliten çarşaflardan biriyle onu tepeden tırnağa sarmaladı, yan yatırdı, elini yüreğinin üstüne dayadı, n'olur bu berbat geçmişi unut artık anacığım diye avuttu onu, şu anda ben ben değil miyim nasılsa, rahat uyu. Ulusun anasının yavaş yavaş çürüyüp gittiği yolunda halk arasında çıkan dedikodulara son vermek amacıyla alınan kesin önlemler bir işe yaramamıştı, uydurma sağlık raporları bile yayımladılar, gelgelelim haberleri yaymakla yükümlü görevliler, raporlardaki bilgilerin yalan olduğunu kendi ağızlarıyla söylüyorlardı, ölen kadıncağızın odasındaki leş kokusu öyle yoğunlaşmış ki cüzzamlılar bile korkup kaçmışlardı, koçlar kesilmişti, hastayı sıcak kana yatırmışlardı, yine de yaralardan sızan yanar döner sıvıya bulanmış çarşaflar, ne kadar yıkarsan yıka, eski parlaklıklarını bulamıyorlarmış, en kötü dönemlerde bile tan ağarırken uğramadan edemediği ağıllarda, odalıkların bölmesinde de generali gören olmuyormuş hiç, başpiskopos, can çekişen kadına karşı son görevini yapmak istemiş ama başkan kapıya dikilmiş, kimsenin öldüğü falan yok peder, söylentilere inanmayın, demiş, odadaki leş kokusunu umursamadan anasıyla aynı tabaktan aynı kaşıkla yemek yiyormuş, yatırmadan önce anasını yıkamazsa rahat edemiyormuş; kadıncağızın, ölümünden sonra hayvanlarına nasıl bakılması gerektiği konusunda tükenmiş sesiyle söylediklerini ürküler içinde dinliyormuş, tavus kuşları yolunup tüylerinden şapka yapılmayacak, peki anacığım; merhemle tepeden tırnağa ovuyormuş hastanın bedenini, kuşlarımı toplantılarda zorla şakıtmayın sakın,

peki anacığım; evet çarşafı yaralı bedene sarıyordu; fırtına çıktımı, tavukları kümeslerden almayı unutmayın ki korkudan kertenkele yumurtlamasınlar, peki anacığım; elini yüreğinin üstüne koyup onu yan yatırıyordu yatağına, peki anacığım, rahat uyu sen, alnından öpüyordu, geri kalan birkaç saati, onun yatağının yanında yere yüzüstü kıvrılıp geçiriyordu, anasının uykusuna tutunarak, ölüm yaklaştıkça artan bitimsiz, ateşli sayıklamalara tutunarak, her gece çoğalan bir öfkeyle o yaslı pazartesinin hışmına katlanmayı öğrenerek; tan ağardığında, dünyanın korkunç sessizliğiyle uyanmıştı, evet bir tanecik anası Bendicion Alvarado soluk almıyordu artık, çarşafı, leş kokulu gövdenin üstünden sıyırmıştı, ilk horozun cılız ötüşü ışığında çarşafta, ölü gövdeye tıpatıp benzeyen, eli yüreğinin üstünde duran bir gövdenin kalıbını görmüştü, bu ikinci boyalı gövdede ne hastalık kırışıkları, ne yaşlılık bereleri vardı, teni sağlamdı, gergindi, kefenin iki yüzüne yağlıboyayla boyanmış gibiydi, ölünün salıverdiği taze çiçek kokuları, odadaki hastane kokusunu süpürmüştü, çarşafı nitratla ovup, kül suyunda kaynatmalarına karşın, lekeyi çıkaramadılar, ketenin dokularına işlemişti, ne de dayanıklı ketenmiş, ama başkan, bu mucizenin hakkını veremedi, yatak odasının kapısını öyle bir öfkeyle çarptı ki konaktakiler silâh atıldığını sandılar, o anda katedraldeki çanlar da çalmaya başladı, yurttaki kiliselerde bütün çanlar, bir an bile durmaksızın tam yüz gün boyunca çaldılar, çan sesleriyle uyananlar, başkanın yeniden gücünün doruğuna eriştiğini anladılar, ölüm yasına boğulmuş yüreğindeki bunalımın etkisiyle onur, hoşgörü gibi duyguları her zamankinden daha büyük bir kararlılıkla bir kenara atacaktı, sevgili anacığı Bendicion Alvarado bir pazartesi, şubatın yirmi üçünde, tan ağarırken öldü ya, demek dünyada yeni bir kargaşa ve rezaletler çağı açılıyordu. Hiçbirimiz bu ölüme tanıklık edecek yaşta değildik, gelgelelim ölüm töreninin görkemi bizim çağımıza kadar gelmişti, güvenilir kaynaklara göre, eski kimliğine bir daha dönmeyecekti general, yüz günlük resmi yastan sonra da uzun süre kimsecikler onu çektiği öksüzlük uykusuzluğundan uyandırmaya kalkışmadı, ölüm çanlarının dayanılmaz yankılarıyla dolup taşan bu yaslı evde bir daha ortalıkta görünmedi, yastan başka işe ayıracak zamanı yoktu, içini çekerek konuşuyordu kendi kendine; nöbetçiler, yine yönetimin ilk yıllarındaki gibi yalınayak dolaşmaya başlamışlardı ve

hükümdarın gözlerden uzak bu yasaklar evinde, yalnızca tavuklar canlarının çektiğini yapıyorlardı, general, sallangaçlı iskemlesinde, öfkeden içi yanarak sevgili anacığı Bendicion Alvarado'nun o ıssız, çorak topraklardan talaş ve buz dolu bir tabutta geçişini gözlerinin önüne getirirken, adamları cesedin büsbütün çürümesini engelleme derdine düşmüşlerdi, cenaze arabası, en kuytu, en ıssız bölgelere götürülüyor, hiç kimse ölünün anısına saygı göstermek ayrıcalığından yoksun bırakılmıyordu, savrulan kara yas şeritleri ve ilahiler arasında tabutu yukarı yaylalara taşıdılar; mutlu günlerde, başkanlık arabasının gölgelerine gizlenen saltanat simgesini görmeye koşanlar, yaslı ezgilerle karşıladılar tabutu, zamanın daha başlangıcında gezgin bir kuşçu kadının sonraları hükümdar olacak piçini bin güçlükle doğurduğu yere yerleştirdiler, yüzyıllardan beri ilk kez Bağışsever Kardeşler Manastırının koca kapıları açıldı, atlılar köylerden Kızılderilileri toplayıp önlerine kattılar, dipçiklerle dürterek manastırın geniş tören salonuna sürüklediler; renkli camlardan vuran donuk güneşlerden hepsinin gözleri kamaşmıştı, dokuz rahip, resmi giysilerle Tenebrae duasını okuyorlardı, diyaskoslar, görkeminde erinçle uyu, diye seslerini yükseltiyorlardı, rahip yardımcıları, küllerinde erinçle uyu diyorlardı, dışarıda yağmur vuruyordu ıtırların üstüne, rahip yamakları şerbetle ölü ekmeği dağıtıyorlardı, avluların taş kemerleri altında domuz eti, tespih, çanaklarla kutsal susatanlar duruyordu, kaldırım kahvelerinden müzik ve barut sesleri geliyordu, kapılarda dans ediliyordu, günlerden pazardı, bitimsiz bir pazar; o zamanlar, gizli geçitlerde, sisli dağ oyuklarında şenlik yıllarıydı, canım anacığı Bendicion Alvarado, federal savaşın mutlu kasırgasına kapılan oğlunun ardına düşmüştü, savaş süresince ona bakmıştı, battaniyesiyle, yere düştüğünde, onu katırların önünden çekmişti, oğlu sıtma nöbetinin etkisiyle sayıklıyordu daha, ona atalarından devraldığı ürküyü aşılamaya çalışmış, ova insanlarını, karanlık denizin kıyısına kurulmuş kentlerde pusuda bekleyen tehlikeleri anlatmıştı; genel valilerden korkardı, anıtlardan, yeni doğan bebelerin gözyaşlarını içen yengeçlerden korkardı; çatışma gecesi, yağmurda yüzünü belli belirsiz seçebildiği güçlü hükümdarın görkemli evi karşısında da korkudan tirtir titremişti, bir gün bu evin kendi öleceği ev olacağı aklının kıyısından bile geçmemişti, oğlunun yalnızlıklar dünyası olacağı da; tek başına yerde yüzükoyun

yatarken, kavurucu bir öfkeyle haykırıyordu, hangi cehenneme girdin anacığım, hangi Allahın belâsı mangrov bataklığına saplandın da çıkmadın, şimdi yüzüne konan kelebekleri kim kovacak, diye içleniyordu, üzüntüden çılgına dönmüştü; aynı anda anası Bendicion Alvarado, bataklıkların iç bulandırıcı buğularında, muz yapraklarından bir sayvan altında süzülerek yol alıyordu, orman köylerindeki okullara, güherçile çöllerindeki kışlalara ve Kızılderili ağıllarına doğru; resmi yapılarda sergilenen gençlik fotoğrafında zarifti, güzeldi, alnına bir taç oturtmuşlar, boynuna zorla dantel bir yaka takmışlardı, önce diretmişti, ama bir kerelik yüzüne pudra sürmelerine ve dudaklarını boyamalarına izin vermişti, eline de ipekten bir lâle tutuşturmuşlardı, şöyle, öyle değil efendim, gelişigüzel dursun kucağınızda, ölüsünü de Avrupa hükümdarlarının ünlü Venedikli fotoğrafçısının çektiği bu başkanın fotoğrafına tıpatıp benzetmek, böylelikle yerine bir benzerinin kullanıldığı söylentisini yalanlamak için ellerinden geleni yapmışlardı, gizlice toplanarak, boyaları aşınmış yüzü yeniden eski durumuna getiriyorlardı, parafın eridiğinde pörsüyen deri yeniden geriliyordu, yağmurlu mevsimlerde gözkapaklarında biriken küfü siliyorlardı, ordu terzileriyse, cenaze giysisinin daha dün giydirilmiş gibi kırışıksız kalmasını, portakal çiçeklerinden yapılma tacın, kadıncağızın hayatı boyunca hiç takmadığı gelin tülünün hep öyle zarif durmasını sağlıyorlardı, yaa anacığım, bu kerhanede hiçbir orospu dölü, senin fotoğrafına benzemediğini söyleyemeyecek bir daha ve zamanın bitimine kadar egemenliğin kimin elinde olduğunu unutmayacak, yıllar yılı ormanlarda, kum tepelerinde unutulmuş yaşadıktan sonra bir gece, eski mutlu günlerin geri geldiğini sanan, yortu davulları çalan en yoksul bölgeler insanları, yaşa aslan general diye haykırmışlardı yandan çarklı geminin süzüldüğünü görünce, doğrunun sözcüsü büyüğümüze alkış tutalım diyerek helvacı kabaklarıyla, koca armadillolarıyla doğru suya atlamışlardı, ulusun yazgısına zar atarak yön veren görünmez güce bağlılıklarını kanıtlamak amacıyla tahta parmaklıklardan girmişlerdi ve bu arkaik geminin güvertesinde, pervane kanatları altında halka sergilenen, kırılmış buz ve kaya tuzundan yapılma katafalkı, katafalkın aynalardaki sayısız yansılarını görünce korkudan dilleri tutulmuştu; gemi, aylarca ekvatordaki soluk sömürge adalarını dolaşıp sonunda gardenyaların us yürüttüğü,

iguanaların karanlıkta kanat çırptığı karabasanlar çağma vardı, orada dünyanın sonu geldi, ahşap yandan çarklı, altın kumlara oturdu, kırıldı, buzlar eridi, tuzlar suya dönüştü, şişmiş ceset bir talaş çorbasının içinde yüzer kaldı, yine de çürümedi generalim, tam tersine, gözlerini açtığını gördük, gözbebekleri ışıl ısıldı, ocak ayında biten boğanotları renginde, her zamanki gibi yine ay taşlarını andırıyordu, en güç inananlarımız bile, tabutun cam kapağının onun soluğuyla buğulandığını görmüştük, gözeneklerinden canlı, kokulu bir ter salgıladığını da görmüştük; gülümsemişti. Gözünüzün önüne getiremezsiniz generalim, inanılır şey değil, katırların doğurduğuna, tuzlu bataklıklarda çiçeklerin boy attığına tanıklık ettik, sağır-dilsizlerin mucize, mucize işte bu, diye haykıran seslerinin mucizesine kapıldıklarını da gördük, tabutun cam kapağını kırdılar generalim, parçalarını kapışalım derken az kalsın kıymaya çevireceklerdi cesedi, gözü dönmüş kalabalıkları püskürtmede bir jandarma kıtası kullandık, adlarına Karayip Adaları denilen o anaç topraklardan, sürüler halinde kopmuş geliyorlardı, anneniz Bendicion Alvarado'da doğa yasalarına karşı koyma gibi Tanrı vergisi bir güç olduğunu duymuşlar, çılgına dönmüşler, kefeninin parçalarını kapışıp satıyorlardı, giydiği gömlekleri, gövdesinden sızan suları, onu kraliçe giysileriyle gösteren kartpostalları, aklınıza gelmez, öylesine korkunç bir kargaşaydı ki bu, yırtıcı bir iğdiş boğalar sürüsü tırnaklarıyla önlerine geleni ezip geçiyor sanki deprem gümbürtüsü gibi, kulak verirseniz siz de duyarsınız generalim, bakın; general, daha az vınlayan kulağına götürdü elini, dinledi ve duydu o zaman, anacığım Bendicion Alvarado, o sonsuz gümbürtüyü duydu, deniz ufkuna doğru dörtnala yayılan kalabalığın bataklık fokurtusunu, öğlenin parlak ışığında, daha başka, hatta daha parlak bir gün üreten mum sellerini, çünkü anası Bendicion Alvarado, bir zaman savaş çalkantıları, savaşın o çiğ et kokusu içinde girdiği kente geri dönüyordu şimdi, eski korkularının kentine, ama artık dünyadan korkusu yok, çünkü oğlu, okul kitaplarından genel valilerle ilgili bölümleri çıkarttırdı, tarihte adları geçmesin bundan böyle, senin uykularını kaçıran anıtları da yıktırdım anacığım, işte şimdi dingin bir kalabalığın omuzlarında, tabutsuz, duru bir gök altında, kelebeklere yasak bir rüzgârda, ormanın ta uçlarından başlayıp oğlunun uçsuz bucaksız, hüzünlerle kıvranan ülkesinde son bulan bu sonsuz

yolculukla, kalıtımsal korkularından arınmış sılaya dönüyordu, dinsel takıların altın ağırlığıyla ezilmiş, ondan şifa bulmuş yatalakların göğsüne astıkları küçük, altın koltuk değnekleriyle, gemileri batmış denizcilerin taktığı altın yıldızlarla, çalılıklara çömelip bir çırpıda doğum yapan şaşkına dönmüş kısır anaların taktığı altın bebeklerle tepeden tırnağa örtülü, görünmüyor, tıpkı savaştaki gibi generalim, yine bütün bir ulusun, mutfak eşyaları, hayvanlarıyla gelen, Bendicion Alvarado'nun savaşta oğluna yöneltilen kurşunlara yön değiştirtmek amacıyla söylediği gizli dualardan başka hiçbir kurtuluş umuduna bel bağlamayan, hayat kırıntılarını bile yerleştirecek yer bulamayan bir ulusun kalkıştığı bu kutsal kitap yürüyüşünün ortasında sürükleniyor; bir zamanlar oğlu, başına kırmızı bir paçavra sarıp girmişti dalaşa, çatışmada hummalı savaş çığlıkları atıyordu, Allah kahretsin, yaşasın liberal parti, yaşasın zaferi kazanan federalizm, bok soyu bok Gotlar, doğrusunu söylemek gerekirse, aslında kalıtımsal bir denize ulaşma merakının tutsağıydı ya, her neyse, omuzlarında anasının cesedini taşıyarak kenti kuşatan bu yaslılar kalabalığının şamatası yanında, federal savaş serüveni sırasında ülkeyi zaman zaman kırıp geçiren kalabalıkların gürültüsü de, gözdönmüşlüğü de hiç kalırdı, kargaşa da daha büyüktü, panik de daha baskındı, onun yönetiminde geçirdiğimiz sayısız yıllarda böylesini hiç görmemiştim, hiç görmemiştim, bakın, bütün dünya burada generalim. Müthiş bir olay. Bu kanıtlara güvenerek yas sisini atmıştı üstünden, yüzü solmuştu, sertti, kara bir şerit takmıştı koluna, yetkesinin verdiği tüm olanakları kullanarak anası Bendicion Alvarado'nun azizler katına yükseltilmesini sağlamakta kararlıydı, daha başka ne kanıtlar gösterilebilirdi ki, okuma yazma bilen bakanlarını ta Roma'ya kadar yolladı, bir kere daha papalık elçilerini çağırdı ülkesine, çardaktan vuran güneş ışıkları altında kakao içip şekerlemeler yediler, başkan, teklifsizce karşıladı onları, hamağa gömleksiz uzanmıştı, beyaz şapkasıyla yelpazeleniyordu, elçiler, karşısında oturmuş buğuları tüten kakaolarını içiyorlardı, pazarlık giysisinden yayılan lavanta kokularından bedenine ne sıcak işliyor, ne toz, ne tropikal uyuşukluk, ne de tepedeki güneş havuzlarında gönüllerince kanat çırpan kuşların, ölü anasının sevgili kuşlarının pislikleri; peder vanilyalı kakaosunu yudumluyor, kaçınılmaz ağuyu son yuduma ertelemeye can atan bir gelin nazlılığıyla, şekerlemeleri

usulca çiğniyordu, generalin kimsenin oturmasına izin vermediği sallangaçlı iskemlesine kurulmuş, yalnız sen peder tıpkı görkemli günlerde, o hatmi sarısı yumuşak ikindilerde olduğu gibi, o zamanda ihtiyar ve acemi bir elçi, Thomas Aquinas'tan skolastik hikmetler savurup beni Tanrı dinine döndürmeye çalışmıştı ya, tek değişen şey, bugün kendim çağırdım sizi peder, dünyanın işine bak, şimdi inancım sağlam; oysa aslında bu dünyada da öbür dünyada da inandığı bir tek şey vardı, sevgili anacığı insanlara bunca özveri gösterdiğinden, bir alçakgönüllülük anıtı olduğundan azizler katma yükselmeyi haydi haydi hak etmişti, kuzey yıldızının cenazenin gittiği yönde ilerlediğini, yaylı sazların tabut geçerken nasıl kendiliğinden çalmaya başladıklarını ve halkın bu olay karşısında duyduğu heyecanı sayıp dökerek onları etkileyecek değildi tabii, şu çarşafa bakın yeter, ağustosun görkemli ışığına tuttu çarşafı, ketenin dokularına sinmiş imgeyi gösterdi, görsünler, işte anası Bendicion Alvarado, bedeninde ne bir yaşlılık belirtisi var, ne de yara bere izi, yan yatıyor, eli yüreğinin üstünde ve o an, anasının parmaklarındaki dinmeyen terin ıslaklığını duydu, mucizenin esintisiyle uçuşa geçen kuşların çığlıkları arasında, taptaze çiçeklerin kokusu geldi burnuna, mucizeyi gözünüzle gördünüz peder, dedi çarşafı silkip tersyüz ederek, onu kuşlar bile tanırlar; ne var ki elçi, Hıristiyan dünyasının büyük dokuma ustalarının elinden çıkmış kumaşlara bile volkanik madde karıştırabileceğini sezen keskin, uzmanca gözlerle keteni inceliyordu, renklerdeki göz alıcılık, ölendeki kişilik bozukluğunun, hatta tanrıtanımazlığın bir belirtisiydi, zamanın geçmek bilmediği, yüzüp durduğu, gerçekdışı bir kentin ıssız manastırında, kubbenin altında yatıp göğe bakarken, yeryüzünün yuvarlaklığından kendisi de büyük bir coşku duymuştu, neden sonra çarşaftan ayırdı gözlerini, dalgınlığından sıyrıldı, yumuşak ama kesin bir sesle, ketenin üstündeki imgenin Kutsal Tanrı ile bir ilgisi bulunmadığını, O'nun bu imge aracılığıyla bize sonsuz bağışının bir kanıtını daha vermek amacı gütmediğini bildirdi, hiç de değil ekselans, güzel sanatlarla kötücül sanatlara eh çok yatkın bir ustanın işi bu, ekselansın gönül cömertliğini kötüye kullanmış, yağlıboya bile değil bu, düşünün, en ucuzundan bir badana, pervaz boyası, doğal reçinenin kokusuna terebentin lekeleriyle alçı kırıntıları karışmış, şu uçmak bilmeyen nem de general hazretlerinin inandırdıkları gibi son ölüm titremesiyle

boşalan terden ileri gelmiyor, keten tohumuna yatırılıp karanlık bir yerde bekletilmiş bezin suni nemi bu, inanın çok üzgünüm, diye içtenlikle sözü bağladı, ne var ki, kendisini gözlerini bile kırpmadan yattığı hamaktan gözleyen, mucizenin doğruluğuna herkesten çok inandığı halde çatık, Asyalı suskunluğunun çamurundan sıyrılıp söylediğini yalanlamaya kalkışmayan granit ihtiyarın dik bakışları karşısında dili bağlanmıştı. Bilmem mi, seni kendi ellerimle sarmıştım o çarşafa anacığım, ölümünün suskunluğu doğrusu önce ürkütmüştü beni, sonra birdenbire, dünya denizin diplerinden ağıyormuşçasına mucizeyi gördüm diyorum Allah kahretsin; yine de elçinin kararını sözünü hiç kesmeden dinledi, birkaç kere, iguanalar gibi kırpıştırdı gözlerini, gülümsedi, peki peder, dedi içini çekerek, herhalde sizin dediğiniz gibi olmuştur, yalnız umarım sözlerinizi tartmışsınızdır, söylediklerinizi size harf harf yineleyeceğim ki yaşadığınız sürece bu sorumluluğu taşıyabilin peder, benden günah gitti; uğursuz belirtgeler haftasında dünya bir uyuşukluğa gömülmüştü, başkan yemek yemek için bile hamaktan kalkmıyor, üstüne üşüşen kuşları yelpazesiyle kışkışlıyordu, menekşelerin arasından sızan ışık dilimlerini de evcil kuş sanıp kışkışlıyordu ara sıra, kimseyi huzuruna almıyordu, kimseye emir vermiyordu, ama gün gelip de kiralanmış, gözü kanlı katiller elçilik sarayını basıp tarihsel kalıntıları yağma edip iç bahçede şekerleme yapan elçiye baskın verdiklerinde, adamı yaka paça yakalayıp sokaklarda çırılçıplak sürüklediklerinde devlet düzeninin kolluk kuvvetleri olaya hiç karışmadılar, düşünün generalim herifin üstüne sıçtılar, general yerinden kalkmadı bile; generalim, elçiyi en işlek caddelerde eşek sırtında dolaştırıyorlar, haberiyle geldiklerinde gözünü bile kırpmadı; generalim, balkonlardan başına bulaşık suyu döküyorlar, güzel oğlan, bayan Vatikan diye bağırıyorlar, artanı bize kalsın; ama elçinin pazar yerinde bir çöp yığınına yarı ölü bir durumda atıldığını söylediklerinde hamağından kalktı, kuşları kovaladı, kara yas şeridini silkeleyerek üstündeki örümcek ağlarını süpürdü, gözleri uykusuzluktan şişmişti, hemen elçinin üç günlük erzakla bir cankurtaran sandalına konulmasını buyurdu, Avrupa'ya giden yolcu gemilerinin izlediği su yoluna bıraktılar onu, ulusun hükümdarına başkaldırmaya çalışan yabancılara ne oluyor, bilen bilmeyen kalmasın, Papa da bundan böyle bilsin ki, o Roma'da altın tahtına

kurulmuş, parmağı yüzüklü Papa olabilir, ama burada benim sözüm geçer, Allah kahretsin, onları da boklu cüppelerini de. Gerçekten de etkili bir yol seçmişti, daha o yıl çıkmadan, anası Bendicion Alvarado'nun mumyalanmasına girişildi, bozulmak bilmeyen ceset, katedralin ana bölmesinde halkın ziyaretine açıldı, mihraplar Gloria ilahileriyle çınladı; başkan, papalığa karşı savaşmaktan vazgeçti, kararını geri aldı, alana toplanan kalabalıklar, yaşasın barış, yaşasın Tanrı, diye haykırıyorlardı; o sırada başkan, Dinsel Törenler Kutsal Birliği denetleyicisi, inancın kurucularından ve kayıtsız şartsız yaylalarından Eritreli diye anılan Monsenyör Demetrius Aldos'u bir törenle huzuruna kabul ediyordu; bu adam, Bendicion Alvarado'nun hayatı üstüne incelemeler yapmak, onun azizeler katına yükselip yükselemeyeceğini hiçbir kuşku kalmayıncaya kadar araştırmak görevini üstlenmişti, acele etmeyin peder, dedi başkan onun ellerini avuçlarına alarak, yaşamayı her şeyin üstünde tutan bu sarı suratlı Habeş'i beğenmişti; herif iguana yumurtası yiyor generalim, horoz dövüşüne de düşkün, melez kadınlara, kumbiya dansına da, tıpkı bizler gibi ve kesenin ağzı da, en sıkı kapanmış kapılar da sonuna kadar açılmıştı, aman şeytanın avukatının kafasındaki kuşkular bir engele toslamasın, çünkü bu uçsuz bucaksız hüzünler ülkesinde, Bendicion Alvarado'nun, anasının karnından mihrapları süslemek alınyazısıyla doğduğuna ilişkin kesin kanıtları çürütebilecek görünür ya da görünmez hiçbir ipucu yoktu, ulus ellerinizdedir peder, buyurun; gerçekten de öyleydi. Elçilik sarayında silahlı kuvvetler düzeni sağladılar, ta uzaklardan daha tan ağarırken çıkıp gelen, çıbanlarının üstündeki taze deriyi göstermeye çalışan sayısız cüzzamlı dolaşıyordu ortalıkta, St. Vitus dansının kurbanları, elçinin önünde iğneden iplik geçiriyorlardı, kumar masasında vurgun yapanlar, Bendicion Alvarado'nun kazanacak sayıları düşünde gördüğünü anlatıyorlardı ona, yitik kandaşlarıyla dostlarından haber alanlar, denizde boğulan yakınlarını görenler, eskiden her şeyden yoksunken şimdi her şeye sahip olanlar, durmaksızın geliyor, duvarları Sir Walter Raleigh'nin tarih öncesi kaplumbağalarıyla, yamyam öldürücü tüfeklerle donatılmış kızgın bir fırını andıran sarayda dolaşıp duruyorlardı; Eritreli, hiç usanmadan, hiç soru sormadan hepsini dinliyordu, sözlerini kesmeden, terden sırılsıklam, ancak içtiği ucuz sigaranın dumanıyla havası arınan odadaki tortulu,

koyu, vebalı beden çözülüşüne yabancı, tanıkların söylediklerini tek tek not ediyordu, imzalatıyordu sonra, adını soyadını yaz, şuraya, ya da X koy, siz generalim, basın parmağınızı, ha şöyle, nasıl olursa olsun, imza olsun da, imzalıyorlardı, sırada bekleyen giriyordu içeri, çıkanın tıpkısı, veremliydim ben peder, veremliydim, diye yazdı Eritreli, şimdi at şuraya imzanı bakalım. Ben iktidarsızdım önceleri peder ama şimdi günde kaç çıkarıyorum bana mısın demeden. Eritreli, güzelim yazısı insanlığın bitimine kadar bir değişikliğe uğramasın kaygısı güderek, çıkmaz mürekkeple iktidarsızdım yazıyordu, benim karnımda canlı bir hayvan vardı efendim, karnımda canlı bir hayvan vardı diye yazıyordu serinkanlılıkla, ucuz acı kahveden sarhoşa dönmüştü, zincirleme yaktığı sigaralardan, acı tütünden kafayı bulmuş, kayıkçılar gibi yakasını gevşetmiş generalim, tam bir damızlık bizim peder, gerçekten öyle, tam bir damızlık boğa, herkesin uçkuru kendine tabii, durmaksızın çalışıyor, gece yarılarına kadar, zaman yitirmemek için yemek bile yemeden, o zaman da doğru dürüst dinlenmiyor ya, bakıyorsunuz yıkanmış, kaba giysisiyle liman boyundaki meyhanelerden birinde boy göstermiş, kurt gibi aç, uzun tahta masalardan birine çöküp açık deniz adamlarıyla balık çorbası içiyor, balığı elleriyle sıyırıyordu, karanlıkta bile ışıl ışıl yanan o şeytansı dişleriyle kılçıkları bile indiriyor mideye, tam bir yükleme işçisi gibi tabağını eğerek içiyor çorbayı, ah generalim, onun ayaktakımıyla nasıl kaynaştığını görseniz şaşarsınız, o döküntü gemiler var ya, körpe oğlanlar, eskimiş oğlanlarla tepeleme dolduktan sonra demir alan gemiler, hani şu Curaçao, Guantanamo gibi, varılacak denizden bile yoksun Santiago de los Caballeros'daki otellere kaç gemi yüklü çocuk orospular taşıyan gemilerin adamlarıyla, yaa peder, tanın ilk ışığına kadar durmadan düşleyip durduğumuz o en hüzünlü, en güzel dünya adaları peder, uşkunalar bırakıp gittiğinde ne bambaşka insanlardık unutma peder, bizi bıraktılar, Matilde Arenales'in evindeki geleceğimizi okuyan papağanı da, çorba çanaklarından sürünerek çıkan yengeçleri, savurgan rüzgârı, uzaktaki tamtamları, hayatı, yaa peder, boktan hayatı, oğlanları; o, bizim dilimizi konuşuyor generalim, sanırsınız it dalaşı mahallesinde doğmuş, kumsalda top koşturmuş; yerlilerden daha iyi akordeon çalıyordu, daha iyi şarkı söylüyordu, kraliçelerin çiçek dilini daha çabuk kavramıştı, Latince

şakalar yapıyordu onlara, pazar yerinin tayıncı kesimlerinde sarhoş oluyordu, bir keresinde, biri Tanrıya sövdü diye kıyasıya bir kavgaya bile girdi, başladılar yumruklaşmaya generalim, ne yapsak acaba; kimse bizi ayırmasın diye buyurdu, hemen bir halkayla çevrildiler, generalim bizim rahip kazandı inanmazsınız, biliyordum kazanacağımı dedi, ağzı keyiften bir karış açık, tam bir damızlık boğa, hem hiç de herkesin sandığı gibi uçarı değildi, çünkü o çılgın gecelerde peder, elçilik sarayında geçirdiği bezdirici günlerden daha çok yaklaşıyordu gerçeğe, hele o yağmurlu ikindi, başkanın uyanık bekçilerini oyuna getirdiğini sanıp izinsiz girdiği kent dışındaki karanlık konakta oluklardan içeri sızan yağmurda sırılsıklam kesilmiş, en ufak oyuğa kadar araştırmıştı odaları, Rendition Alvarado'nun, hizmetçilerinin mutluluğuna adadığı görkemli yatakhane bölümünde malanga kumları ve zehirli kamelyalar arasında tökezleyerek; neden mi bizlere bıraktı burayı, iyi yürekliydi de ondan peder, alçakgönüllüydü, kendisi ranzada çıplak bir şiltede yatar, bizim altımıza tiril tiril pamuklu çarşaflar sererdi, ulusun birinci kadını sıfatıyla pazar günleri giydiği entariyi bile giymelerine izin verirdi; onun banyo tozlarıyla yıkanırlar, aslan ayaklı, kurşundan küvetlerde, renkli köpükler arasında Zenci bekçilerle çırılçıplak oynaşırlardı, onlar kraliçeler gibi yaşarken hanımın günleri, kuşlarını boyamakla, odun ateşinde sebze ezmesi pişirmekle, gece yarıları, hanımcığım karnım ağrıyor diye evine koşan komşularına şifalı bitkiler yetiştirmekle geçerdi, karnı ağrıyanlara suteresi çiğnetirdi bol bol, torunlardan biri şaşı mıymış, hemen oğlana kurt döktürene pazote çayı içirirdi, ölüyorum hanımcığım, ama ölmezlerdi işte, derman onun parmakları arasındaydı, yaşayan bir azizeydi peder, onu zorla başkanlık sarayına götürdüklerinden bu yana hiç yağmursuz kalmayan bu eğlenceler konağında o kendine özgü saf alanı içinde dolaşırdı, acımasız yağmur, piyanonun üstündeki lotus tomurcuklarına da yağdı, gösterişli yemek odasındaki su mermerinden yapılma masaya da; Bendicion Alvarado hiç oturmamıştı o masaya, mihrapta yemek yemek gibi bir şey, derdi, düşünün peder, azize olacağını nasıl sezmiş yine de komşuların ateşli tanıklıklarına karşın, şeytanın sözcüsü bu yıkıntılarda, alçakgönüllülükten çok, pintilik belirtileri buldu, bir zamanın balo salonu olan Mangrov bataklıklarında yüzen abanoz Neptün

yontularında, yerli cin biblolarında ve savaş meleklerinde, dünyadan bile isteye bir el etek çekmeden çok, bir ruh fukaralığı belirtisi gördü, üstelik kendisini kavurucu Habeşistan çöllerinden kaldırıp buralara, doğrunun hiç uğramadığı yerlerde doğruyu bulmaya yollayan öbür tanrının, kutsal üçlünün de izine rastlayamadı; hiçbir şey bulamadı generalim, hiçbir şey de demedi, ne boktan iş, di mi. Gelgelelim Monsenyör Demetrius Aldous, yalnızca kenti araştırmakla yetinmiyor; tepelerdeki çorak köylerin buzlu arafına çıkıyordu katır sırtında, Bendicion Alvarado'nun azizeliğinin tohumlarını arıyordu, belki de oralardaki imge, saltanatın göz kamaştırıcı gücüyle karışıp çarpıtılmamıştı; bir eşkıya peleriniyle çıkıveriyordu sislerin arasından, ayağında koskoca çizmelerle, daha önce hiç bu renkte insan görmemiş Yaylalıları önce korkutan, sonra şaşırtan, en sonunda da meraklandıran şeytansı bir hayalet, ama kurnaz Eritreli, tenindeki ziftin çıkmadığına inandırmak için, kendisine dokunmaya zorluyordu onları, karanlıkta dişlerini gösteriyordu, onlarla birlikte eliyle peynir yiyor, aynı mataradan buğday rakısı içerek sarhoş oluyordu güvenlerini kazanmak umuduyla, patikalar boyunca uzanan iç kapayıcı, küçük dükkânlarda ki oralarda, başka yüzyılların akışı sırasında, alışılmadık bir kuşçu kadına rastlamıştı köylüler, kadın, sepetler dolusu yük taşıyordu sırtında, bülbül renklerine boyanmış piliçler, altın tukanlar, tavus kuşu kılığına sokulmuş çoban aldatanlar, yaylalar bölgesindeki kasvetli pazar panayırlarına katılan dağlıları kandırmada kullandığı nesneler, şuracıkta otururdu, şenlik ateşlerinin ışığında, bir sevap işleyip kendisiyle yatacak erkek arardı, dükkânın arkasında şarap tulumlarının üstünde, karnını doyurmak için, peder, inanın sırf karnı doysun diye, çünkü yağmur yer yemez renkleri atan, azıcık oynatıldı mı un ufak olan o ucuz şeyleri hangi avanak dağlı alırdı ki yine de çok saftı peder, isterseniz kuşların kutsal rahmeti deyin, isterseniz çorağın bereketi, kimse asıl adını bilmezdi, kendisine Bendicion Alvarado adını ne zaman taktığı da bilinmezdi, asıl adı olamaz ya; buralarda yoktur böyle adlar, bir kıydı adı olacak, ne boktan iş yaa, şeytanın kaypak sözcüsü bunu da öğrenmişti işte, hem de başkanın güvenlik örgütünün doğruları karmakarışık etme çabalarına, önüne görünmez engeller dikmelerine karşın, didiklemediği, açığa çıkarmadığı bir şey kalmadı, ne diyorsunuz generalim, isterseniz kayadan aşağı itiverelim onu geyik sürer gibi;

isterse, katırına çiğnetirlerdi, hayır diye karşı çıktı başkan, onu yakından gözleyin ama bedenine zarar getirecek hiçbir şey yapmayın, yineliyorum, bedenine zarar yok, görevini tam bir özgürlükle yerine getirsin, gerekli kolaylıklar gösterilsin, ben izin veriyorum, ben kendim, diye yineledi, bu buyrukla anası Bendicion Alvarado'nun asıl kişiliğini öğrenme tehlikesini, ölümcül bir tehlikeyi bile isteye göğüslediğini kavrayarak, daha genç, başıboş yasak yılların Bendicion Alvarado'su, paçavralar içinde, yalınayak, karnını doyurabilmek için bedeninin alt kesimini kullanmak zorunda, nasıl da güzeldi bilseniz peder, öylede saftı ki, en bayağısından kırmızı papağanlara, en iyi cins horozların kuyruklarını takıp mako papağanı diye yutturmaya kalkışırdı, sakat tavuklara hindi tüylerinden yelpazeler yapıştırır, cennet kuşu diye satardı; kimse yutmazdı tabii, pazar günü çarşılarının erkenci sisinde kendi kendine fısıldayıp duran, bedenine bedavadan sahip çıkacak bir erkek arayan o yalnız kuşçu kadının ağına kim düşerdi ki, bozkırda herkes onu saf, yoksul bir kadın olarak anıyordu, gerçek kimliği öğrenilemiyordu, vaftiz edildiği kilisenin kayıtlarında doğum kâğıdı gibi bir belge bulunamamıştı, oysa oğlunun üç ayrı doğum kâğıdı vardı, üçünde de ayrı ayrı üç gebeleniş sonucunda, üç ayrı güç koşulda, üç başka biçimde dünyaya geldiği ileri sürülüyordu, ulusal tarihimizi gün gün tutanların gerçekleri arapsaçına çevirme becerileri sonucunda iyi ki hiç kimse, başkanın doğumunu örten gizemli perdeyi kaldıramıyordu, yalnızca Eritreli, sonraları zorla kayda geçirilen yalan bilgileri tek tek aralayarak gizin kaynaklarına inmişti; elini uzatsa, yakalayacaktı doğruyu generalim, derken korkunç bir patlama oldu, yankısı boz bayırlarda, derin dağ geçitlerinde uzunuzun sürdü, ayağı kayan katırın uzun korku çığlıkları duyuldu, karları hiç eksilmeyen doruklardan bir baş dönmesiyle dipsizliğe düşüşü, uçurumun doğal bilimler kitabında yer alan anlık, değişken iklimlerinden sırayla geçerek doğru aşağıya, dümene alışkan geniş suların doğum sancılarına, bitki araştırmalarına tutkun bilge hekimlerin, dağarcıklarında gizemli ot bilgileriyle Kızılderililerin sırtında tırmandıkları kayalara, bizlere cömertçe dayanıklılık, barınak ve iyilik örneği sunan sıcak tüylü koyunlarımızın kuzularını doyurdukları yabanıl manolya isteplerine, ıssız taraçalarında kâğıttan çelenkler ve sayısız yatalak barındıran kahve çiftliklerine, ulusumuzun kavurucu

doğal sınır çizgilerindeki akışkan ırmakların uğultusuna, daha da diplere, ta aşağıda işte, ihanetini alacakaranlıkta ödemiş bir ihtiyardan bir salgı yayılıyordu hafiften, kocaman inatçı yaprakları, pembe tomurcuklarıyla çikolata yapımında ana madde sayılan yemişlerle dolu kakao çiftliklerinde tek başına ölmüş; işte kıpırtısız güneş, kavurucu kum, tohum keseleri, bal petekleri, bin kilometrelik çevredeki tek vakıf okulunun hüzünlü, cılız, Atlantik cinsi inekleri ve barsakları olgun bir koruk gibi patlayınca uçurumun dibindeki yarkaları ürküten, hâlâ can çekişen katırın soluyuşu, tüh Allah kahretsin, avlamışlar onu generalim, bir av tüfeğiyle Yalnız Ruh Geçidinde bastırmışlar; benim buyruğuma karşı gelerek ha, orospu çocukları, kesin buyruklarımı hiçe sayıp, Allah kahretsin, ama şimdi kimin ne olduğu çıkacak ortaya, diye haykırdı başkan, ağzı köpük içindeydi, buyruklarını dinlememelerinden değildi doğrusu bu öfke, kendisinden çok önemli bir şey gizlediklerinden emindi, gücünün yıldırımlarını üstlerine çekmeye razı olduklarına göre; haberi getirenlerin soluyuşlarını dikkatle dinledi, çünkü bilirdi ki ancak işin aslını bilen, kendisine yalan söyleme cesaretini gösterebilir, yüksek komuta heyetindekilerin kötü niyetlerini de hesaba kattı, hangisi haindi acaba, siz, çamurdan var ettiklerim, siz, topraktan kaldırıp altın döşeklerde uyuttuklarım, siz canlarını kurtardıklarım, herkesten daha büyük paralar bastırıp satın aldıklarım sizler, hepiniz, çirkef anaların doğurdukları, çünkü ancak içlerinden biri benim adımla imzalanmış ve saltanatımın mührüyle pekiştirilmiş yazılı buyruğa karşı gelebilirdi; kurtarma harekâtının yönetilişini kendisi üstlendi, tek ve kesin buyruğum uyarınca, en çok kırk sekiz saatlik bir süre içinde ya onu bulur, diri diri getirirsiniz önüme ya da ölü bulursunuz yine diri diri getirirsiniz, ölü veya diri bulamazsanız, yine getireceksiniz, bu buyruk öylesine korkutucu ve kaçınılmazdı ki, süre dolmadan haberi getirdiler, efendim uçurumun dibindeki çalılıkta bulduk, altın çiçekler yaralarını sağaltmış, bizden daha sağ generalim, bakın anneniz Bendicion Alvarado, anısını kirletmeye kalkışan küstaha bağış gösteriyor, sevecenliğini, büyüklüğünü bir kere daha gözler önüne seriyor; elçiyi, uzun Kızılderili patikaları boyunca, sırıklara asılı bir sedyede taşıdılar, yarımda jandarmalar, alayın arkasında, ata binmiş bir boğa güreşi ustası yürüyor, elinde bir çan, duyduk duymadık demeyin, buyrukları veren kimmiş anlamında; elçiyi başkanlık

sarayının konuk odasına yatırdılar, sağlık bakanının gözetimindeydi artık, iyileşmeye yüz tutar tutmaz, el yazısıyla müthiş bir belge düzenleyecekti; bu yedi ciltlik tutanağın üç yüz elli sayfasının sağ köşesine tek tek kadının baş harflerini yazacak ve mührünü basacaktı. Ben, Dinsel Törenler Kutsal Birliği denetleyicisi, İnanç'ın kurucularından ve kayıtsız şartsız yayıcılarından Demetrius Aldous, içinde bulunduğumuz yılın, nisan ayının şu on dördüncü gününde, en kutsal kurumumuzun şahsıma verdiği yetkilere dayanarak, yeryüzünde insanlar arasında adaleti gözetmek ve gökyüzünde Tanrının görkemini pekiştirmek yolundaki görevimi yerine getiriyor, aşağıda bildiklerimin tek doğru, eksiksiz ve katışıksız doğru olduğuna and içiyorum, sayın ekselans, buyurun. Doğru oradaydı evet, meşin kaplı yedi İncil'e sıkışmış, böylesine kaçınılmaz ve acımasız bir doğru, ancak, zafer büyülerine kapılmayan, öz gücünün sağladığı çıkarlara uzak kalan, sallangaçlı iskemlesinde gözünü bile kırpmadan elçinin dediklerini dinleyen, her ölümcül açıklamadan sonra içini çekerek, yaaa diyen, söylediklerini yineleyen, öğle yemeği artıklarının iştahlandırdığı nisan sineklerini şapkasıyla kovan, bütün doğruları, acı doğruları, yüreğinin gölgesinde kor gibi yanan, sindirip yutan bu kayıtsız ihtiyarın ellerine verilebilir, olup bitenler, baştan sona bir oyun ekselans; dönme dolabı eliyle kurmuştu, üstelik önceden hiç düşünmediği halde, daha azizelik konusu çıkmadan çok önce, anasının cesedinin buzdan bir katafalka yerleştirilerek herkesin ölüye saygı duruşunda bulunabileceği bir yere konulmasını buyurmuştu, senin ölmeden çürümeye başladığını söyleyen yalancıların çanına ot tıkamak için anacığım, kendi oyununa gelip yuttuğu bir cambazhane hilesi; generalim, anneniz Bendicion Alvaradone mucizeler yaratıyormuş, haberiyle geldikleri gün cesedin görkemli bir törenle, uçsuz bucaksız ve yasasız ülkesinin en kuytu köşelerine kadar götürülmesini buyurdu, sen bunca yıl sığ alçalmaların pençesinde kıvrandıktan sonra erdemlerinin değerini bilmeyen kalmayacak anacığım, karşılıksız boyadığın kuşlardan, teşekkürsüz kalmış aşklardan sonra; ama karınları su toplamış dedikleri düzenbazların halkın önünde işemek için para aldıklarını nereden bilebilirdim anacığım, mezarından kalkan düzmece bir ölüye tam iki yüz peso ödemişler, herif kalabalığın arasında dizüstü sürünmüş de herkes kefeninden korkmuş, ağzı toprak doluymuş, bu

mucizelerde hükümetin parmağı var diyen bir çingeneye ceza olarak, tabii yalandan, iki başlı bir canavar doğurtmuşlar sokak ortasında seksen pesoya; denilenler doğruymuş, bütün tanıklara para verilmişmiş anacığım; ama yoo, Monsenyör Demetrius Aldous'un da önceleri kuşkulandığı gibi, generale yaranmak gibisinden saf bir amaçla dalkavuklar düzenlememişlerdi bu gösterileri, hayır ekselans, muhalifleriniz sıvandı bu kirli işe, onun gücünün gölgesine sığınıp geliştirdikleri en rezilce, en pis girişimlerden biriydi, mucizeleri uyduran, yalancı tanıkları destekleyenler, anası Bendicion Alvarado'ya da süslü bir gelinlik dokumuş, sonra parçalarını satmışlardı, yaa, onu kraliçe kılığında gösteren kartpostallar, paralar basmışlardı, yaa, saçından lüleler koparmışlardı, yaa, derisinden çektikleri suyu şişelere doldurmuşlardı, yaa, kefen bezlerine, eli yüreğinin üstünde yatan bir bakire resmi çizip Hindu çarşılarının arkalarında metreyle satışa çıkarmışlardı, katedralin girişine yığılan sonsuz kalabalığın meraklı gözleri önünde, hiç bozulmadan kaldığını kanıtlamak için uydurulmuş akıl almaz bir yalan, oysa "doğru," bambaşka bir yerdeydi ekselans, anasının gövdesinin bozulmayış nedeni ne kişisel erdemleriydi, ne parafinle girişilen onarım işlemleri ne de generali bir erkek evlada yakışır sakınma duygusuyla başvurduğu makyaj hileleri; aslında kadıncağız, bilim müzelerindeki doldurulmuş hayvanlara uygulanan en ilkel yöntemlerle mumyalanmıştı, kendi elimle yaptım anacığım, cam kapağı açar açmaz bezekler dağılıverdi, çözülmüş alnından portakal çiçeklerinden yapılma tacını çıkardım, tel tel diplerinden sökülüp andaç diye pazarlarda satılan saçlarının tek tük kılları kalmıştı, gelin peçenin ıslak tulünden sıyırdım seni, ölümün nice yaman güherçile günbatımlarından ve katı tortusundan ve güneşte kurumuş bir su kabağı kadar hafiftin, eski bir sandık içi gibi kokuyordun, bildim, canının fısıltısını andıran ateşli bir kıpırtı sürüp gidiyordu bedeninde, içini kemirip bitiren güvelerin kesicidişleriydi yaa, seni kucağıma almaya çalıştığımda, kollarınla bacakların kendiliklerinden kopup düşüverdiler, evet, senin o eli yüreğinin üstünde uyuyan mutlu anne dirinin parçalarını bir arada tutan iç organlarının tümünü boşaltmışlardı yaa, paçavralarla doldurmuşlardı, eski bedeninden geriye kalan, toz dolu bomboş bir kabuktu artık, senin ateş böceksi kemiklerinin fosforlu salgısına dayanmayıp kırılan bir kabuk,

alacakaranlıkla aydınlanmış kilisenin döşemesinde, camdan gözlerin pire sıçrayışından başka bir şey duyulmuyordu, hiçliğe dönmüşsün, memurlar, tükenmiş bir ananın kırıntılarını faraşlarla toplayıp yeniden tabuta attılar, hem de iguana gözlerinde en ufak bir duygu belirtisi ele vermeyen bu akıl erdirilmez başkanın som ve katı bakışları altında; kendisini gerçeğin aynası karşısına yerleştirme gözü pekliğini gösteren tek adamla baş başaydı peder arabasında, iki adam, perdelerin sisi arasından dışarıdaki yoksulları gözlüyorlardı, yoksullar, bir zaman gözü dönmüş katilleri, bahtsız aşkları, etobur çiçekleri, tutkuyu uyuşturan ne acayip yemişleri anlatan kitapçıklar sattıkları, bu çiyle serinlemiş kapı eşiklerine çökmüşler, ikindi sıcağının hışmından kaçıp şimdi buralarda anası Bendicion Alyarado'nun giysilerini ve bedeninin kalıntılarını satan işportaların sağır edici gürültüsünden geçilmiyor, Monsenyör Demetrius Aldous şifasız hastalar yığınından gözlerini kaçırıp olan oldu dediğinde hiç değilse kuşkumuzun karşılığını gördük, bu insanlar, general, kendi hayatlarına bağlı oldukları kadar bağlılar size dediğinde, onun, aklından geçenleri gerçekten okuduğunu sezdi general, çünkü Monsenyör Demetrius Aldous, başkanlık sarayının tam ortasında görmüştü ihanetin yüzünü, egemenliğin koruyuculuğunda serpilenlerin dalkavukluğunda, rezilce uşaklığında o doymak bilmez hırsı görmüştü, öte yandan yoksullarda başka tür bir aşka tanık olmuştu, hiç kimseden bir şey beklemediklerinden, başkandan da bir şey beklemeyen bu yoksullar, elle tutulur bir bağlılık besliyorlardı ona, ancak Tanrıya göstermelerini isteyebileceğimiz su götürmez bir bağlılık, evet ekselans, doğrusu bu; oysa başkan, başka bir an içini ürpertecek bu açıklamayı gözlerini kırpmadan dinledi, içini bile çekmedi, gizli bir tedirginlikle, tamam peder, diye söylendi kendi kendine, istediğimiz de bu değil miydi, kimsenin artık beni sevmemesi, değil mi ki sen benim bahtsızlığımın görkeminden yararlanıp gideceksin, sizin uydurma dünyanın altın kubbelerine sığınacaksın ben yol gösterecek, sevgili bir anadan yoksunken, evet acımasız doğrunun ağır yüküyle baş başa kaldım, bu koskoca ulusta bir sol el kadar çaresizim, aslında kendim can atmadım bu ulusa sahip çıkmaya, ulusumuzun, ezelden beri şu gözünle gördüğün gerçek dışılık duygusuyla, bu bok kokusuyla, hayattan başka hiçbir şeye inanmayan bu tarihsizleştirilmiş insanlarla birlikte ellerime

yerleşik bir gerçek olarak sunuldu, bana hiç danışmadan, zorla kabul ettirdiler bu ulusu peder, başkanlık arabasında ısı gölgede yüz derecenin altına düşmez, nem oranı yüzde doksan dokuz, ciğerlerinize toz dolar, kalabalıkta fıtığın kaynayan bir çaydanlık fokurtusuyla kök söktürür, domino oyununda yenilebileceğin tek kişi yoktur karşında, senin doğru dediğine kimse inanmaz, yaa peder, kendini benim yerime koy, ama yüksek sesle söylemedi bunları, içini çekti, bir an gözlerini kırpıştırdıktan sonra Monsenyör Demetrius Aldous'tan, bu ikindi geçen kırıcı konuşmanın aralarında kalmasını rica etti, siz bana bir şey söylemediniz peder, doğruyu bilmiyorum, söz verin bana ve Monsenyör Demetrius Aldous, ekselansları tabii doğruyu bilmiyorlar, diyerek erkek sözü verdi. Bendicion Alvarado davası, kanıt yetersizliği yüzünden düştü, Roma'nın bildirisi kürsülerden resmi ağızdan halka okunurken, hükümetin her çeşit ayaklanmayı, düzen bozma çabalarını bastırmakta kararlı olduğu da bildirildi, gelgelelim katedralin kocaman ahşap kapılarını sökerek alanda ateşler yakan kızgın göçmen kitlelerine güvenlik kuvvetleri seyirci kaldılar; melekler ve savaşçılarla süslü renkli pencereler taşlandı, her şeyi alaşağı ettiler generalim efendim, gelgelelim general, hamağından kalkmadı, Biscayan rahibelerinin manastırını kuşattılar, onları aç susuz bırakacaklarmış, öldüreceklermiş, kiliseleri, misyonerlerin barınaklarını yağmaladılar, rahiplere ilişkin ne varsa talan ettiler efendim, ama general menekşelerin serin gölgesine kurulmuş hamağından yine kıpırdamadı, ancak genelkurmayın bütün yüksek rütbeli kumandanları, güvenlik kurulu toplantısında kargaşayı yatıştırmadıklarını, önceden alınan karar uyarınca düzeni kan dökmeden sağlayamayacaklarını bildirdiklerinde kalktı ayağa, aylardır uğramadığı yazıhanesine gitti, kendi sesiyle bir bildiri yayımladı halkına, onların duygularını dile getirdiği inancıyla, yalnızca kendi içinden gelen esine kulak vererek, silahlı kuvvet üyelerine danışmadan, bakanlarıyla görüşmeden, doğacak sorumluluğu tek başına üstlenerek yayımladığı bu bildirinin birinci maddesinde, özgür ve soylu halkımızın yüce kararı sonunda Bendicion Alvarado'nun azizelik katma yükseldiğini resmen açıklıyordu, ulusun koruyucu meleği, hastaların hekimi, kuşların anası unvanlarıyla anıyordu onu, doğum günü ulusal bayram olarak kutlanılacaktı, ikinci madde uyarınca, bu bildirinin yayınlandığı andan

başlayarak, ulusumuzca papalığa karşı savaş durumu ilan ediliyordu, ulusal hukuk kuralları ülkelerarası antlaşmaların yürürlükteki hükümleri gözetilecekti, üçüncü madde uyarınca, saygıdeğer papalık elçisinin ve sırasıyla bütün piskoposların, rahiplerin, papazların, rahibelerin, kısaca ülkenin sınırları içinde herhangi bir biçimde Tanrı işlerine bulaşmış yerli yabancı bütün zevatın, hemen ve halkın gözleri önünde, karasularının en az iki yüz elli metre ötesine bırakılarak sınır dışı edilmeleri buyuruluyordu, dördüncü ve sonuncu madde uyarınca, kilisenin bütün eşyalarına, tapınaklarına, manastırlarına, okullarına, topraklarına, topraklarındaki araç ve hayvanlarına, şekerkamışı çiftliklerine, fabrikalarına, tezgâhlarına, kısaca kiliseye ait her şeye, kayıtlarda üçüncü bir kişiye ait gibi görünse de, taşınır taşınmaz bütün kilise mallarına el konulacaktı, bunların bir bölümüyle kuşların anası Bendicion Alvarado'nun kurduğu insancıl mezhep ve onun ölümsüz anısı yaşatılacaktı, bu ulusun egemenliğinin kayıtsız şartsız, tek ve en büyük temsilcisi olan ben, kendi sesimle okuduğum ve altına mührümü bastığım bu bildirinin okunduğu andan başlayarak, buyruklarımın yerine getirilmesini önemle rica ederim. Kutlama töreninin şenlik fişekleri, zafer çanları ve bando sesleri arasında general, buyruklarının yerine getirilip getirilmediğini kendisi denetliyordu, yeni tuzaklara düşürülmeye niyeti yoktu, eski görkemli günlerdeki gibi dinçti, kadife eldivenleriyle gerçeğin dizginlerini sımsıkı yakalamıştı, halkın merdivenlerde yolunu kestiği günlerdeki gibi, n’olur sokaklarda at yarışını yasaklayan kararnameyi geri alın, peki, dileğiniz yerine getirilecek, şarap maratonları da başlasın yine, peki dileğiniz yerine getirilecek; en yoksul köylerde boy gösterdi birdenbire, tavuklarını nasıl kuluçkaya yatıracaklarını, sığırlarını nasıl buracaklarını anlattı halka, çünkü kilise mallarının dökümüne göz atarken, listeyi en ince ayrıntılara kadar incelerken büyük bir keyif duymuştu, sınır dışı edilme törenlerini kendisi yönetti, buyruklarıyla uygulamalar arasında bir boşluk doğmasın istiyordu, hayatın aldatıcı gerçekleriyle kâğıtlara dökülmüş gerçekleri karşılaştırıyordu, çeşitli toplulukların sınır dışı edilişini gözlüyordu, kimilerinin, gizli gözleri olan çantalarla ya da koyunlarına sıkıştırdıkları torbalarla, son genel valinin yoksullar mezarlığına gömülü hazinelerini kaçırdıkları söyleniyordu, federal savaş liderlerinin, uzun savaş yılları süresince, ne kanlı çatışmalar

pahasına arayıp da bir türlü bulamadıkları defineyi, işte o zaman her kilise üyesinin, yanında ancak bir kat elbise götürebileceği yolunda kesin bir emir vermekle kalmadı, gemiye analarından doğdukları kılıkta binmelerini buyurdu, değişiklik olsun da nasıl olursa olsun diye düşünen, giyiniklikle çıplaklığı bir tutan kaba saba taşralı rahipler, uzak ülkelerden gelme sıtmanın kasıp kavurduğu misyonerler, sinekkaydı tıraş olmuş soylu piskoposlar, doğayı evcilleştirmeye, çölde sebze yetiştirmeye alışkın yabanıl rahibeler, arp çalan dal gibi Biscayan rahibeleri, incecik elleri, gergin gövdeleriyle Salezya rahibeleri, gerçi üstlerinde yalnızca kendi derileri vardı ama üst sınıflardan geldikleri, ayrıcalıkları, önemleri hemen seziliyordu; koca gümrük ambarındaki kakao çuvalları ve tuzlanmış balık yığınları arasından geçerlerken, ürkütülmüş koyunların kasırgasına kapılmışlardı, kollarını çıplak memeleri üstünde kavuşturmuş, utançlarıyla birbirlerinin utançlarını örtmeye çabalıyorlardı, pervane kanatlarının altında taş gibi duran, soluk bile almadan, gözlerini çıplak kadınlar selinin eninde sonunda geçmek zorunda kalacağı daracık alana dikmiş kayıtsız ihtiyarın önünden tek tek geçtiler, topraklarımızda bir tane bile kalmadı generalim, bunlar sonunculardı efendim; ürkmüş rahibeler arasında birini bakışlarıyla öbürlerinden ayırıvermişti, ayırıcı hiçbir özelliği olmamasına karşın; kısa boylu, tıknaz bir kadındı, yapılıydı, kalçaları genişti, yaygın memeleri iri, elleri kocaman, cinsel organı kabarık, saçları makineye vurulmuş, balta sapı gibi sağlam, düzgün aralıklı dişleri var, burnu küt, hepsi gibi sıradan bir rahibe, ama nedense, bunca çıplak kadın arasında yalnız o, giderken canımı yerden kesen garip bir hava, yırtıcı bir hayvanın belirsiz izini bıraktı, ona ikinci ve son bir kere bakabilmek uğruna gözlerindeki kayıtsız bakışı değiştirmeye zaman kalmadan, nüfus memurluğundan bir subay, kütükteki alfabeye göre düzenlenmiş listede kadının adını buldu, Nazareno Leticia diye haykırdı, burada, diye bağırdı kadın sert bir erkek sesiyle, artık, hayatının sonuna kadar hep burada, diyecekti generale, son sıla özlemi kırıntıları da belleğin çatlaklarından sızıp gidene kadar, artık tek kalan, kâğıttaki imgeydi, Leticia Nazareno canım benim, diye yazmıştı kâğıda, bak sensiz neler geldi başıma, kâğıdı, balını gizlediği oyuğa gizlemişti, kimsenin gözetlemediğinden emin olduğu saatlerde, sık sık- açıp okuyor, sonra yine dürüp yerine tıkıyordu,

kısacık bir an, o şaşırtıcı haberin geldiği parlak yağmurlu unutulmaz ikindiyi yeniden yaşayarak; kadının vatandaşlığa alınması konusundaki buyruklarınız yerine getirildi, oysa böyle bir buyruk vermemişti general, ufukta yitip giden son kül yüklü gemiyi gözlerken, Leticia Nazareno diye mırıldanmıştı, o kadar, sonra adı unutmamak için, Leticia Nazareno diye yinelemişti yüksek sesle, ulusal güvenlik görevlileri işte bu ipucuna tutunup Jamaica'daki bir manastırdan kaçırıp getirmişlerdi kadını, ağzı bağlı, üstünde deli gömleği, kancalarla dolu tahta bir sandıkta, kapakta kara harflerle kırılacak eşya yazıyor, sonra İngilizce, baş aşağı çevirmeyiniz yazmışlar, başkanın şarap mahzenine alınmış en iyi cins kristalden iki bin sekiz yüz şampanya bardağının gümrükten geçmesini sağlayacak konsolosluk izniyle ihracat belgesi de hazır, bir kömür gemisinin ambarına atmışlardı kadıncağızı, sonra başkanlık sarayının onur konuklarına ayrılan yatak odasındaki saçaklı karyolaya çırılçıplak yatırmışlardı, bolca uyku hapı içirerek, ikindiüstü saat üçte general, cibinliğin buğulu ışığı altında görür görmez tanımıştı onu, Luminal'ın uyuşukluğunu atmadan bedenlerini gönlünce kullanmasına izin veren, korkunç bir bırakılmışlık ve yenilmişlik acısıyla kıvranan nice uyuşturulmuş kadın gibi o da dingin bir uykuda görünüyordu, ama general, Leticia Nazareno'ya elini bile sürmedi, çocukça bir şaşkınlıkla gözledi onu, limandaki ambarda gördüğünden bu yana ne kadar da değişmişti çıplaklığı, saçlarını kıvırmışlar, en ufak girdi çıktısını yeni baştan yaratmışlardı, el ve ayak tırnaklarına kızıl tırnak cilâsı sürmüş, dudaklarını, yanaklarını boyamış, gözlerine sürme çekmişlerdi, bedeninden yayılan tatlı koku, o yırtıcı hayvan salgısının içine etmişler, Tanrım, yeni baştan yaratalım derken berbat etmişler kadını, öylesine değiştirmişler ki, gerçek yüzü, saçma sapan boyaların altında seçilmiyor bile, onun Luminal esrikliği içinde çırılçıplak yatışını gözledi, sonra yüzeye çıkışını, uyanışını, kendisini görüşünü, anacığım o ya, kurban olduğu Leticia Nazareno, cibinliğin yapışkan sisleri arasından bedenini acımasızca gözleyen taş kesilmiş ihtiyarın bakışları karşısında korkudan çılgına dönmüş, suskunluğunun bütün akıl erdirilmez erekleriyle korkuyor, çünkü generalde, yaşadığı sayısız yıllara, sınır tanımaz gücüne karşın, ondan daha çok korkuyor, ondan daha yalnız, ne yapacağını daha hiç bilmiyor, bir gece yarısı, ırmakta

çırılçıplak yüzerken üstüne geldiği bir ordu fahişesiyle erkekliğini ilk sınadığı gecede korktuğu gibi; o kadının gücü, iriliği, her dalıştan sonra püskürttüğü sulardan belliydi, karanlıkta, onun karanlık, ıssız kahkahasını duymuştu, karanlıkta, kadının bedeninden yayılan neşeyi duymuştu, gelgelelim korkudan eli ayağı tutmuyordu, üçüncü iç savaşta topçu teğmeni rütbesine yükselmişti ama bakirdi daha, fırsatı değerlendirememe korkusu, saldırı korkusuna baskın çıkana kadar bekledi, sonra dosdoğru, üstündekileri bile çıkarmadan suya dalmıştı, çizmeleri, arka çantası, kütüklüğü, süngüsü, karabinası hepsi üstündeydi, bu askeri engeller ve nice gizli korkular yüzünden eli ayağına öylesine dolaşmıştı ki, önce kadıncağız, atını suya sürdüğünü sanmıştı, ama hemen sonra, zavallı, korkak bir herif olduğunu kavramış, sevecenliğin körfezine çekmişti onu, şaşkınlığın koyu karanlığında elinden tutmuştu, çünkü girdiği körfezde yolunu bulamayacak kadar beceriksizdi; bir ana sesiyle, omuzlarına sıkı sıkı tutun demişti kadın karanlıkta, dikkat et de akıntıya kapılma, suya çökme, usulca soluk al, dipte dizlerini kır, soluksuz kalmayasın; kadının dediklerini bir oğlan çocuğu tez canlılığıyla yerine getirmişti, bir yandan da, ah anacığım Bendicion Alvarado, diyordu kendi kendine, neden kadınlar her şeyi kendileri icat etmiş gibi üstün davranırlar böyle, nasıl her şeyi böyle erkekçe becerirler; bu arada, kadın, onun boynuna kadar yükselen suya tek başına karşı koyarak verdiği savaştan çok daha az ürkünç, daha az yalnız savaşların donanımlarını sıyırıyordu üstünden, çam sabunu kokan bu gövdenin koruyuculuğundan, general, can korkusuna düşmüştü düpedüz, hele kadın çifte kemerimi açıp, pantolon düğmelerimi çözdüğünde, korkudan ne yapacağımı şaşırdım, aradığımı bulamamıştım ki; o dev haya, karanlıkta köstebek gibi yüzüyordu, korkuyla elini çekmişti kadın, sen anana git de bir kız bulsun sana, demişti, burada işe yaramazsın sen, Leticia Nazareno'nun çıplaklığı karşısında da aynı kalıtımsal korku elini ayağını bağlamıştı işte, kimse bu kadının önceden sezilmez sularına üstündeki ağırlıklarla giremezdi, ta ki kendisi, sevecenlik, bağış elini uzatana kadar; onun üstünü bir çarşafla örttü, gramofonda, baba sevgisi yüzünden mahvolan zavallı Delgadina'nın şarkısını çaldı, hem de plak aşınana kadar, onun elinin uğursuz dokunuşlarıyla solmasınlar diye vazolara yapma çiçekler yerleştirdi, onu mutlu etme adına yine de koyduğu katı kuralları ve

çıplaklık cezasını hiç gevşetmeden, acımasızca uyguladı ki, tutsağı burada korunup gözetileceğini, sevileceğini ama bu yazgıdan asla kaçamayacağını anlasın; o çok iyi anlamıştı aslında, ilk korku anında bile lütfen demeden, general, diye buyurmuştu, pencereyi aç da azıcık hava alalım; pencereyi açmıştı, kapatın, gözüme ay ışığı giriyor; kapatmıştı, aşkla verilmişçesine, gözü kapalı yerine getiriyordu buyrukları, o parlak yağmurlu ikindiye, üstündekileri çıkarmadan, onu uyandırmadan yanına uzanacağı ikindiye yaklaşabildiği oranda söz dinlerliği ve kendine güveni artıyordu, bitimsiz geceler boyunca kadının bedeninden yayılan gizli salgıyı paylaşmış, aylar geçtikçe daha bir yoğunlaşan sıcak, dağlı orospu kokusunu içine çekmişti, artık rahmin yosunları yeşermişti, çabuk buradan çıkın general diye haykırarak uyandı bir gece, isteksizce kalktı general, ağır ağır, sonra o uyuyunca, yine yanına uzandı, ilk tutsaklık yılı boyunca ona elini sürmedi, kadın da onun yanında uyanmaya alıştı, saltanatın rahatlığını, dünya nimetlerini sırf bedenini gözlemek, buyruklarını yerine getirmek uğruna tepen bu anlaşılmaz ihtiyarın tutku selini ne yana akıttığını kestiremeden; giysilerini çıkarmadan rütbesiz er üniformasıyla, palaskası, anahtar »destesi, tozlukları, altın mahmuzlu süvari çizmeleriyle kendini sulara bırakacağı o parlak yağmurlu ikindinin sezgisine vardıkça daha bir tedirginleşerek; çığlıklar atarak uyandığı bir karabasanda koşumlara vurulmuş bir atın altından sıyrılmaya çalışıyor, ne var ki, general çok kararlı, o zaman, çıkar koşumları, diye zaman kazanmaya çalışıyor, tokalar canımı yakıyor; general, koşumlarını çıkardı, mahmuzu da çıkar general, sivri altın, bileklerimi incitiyor, şu belinde sallanan anahtar destesini de çıkar, kalça kemiğime vurup duruyor; bütün buyrukları yerine getirdi, oysa soluğumu kesiyor yakınmasına karşı palaskasını çıkarmayı üç ay sonraya erteleyecek, bir ay da, tokalar canımı yakıyor sızlanmasını oyalanacaktı, onu umutsuzluğa itmeden oyalıyordu kadın, uzun, güç bir savaş veriyordu, o da ses çıkarmadan boyun eğiyordu isteklere, böylece ikisi de kaçırılma olayının ikinci yılı dolduktan az sonra gerçekleşen garip kazanın nasıl olabildiğini kavrayamadılar, generalin amaçsız, sıcak ve sevecen elleri uyuyan rahibenin gizli mücevherlerine değmişti bir ara, kadın terden sapsarı, bir ölüm titremesiyle uyanmış, üstüne binen kaba hayvandan kurtulmak için ne güzel sanatlara başvurmuştu, ne

kötücü bir sanata, yalnızca n'olur çizmelerini çıkar da Brabanta çarşaflarım batmasın, diyerek şaşırtmıştı onu, o kadar; general çabucak çıkardı çizmelerini, tozluklarını da; pantolonunu da, donunu, fıtık bağını da canım, hepsini çıkar at da etini duyabileyim, sardunyaların üzünç dolu sazlarından vuran ışıkta, anadan doğma kaldığını bile anlayamadı general, korkulardan arınmış, özgür, ilk atılışta önüne çıkan bütün engelleri yıkan dövüşken bir bizona dönüşmüş, sessizlik uçurumuna yüzüstü kapaklanmıştı, tek duyabildiği, Nazareno Leticia'nın uşkuna direkleri gibi gıcırdayan azı dişleriydi, burada, Nazareno Leticia burada; benim boğulmakta olduğum dipsiz, baş döndürücü uçurumda tek başına ölmemek için saçlarıma sıkı sıkı yapışmış, benimkinin tıpkısı bir itiyle, aynı anda, bedeninin bütün gereksinimleri ayaklanmış; general unutmuş onu, gölgelerde tek başına kendini arıyordu generalim, gözyaşlarının tuzlu suyunda, öküz salyası gibi usulca sızan ince salgısında, şaşkınlığın son kertesinde, anacığım Bendicion Alvarado, bunca yıl bu acıyı tatmadan nasıl yaşayabilmişim diye ağlayarak, böbrekleri nasıl sancıyor, barsakları topçu bataryalarına dönmüş ve sonunda iç organlarını kökten kavrayan dokunacın ölümcül bir acıyla sökülüşü, başı kesilmiş bir hayvana dönüşü artık, can çekişirken çarşaflara sıcak, ekşi bir sıvı püskürterek yıkılıştı, cibinlikteki yağmurlu ikindinin kaygan, buzlu esintisini belleğinde çarpıtan ekşi sıvı, kendi bokuydu generalimin, düpedüz bok.

5

Gece inmeden az önce, ineklerin fışkılarını süpürüp bu görkemli kargaşaya birazcık düzen getirmeye çalışırken de, cesedin efsanedeki imgeye uyup uymadığını kavrayamamıştık. Derin derin köpekbalıklarının emicilerini üstünden sökelim diye yengeç kabuklarıyla gövdeyi kazıdık, merhem sürüp kaya tuzuyla yıkayarak çürüme izlerini yok etmeye çalıştık; leş kuşlarının didik didik ettiği yüzü düzeltmede kullandığımız kenevir ve parafin izlerini yok edelim diye bolca nişasta sürdük, allıklar, dudak boyalarıyla yüze bir hayat kızartısı verdik, gelgelelim boş çukurlara yapıştırdığımız camdan gözler bile, ölüye kalabalıklar karşısında gerekecek saltanat mührünü basamadı. Bakanlar Kurulu toplantısında, yüzyılların zorbalığına karşı herkesi birleşmeye çağırdık, böylelikle onun saltanatının ganimetlerini eşit parçalara bölebilecektik; el altından yayılan inanılmaz ölüm haberi, herkesin aklını başına getirmişti, nice yıl ertelenen tutkuların ateşiyle yanan liberallerle tutucular uzlaşmaya varmışlardı bile, yetkenin kılavuzluğundan yoksun yüksek rütbeli generaller, son üç sivil bakanı, papalık elçisi, kısaca yaşarken yanında istemediği kim varsa, uzun ceviz masanın çevresinde toplanmış, bu müthiş haberin halka nasıl duyurulması gerektiğini kararlaştırmaya çalışıyorlardı, zamansız sokak ayaklanmaları nasıl bastırılabilirdi, önce ilk gece, bir numaralı bildiri yayımladı, general biraz rahatsızdı, törenlere katılmayacaktı, resmi ya da gayri resmi bütün görüşmeler kaldırılmıştı, sonra ikinci bir bildiride sağlığından söz edildi, hasta büyüğümüz, yıllardır çektiği bir rahatsızlık yüzünden, odasından çıkamıyordu ve en sonunda bir bildiri daha yayımlanmadan katedralin çanları çalmaya başladı, o sıcak ağustos

salısının parlak gün doğumunda, çanlar, yüce bir devlet adamının öldüğünü bildiriyorlardı ama hiç kimse tam bilmiyordu, acaba o muydu ölen? Bu soru karşısında elimiz kolumuz bağlıydı, dünyadaki yerini dolduramayacağımız, mikrop saçan bir leş vardı elimizde, aramızda uzlaşmak zorundaydık, çünkü ölümünden sonra ulusunun yazgısına ilişkin hiçbir karar almamakta bunakça bir inat göstermişti, yılmayan ihtiyar direnciyle her önerimize karşı çıkmıştı, hükümet, güneşli bakanlık yapılarına taşınalı beri, sonsuz saltanatının sarayında tek başına kalmıştı; düşlerde, dolaştığını görüyordu, inek pisliklerinde kollarını sallıyordu, körlerden, cüzzamlılardan, gül bahçesini bürümüş ayrıkotlarının arasında hastalıktan değil de yaşlılıktan ölen yatalaklardan başka evde kimsenin sözü geçmiyordu; yine de kafası öylesine duru, bedeni öylesine zindeydi ki, ne zaman vasiyetname konusunu açsak, kaypak yanıtlarla, oyalamalarla karşılaşıyorduk, ben gittikten sonra dünyanın durumunu düşünmek, en az ölüm kadar uçucu bir fikirdir Allah kahretsin diyordu, çünkü ben öldüm mü politikacılar yine ortaya çıkacak, Gotlar dönemindeki gibi bölücülüğü yeniden yürürlüğe sokacaklardır göreceksiniz, diyordu, malları rahipler, gringolar ve zenginlere dağıtacaklardır, yoksullara zırnık düşmeyecek tabii, çünkü o zavallıların anası oldum olasıya bellenmiştir, öyle ki, bir gün bok para edecek olsa, bunlar bok deliksiz doğar anladınız mı, demişti birine görkemli günlerden söz ederken, kendiyle dalga geçmişti, üç günlüğüne öleceğini söylüyordu katıla katıla, Kudüs'e götürmelerine değmezdi, kutsal topraklara götürmeye de, anlaşmazlıklara şöyle bir kanıt ileri sürerek son vermişti, neyin doğru olmadığını şimdiden kestirmek gereksizdir, nasılsa zamanla doğrulanır. Haklıydı da, çünkü bizim dönemimizde bile onun geçmişinin yasallığı konusunda kuşkuya düşen tek kişi olmadığı gibi bu geçmişi yadsıyan da yoktu, daha kimliğini bile saptayamıyorduk ki, hiçbir mutlu insanın konaklamadığı bu rezaletler yuvasında dolanırken, belleğinin en uzak köşelerinde yitip gitmiş bir dönemde kendi gönlünce yarattığı, mutlak istemine göre biçim verdiği, mekânını değiştirip, zamanını yeniden ayarladığı bu ulustan başka ulus yoktu yeryüzünde, hamağının çevresine doluşan tavuklara mısır atardı o günlerde, aklına esen bitimsiz buyruklarla hizmetçileri canlarından bezdirirdi, bana buzlu limonatamı getirin derdi, elini uzatıp bardağı tutmazdı, bu

iskemleyi şuradan kaldırın, oraya koyun, üstelik o korkunç buyruk verme tutkusunu yatıştırmak için kaldırdıkları iskemleyi aynı anda yerine koymaları gerekirdi, avludaki keyba ağacının altında uyuklarken, uzak çocukluk günlerinden uçucu anlar harmanlayarak gündelik egemenlik gösterilerine tatil verdiği de olurdu, önünde uzanan yurdun sonsuz çapraz bulmacasında ara sıra bir ipucu yakalar gibi olduğunda ansızın uyanıverirdi, bu koskocaman düşsel, kıyışız ülke, usul sallarla magrov bataklıkları, onun saltanat döneminden çok önceleri, timsahı, ağza sopa sıkıştırarak avlayan cesur adamların yaşadığı sarp kayalar, işte şöyle, parmağını damağına bastırıp gösterirdi bize, dediğine göre kutsal cumalardan birinde, rüzgârın müthiş uğultusunu duymuş, küf kokusu almış havada, öğleüstü göğünü çamura bulayan çekirge bulutlarını görmüş, önlerine çıkan her şeyi kesip biçmişler, dünyaya yaratılış gecesindeki kargaşayı getirmişler, ışığı paramparça etmişler, gözleriyle görmüş felâketi, bir kadıncağızın biraz önce öldüğü geniş bir kaldırımda, saçaklarından kan damlayan bir evde, ayaklarından asılmış, kafaları koparılmış bir sıra horoz görmüş, annesinin elini bırakmış hemen, çıplak ayak, doğru o hırpani cesedin taşındığı, çekirge tipisiyle delik deşik olmuş arabanın ardına takılmış, yurdumuz böyleymiş o zamanlar, ölülerimize tabut bile bulamıyormuşuz, general, köy alanında idam edilmiş birinin ipini alıp kendini asmaya kalkışan bir adam bile görmüş, çürük ip kopuvermiş de adamcağız, kiliseden çıkan hanımların korku dolu bakışları altında yerde debelenmeye, can çekişmeye başlamış, ölmemiş ama, kim olduğunu öğrenmeye kalkışmadan basmışlar sopayı, kendine gelsin diye tabii, o günlerde, kilisedekilerin tanımadıkları adamın kimliği falan olmazmış zaten, bileklerini kalasların arasına sıkıştırıp öbür acı çeken zavallılarla birlikte suya ve rüzgârın hışmına bırakmışlar yabancıyı. Gotlar zamanında böyleymiş işte, Tanrının hükümetten çok sözü geçermiş, ne kötü günler ama, başkan, pazar günleri asılmış adamlar görmeyelim diyerek bütün köy alanlarındaki ağaçları kestirmiş, kamuya ait kalasların kullanımını, tabutsuz gömülmeyi yasaklamış, kendi saltanatından önce yürürlükte olan iğrenç yasaları anımsatacak her şeyin kökünü kazımış, yayla yollarına demiryolu döşetmiş ki kahve çiftliklerinde düzenlenen maskeli balolara kuyruklu piyanolar taşıyan katırlar, sarp yamaçlarda

ürküp işi rezilliğe vurmasınlar, tam otuz tane kuyruklu piyanonun bir uçurumdan aşağı nasıl yuvarlandığını gözleriyle görmüş çünkü, yabancı ülkelerde de çok konuşulmuş bu olay üstüne, yazılar yazılmış, oysa işin aslını bilen tek kişi bizim başkan, en arkadaki katırın tökezleyip öbürlerini de ardından sürüklediği anda, işe bak, tam o sırada pencereye çıkmışmış, tepe üstü yuvarlanan katırların bağırtıları, boşlukta kendiliklerinden çalarak uçuruma düşen piyanoların çıkardığı sesleri bir tek o duyabilmiş, dosdoğru diplere, yurdun derinliklerine; o zamanlar, başkanın önünde uzanan her şey gibi ulus da uçsuz bucaksız ve belirsizmiş, öyle ki, Avusturya'dan getirilme bu piyanoların paramparça olduğu derin vadilerden yükselen siste, o sonsuz alacakaranlıkta geceyi gündüzden ayırt etmek bile olanaksızmış, o eski dünyaya ilişkin neler neler görmüş, ne var ki kendisi de, bunları gözleriyle mi gördüğünü, savaş yılları sırasında geçirdiği sıtmanın ateşli gecelerinde başkalarından mı duyduğunu, yoksa gücünü kullanmak zorunda olmadığı ölü anlarda şöyle keyifle karıştırdığı yolculuk kitaplarındaki resimlerde mi gözlediğini kesinlikle söyleyemiyor, ne önemi var Allah kahretsin, görecekler, zamanla doğru olacak dediklerim, derdi başkan, tütsüler arasında burnunda tütüp yiten belirsiz anıların, gerçek çocukluğu olmadığının bilincindeydi, asıl çocukluğunu biricik yasal aşkım Leticia Nazareno'nun durgun sularında yaşamıştı, her ikindi saat ikiyle dört arasında, menekşeli çardağın altındaki sırada kocasına okuma-yazma öğretirdi, bir rahibe titizliğiyle girişmişti bu kahramanca işe; başkanda, ihtiyar adamlara özgü müthiş sabrıyla, sınırsız gücünün sertleştirdiği kararlılıkla, bütün kalbiyle ayak uydurmuştu ona, bütün kalbimle canım, orkinos tavada, aklım havada, takke kafada, kafam bir karış havada, diye türkü söylüyordu bütün kalbiyle, anasının çığırtkan kuşlarının sesi arasında kimse duymuyordu söylediği türküyü, kendi bile, yerlinin çaldığı merhem, babanın içtiği tütün, ya Cecilia'nın sattığı? Soğan, sarımsak satar, sinameki, sardalya, sepetle salça satar, sanat satar Cecilia, diye basıyordu kahkahayı, Leticia Nazareno'nun zaman ölçere uyarcasına dikkatle okuduğu parçayı, ağustosböceklerinin cayırtıları arasında yinelemeye çalışıyordu, dünya sınırları, senin sesindeki hayvanlarla son doyuma ulaşana kadar canım; uçsuz bucaksız kasvetler ülkesinde okuma kitabındaki örneklerden, resimlerden başka doğru yoktu artık, sislere

girmiş bir aydan, topla topaçtan, yaramaz Don Eloy'dan, boğasından, cici Otilia'nın işlemeli havlusundan başka doğru yoktu, her zaman, her yerde ezberinden geçirdiği okuma parçaları, kendi portreleri gibi, her yerde hazır ve nazırdılar. Sözgelimi Hollandalı hazine bakanının resmi ziyareti sırasında, adamcağız, karşısındaki çatık kaşlı ihtiyar, kadife eldivenli elini uçsuz bucaksız saltanatının gölgelerinden kaldırıp da, hadi bakalım hep birlikte katılın şarkıma dediğinde, ne yapacağını şaşırmıştı, katılın yaa, ana bana top al, adada on gün kaldım, ablam elma yedi, bir yandan parmağıyla tempo tutarak salı gününün okuma parçasını da atlamadan, ezbere söyledi, durum öyle şaşırtıcıydı ki, görüşme tam istediği gibi sonuçlanmıştı, Hollanda'ya olan borçların ödenmesi daha uygun bir zamana, daha elverişli, daha boş bir zamana ertelenecekti, cüzzamlıların, körlerin, gül fidanlarının arasında tan ağarırken uyanan yatalakların şaşkın bakışları karşısında şarkı söylercesine mırıldanıyordu; garip ihtiyarın karaltısı onları sessizce kutsuyor, sonra üç kez en tiz sesiyle ben kralım, yasa benim, diye haykırıyordu, erkek kel kör körpe kirpinin kürkünü diye tekerlemeye başlamışken, deniz feneri, parlak ışınıyla geceleri denizcilere yol gösteren çok yüksek bir kuledir, diye bağırıyordu, bu bunakça mutluluk anlarında hayatım Leticia Nazareno'nun zamanı işliyor yalnızca, siesta vaktinin boğucu oynaşmalarında, deniz tekeleri arasında yüzen Leticia, serinleticinin tutsak yarasası altında, terden sırılsıklam kesilmiş bir şiltede, seninle çırılçıplak yatma dışında hiçbir kaygı yok, senin kabalarından başka hiçbir ışık yok dünyada Leticia, senin totemsi memelerinden, yassı ayaklarından, üzerlik sürgünlerinden başka, demek uzak Antigua Adasının iç kapayıcı ocaklarına, için için çürümüş bataklıklardan esen kavurucu rüzgârla yarılmış bir erkenci yalnızlık sabahında dünyaya gelmişsin; onur konuklarına ayrılmış bölmeye kapanmışlardı, hiç kimse kapıya altı metreden fazla yaklaşmasın, okuma yazma öğrenmeye çalışıyorum, meşgulüm; o yüzden kimse dersi bölmedi, kara veba kırsal kesimlerde halka kan kusturuyor generalim, haberiyle bile gelmediler yanına, artık yüreğinin atışları, zaman ölçerin önünde gidiyordu, tabii senin o yabanıl kokundan ötürü, cüce cüce tek ayak, katırımız değirmene gidiyor, Otilia küveti yıkıyor, ibadetin başında i harlı vardır diye bas bas bağırıyordu; bu arada Letica Nazareno, ameliyatlı hayayı yana çeker, deminki

sevişmeden kalan sarı sıvıyı temizleyiverirdi, ayakları aslan başından küvete, ışıl ışıl sulara yatırırdı onu, Reuter sabunuyla köpürtür, keseler, kaynamış otların suyuyla durulardı, bitirimde, beyefendi de, bok da "be" ile yazılır diye bir tekerleme tutturuyorlardı birlikte, karısı fıtık bağının kızarttığı bölgelere, eklemlerine kakao yağı sürüyordu, çatlak makatına asit borik tozu serpiyordu, Hollandalı bakana yaramazlık ettiğin için al sana, diyerek bir ana sevecenliğiyle kıçına şaplaklar atıyordu; bu iyiliklerinin karşılığında, yoksul rahibe topluluklarının ülkeye geri dönmelerine, öksüz yurtlarıyla hastanelerin yine başına geçmelerine izin vermesini istiyordu, ama general, bir türlü yatışmayan hırsının kızgın buğuları arasında, asla, diyordu, bir milyon yıl geçse yine izin vermem diye içini çekiyordu, onu kendi başına ve yüksek sesle aldığı bir karardan döndürebilecek hiçbir güç yoktu dünyada, ikindiüstü, saat iki sevişmeleri sırasında, n'olur hatırım için aşkım, diye yalvarıyordu kadın, senin elinin erişmediği ıssız bölgelerde çalışan misyonerler dönsün bari, gelgelelim general sert bir koça tavrıyla, bir milyon yıl geçse olmaz, diye diretiyordu, katır yerine Kızılderililere koşum vuran, altın hırızmalarla altın küpeleri alıp yerine renkli boncuklar veren o uzun eteklilerin karşısında alçalacağıma ölürüm daha iyi, bir milyon yıl geçse yine olmaz, canım Leticia Nazareno, bacak bacak üstüne atmış, hükümetin kapattığı keşişhanelerin yeniden açılması, hükümetçe el konulmuş malların, şekerpancarı değirmenlerinin, kışlaya çevrilmiş kiliselerin devri yolunda ne diller döküyordu, ama general yüzünü duvara çevirmişti, senin o ağır, doymak bilmeyen obur sevişmenden bile vazgeçmeye hazırım yeter ki yüzyıllardır ulusun kanıyla beslenen bu eşkıyalar karşısında kolum bükülmesin, bir milyon yıl geçse olmaz, ama olmaz olmaz demeyin generalim, oldu işte, ufak çatlaklardan sızdılar içeri, hem de generalin gizli emriyle, yoksul rahibeleri taşıyan gemi gizlice bir koya yanaştı, hiç gürültü çıkarmadan, üstelik ne tazminatlar kopardılar, el konulmuş yapıları yenilendi, onarıldı, evlenme, boşanma, ilköğretimle ilgili çağdaş görüşlere ayak uyduran yasalar çıkarıldı, anası Bendicion Alvarado'nun azizler katma yükselişinin kutlama törenleri sırasında verdiği öfkeli buyrukların hepsini geri aldı, general Allah kahretsin, yine de hoşnut edemedi Leticia Nazareno'yu, o verilenlerle yetinmiyordu, gözü yükseklerdeydi, kulağını karnıma daya da

diyordu, içimde büyüyen canlının çığırdığı türküyü duy, gece yarısı, derin dengelen bir sesle uyanmıştı, senin hatmi yumuşaklığındaki günbatımları ve kara sakız rüzgârlarıyla yarılmış iç organlarının su-cennetini anlatıyor ses, böbreğinin irinini, barsaklarının yumuşak çeliğini, kaynağında uyuyakalan sidiğinin ılık kehribarını anlatıyor; daha az vınlayan kulağını karısının karnına dayadı, ölümcül günahının bu canlı meyvesinin fokurtularına kulak verdi; bizim iğrenç organlarımızdan peydahlanma bir çocuk, adı Emunauel olacak, yani Tanrının başka tanrılarca anıldığı ad, alnında görkemli soyunun simgesi beyaz yıldızla doğacak, anasının özverisini, babasının yüceliğini, üstleneceği görünmez kılavuz yazgısını devralacak, ne var ki general yıllar yılı yatakta alçalttığı günahkâr ilişkiyi kiliseye kutsatmaya yanaşmadığı sürece, gökyüzünün utancı, yeryüzünün kara lekesi olacaktı; o zaman general, eski gelinlik-cibinliğin köpüklerinden kendine bir yol açtı, bir milyon yıl geçse olmaz diye bas bas bağırdı, korkunç öfkesinin homurtusunu bir gemi kazanı istimi gibi koyverdi, evleneceğime ölürüm daha iyi, resmi yastan sonra yepyeni bir çağın görkemine bürünen bu yabancı evin odalarında gizli bir güvey adayının iri adımlarıyla dolanarak, saçaklardan çekilip alınmış yas bürümcükleri buruş buruştu, yatak odaları deniz ışığıyla dolmuştu, balkonlar çiçeklerle; bando çalıyordu, generalin asla vermediği bir buyruk yerine getiriliyordu, kuşkusuz vermiştiniz generalim, size öyle geliyor efendim, sesinizde suskun bir kararlılık, sert bir yetki havası vardı; doğru diye onayladı söylenilenleri, haklısınız ve kapatılmış kiliselerin kepenkleri yeniden açıldı, manastırlar, mezarlıklar, generalin ağzından çıkmayan yine de onayladığını bildirdiği bir emirle topluluklara açıldı, kabul, eski kutsal perhiz günleri, yortular yine kutlanmaya başlandı, açık balkon kapılarından kalabalıkların şenlik naraları geliyordu, kavurucu güneşte diz çökmüş, sizin yüceliğinize övgüler düzüyorlar, kutlu haber için dua ediyorlar efendim, Tanrı sizin buyruğunuzla bir gemiye binip gelmiş, evet, Leticia, tek başına kimselere danışmadan geliştirdiği, generalin de kalabalık içinde, dizginleri elden kaçırmış gibi görünmemek için onaylar gözüktüğü yatak odası yasalarını yürürlüğe sokmuştu, anısı gündelik zamandan silinen canım anası Bendicion Alvarado'nun pencereden izlediği müritlerini kat kat aşan şu sonu gelmez insan selinin arkasındaki gizli güç sen değil miydin,

anacığının gelinlik giysisi, kemikleri, kıkırdakları rüzgârlara saçılmıştı artık, harfleri ters kazılmış mezar taşı devrilmiş, sonunda erince kavuşmuş, papağan boyayıcısı bir kuşçu kadın olarak bile adı sonsuza kadar anılmasın diye hep senin başının altından çıkıyor bunlar, sen verdin bu buyrukları, başka bir kadının anısı senin anına gölge düşürmesin diye, başımın belâsı Leticia Nazareno, orospu dölü. Yaşadığı çağı, kimsenin değişmediği bir çağ haline getirmeyi başarmıştı Leticia, olabilen tek değişiklik ölümdü, yatak oyunlarıyla generalin bunakça inadını, bir milyon yıl geçse yine olmaz, evleneceğime ölürüm daha iyi, tutturmalarını alt etmişti, bak dinle, karanlıkta yollarını yitirmiş, koyunların çıngırağına benziyor, diye üsteleyerek yeni kasıkbağını zorla taktırtmıştı, kraliçeyle ilk valsinden bu yana giymediği meşin çizmelerini giydirtmişti, giysene n'olur, okyanus denizi amiralinin armağanı altın mahmuz, sol topuğuna geçirilmişti, bu en büyük saltanat simgesini ölene kadar çıkarmayacaktı, altın işlemeli, püsküllü üniformanı giysene canım, başkanımızın hüzünlü gözlerini, düşünceli çenesini, başkanlık arabasının pencerelerine dayadığı kadife eldivenli elini görebildiğimiz dönemden bu yana takmadığı apoletlerini de takmıştı omuzlarına, kılıcını da sok beline, tıraş kokunu sür, hani kilisenin mallarını geri verdiğinde Papa'nın gönderdiği şövalye madalyaları var ya, onları da diz göğsüne; beni bayram çocukları gibi elinle süsledin, çekeleyerek kabul salonuna götürdün, pencerelere asılmış portakal çiçeklerinden yayılan ölü mumu kokusu, duvarlarda ulusumuzun simgeleri, tek tanık yok ortalıkta, muslinin ılık esintisine bürünmüşsün, azgınlığımızın yedi aylık utanç lekesini keten etekliğinle örtmüşsün, evlilik boyunduruğuna koşuyorsun beni; başkanın özel buyruğuyla girişin yasaklandığı karanlık balo salonunda, tedirgin koku izleri süren görünmez bir denizde şakır şakır terliyorlardı, pencerelere duvar örülmüştü, yapıdaki hayat belirtileri kökünden silinmişti, aman bu inanılmaz gizli nikâhın dedikoduları dünyaya yayılmasın, soluk alamıyordun, o oğlan cenini iç organlarının gölgeli yosunlarında yüzüp duruyordu, onun basıncını duyuyordun; başkan, oğlan olacak diye bildirmişti kararını, gerçekten oğlan oldu, senin benliğinin toprak altında, tıpkı nöbetçiler duymasın diye fısıltıyla Tanrıya dualar okuyan şu cüppeli piskoposun görünmez kaynağı andıran sesiyle şarkılar söylüyor, şu piskopos ruhunu nasıl Tanrının ellerine yolunu

yitirmiş bir dalgıç korkusuyla bırakıyorsa, o da aynı korkuyu çekiyor, şimdiye kadar kimse, karşısındaki inatçı ihtiyara bu soruyu soramadı ki, dünyanın sonuna kadar da bir daha soramayacak, Leticia Mercedes Maria Nazareno ile evlenmeyi kabul ediyor musunuz; general gözlerini kırptı, evet dedi, göğsündeki askeri nişanlar, yüreğindeki gizli basınçla hafifçe tınladılar, gelgelelim sesi öylesine buyurgandı ki, senin iç organlarının korkunç canlısı, kat kat suların altında bir gündönümüyle büküldü, öte yana kıvrıldı, pusulasını düzeltti ve ışığa doğru yöneldi, işte o zaman Leticia Nazareno hıçkırıklarla iki büklüm oldu; Tanrım, bu zavallı kuluna acı, senin kutsal yasalarını zevk uğruna çiğneyen, bu korkunç cezaya çoktan hak kazanan kuluna acı, biryandan da bileğini çevreleyen danteli dişliyordu ki belinde çözülen eklemler, keten etekliğinin gizlediği ayıbı açığa çıkarmasın, sonra çömeldi, kendi salıverdiği suların buğusuna yığıldı kaldı, muslin giysisinin katları arasından yedi aylık piçini çekip çıkardı, bir inek dölütü iriliğinde, kırmızı, çiğ hayvan eti görünümündeydi bebek, havaya kaldırdı yavrusunu, iğreti mihrabın loş mumlarına tutup görmeye çalıştı, erkekti evet ve tıpkı generalin karar verdiği üzere, önceden kararlaştırıldığı gibi lekeli bir Emanuel adıyla yaşayıp gidecekti, ama general onu sunak taşına yatırıp da göbek bağını kılıcıyla kestikten sonra, bu benim tek yasal vârisimdir peder, onu kutsayın, diye oğluna sahip çıktığı anda, birden orgeneralliğe yükseliverdi, bu eşi görülmemiş karar yeni bir dönemin başladığını belirtiyordu, kötü günler gelmişti işte, silahlı kuvvetler, tan ağarmadan sokaklarda barikatlar kuruyor, balkon camlarını kapattırıyor, pazar yerini dipçik zoruyla boşaltıyorlardı, böylelikle göz açıp kapayana kadar giden zırhlı otomobille ona eşlik eden arabaların altın zincirlerini kimse göremiyordu, yasaklanmış çatılardan aşağı kaçamak bakma cesaretini gösterenler, eskisi gibi, çevreleri bayrak rengine boyanmış göz deliklerinden, çenesini kadife eline dayayıp dalgın dalgın bakan yüzyıllık ihtiyarı değil, yapma çiçeklerle bezenmiş hasır şapkası ve sıcağa karşın boynundan eksik etmediği tilkikuyruklarıyla, tombul yeni gelinimizi görüyorlardı; çarşamba günleri tan ağarırken, bir küme askerin eşliğinde, çarşının az ötesinde arabadan iniyordu, üç yaşına yeni basan küçük orgenerali elinden tutmuş, çocuk öyle nazlı, öyle tatlıydı ki, daha dişleri çıkmadan Leticia Nazareno'nun üstüne geçirdiği, artık ikinci

derisi haline gelmiş altın işlemeli üniformayla, onu yalancıktan asker kılığına girmiş bir kız çocuğu sanmamak elde değildi, törenlere de babayı temsilen oğlunu götürüyordu, birlikleri denetlerken kucağına alıyordu, parkta kalabalığın alkışlarına, sevgi gösterilerine karşılık versin diye kollarında havaya kaldırıyordu, ulusal bayramlarda, geçit törenlerinde herkesin gözü önünde emziriyordu çocuğunu, beş yıldızlı generalimiz, anasının memesine bir buzağı iştahıyla yapışıyor diye gülüşmelerimiz Leticia'nın umurunda bile değildi; çişini kendi etmeye başladıktan sonra orgeneralimiz, diplomatik çağrılarda hazır bulundu, üniformasının üstüne, babasının oynasın diye verdiği madalya kutusundan seçtiği nişanları taktı, garip, ağırbaşlı bir çocuktu, kalabalıkta nasıl davranması gerektiğini kendiliğinden öğrenmişti, büyükleri ilgilendiren konularda ciddi görüşler ileri sürerken, elinde şampanya yerine meyve suyu doldurulmuş bardağını tutardı, kimseden devralmadığı doğal bir incelik, bir soylulukla; ama ara sıra, kara bir bulut geçerdi toplantı salonundan, zaman dururdu ve yetkileri sınırsız, solgun veliahtın içi geçerdi; susun, küçük generalimiz uyuyor diye fısıldaşırlardı konuklar, yaverler, kucaklarına alıp götürürlerdi generali, üst sınıftan gelme soyguncularla tüylü yelpazelerinin ardına gizlenmeye çalışan ürkek bayanların anlamlı fısıltıları duyulurdu, korkunç canım, general bir duyacak olsa; oysa general uydurduğu yalana kendi de inanmıştı, güya kendi yücelik düzeyinin altında kalan konularla bundan böyle uğraşmayacakmış, o yüzden de bizler sayısız piçleri arasında yasal varisi kabul ettiği oğlunun densizliklerine ve biricik yasal eşi Leticia Nazareno'nun engin kapsamlı kamu hizmetlerine el atmasına katlanmak zorundaymışız; her çarşamba oyuncak generalini elinden tutup çarşıya götürüyordu kadın, yanında kışlanın kadın hizmetçileri ile Karayiplerde güneşin görkemli doğuşunu izleyen o az rastlanır uyanış saatlerinde değişime uğramış hücum birliği askerleri, koyda, kirli sulara dalıyor, su bellerine gelene kadar yürüyüp Martinik'ten getirilme çiçekler, Parambino'dan getirilme zencefil kökleriyle dolu eski esirler limanına demirleyen yelkenlileri, yamalı şalopaları yağmalıyorlar, canlı balıkları ayak altında eziyor, bir zamanlar köle satışı yapılan kürsüde domuzları paylaşırken dipçik dipçiğe dövüşüyorlardı, başka bir dönemin başka bir çarşamba günü, yine generalimizin önünde uzanan şu topraklarda, Senegalli köle bir

kadın açık artırmaya çıkarılmıştı da karabasan güzelliği, ağırlığınca altın etmişti, fazlasını bile; ne varsa silip süpürdüler generalim, çekirgeden beter bunlar, kasırgadan beter; ama general, Leticia Nazareno'yu yakıp tüketecek bu kasırgaya dalamazdı; karışı, boynunda mavi tilki kürkleriyle, tilkilerin donuk gözlerine şaşkın şaşkın bakıp havlamaya koyulan sokak köpeklerinin eşliğinde, kuş ve sebze pazarı diye anılan cümbüşe dalıyor, kocaman, sarı cam yaprakları, pembe cam elmalarıyla renk renk ışıklar saçan dev kubbenin mavi bitkiler dünyasında, bereketin simgeleriyle süslü demir oymalar arasında, küstah, buyurgan adımlarla dolaşıyordu, en sulu yemişleri, en nazlı sebzeleri seçerek, ama eli değdiği anda hepsi soluyordu, daha fırının sıcaklığından sıyrılmamış ekmeği anında küflendiriyordu parmakları, nikâh yüzüğünün altını bile kararmıştı, ama kendisi nedenini bilmediğinden, satıcı kadınlara sövgüler yağdırıyordu, en iyi sebzelerini ondan saklıyorlardı demek, başkan sarayına kala kala şu domuzlara layık mango yaprakları kalmış, geçkin çalgıcılara benzeyen şu içi boşalmış kabağa bak, hırsızlar sizi, orospucuklar sizi, şu leş gibi pirzolalara, pis kanlara bak, geyik eti olmadığını bir bakışta anlıyor insan, gebermiş, hastalıklı bir eşeğin eti bu, orospu dölleri sizi, diye basbas bağırıyordu; bu arada hizmetçileri sepetleri, askerleri tekneleri çalıp çırptıklarıyla dolduruyorlardı rahatça; boynundaki Prens Edward Adasından getirilmiş mavi tilkilerin kar kokusu köpekleri çılgına döndürüyordu ama askerlerin attıkları korsan naraları bu şamataya baskın çıkıyordu, onun yüzüne söylemediklerini gizlice pako papağanlarına öğreten satıcı kadınların küfürlerinden de daha beter bir şamata, alçak hırsız Leticia, gidinin maması diye haykırıyor papağanlar çarşının cam kubbesinde, tünedikleri oymalarda zampabola denilen korsan dansının hışmından uzakta olduklarını bilerek haykırıyorlar, general bozuntusunun çalkantılı çocukluk yıllarında, her çarşamba tan ağarırken bu dans edilirdi, küçümen general, yürüdüğü zaman ardında sürünen ve iskambil papazı kılıcını andıran kılıcıyla ne kadar erkekleşmiş görünmeye çalışsa, sesi o oranda inceliyor, davranışları tatlılaşıyordu, yağma kasırgasından hiç etkilenmeden ortada dimdik duruyor, dingin, gururlu bakışlarla ortalığı süzüyordu, anası, saygınlığı hiç elden bırakmamayı öğretmişti ona; başlarına paçavradan parlak renkli

türbanlar sarmış, ihtiyar Zenci kadınların kayıtsız bakışları altında, çılgın bir orospu tavrıyla, ancak Arap satıcıların ağzından çıkacak zehir zemberek küfürleri savurarak harcadığı soylu kanın meyvelerinden bari oğlu yararlansın; ihtiyarlar, suskun mabutlar derinliğindeki gözlerini bile kırpmadan, soluk almadan, tütün tutamlarına, koka yapraklarına ve onurlarının ayak altına alınışına dalgın dalgın bakıyorlardı, Leticia Nazareno adındaki korkunç kasırganın geçişine seyirci kalabilmelerini sağlayan yoksulluğun şifalı merhemlerine sığınarak; Leticia, gözde subayına, tüyleri diken diken olmuş köpeklerin arasından bir yol açtırıyor, çıkarken her zamanki gibi, faturayı hükümete yollarsınız, diye bağırıyordu; ah Tanrım, diye içlerini çekiyorlardı pazarcılar, general durumu bir bilse, ona bu konuyu açacak bir babayiğit çıksa; herkesin bildiğini bir tek onun bilmediği yanılsamasına kapılmışlardı, oysa ölüm döşeğindeyken gizini açıklamıştı general, anımsayabildiğim en büyük rezalet, biricik yasal eşim Leticia Nazareno'nun Hindu pazarlarındaki cam kuğuları, deniz kabuklarıyla çerçevelenmiş aynaları, mercan küllükleri yürütüşü, Suriyelilerin dükkânlarındaki kefenlik taftaları yağma edişi, gezginci kuyumcuların uğur belledikleri yapraklarla kırmızı balıkları çalışıdır ve yüzüne karşı ne demişlerdi, boynuna doladığın o mavi leticialardan çok daha tilki bir karısın sen; rahibelik günlerinden kalan doyumsuzluğunu giderebilmek adına önüne geleni yağmalıyordu, rahibelik yularından, çocuksu bir bayağılık ve hiç gerek yokken boyuna bir şeyler isteme hırsı kalmıştı, ama artık genel valiler mahallesinin yasemin kokulu eşiklerine çöküp Tanrı adına bağış dilenmek zorunda değildi, hoşuna giden ne varsa, hepsini ordu kamyonlarına yükleyip götürebiliyordu, faturayı hükümete yollayın demekten başka hiçbir zahmete katlanmadan. Aslında parayı Tanrıdan alın, dese de olurdu ya, değil mi ki o günden sonra başkanımızın varlığı konusunda kuşkulara düşmüştük, hiç görünmez olmuştu, payandalanmış duvarları görebiliyorduk gerçi, efsanelere girmiş konuşmaların yapıldığı balkonuyla saltanat sarayını da, dantel perdeli pencereleri, saçaklardaki çiçek saksılarını; geceleri saray, gökte yüzen bir gemiyi andırıyordu, yalnız kentin herhangi bir noktasından değil, otuz beş kilometre öteden, denizden de öyle görünüyordu; tabii ünlü şair Ruben Dario'yu karşılama törenlerinde duvarlar beyaza boyandıktan, tavanlara karpuzlu lâmbalar asıldıktan

sonra; yine de bu belirtiler başkanın orada olduğunu kanıtlamıyordu ki, kendi kendimize, tam tersine diye akıl yürütüyorduk, bu belirtiler askerlerin düzenlediği bir hile, onun düşkünlesin dünyadan elini eteğini çektiği dedikodusunu yalanlamaya çalışıyorlar, saltanat gösterilerine aldırmıyor artık, demişlerdi ya, güya kendisine yasaklanmış bir kadının zorla ırzına geçerek ona bir erkek çocuğu doğurtmanın günahını ödeyene kadar ruhunda iğneli çile gömlekleri, bedeninde utancın kızgın demirleriyle bir hücrede yaşayacak, yalnızca çavdar ekmeği yiyip acı kuyu suyu içecekmiş, Biscayan rahibelerinden aldığı hasırın üstünde uyuyacakmış; iyi ki kadın, rahibelik yemini etmemişmiş, Tanrının büyüklüğü işte; generalin uçsuz bucaksız kasvetli ülkesinde bir şey değişmemişti, egemenliğin anahtarları Leticia Nazareno'nun elindeydi, general faturayı hükümete göndermenizi istiyor, demekle yetiniyordu, önce geçiştirilmesi kolay gibi gözükse de bu eski yöntem, gittikçe daha korkunç boyutlara ulaştı, alacaklılardan bir bölüğü, yıllarca bekledikten sonra, göklere yükselmiş faturaları bavula doldurup başkanlık sarayının kilerine götürmeye karar verdiler; kimsenin bize olur ya da olmaz demediğini görünce, düpedüz afalladık, nöbetçi asker, bizi tertemiz bir bekleme odasına götürdü, orada genç bir deniz subayı dostça karşıladı bizi, sesi tatlı, yüzü güleçti, başkanın ürünü, ince çekilmiş, kokulu kahveden sundu, pencerelerine demir parmaklık geçirilmiş ışıl ışıl, bembeyaz yazıhaneleri gösterdi, duvardaki serinleticileri gösterdi, her şey öylesine parlak, öylesine sıcaktı ki havayı dolduran bu tatlı, keskin koku hangi kaynaktan geliyor acaba diye sorduk kendi kendimize; sessizce, hiç telâşa kapılmadan görevlerini yerine getiren şu ipek gömlekli memurların dürüstlüğü yanında, saltanatın zorbalığı, acımasızlığı barınabilir miydi hiç, sonra Leticia Nazareno'nun, sabahın erkenci sisini damıtmak, cüzzamlıların, körlerin, yatalakların vakıf yurtlarında unutulmaya bırakmışlarının kötü anısını yok etmek için kestiği gül fidanlarının bulunduğu iç avluya geçtik, odalıkların eski bölmesini gösterdi bize, paslanmış dikiş makinelerini, haremdeki tutsakların utanç odalarında üç kişilik kümeler halinde uyudukları ranzaları gösterdi; hücreler yıkılacaktı, özel bir tapmak yaptırılacaktı oraya, pencereden hükümet konağının en gizli bölmesini de gösterdi bize, ikindi güneşinin ışınlarıyla yanan yeşil, yollu kafesiyle menekşeli

çardağı; biraz önce Leticia Nazareno ve oğluyla öğle yemeği yemişti general, orada, onlardan başka kimsenin sofrasına oturmasına izin vermezdi, generalin en sıcak günlerde siesta yaptığı, bayrağımızın renklerine boyanmış hamağı, gölgesine kurulduğu keyba ağacını gösterdi, mandırayı, peynir teknelerini, petekleri de gösterdi, tam generalin sabah karanlığında sütün sağılışını gözledikten sonra geçtiği yoldan dönüyorduk, birdenbire beyninden vurulmuşçasına durdu; çamurdaki bir çizme izini gösterdi, bakın dedi bize, onun ayak izi, bu koskocaman kaba topuğun izine bakarken korkudan küçükdilimizi yutacaktık, tek başınalığa alışkın bir kaplanın görkemli, sessiz egemenliği ve yıllanmış uyuzunun koku izleri duruyordu karşımızda, bu izler aracılığıyla o an onun saltanatını, gizemli gücünü daha bir yakınımızda duyduk, kavradık, ordunun üst kademelerinin ayaklandığı günlerde, içimizden biriyle yüz yüze konuştuğunda bile böylesine iyi kavrayamamıştık; yüksek rütbeli subaylar, yeni gelen yabancıya, üst kumanda rütbesindekilerden de, hükümetten de, generalin kendisinden de daha büyük bir egemenlik sürdüren kadına karşı çıkmaya başlamışlardı, Leticia Nazareno kraliçelik taslayacak kadar işi ileri götürmüştü de, başkanın yakınları, içimizden birini başkana elçi yollamaya karar vermiş, tehlikeyi göze almışlardı, yeter ki generalim efendim arkanızdan ne dolaplar döndüğünü birazcık anlatalım size; ben gittim onu görmeye, duvarları beyaz, İngiliz atlarıyla süslü sıcak yazıhanede yapayalnızdı, serinleticinin altına bir sedire uzanmıştı, bakır düğmeli, rütbesiz, buruşuk talim üniformasını giymiş, üstünde birbirinin eşi, altın çerçeveli üç minicik gözlükten başka hiçbir şey olmayan tahta masaya kadife eldivenli sağ elini dayamıştı, arkasında tozlu kitaplarla dolu camlı bir kitaplık duruyordu, kitaptan çok insan derisiyle ciltlenmiş hesap defterlerini andırıyorlardı, sağında kocaman, açık bir pencere vardı, metal kepenklerin arasında bütün kent ve denizin ta öte kıyısına kadar bulutsuz ve kuşsuz bir gökyüzü uzanıyordu göz alabildiğine, yardakçılarının büyüttüğü kadar gücünün bilincinde gözükmeyişi doğrusu içimi rahatlattı, fotoğraflarından daha sevimliydi yüzü, çevresindeki her şeyde bir ihtiyarlık, bir zora koşma göze çarptığından, onulmaz bir hastalığın pençesinde kıvrandığı izlenimini uyandırdığından, daha da acınılasıydı hali, bana buyur diyecek kadar sesini yükseltmedi de kadife eldivenini hüzünlü bir biçimde

sallayarak yer gösterdi, söylediklerimi yüzüme hiç bakmadan dinledi, güçlükle soluk alıyordu, hırıltılı soluğu, nemli bir katran kokusu bırakıyordu odada, bir okul çocuğuna anlatırcasına verdiğim örnekleri, gösterdiğim faturaları dikkatle gözden geçiriyordu, soyut sayıları anlayamadığından, Leticia Nazareno'nun bize ne kadar tafta borcu var biliyor musunuz, diye giriyordum söze, Santa Maria del Altar'a denizden giderken aldığınız yolun tam iki katı, yani dokuz yüz elli kilometre diyelim, yaa diyordu kendi kendine, borcun tümünü bildirmek gerekirse, ekselans hazretleri için yaptığımız özel indirim de dahil olmak üzere, on yıldır çekilen milli piyangodaki bütün büyük ikramiyelerin toplamı kadar diyebiliriz, yaa dedi yine ve ilk kez gözlüklerini çıkararak gözlerimin içine baktı, gözleri utangaç ve sevecendi, tatlı bir sesle, ileri sürdüğümüz isteklerin apaçık ve haklı istekler olduğunu söyledi, herkes kendi açısından haklıdır, faturaları hükümete yollayın, dedi. Leticia Nazareno'nun, onu anası Bendicion Alvarado'nun kaba eğitiminden koparıp yeniden biçimlendirdiği günlerde böyleydi işte, bir elinde tabak, bir elinde kaşıkla dolaşarak yemek yeme huyundan onu karısı vazgeçirtmişti, menekşeli çardağın altına kurulan küçük bir sofrada üçü birlikte yiyorlardı, başkanla oğlu karşı karşıya otururlardı, Leticia Nazareno da aralarına oturur, yemekte gözetilmesi gereken görgü ve sağlık kurallarını öğretirdi onlara, sırtınızı dik tutun, iskemleye dayanın derdi, çatal sol elde, bıçak sağ elde olacak, ağzınızı hiç açmadan, başınızı dimdik tutarak, lokmalarınızı iki avurdunuzda on beşer kere çiğneyeceksiniz; onların, iyi ama kışla disiplininden beter bu, diye karşı çıkmalarına hiç aldırmazdı, yemekten sonra, kocasına, sahibi ve yazı işleri müdürü göründüğü devletin resmi organı gazeteyi okuturdu, onun dev keyba ağacının gölgesindeki hamağa uzandığını görür görmez, gazeteyi eline tutuştururdu, kusursuz bir devlet başkanının dünyada olup bitenleri bilmemesi söz konusu değildir, derdi, gözlüklerini geçirirdi gözüne; general, kendiyle ilgili haberleri kem küm okuyadursun, o oğluna rahibelerin sporunu öğretirdi, lastik bir topu atıp atıp tuttururdu; bazen general, gazetede çok eski fotoğraflarıyla karşılaşırdı, çoğu kendisinin de değil öldürdüğü bir benzerinin fotoğraflarıydı, adını bile anımsayamazdı adamın ve birdenbire kuyrukluyıldızın göründüğü dönemden bu yana adımını atmadığı salı toplantılarına başkanlık eder buldu kendini, okur yazar

bakanların kendisine yakıştırdıkları tarihsel sıfatları öğrendi, ağustos ikindilerinde, gezgin bulutlara bakıp asık yüzle okumayı sürdürürken, usulca siestanın lapa yumuşaklığına gömülürdü, ne boktan bir gazete bu yahu, diye mırıldanarak, Allah kahretsin, halkım nasıl katlanıyor buna, diye mırıldanarak yine de bu tatsız okumalardan mutlaka bir şey çıkarıyor olmalıydı ki, kısa, ağdalı uykusundan silkinirdi, okuduğu haberlerden birinin yarattığı esinle, bakanlarına Leticia Nazareno' aracılığıyla buyruklar gönderirdi, onlar da başkanın neler düşündüğünü azıcık olsun sezmeye çalışarak yine Leticia Nazareno'yla yollarlardı yanıtlarını; çünkü sen tam düşlediğim gibiydin, en yüce tasarılarımın yorumlayıcısıydın, benim öz sesimdin sen, usumdun, gücümdün; evet, Leticia, generali kuşatan geçirimsiz dünyadan durmaksızın akan lavları dinleyen en sadık, en dikkatli kulaktı, oysa aslında yazgısına yön veren kehanet kırpıntıları, hizmetçilerin ayakyolunun duvarlarındaki sahipsiz yazılardı, hiç kimsenin yüzüne söylemek cesaretini gösteremeyeceği gizli doğruları çözüyordu onlara bakınca, senin bile söyleyemeyeceğin Leticia, onları temizlikçiler duvarları silmeden, günün ilk ışıklarında, süt sağımından dönerken okurdu; hela duvarlarının her gün badana edilmesini buyurdu ki gizli zehirlerini duvarlara boşaltma kışkırtısına karşı koyamasınlar, yüksek komuta heyetinin acımasızlığını da o duvarlardan öğrenmişti, kendi gölgesinde semirip arkasını döndüğünde başkaldıranlara art niyetlerini de, ayaktakımının etkinliğini yansıtan bu aynada insan yüreğinin bir gizini çözmeyi başardı mı, gücünün doruğunda olduğunu duyuyordu, yıllardan sonra yeniden şarkı söylemeye başlamıştı, cibinliğin sisleri arasında, biricik yasal karısı Leticia Nazareno'nun sabah kıyılarına vurmuş balina uykusunu gözlerken, uyan canım, derdi, yüreğim saat altıyı vuruyor, deniz yerli yerinde, hayat sürüyor Leticia; yatağında uyanmak gibi ufacık bir ayrıcalıktan başka kendisinden her istediğini koparabilen tek kadının sonu bilinmez hayatı sürüyor, sonuncu sevişmeden sonra, karısının yanından ayrılırdı, eski bekâr odasının kapısındaki lâmbayı yakar, üç kolu indirir, üç kilidi kilitler, üç sürgüyü sürer, yüzüstü uzanırdı yere, tek başına ve giyimli, senden önce her gece olduğu gibi ve senden sonra, yapayalnız, boğulmuş bir adam düşlerinin son gecesine kadar, süt sağımından sonra senin karanlığın hayvanı kokan odana uğrar, her isteğini yerine getirirdi,

anası Bendicion Alvarado'nun tükenmez mirasını, yeryüzünde yaşamış her canlının düşleyebileceği sınırı aşsa da isteklerin; yalnız Leticia'nın değil, onun Antiller'in yitik anahtarından kopup gelen, kendi tenlerinden başka giysileri ve Nazarenolara benzemekten başka sıfatları olmayan kandaşlarının istekleri de yerine getirilirdi, doymak bilmez bir tutkuyla kavrulan yiğit erkeklerle kadınlardan oluşma katı bir aileydiler, generalin, bir zaman silahlı kuvvetleri başka tutkulardan alıkoyma amacıyla çeşitli kuvvet komutanlarına bağışladığı tuz, tütün ve içme suyu tekellerine el koymuşlardı, aslına bakılırsa Leticia Nazareno, generalin ağzından çıkmasa da onaylar gözüktüğü buyruklar aracılığıyla çok önceden tırtıklamaya başlamıştı bu çıkar kaynaklarını, peki öyle olsun, katır kuyruğunda sürüklenme cezasında yürürlükten kaldırmıştı general, onun yerine, işgal kuvvetleri kumandanının armağanı elektrikli iskemleyi kullanmak istemişti, eee biz de daha uygarca bir öldürme yönteminin nimetlerinden yararlanalım, liman kalesindeki işkenceler laboratuvarına gitmişti, askerler, bu ölüm tahtını çalıştırmada ustalık kazanmak için siyasal suçlular sevilmeyenini seçiyorlardı, taht da kentin bütün elektrik gücünü tüketiyordu canım, ölümcül deneyin son anını tamtamına kestirebiliyorduk, bir an korkuyla tutuyorduk soluklarımızı, ışıklar kesiliyordu, liman kerhanelerinde bir anlık saygı duruşunda bulunuyor, mahkûmun ruhuna kadeh kaldırıyorduk, bir kadeh değil elbet, bir sürü kadeh, çünkü mahkûmların çoğu, kanlı salça gibi uzun süre yapışık kalıyorlardı iskemlenin kayışlarına, pişmiş rosto gibi tütüyorlardı, ta ki bir sürü bocalamadan sonra, artık bu zulmü içi götürmeyen biri silâha sarılma gözü pekliğini gösterene kadar; hepsi seni hoşnut etmek içindi Leticia, sen zindanları boşaltmıştın, generalin düşmanlarına anayurdun kucağını açmıştın yeniden, ünlü doğu hoşgörüsüyle bir bildiri yayımlamıştın, kimse düşüncelerinden ötürü cezalandırılamayacak, vicdan yüzünden kovuşturmaya uğramayacaktı, çünkü general, sonbaharının doruğunda, ocak gecelerinde tattığı dinginliği en yaman düşmanlarının bile paylaşmaya hakkı olduğuna inanıyordu, ocak gecelerinde, kendisini gömleksiz ve uzun iç donsuz, hükümet konağının taraçasından vuran ayışığında ışıl ışıl bir fıtıkla görme hakkına sahip tek kadınla paylaştığı dinginliği; yağmur bahçesine dikilmek üzere Babil kral ve kraliçesi tarafından Noelde yollanan

gizemli söğütleri birlikte gözlüyorlardı ve dinmez sulardan çatlayarak geçişini güneşin, dallara takılı kalan kutup yıldızını gözlemekten birlikte tat alıyorlardı, sürgün gezegenlerin alaycı parazitleri arasında radyoyu karıştırıyor, evrene göz gezdiriyorlardı, Santiago de Küba'dan yayımlanan günlük melodram dizilerini dinlerken içleri yanıyordu, acaba yarma kadar yaşayıp bu dramın nasıl bir sonuca varacağını öğrenebilecek miyiz diye; general, çocuğu yatırmadan önce, herkesten iyi bildiği tek insan bilimini öğretiyordu oğluna, savaş silâhlarının kullanımı ve korunması üstüne bilinecek her şeyi yani, ona verdiği tek öğüt şuydu, hayatında bir kerecik olsun yerine getirilmeyeceğine inandığın bir buyruk verme; akıllı bir babadan çok bitkin bir dedenin verebileceği türden bir öğüttü bu ve çocuk onun kadar yaşasa bile asla unutamayacaktı bu öğüdü, çünkü daha altı yaşındayken, babasının kendisini ateşe alıştırmak amacıyla götürdüğü bir top atışı sırasında duymuştu ve o gün geri tepen silâh, belleklerden silinmeyen bir kazaya yol açmıştı; volkanik gök gürültüleri ve şimşeklerle patlayan korkunç toz fırtınasını, Comodore Rivadavia'dan esen, denizin barsaklarını altüst edip eski esirler limanına kurulmuş sirkin çadırlarını sürükleyip götüren o korkunç kutup rüzgârını hep bu kazaya bağlamıştık, ağlar atıp filler, boğulmuş soytarılar yakaladık, fırtınanın hışmından trapezlere tırmanmış zürafalar; gerçekten de bu fırtınanın, birkaç saat sonra limana varan ve sonraları Ruben Dario adıyla ün salacak genç şair Felix Rüben Garcia Sarmiento'yu getiren muz yüklü gemiyi batırmaması bir mucizeydi, Allahtan deniz saat dört sularında yatıştı, yunmuş havayı uçan karıncalar sardı, general yatak odasının penceresinden baktığında, limanı kuşatan tepelerin ta ötesinde, rüzgâr altında, sancak tarafına yatmış, arması sökülmüş küçük beyaz geminin, fırtınanın dalaşıyla arınmış ikindinin dümen suyunda, tehlikelerden ustalıkla sıyrıldığını gördü, uzun siyah pelerinli, damalı ceketli ünlü yolcunun onuruna kaptan, kıç güvertede büyük bir ustalıkla yönetiyordu gemiyi, bu yabancının adını bile duymamıştı general ama ertesi pazar gecesi Leticia Nazareno, Ulusal Tiyatro'daki şiir gecesine benimle gelme onurunu benden esirgemezsiniz değil mi, diye sorduğunda gözünü bile kırpmadan kabul etmişti, peki. Üç saattir o boğucu orkestra bölmesinde son anda giymemiz istenilen resmi giysiler içinde terden sırılsıklam bekliyorduk, ulusal marşın

çalındığını duyduk, alkışlayarak başlarımızı başkanlık arması taşıyan locaya çevirdik, tombul rahibe, kıvrık tüylerle süslü bir şapka giymiş, tafta gece elbisesinin üstüne ünlü tilki kürklerini sarmıştı, tören üniforması giymiş veliahtın yanına otururken halkı selamlamadı, veliaht, annesinden öğrendiği üzere, kadife eldivenini sımsıkı sıkarak selâmladı halkı, eski prensler gibi; başkanlık locasında başka kimseyi görmedik ama iki saatlik dinleti sırasında, başkanımızın orada olduğundan kuşkumuz yoktu, şiirin esintilerine kapılıp değişmesin diye yazgılarımızı habire kollayan görünmez varlığını duyuyorduk, aşka yön veriyordu, ölümün yoğunluk derecesini ve koşullarını kararlaştırıyordu, locasının karanlık köşesinden, kimseye görünmeden bu dev Minotor'u izlerken, onun denizsel şimşekleri andıran sesiyle istemeden bulunduğu yerden ve zamandan sıyrıldı, Mars'larla Minerva'ların zafer takları altında, keskin borazanların altın sesinde yüzmeye başladı, bu zafer, general hazretlerinin zaferi değildi, flamalar taşıyan kahraman atletleri, avın kara mastılarını demir toynaklı besili savaş atlarını, sorguçlu şövalyelerin kargılarıyla mızraklarını ve alaşağı edilen tutsak bayrağı kendisine değil bir başkasının kollarına götürüşlerini gördü, kızıl yaz güneşlerine buzlu kış gecesinin karlarıyla rüzgârlarına ve çiye ve nefrete ve ölüme kafa tutan yırtıcı gençler gördü, ölümsüz bir ulus uğruna, kendisi yalınayak bir savaşçıyken, uzun, sıtmalı düşlerine giren bütün uluslardan daha büyük ve daha görkemli bir ulus; locasından bütün yüreğiyle katıldığı alkış tufanının sarsıntısında kendi varlığını önemsiz, küçük duydu, tören dediğin böyle olur anacığım Bendicion Alvarado, bu nerede, benim onuruma düzenledikleri boktan şenlikler nerede; artık silik ve yapayalnızdı, sıcaktan, sivrisineklerden, şeref locasının ucuz yaldızlı sütunlarından, rengi atmış kadifesinden bunalmıştı Allah kahretsin, nasıl oluyor da, dedi kendi kendine, şu Kızılderili, kıçını sildiği elle böyle güzel bir şey yazabiliyor, yazılı güzelliğin verdiği iç aydınlığıyla esrik, tutsak fillerinkini andıran ayaklarını sürüyor, köslerin marşına tempo tutuyordu, avludaki keyba ağacının zafer takı altında, gölgelerde, Leticia Nazareno'nun sıcak sesiyle söylediği tatlı ezginin yükselişini dinlerken, içi geçiyordu; dizeleri hela duvarlarına yazıyordu ve ağılların ılık gübreden olimposunda, şiiri baştan sona ezberlemeye çalışırken, yer yerinden oynadı, eski arabaların durduğu yere park etmiş başkanlık

otomobilinin bagajında zamansız patlayan bir dinamit; korkunç generalim, öyle korkunç bir patlama ki, Leticia Nazareno ile oğlunun o çarşamba, patlamadan bir saat sonra binip alışverişe çıkacakları zırhlı limuzinin ezilip bükülmüş parçaları, aylar sonra bile ötede beride bulundu, hayatına kastetmişler generalim, kuşku yok; tüh Allah kahretsin, alnına vurdu general, daha önce nasıl da sezememişti, ne olmuştu dillere destan biliciliğine, aylardır hela duvarlarındaki yazılar her zamanki gibi kendisini ve bakanlarını hedef almıyordu, hedef, yüksek komuta heyetinin arpalıklarını tırtıklayacak kadar azgınlaşmış küstah Nazareno ailesi ile bu geçici egemenlikten yararlanıp sınırsız yetkiler, olağanüstü bağışlar koparan devlet adamlarıydı; annesi Bendicion Alvarado'ya bir zamanlar yöneltilmiş çocukça küfürler, artık helalarının ılık dokunulmazlığında yeşerip sokaklara fışkıran zehir dolu gizli bildirilerle tam bir lanete dönüşmüştü, biliyordu, daha önceleri, gelişimini kendi eliyle hızlandırdığı önemsiz rezaletlerde de böyle olmuştu gerçi, yine de hükümet konağına, burnunun dibine yüz kilo dinamit yerleştirecek kadar gözü kara olabilecekleri aklının ucundan geçmemişti, geçemezdi, sinsi köpekler; nasıl da utkulu borazanlara kendini kaptırmış, kaplanlara özgü yırtıcı burnuyla tehlikenin eski, kekre kokusunu zamanında alamamıştı, şaşılacak şey, amma pis iş ha, yüksek rütbeli subayları hemen toplantıya çağırdı; sapır sapır titreyen on dört askerdik, bunca yıllık sıradan davranışlardan, ikinci elden buyruklardan sonra iki kulaç ötemizde, çözülmez gizlerinin en yalını kendi öz varlığı olan bu kararsız ihtiyarı görüyorduk yine, görüşme odasında, tahtı andıran bir koltukta karşıladı bizi, kokarca sidiği kokan er üniformasıyla, gözünde en yeni resimlerinde bile görmediğimiz som altın çerçeveli küçük bir gözlük vardı, hiç kimsenin düşünemeyeceği kadar yaşlı ve uzaktı, bir askerin değil, çok daha genç, çok daha sevecen birinin ellerine benzeyen kadife eldivensiz yumuşak ellerinden başka her şeyi yoğun ve ağırdı; onu yakından inceledikçe, bir soluktuk canının kaldığını arılıyorduk, ne var ki yetkeye sığınmayan kavurucu bir soluktu bu, gemi azıya almış yabanıl bir attı ki kendisi bile onu dizginlemekte güçlük çekiyordu; konuşmadan, başını bile kıpırdatmadan yüce generalimizi selâmlayışımızı izledi, sonra masanın çevresine dizilmiş koltuklara oturduk, ancak o zaman gözlüklerini çıkardı, art niyetlerimizin çakal

yuvalarını sezen keskin bakışlarıyla hepimizi gözden geçirmeye başladı; acımasızca süzdü onları, teker teker, belleğin sislerine gömülmüş o ikindi, canının çektiği rütbeleri cömertçe saçıp savurduğu andan bu yana her birinin ne kadar değiştiğini titizlikle saptamak için ağırdan aldı ve onları süzerken, suikast girişimini tasarlayanın şu on dört gizli düşmanın içinde bulunduğuna ilişkin inancı pekişti, gelgelelim karşılarında öyle yalnız, öyle savunmasızdı ki gözünü kırpıştırmakla yetindi, ulusun esenliğini ve silahlı kuvvetlerin onurunu koruma adına her zamankinden daha sıkı bir güç birliğine çağırdı onları, ataklık ve sağduyu salık verdi, girişimin elebaşlarını fazla oyalanmadan saptayacaklarını umduğunu bildirdi, kutsal bir ödevdi bu, askeri adaletin sert pençesi eninde sonunda hainlerin yakasına yapışmalıydı, hepsi bu kadar beyler, diye bağladı sözünü, biliyordu, içlerinden biriydi elebaşı, belki de hepsi, biliyordu, Leticia Nazareno'nun hayatı Tanrının istencine değil, kendisinin onu saldırıya karşı korurken göstereceği zekâya bağlıydı, bu kesin, kaçınılmaz inanç ölümcül bir yara açmıştı yüreğinde, saldırı er geç hedefini bulacaktı Allah kahretsin. Karısının halk arasında görünmesini yasakladı, silahlı kuvvetlerle zıtlaşan gözü doymaz akrabalarının ayrıcalıklarını ellerinden aldı, anlayış gösterenler konsolosluklara atandılar, en gözü karalar, pazar yerinden geçen mangrov bataklıklarında boğulmuş bulundular, yıllardır katılmadığı bakanlar kurulu toplantısına haber vermeden katıldı, nicedir boş kalmış koltuğuna oturdu, din adamlarının devlet işlerine sızmalarına birtakım kısıtlamalar koymak gerektiğine inanıyordu, seni düşmanlarından uzak tutmak için Leticia, ilk şiddet önlemlerinden sonra yüksek komuta heyetinde derin gözlemler yapabilmişti, hiç kuşkusuz, kumandanlardan yedisi ve en eski dostlarından genelkurmay başkanı, kendisine tam bir bağlılık içindeydiler, öyleyken yine de gecelerini katlanılmaz kılan öbür altı düşmana karşı yeterince güçlü değildiler, kaçınılmaz bir izlenimle uzayan, bitmek bilmeyen geceler, Leticia Nazareno hedef seçildi, aldığı bunca önleme karşın yine de öldürecekler onu, ekmekten bir balık kılçığı çıkalı beri yemeği her gün hizmetçilere tattırsa da, böcek öldürücü toza zehir katmışlardır korkusuyla onun soluduğu havayı incelettirse de, göz göre göre ölecekti, sofrada solgun görüyordu onu, sevişme sırasında sesinin tıkandığını ayırdediyordu, içtiği suya kara humma

mikrobu, göz damlasına vitriol kattıklarını düşündükçe, içi içini yiyordu, o günler süresince her an yaşamını zindan eden bu sinsi, ustalıklı öldürme yöntemleri yüzünden gece yarıları uykusundan sahici bir karabasanla fırlayışı, Leticia Nazareno bir Kızılderili büyüsüyle uykusunda kanlara boğulmuş; düşsel korkular ve gerçek gözdağlarıyla öylesine altüst olmuştu ki, gerekli gördüklerinde hemen silâha sarılma buyruğuyla donatılmış kıyıcı başkanlık muhafızları olmadan onun sokağa çıkmasını yasaklamıştı, ama çıkıyordu generalim, çocuğu da götürüyordu, kötü belirtgeler konusundaki duygularını, onlar baştanbaşa zırhlı yeni limuzine binene kadar gizlemeye çalışıyordu, iç bölmedeki balkonlardan birinde bir yandan şeytan kovuculuğu yaparken, bir yandan da, anacığım Bendicion Alvarado, n' olursun koru onları, diye yakarıyordu anasına, kurşunlar memeliğine çarpıp seksin, afyonu kır anacığım, çarpık düşünceleri doğrult, biran erinç yüzü görmeden, alandaki muhafızların cankurtaran düdüklerini duyup da Leticia Nazareno ile çocuğun, deniz fenerinin ilk ışıklarıyla birlikte avluyu geçişlerini görene kadar, döndüğünde telaşlı olurdu Leticia, savaşçıların koruyuculuğunda mutluydu, eli kolu, canlı hindiler, Envigado orkideleri, Noel geceleri yakılacak küçük renkli ampullerle dolu, başkan, içini kemiren kaygıları örtbas etmek amacıyla sokaklara Noeli kutlamak üzere renkli yıldızlar asılmasını buyurmuştu şimdiden, karısını merdivenlerde karşılamaya koşuyordu, mavi tilki kuyruklarının naftalinli buğusunda, canı seyrelmiş o perçemlerinin ekşi ter kokusuyla sağsın demek, diyordu ve garip bir kesinlikle, adını duymamayı yeğlediği lanetli bir şenliğin son kırıntılarıyla beslendiğini bilmenin kesinliğiyle, armağanları yatak odana taşımana yardım ediyordu, bu katlanılmaz endişeyi uzaklaştırmak uğruna düşündüğü her çıkar yolun, attığı her adımın kendisini o kadar çarşambaya büsbütün yaklaştırdığını içinden duyarak, kara bahtım; artık Allah kahretsin diye vermişti müthiş kararını, olacaksa bir an önce olsun, demişti, patlatacağı buyruğun parçalarını daha yanyana getiremeden iki yaver korkunç haberle dalmışlardı yazıhaneye, Leticia Nazareno ile çocuğu pazar yerindeki başıboş köpekler parçalamışlardı, diri diri yediler onları generalim, her zamanki, bildiğimiz sokak köpekleri değil, ürkek, sarıgözlü av hayvanları, biri, mavi tilkilerdeki köpek balığı derisi kokusuyla kızıştırmış onları; birbirine tıpatıp benzeyen,

nereden çıktıkları belli olmayan bu altmış köpek, ansızın sebze tezgâhlarının arkasından fırlayarak Leticia Nazareno ile çocuğun üstüne atıldılar; kadınla çocuğu öldürürüz diye korkudan ateş edemedik, sanki cehennemsi bir burgaçta köpeklerle birlikte boğuluyorlardı, gövdelerinin kalan bölümü un ufak parçalara ayrılırken, bir görünüp bir gözden yiten ellerini sallıyor, bizden yardım istiyorlardı, çevremizdeki yüzlerde anlık, anlamını kavrayamadığımız duygular beliriyordu; bazen dehşet, bazen acıma, bazen neşe; sonunda bataklığın burgacında yitip gittiler, Letica Nazareno'dan geriye kalan tek şey, totem suskunluğunda, kayıtsız bir ürküyle olayı gözleyen, tepeden tırnağa sıcak kana bulanmış sebzeci kadının önünde duran menekşelerle süslü şapkasıydı, sebzeci kadıncağız, Tanrım, diye yakarıyordu, general istemeseydi böyle bir şey asla olamazdı, ya da en azından, bilmiyordur bu olayı; başkanlık muhafızlarının beş paralık onurları kalmamıştı, tek kurşun sıkamamış, kanlı sebzeler arasına dağılmış kemikleri kurtarabilmişlerdi ancak, başka bir şey yok generalim, oğlanın madalyalarını bulabildik yalnız, şunları işte, püskülleri sökülmüş kılıcını, Leticia Nazareno'nun kösele pabuçları da neden pazar yerinden beş kilometre ötedeki koyda bulundu, artık Tanrı bilir, işte renkli camlardan gerdanlığı, şu cüzdanı da elinize teslim ediyoruz üç anahtarla birlikte, kararmış nikâh yüzüğünü de buyurun, şu da bozukluklar, on sentlik bozukluklardan elli senti saysın diye masanın üstüne koydular, hepsi bu general, bunlar kaldı geriye. Kalanların az ya da çok olması ne fark ederdi yani, o kaçınılmaz çarşambaya ilişkin anıları belleğinden hepten silebilmek için bunca uzun, bunca güç yılların geçmesi gerektiğini bilmeseydi keşke; hırsından ağlıyordu, öfkeden basbas bağırarak uyanıyordu geceleyin avluya bağlanmış köpeklerin ulumalarını duyunca, ne yapacağız bu hayvanları generalim, acaba köpekleri öldürmek, midelerindeki Leticia Nazareno ile oğlanı yeni baştan öldürmek demek değil miydi, pazar yerindeki demir kubbenin sökülmesini, yerine manolyalar, bıldırcınlarla süslü bir bahçe yapılmasını buyurmuştu, dikilecek mermer haçın ışığı, deniz fenerinin yükseldiğini ve ışığını da bastıracaktı ki, gelecek kuşakların belleğinde, tarihe sonsuza kadar mâl olmuş bir kadının anısı hep ışıldasın, oysa kendisi, kimsenin hesabını pek sormadığı bir gece patlamasıyla anıtın yerle bir

edilişinden çok önce unutmuştu o kadını, manolyaları evcil domuzlar kemirmiş, anıtsal bahçe mikrop saçan bir gübre yığınına dönüşmüştü, general bunu öğrenemedi asla, yoo, yalnızca şoförüne, eski sebze bahçesinden geçme de istersen bütün dünyayı dolaş, dediğinden değil, subayları bakanlıkların güneşe bakan odalarına yolladığından bu yana, evden dışarı adım atmamış, senin kraliçe olma tutkunun son izlerinin de silinip süpürüldüğü bu sersefil yapıda, en az kaç kişiyle yaşayabilirse öyle yaşamayı seçmişti Leticia, yüksek komuta heyetiyle görüşmek, zorlu bir bakanlar kurulu toplantısının kararlarını saptamak, ya da Büyükelçi Wilson'un uğursuz ziyaretleri dışında, belli başlı bir işi olmaksızın evde dolanıp duruyordu, Büyükelçi Wilson, ikindinin geç saatlerine kadar keyba ağacının altında oturuyor, ona Baltimore'dan getirdiği şekerlemeleri, çıplak kadın fotoğraflarıyla dolu dergileri göstererek, dış borçların korkunç yüzdesine karşılık karasularındaki hakkından devleti lehine vazgeçmesini öneriyordu; general susturmuyordu onu, bırakıyordu konuşsun, ara sıra duymazlıktan geliyordu söylediklerini, ara sıra duyuyordu, yakınlardaki kız okulunun bahçesindeki limon ağacına tünemiş kuşların şakımasına gözlerini dikip duymazlıktan geliyordu söylenileni; akşamın ilk karaltılarıyla birlikte konuğunu merdivenlerin başına götürüyor, penceremin önündeki denizden başka her şeyi alabilirsiniz benden, diye açıklamaya girişiyordu, düşünün, canım isteyince dışarıya bakamasaydım bu saatlerde, tek başıma ne yapardım burada, şu ateş alışı gözleyemeseydim, kırık camlardan uluyarak giren aralık rüzgârlarıyla deniz fenerinin yeşil ışıkları olmadan ne yapardım, ben ki sisli bozkırımı bırakıp federal savaşın kargaşasına canla başla gönüllü yazılmışım, sanıyor musunuz ki ansiklopedinin dediği gibi yurtseverlikten ötürü, serüvencilik ruhundan ötürü falan, Tanrı ilelebet beni cennetinde korusun diye de değil, federal ilkeleri umursadığım için de değil, yok sevgili Wilson, ne yaptımsa, denizi tanıyayım diye yaptım ben, iyisi mi, sen başka bir dert ara kendine, der, merdivenlerin başında omuzuna vurarak uğurlardı onu; eski yazıhanelerin ıssızlığına dönüp lâmbaları yakmaya koyulduğu ikindilerden birinde, başıboş bir inek görmüştü, hayvanı merdivenlere doğru kovalamıştı da zavallıcık, kilimlere takılıp tökezleyerek sırtüstü düşmüş, merdivenlerden yuvarlanıp boynunu kırmıştı, böylelikle cüzzamlıların midesi gün görmüştü,

hemen atılıp çöreklenmişlerdi hayvanın başına, evet Leticia Nazareno'nun ölümünden sonra cüzzamlılar, körler ve yatalaklarla birlikte gül fidanları arasındaki eski yerlerine dönmüşlerdi, başkanın elindeki tuzdan şifa umuyorlardı yine, yıldızlı gecelerde, şarkı söylediklerini duyuyordu, mutlu günlerden kalma Susana gel Susana şarkısına katılıyordu, ikindiüstü saat beşte, ambar kapağından başını uzatıyor, okuldan çıkan kızları gözlüyordu, onların mavi önlüklerine, kısa çoraplarına, örgülerine baktıkça içi içine sığmıyordu, anneciğim sorma, demir parmaklıkların ardından yırtık pırtık eldivenini sallayarak bizi yanına çağıran hortlağın aç gözlerinden nasıl korkuyla kaçıyorduk, kız, gelsene buraya kız, diye sesleniyordu bize, gel de bir elleyeyim seni; onların korkuyla kaçışını izliyordu, anacığım Bendicion Alvarado, bugünün genç kızları da bir başka, diye gülüyordu kıs kıs, özel doktoru sağlık bakanımız, her yemeğe çağrılışında, gözünün ağtabakasını büyüteçle inceledi mi, keyfi yerine geliyordu, nabzını ölçüyordu doktor, belleğindeki delikler tıkansın diye kaşık kaşık balmumu yutturuyordu, kaşık kaşık ilaç, olur iş değil ha, benim gibi hayatında hastalık nedir bilmemiş adama, savaş sırasındaki sıtma nöbetlerini saymazsak tabii, boş laflar bunlar doktor, bildiği bildik Büyükelçi Maryland'den duyduğu üzere, Fas kralları gibi tek başına, tek kişilik bir sofrada, dünyaya sırtını dönüp yiyordu yemeğini, unutulmuş bir öğretmenin koyduğu sıkı kurallara uyarak, çatal bıçakla ve başı dimdik, yapının her köşesini dolaşıyor, birkaç saat sonra nereye gizlediğini unuttuğu bal çanaklarını arıyordu, onların yerine yanlışlıkla dosyalardan kestiği kâğıt parçalarını buluyordu, artık hiçbir şeyi anımsayamadığı bir dönem geldiğinde, hiçbir şeyi unutmamak için başka bir dönemde yazdığı notları; kâğıtlardan birinde, yarın salıdır yazıyordu, beyaz mendilinizde bir adın ve soyadın baş harfleri işliydi, ama size ait değildi bu kırmızı harfler, yazıyordu, seni gidi başımın tatlı belâsı, dümenci Leticia Nazareno seni, bak sensiz ne hallere düştüm; her yerde Leticia Nazareno'yu okuyor, insanın, ardında bu yazılı iç çekişleri bırakacak kadar mutsuz olabileceğine bir türlü akıl erdiremiyordu, ama benim el yazımdı kuşkusuz, hela duvarlarına kendini avutmak amacıyla, ya ya ya şa şa şa, general general çok yaşa sözcüklerini yazdığı, eşsiz benzersiz aynı solak el yazısı evet, Allah kahretsin, artık manastırdan gelme bir kaçak yüzünden

denizde, havada ve karada en zayıf asker sayılması umurunda bile değil, öfkeyi tümüyle alt etmişti, zaten kaçaktan geriye kalan tek şey, kâğıt parçalarına kurşunkalemle yazılmış adıydı, yaverlerinin masasına koydukları nesnelere dokunmak bile istemediğine göre, daha getirilenlere bakmadan, kaldırın şu pabuçları, şu anahtarları, onun sevgili ölüsünün anısını uyandırabilecek ne varsa kaldırın gözümün önünden dediğine göre, onlarla ilgili her şeyi yabanıl siestalarımın yatak odasına yerleştirin, kapıları pencereleri örün ve benim buyruğumla bile girmeyin o odaya; aylardır avluda bağlı duran köpeklerin gece nöbetlerini yürekten yaşamıştı, onlara zarar verirsek, ölülerim de zarar görür düşüncesiyle hamağa yayılarak, soyuna kastedenlerin kimliğini bilmenin, ama o anda gücü yetmediğinden göz yummak ve onları evinde barındırmak zorunda kalmanın verdiği utançla, öfkeden çileden çıkmış, ölülere saygı törenleri düzenlenmesine karşı koymuş, başsağlığı ziyaretlerini yasaklamıştı, keyba ağacının koruyucu dalları altındaki hamağında, öfkeden durmadan sallanarak, kolladığı anın gelmesini bekliyordu, en son olarak sayın arkadaşı, halkın bu felâket karşısında gösterdiği serinkanlılıktan ve olgunluktan yüksek komuta heyetinin nasıl kıvanç duyduğunu bildirmişti de general kıs kıs gülmüştü, eşeklik etme dostum, ne serinkanlılığı, ne olgunluğu, kimsenin benim bahtsızlığıma aldırdığı yok aslında; gazeteyi baştan aşağı tarıyor, kendi basın ajanslarının uydurduğu haberler dışında bir şey var mı diye bakıyordu, küçük radyoyu, yanı başına koymuştu, Veracruz'dan Riobamba'ya kadar bütün istasyonlardan aynı haberi dinliyordu, yasal güçler, kolluk kuvvetleri, saldırganların izindeydiler, tabii diye mırıldanıyordu kendi kendine, sizi anası örümcekler sizi; saldırganların kimlikleri de belirlenmişti, en ufak bir kuşkuya yer yoktu, tabii dedi, tabii, kent dışında adı kötüye çıkmış bir evde çevreleri sarılmıştı, ateş çemberine alınmışlardı, tamam diye içini çekti, salaklar yine de, nefretinin bir nebzesini açığa vurmadan hamağında kaldı, anacığım Bendicion Alvarado diye yakararak, n'olur öcümü alacak kadar ömür ver bana, elimi bırakma anacığım, esin kaynağım ol; dileğinin yerine getirileceğinden öylesine emindi ki biz, düzeni ve devlet güvenliğini sağlamakla görevli genelkurmay yetkilileri, huzuruna çıktığımızda onu iyileşmiş bulduk, kendini toparlamıştı, olayın sorumlularından üçünün, kolluk kuvvetleriyle

giriştikleri çatışmada öldürüldükleri haberini verdik, öbür ikisi de San Jeronimo zindanlarında kararınızı bekliyorlar generalim; yaa dedi yerin den kalkmadan, yanındaki meyve suyu dolu çanaktan hepimize birer bardak doldurdu, usta bir nişancının titremez parmaklarıyla, her zamankinden daha bilge, daha düşünceliydi, sözgelimi tedirginliğimi sezince, cigara yakmama izin verdi ki o güne kadar görev başında hiçbir subaya böyle bir izin vermemişti, bu ağacın dalları altında hepimiz eşitiz dedi, pazaryerinde geçen korkunç olayın ayrıntılarını gözünü bile kırpmadan dinledi, İskoçya'dan, ayrı ayrı gemilerle seksen iki tane yeni doğmuş buldog getirtilmişti de, yirmi iki tanesi bakımsızlıktan ölmüş, geriye kalan altmış tanesi İskoçyalı bir yetiştirici tarafından hunharca adam öldürmek üzere eğitilmişti, yalnızca arktik tilkilere değil, Leticia Nazareno ile oğlana da kin duymaları sağlanmıştı, hükümet konağındaki çamaşırhaneden giyim eşyaları çalarak eğitmişlerdi hayvanları, Leticia Nazareno'nun memeliğini, şu mendili, şu çorapları, bu da oğlunuzun üniforması, diyerek giysileri serdik önüne, ama o, yaa, dedi yalnızca, bakmadı bile, altmış köpeğin, havlamamaları söylendiğinde nasıl havlamadıklarını, insan etinin tadına nasıl alıştırıldıklarını, kent merkezinden yedi fersah uzaklıkta bir Çinli'nin çiftliğinde, uzun eğitim yılları süresince dünyadan uzak, kilit altında tutulduklarını, Leticia Nazareno ile oğlanın giysileri giydirilmiş insan boyunda korkuluklardan başka bir şey görmediklerini anlattık, şu fotoğraflarla şu gazete kesiklerini de göstermişler köpeklere, diyerek belgeleri yapıştırdığımız albümü önüne uzattık, bakın da şu alçakların ne eksiksiz bir çalışma yürüttüklerini görün generalim, herkes böyle çalışacak olsa, ama o yalnızca, yaa, demekle yetindi, uzatılanlara bakmadan, en sonunda, suçluların tek başlarına çalışmadıklarını bildirdik, kökü dışarıda bir örgütün, simgesi, bıçak üstüne çaprazlama bir kaz tüyü olan falanca örgütün emrinde iş görüyorlardı, yaa öyle demek, hepsi kaçakmış, daha önce de devlet güvenliğine kastetme suçundan askeri mahkemelerde yargılanmışlar, işte şu üçü ölenler, diye gösterdik albümdeki fotoğrafları, üçünün de boynunda polisin geçirdiği numaralı yaftalar asılıydı, şu ikisi de sağ olanlar, zindanda, sizin tartışılmaz, yüce kararınızı bekliyorlar, Mauricio ve Gumaro Ponce de Leon adlarında iki kardeş, biri yirmi sekiz, öbürü yirmi üç yaşında, ağabey, işsiz

güçsüz, yersiz yurtsuz bir asker kaçağı, kardeşi de sanat okulunda seramik öğretmeni, köpekler ona çok yakınlık gösterdiler, onu görünce öyle heyecanlandılar ki, bu bile suçu işlediğinin kesin kanıtı sayılabilir, general yine, yaa, dedi yalnızca, cinayet soruşturmasını yönetip sonuçlandıran üç subaya çeşitli nişanlar verdi, ulusa yaptıkları büyük hizmet karşılığında şeref madalyası taktı göğüslerine, aynı törende, Mauricio ve Gumaro Ponce de Leon kardeşleri yargılayacak kurul üyelerini de seçti; kardeşlerin kırk sekiz saat içinde kurşuna dizilmelerine karar verildi, siz bağışlarsanız başka generalim, buyruk sizin. Tek başına, dalgın dalgın çöktü hamağına, dünyanın dört bir yanından yağan af dileklerine sağırdı, radyodan Uluslar Birliği'nde yapılan kısır tartışmayı dinledi, komşu ülkelerin bazıları sövgüler yağdırıyordu, kimi uzak ülkelerde onları destekliyorlardı, aftan yana olanların çığırtkanlığını da aynı kayıtsızlıkla dinledi, Papa'dan özel bir bildiri, sürüden ayrılmış bu iki şaşkın koyunun yazgıları konusundaki kaygıları dile getiren bir bildiri ileten elçiyi kapıdan çevirdi, suskunluğuyla şaşkına dönmüş ülkesinin her bucağından asayiş raporları topladı, uzaklardan silâh sesleri duydu, körfeze demir atmış savaş gemisinden gelen kaynağı belirsiz patlamayla yerin sarsıldığını da duydu, on bir ölü var generalim, seksen iki de yaralı, gemi işlemez halde, tamam dedi; iki mahkûm, San Jeronimo Üssünde ölü başı beklemek üzere hazırlanmış küçük kilisede, son gecenin arifesini yaşamaya başlarlarken o, yatak odasının penceresinden limandaki şenlik ateşini gözlemeye koyuldu, onları fotoğraflarındaki yüzleriyle anımsadı, analarından aldıkları kalın kaşları ve ölüm hücresinin hep yanık kalan ışığı altında, boyunlarında birbirini izleyen iki sayıyla yapayalnızlıkları, titreyişleri geldi gözünün önüne, acıdı gerçekten, aranıldığını, eksikliğinin duyulduğunu biliyordu, ne var ki hayatında rastgele bir günün, bir günün daha tekdüze işlerini bitirdikten sonra, istencinin doğrultusunu ele verecek en ufak bir davranışta bulunmaktan kaçındı, yatak odasının kapısında gözcülük edecek nöbetçi subaya iyi geceler diledi, kararını onun aracılığıyla bildirecekti, ilk horoz ötmeden, her an olabilir, subayın yüzüne bakmadan yanından geçti, iyi geceler yüzbaşı, lâmbayı çengele astı, üç kolu indirdi, üç kilidi kilitleyip üç sürgüyü sürdü, yüzüstü, bir tavşan uykusuna daldı, uykunun incecik duvarları arasından avludaki köpeklerin havlamalarını duyabiliyordu,

cankurtaran düdüklerini, donanma fişeklerini, kararın ağırlığı altında ezilmiş kentin bu yoğun gecesinde, aykırı bir eğlentiden yükselen dalga dalga müzik sesini; katedralin on ikiyi vuran canıyla uyandı, saat ikide bir daha, saat üçten az önce cama vuran yağmur damlalarıyla bir daha uyandı, hantal bir öküz gibi güçlükle doğruldu yerinde, önce kıç üstü oturdu, sonra arka ayaklarına verdi ağırlığını, kafasını şöyle bir sallayıp salya püskürttü dört yana, nöbetçi subaya seslendi, önce şu köpekleri doğal ölümleri gelip çatana kadar hükümetin koruyuculuğunda yaşayacakları ama benim seslerini duymayacağım bir yere götürün, sonra, Leticia Nazareno ile oğlanı korumakla görevlendirilmiş askerlerin işten uzaklaştırılmalarını buyurdu, son olarak da, Mauricio ve Gumara Ponce de Leon kardeşlerin cezalarının tartışılmaz, yüce kararımız bildirildiği anda infaz edilmesini buyurdu, yalnız kurul üyelerinin önerdiği gibi kurşuna dizilmeyeceklerdi, uzun süredir kullanılmayan eski bir yöntemle, katır kuyruğuna bağlanarak sürükleneceklerdi; uçsuz bucaksız kasvetler ülkesinin en seçkin yerlerinde halk öfkeyle, korkuyla seyredecekti gövdelerinin parçalarını, zavallı oğlanlar; bu arada kötü yaralanmış bir filin ayaklarıyla dolaşıyor, anacığım Bendicion Alvarado, diye yakarıyordu öfkeyle, yanımdan ayrılma, elimi bırakma anacığım, bu suçsuz kanın öcünü almama yardım edecek adamı bulayım; yüreğini kemiren acı nöbeti sırasında Tanrının böyle bir adam yollayacağını kurmuş, yoluna çıkan insanların gözlerinde, dayanılmaz bir endişeyle o adamı aramıştı, kaç ses arasında sesini saptamaya çalışmıştı, yüreğinin atışlarında, belleğinin en kullanılmamış oyuklarında, tam onu artık hiç bulamayacağına inanmışken, hayatımda gördüğüm en yakışıklı, en gururlu adamla karşılaştım, çarpıldım anacığım, bir zamanın Gotları gibi giyinmiş, bir Henry Pool ceketi vardı üstünde, iliğine bir gardenya iliştirmişti, ayağında Pecover pantolonu, Avrupa'nın değme salonlarında hep bu doğal zarifliğiyle dolaşmış, simli brokar yeleğiyle, gözleri insan gözünü andıran inatçı, boğa iriliğinde bir Doberman köpeğin kayışını tutuyordu, Jose Ignacio Saenz de la Barra ekselanslarının hizmetinde efendim, diye tanıttı kendini, federal önderlerin kökünü kazıdığı soylu sınıfımızın son kuşağındanmış, yani o yavan şatafat düşleri, geniş ve hüzünlü konakları, Fransızca'ya çalan şiveleriyle ulusun topraklarından silinip atılmış bir soydan gelme, son görkemli temsilci, otuz iki yıllık

hayatından, öğrendiği yedi dilden ve Deauville'de atış yarışmalarında kırdığı dört rekordan başka bir serveti yok, kunt, zarif, demir tenli, kırçıl saçlarını ortadan ayırmış, perçemini beyaza boyatmış, ince, sert dudakları sonsuz istencini ele veriyor, balo salonunda, duvarda asılı duran efsanevi kilimler, çekilen renkli fotoğrafta çıksın diye kriket oynarmış gibi yapıyordu, kiraz ağacından bir sopayla, Tanrının yolladığı bir adam bu, kararlılığından belli; onu gördüğü anda rahat bir soluk aldı general, işte, dedi kendi kendine, beklediğim adam bu, gerçekten oydu. Generalin hizmetine girerken basit bir koşul ileri sürdü, bana sekiz yüz elli milyon bir ödenek ayıracaksınız, yalnız hiç kimseye paranın hesabını vermek zorunda olmayacağım, ekselansları dışında bir yetke tanımayacağım ve iki yıl içinde Leticia Nazareno ile çocuğun gerçek katillerini elinize teslim edeceğim, peki dedi general, tamam, adamın ruhunun girdi çıktısını, istencinin sınırlarını, kişiliğindeki pürüzleri öğrenmek amacıyla nice zorlu sınava başvurduktan sonra bağlılığına ve etkinliğine tam bir inanç duyuyordu, yoksa kendi egemenliğine varan yolun anahtarlarını onun eline vermezdi asla, en sonunda acımasız domino oyunuyla sınadı onu. Jose Ignacio Saenz de la Barra, oyunu izin almadan kazanmak gibi delice bir cüret gösterdi, kazandı da, tanıdığım en cesur adamdı anacığım, tükenmeyen bir sabrı vardı, bilmediği yoktu, kahve pişirmenin yetmiş iki türlüsünü de biliyordu, kabuklu hayvanların erkek mi dişi mi olduğunu ayırdediyordu, Braille abecesi okuyabiliyordu, hiç konuşmadan gözlerini gözlerime dikip duruyordu karşımda, o sert yüze, kiraz ağacından sopayı kavrayan tedirgin ellere, yüzükparmağımdaki sabah suyu taşma, ayaklarının dibinde yatan ve uyuklayan, postunun kıpır kıpır kadifesi altında yırtıcı bakışlarını yüzüme dikmiş o dev köpeğe, şimdiye kadar gördüğüm bu en yakışıklı, en uyanık adamın, sevecenliğe ve ölüme karşı bağışıklık kazanmış, köpürtme tozu kokuları saçan bedenine baktıkça, ne yapacağımı şaşırıyordum; bana, siz kolaylık olsun diye askerliği seçmişsiniz general, deme cesaretini gösterdi, çünkü askerler size hiç mi hiç benzemezler, çabuk gerçekleşecek, sıradan tutkuların peşindedir onlar, kumanda gücünü değil kumandanlığı ellerinde tutmak isterler, bir şeyin değil birinin hizmetindedirler ve o yüzden de kolay kullanılabilirler, hele birbirlerine karşı, dedi; sözlerine katıldığımı göstermek için hafifçe gülümsedim, başka bir

şey gelmedi elimden, can dostu General Rodrigo de Aguilar'dan -Tanrının sağından eksik olmasın aziz ruhu- bu yana yönetiminde hiç kimseye, şu göz kamaştırıcı adamdan başka hiç kimseye böyle geniş yetkiler vermemişti, gizli düşüncelerini okuduğuna inanıyordu,, onu kendi özel imparatorluğu içindeki gizli bir imparatorluğun tartışmasız efendisi ilan etti, resmi kayıtlarda adı sanı geçmeyen, dahası var olup olmadığı bile tam kestirilemeyen bir yıldırma ve kurun örgütüydü söz konusu, görünmez bir örgüt çünkü kimse örgütün etkinliklerinden sorumlu tutulamıyordu, belli bir adı yoktu, nereden yönetildiği belli değildi, gelgelelim devletin öbür yıldırma örgütlerine zorbalık yoluyla kabul ettirilmiş korkunç bir gerçek olduğu apaçık ortadaydı, hem de kaynakları ve akıl erdirilmez yapısı yüksek komuta heyetince yerli yerine oturtulana kadar; siz bile bu dehşet makinesinin nerelere el attığını göremediniz generalim, doğru, ben bile anlaşmayı kabul ettiğim anda, prensler gibi giyinmiş o barbarın dayanılmaz çekiciliğine, kişinin bedenini kavrayan kıskaçlı albenisine yenik düştüğümü kavrayamamıştım, başkanlık sarayına, hindistancevizi doldurulmuş sandığımız bir çuval yolladı bana, dosyaları koyduğumuz gömme dolaba koyun diye buyurmuştum, ayak altında olmasın, sonra unuttum, üç güne kalmadan, duvarlardan geçen, aynalarda salgın bir hastalık buğusu bırakan leş kokusu yüzünden soluk alamaz olduk, kaynağını mutfaktaki bulaşık deliğinde ararken, ahırlarda buluyorduk, tütsü yakıp kokuyu yazıhanelerden kovacak olduk, görüşme odasında karşımıza çıktı, salıverdiği çürük gülle en gizli oyuklara, gece yarısı salgınına başlayan uyuzun hafif esintisine ve başka kokulara karışarak gizlendiği çatlakları bile doyma noktasına getirdi, oysa Jose Ignâcio Saenz de la Barra'nın bize anlaşmanın ilk yemişleri diye gönderdiği sözüm ona hindistancevizi yüklü çuvaldaymış kaynağı, hiç düşünmediğimiz bir yerde, ölüm raporları yanlarında duran altı kelle, işte taş devrinden bu yana dernek kuran babamız Don Nepomuceno Estrada, kör, doksan dört yaşında, büyük savaşın son emekli askerlerinden, Radikal Parti'nin kurucusu, ilişikte sunulan 14 Mayıs tarihli belgeye göre, yaşlılık sonucu ölmüş, sonra Dr. Nepomuceno Estrada de la Fuente'nin başı, deminki büyüğümüzün oğlu, elli yedi yaşında, homeopati doktoru, ölüm raporunun tarihi babasının ölüm raporunun tarihiyle çakışıyor, trombozdan ölmüş, Elieicer Castor'un

başı, yirmi bir yaşında, yazar, ilişikteki ölüm raporuna göre, bir barda çıkan kavga sonucunda aldığı bıçak yaralarıyla ölmüş, Lidice Santiago’nun başı, otuz iki yaşında, gizli örgütçülerden, rapora bakılırsa, çocuk düşürmeye çalışırken ölmüş, Roque Pinzon'un başı, Görünmeyen Jacinto adıyla anılır, otuz sekiz yaşında, renkli küre yapımında çalışır, Santiago ile aynı tarihte ölmüş, etil alkol zehirlenmesi sonucu ve son olarak Natalicio Ruiz'in başı, 17 Ekim Hareketi adlı gizli örgütün sekreteri, ilişikteki rapora göre, sevgilisi yüzüstü bırakınca damağına bir kurşun sıkmış; tam altı tane kelle, ilişikteki alındı fişini, içi kabararak imzaladı general, hem kokudan hem korkudan, anacığım Bendicion Alvarado, o ermiş tavırlarıyla, yakasına taktığı çiçekle, kim derdi ki düpedüz hayvan bu adam, buna kuşbaşı etler yollama artık Nacho, diye buyurdu, senin sözüne güveniyorum, gelgelelim Saenz de la Barra, bu iş erkek işidir, diye haber yollamıştı, gerçeğe bakmayı içiniz kaldırmıyorsa buyurun verdiğiniz altınları, eskisi gibi dost kalalım, amma iş ha, bu paranın onda biri karşılığında general öz anasını doğrardı, dudağını ısırdı, peki Nacho, dedi, görevini yap sen, kelleler de hindistancevizi çuvallarını andıran o karanlık torbalarda gelmeye devam ettiler; general, hemen buradan kaldırın, uzağa götürün şunları diye buyruklar yağdırırken midesi altüst oluyor, bir yandan alındı fişlerini imzalarken, ölüm raporlarının ayrıntılarını okumaya çabalıyordu, peki, tamam; bir gece, düşünde kendini ıslak çimento üstünde, arkasında parmak izleri bırakarak yürüyen tek parmaklı bir hayvana dönüşmüş gördüğünde, can düşmanlarına ait tam dokuz yüz on sekiz kellenin alındı fişlerini imzalamıştı, ekşi bir ter içinde uyanmıştı, mandıraların kekre anılarında, gübreler arasında kelle sayımı yaparak tanın somurtkan uyuşukluğunu üstünden atmayı denedi, ihtiyar adamlara özgü dalgınlığıyla, kulaklarındaki vınıltıyı otlardaki böceklerin vızıltısıyla karıştırdı, anacığım Bendicion Alvarado diye düşünüyordu, nasıl olur da bunca adamın kanına girildiği halde asıl suçlular ele geçmez; Saenz de la Barra uyarmıştı, her altı kelle karşılığında altmış düşman kazanıyorlardı, her altmış kelle karşılığında da altı yüz düşman, derken altı bin, derken altı milyon, bütün ülke, Allah kahretsin bunun sonu gelmez, ama Saenz de la Barra, kaygılanmayın general demişti kayıtsız bir sesle, hepsinin işini bitirdiğimizde sonu gelecek, amma barbar herif. Bir an kuşkuya

düşmüyordu, başka bir seçeneğe hak tanımıyordu, sonsuz bekçiliğini sürdüren Doberman'ının gizli gücüne güveniyordu yalnızca, görüşmelerin tek tanığı bu köpekti. İlk görüşmeye, Jose Ignacia Saenz de la Barra'nın bu cıva gibi hayvanı, gördüğüm en göz kamaştırıcı ama en ödün vermez adamın gizli gücünden başka hiçbir şeye boyun eğmeyen bu hayvanı da getirdiğini görünce, engel olmaya çalışmıştı, o köpeği dışarıda bırak, diye buyurmuştu, gelgelelim Saenz de la Barra, olmaz generalim demişti, Lord Köchel'in girmediği yere ben asla adım atmam, köpek de girmişti içeri, onlar kesilmiş kellelerin hesabını yapadursunlar, hayvan, sahibinin ayakları dibinde uyumuş, yalnız, hesap kızışınca heyecanla ayağa fırlamıştı; dişi gözleri aklımı karıştırıyordu, insan soluğunu andıran soluğu içimi titretiyordu, çuvaldan, yıllardır birlikte domino oynadığı eski bir yaverin kellesi çıkıp da general masaya yumruğu indirdiğinde, ıslak burnunu havaya kaldırdı, gördüm, fokur fokur kaynıyordu Allah kahretsin, bu iş burada biter, ne var ki Saenzde la Barra her zaman yatıştırırdı generali, kanıtlar ileri sürerek değil, yırtıcı köpekleri eğitenlerin esnek acımasızlığıyla; general, kendisine ast'ı gibi davranma cesaretini gösteren tek ölümlüye boyun eğdiği için tedirgindi, yalnızken, onun baskısına başkaldırıyor, kendi yetke alanına usulca yayılan, doyma noktasına doğru akan bu boyunduruktan silkinmeye karar veriyordu, bu iş burada biter Allah kahretsin, diyordu, ne yani, eninde sonunda anacığım Bendicion Alvarado başkalarından buyruk alayım diye değil, buyruk vereyim diye doğurmadı mı beni, ama gece yarısı aldığı bu kararlar, Saenzde la Barra odaya girdiği anda uçuveriyordu, şimdiye dek gördüğü en çekici, en dayanılmaz adamın tartışmasız güzelliği karşısında eriyiveriyordu, neydi o büyüleyici yumuşak davranışların doğal gardenya kokusu, o katışıksız ses, kokulu banyo tuzları, zümrüt kol düğmeleri, parlak saçlar, o zarif baston neydi, peki peki Nacho diyordu, sen görevini yap ve çuvallar geliyordu, artık bakmadan imzalıyordu alındı fişlerini, tutunacak yer bulamadan onun gücünün bataklığına gömülüyordu, her denizin her tanının her bitiminde, dünyada neler oluyor acaba diye sorarak, saat on biri geçti ve bu mezarlık evde tek kişi yok, kim var orada, diye soruyordu, yalnız kendisi, neredeyim ki kendimi bile bulamıyorum, diye soruyordu, geçitlerde, eşeklerin sırtındaki sebze küfeleriyle tavuk kafeslerini

boşaltan çıplak ayaklı emir erleri nerede şimdi, çanaklara gece çiçeklerinin yerine tazelerini koyan, kafesleri yıkayan, balkonlardan hah silkelerken patpatların temposuna uyarak Susana, gel Susana, aşkının tadına varayım şarkısını çığıran küfürbaz odalıklarımın saçtığı pis sular nerede şimdi, nerede benim yedi aylık doğan cılız piçlerim, kapıların arkasına sıçan, görüşme odasının duvarlarına sidikleriyle hecin develeri çizen piçlerim nerede şimdi, yazıhanelerinde kuluçkaya yatmış tavuklar bulan memurlarımın çığlıklarına ne oldu, helalarda orospularımla askerlerimin git geline, yabancı elçilere havlayan sokak köpeklerime ne oldu, yine kim kaldırdı yatalaklarımı merdivenlerden, cüzzamlılarımı gül fidanlarının altından, onulmaz dalkavuklarımı her yerden kim kaldırdı; yüksek komuta heyetindeki son dostlarını şöyle bir görebiliyordu, kişisel güvenliğini korumakla görevlendirilmiş yeni askerlerin oluşturduğu sıkı duvarın arkasında, kendinden başka birinin atadığı yeni bakanlar kurulu üyelerinin toplantılarına ancak binde bir katılabiliyordu, cenaze giysilerine bürünmüş altı uzman doktor, düşüncelerini okuyor, bana danışmadan hükümet işleri konusunda kararlar alıyorlardı, oysa benden başka hükümet yok ki, hayır siz hükümet değilsiniz generalim, diye yatıştırıyordu Saenz de la Barra, siz saltanatsınız; domino gecelerinde, en yaman hasımlarının karşısında bunalıyordu, çünkü kendine karşı en iyi tuzakları kurmasına karşın, bir türlü yenik düşemiyordu, yemek saatinden bir saat önce yemeklerinin tadına bakanlara da hayır diyemiyordu, balını gizlediği yerlerde bulamıyordu, Allah kahretsin, benim istediğim saltanat bu değil ki, diye karşı çıkıyordu; Saenz de la Barra, başka türlüsü yoktur ki generalim, diyordu; bir zamanlar gözünde cennet yerini tutan bu ölüm uyuşukluğundan elinde kalan tek güç buydu, eskiden yerel istasyondan saat dörtte yayımlanan, kısır aşklarla dolu ağlamaklı günlük dizileri izlemekten başka işi yoktu, yaa, hamağına kurulur, elindeki meyve suyu bardağına dokunmadan dinlerdi günlük diziyi, kuşkunun boşluğunda yüzekalırdı bir süre, gözleri yaşlarla dolu, o gencecik kız ölecek mi acaba diye kıvranarak, Saenz de la Barra, evet diye bildirirdi, evet general, kız ölecek; ölmesin öyleyse diye buyururdu general, ölmeyecek, Allah kahretsin, dizinin sonuna kadar yaşayacak, oda herkes gibi evlenip çoluk çocuk sahibi olacak, o zaman Saenz de la Barra, emirleri kendi veriyormuş sanısına

kapılarak senaryoyu değiştirirdi, generali hoşnut etmek amacıyla elbet ve onun buyruğu uyarınca bir daha kimse ölmedi, birbirlerini sevmeyen nişanlılar evlendiler, dizinin önceki bölümlerinde ölenler diriltildi, hainler, zamanı gelmeden cezalandırıldılar, yeter ki siz hoşnut olun generalim; buyruklarıyla herkesi mutlu etmeye çalışıyordu ki hayat daha az saçma görünsün, hele saat sekizin metalsi vuruşlarına uyarak yapıyı gözden geçirirken, evet kendisinden önce biri ineklerin yemini vermişti, muhafızların bölmesinde ışıklar söndürülmüştü, hizmetçiler uyuyorlardı, mutfaklarda düzen yerindeydi, yerler tertemiz, kasapların et tahtalarında tek kan damlası yok, hepsi sıkı sıkı ovulmuş, ilaç kokuyor, kendisinden başka kimsede anahtar destesi olmadığı halde biri, pencerelerin demirlerini indirmiş, yazıhaneleri kilitlemiş, alt geçitten yatak odasına giden yol boyunca, lâmbalar, daha elini uzatır uzatmaz, teker teker sönüyordu; karanlıkta, tutsak bir hükümdar gibi yassı ayaklarını sürüyor, kararan pencerelerin önünden geçiyordu, mahmuzuna bir kadife parçası sarmıştı, ardında bıraktığı altın zerrelerinin izini kimse sürmesin diye, pencerelerden aynı denizi görerek ilerliyordu, ocakta Karayip Denizini, aralıksız yirmi üç kere baktı denize, hepsinde de aynıydı, ocak ayında Karayip Denizi, çiçeğe durmuş bir bataklık; Bendicion Alvarado'nun odasına da uğradı, oğulotu merhemi yerinde duruyor mu bakalım, ölü kuşların kafesleri, ulusun anasının çürüyüşüne tanık olan o acılar döşeği yerinde mi, iyi geceler anacığım, diye mırıldandı her zamanki gibi, oysa kimse, çok uzun bir süreden beri, sana da iyi geceler oğlum falan demiyordu, Tamı yanında olsun demiyordu, kaçak lâmbayla yatak odasına yöneldiğinde, Lord Köchel'in karanlıkta parlayan şaşkın, akkor gözlerinin ürpertisini duydu, burnu, erkek kokusu alıyordu, bir erkeğin egemenliğinin baskısını duyuyordu, alaycılığının parıltısını, kim var orada, diye sordu, aslında biliyordu ya, Jose" Ignacio Saenz de la Barra, iki dirhem bir çekirdek, kendisine bu gecenin tarihsel, müthiş bir gece olduğunu hatırlatmaya geliyor, 12 Ağustos generalim, yönetimi alışınızın yüzüncü yılını kutluyoruz, en uzun yaşayanların bile ancak bir kere tanık olabilecekleri bu olayın büyüsüne kapılan yabancılar doluşuyor ülkeye dünyanın dört bucağından, ülke şenlik içinde, kendisinden başka herkes, yine de Jose Ignacio Saenz de la Barra'run, bu unutulmaz geceyi halkımızın

haykırışları, coşkunluğu arasında geçirmelisiniz diye diretişine kulak asmadan, her zamankinden daha erken bir saatte, uyuduğu zindanın üç demirini indirdi, üç sürgüsünü sürdü, üç kilidini kilitleyip tuğla zemine yüzükoyun uzandı, üstünde rütbesiz şayak üniforması, ayağında çizmeleri, altın mahmuzu, sağ kolu başının altında kıvrılmış, tıpkı gövdesini akbabalar didiklediğinde, deniz dibi hayvanlarıyla çiçekleri kuşattığında bulduğumuz gibi ve uyku ilacının sisi arasından, onsuz kutlanan şenliğin uzak fişeklerini duydu belli belirsiz, neşe dolu ezgileri, coşkulu çanları, kendilerini hiç ilgilendirmeyen bir zaferi yüceltmeye koşan kalabalıkların çamurlu selini, üzünçten çok kaygıya yakın bir duyguyla, anacığım Bendicion Alvarado, kara bahtım benim, diye mırıldanarak, Allah kahretsin, yüzyıl oldu ha, yüzyıl oldu, nasıl da geçiyor zaman.

6

Sonunda işte karşımızdaydı, oydu galiba, ama olmayabilirdi de, balo salonundaki şölen sofrasına ölü bir papazın kadınsı görkemiyle uzanmış, çiçekler arasında yatıyor, ilk cenaze töreninde olsa, kendisi bile bunca çiçek arasında tanıyamazdı kendini, diri değil korkunç ölü, içine pamuk doldurulmuş kadife eldivenini, onulmaz dalkavuklarının uydurduğu savaşlarda kazandığı uyduruk zaferlerin uyduruk madalyalarıyla donanmış göğsüne dayamışlar, üstünde göz alıcı üniforması, çizmeleri, odada bulduğumuz tek altın mahmuzu ve son anda, ölümün yükselttiği rütbeyle yetinmeyenlerin uydurduğu on küskün yıldızlı kâinatın generali nişanıyla; yeni ölüm ertesinde, kimliği öyle açık, öyle gözle görünürdü ki, bu sefer hiç kuşkusuz bu kimliğe inanabildik, aslında hiç kimse, kendisinden daha az benzemiyordu ona ya, gecenin şu saatinde mumlar arasında, oradaki ateşte usul usul ışıldayan, kotarılan şu gösteri cesedi kadar da hiç kimse aykırı düşemezdi ona; biz, bitişikte, bakanlar kurulu toplantısında, bu inanılmaz ölüm haberini tartışıyorduk, tam o sırada savaş donanımındaki askeri birlikleri taşıyan kamyonların gümbürtüsüyle uyandık, casus devriyeler, daha tan ağarmadan kamu yapılarını ele geçirdiler, ticaret merkezindeki kemerlerin altında siper aldılar, kapı eşiklerine gizlendiler; ben, avludan yeni kestiğim ıslak karanfilleri koyacak bir vazo ararken, balkon kapısını açtığımda tan, yeni yeni ağarıyordu; genel valilik mahallesinin çatılarına askerlerin makineli tüfek yerleştirdiklerini gördüm, devriyeler, balkonumun altında bir teğmenin buyruğuyla kapı kapı geziyor, çarşıda kepenkleri yeni açılan beş dükkâna kepenklerini indirmelerini söylüyorlardı, bugün ulusal bayramımız diye haykırdılar, emirler

yüksek yerden; onlara balkondan bir karanfil attım, bu askerler, bu silâh gürültüleri ne oluyor diye sordum, her yerde bir telâştır gidiyor, subay, attığım karanfili havada yakaladı, kızım düşünsene, biz bile bilmiyoruz daha, dedi, büyük ölümüz dirildi herhâlde, dedi kahkahadan kırılarak, zaten böyle dünyayı sarsacak bir olayın gerçekleşebileceğini kimseler düşünemezdi, tam tersine, bunca yıllık gevşek yönetimden sonra, başkanın yetkesinin dizginlerine yemden asıldığını düşünüyorduk bizler, her zamankinden daha zindeydi, ışıkların yeniden pırıl pırıl yandığı o saltanat yuvasında, düşsel bir hükümdarın kocaman ayaklarını sürümeye başlamıştı, alanın kırık taş kaldırımlarında fır dönen inekleri onun ürküttüğünü sanmamış mıydık, hani ölmeye yüz tutmuş palmiyelerin gölgesinde oturan kör dilenci, hayvanların ayak seslerini asker çizmeleri sanmıştı da, ta uzaklardan, ölümü yenip gelmiş o mutlu savaşçı üstüne bir şiir okumaya koyulmuştu, gümbür gümbür bir sesle ve elini ineklere doğru uzatarak okuyordu dizeleri, bu arada inekler, her zamanki gibi, basamakları inip inip çıkarak bandonun çaldığı platformda elma çiçeklerini yiyorlardı; böylece, esin perilerinin yıkıntılarında, yaban kamelyalarından taçlarıyla yaşayıp gittiler, Ulusal Tiyatro'nun molozlarında, lirlere tutunup sarkan maymunların arasında, susuzluktan çatlayan Hint sümbülü saksılarının gürültüsünden deliye dönerek genel valilik mahallesinin serin gölgeli eşiklerine koştular, iç avlulardaki havuzlara daldırdılar yanıp tutuşan burunlarını, kimse de onlara el sürmeye cesaret edemedi, dişilerin sağrılarında, erkeklerin enselerinde gördüğümüz başkanlık damgasını hemen tanımıştık, onlar dokunulmaz hayvanlardı, askerler bile, cehennemsi gürültüden yoksun kalınca eski Mağribi pazarı havasından çok şey yitirmiş ticaret mahallesinin dar dönemeçlerinde onlara yol veriyor, Öncelik tanıyorlardı; eskiden denizli günlerimizin çarşısının bulunduğu yerde, yanar döner çamur birikintilerinde, yığınla gemi enkazıyla kırık armalar vardı artık, sebze tezgâhlarının arasında karaya oturmuş gemiler; başkanımızın görkemli günlerinde Hindu pazarcıların durduğu yerler bomboştu şimdi. Hindular gitmişlerdi, general hazretlerine teşekkür ederiz bile demeden; bırakın cehennem olsunlar diye bağırmıştı son bunaklık nöbetlerinden birinde, gidip İngilizlerin bokunu temizlesinler; bir bir gitmişti hepsi, boşalan yerlerinde, Hint muskalarıyla yılan ısırığı merhemleri satan sokak

satıcıları bitmişti, arka bölmelerinde kiralık yataklarla, çılgın müzik kutularıyla tohuma kaçmış barlar; katedralin çanları yas ilan ettiğinde, askerler dipçikleriyle delik deşik etmişlerdi o kutuları, onun sonu gelmeden her şeyin sonu gelmişti zaten, umutsuz umudumuzun, durmaksızın yinelenen ve durmaksızın yalanlanan söylentideki gibi bir gün, sayısız saltanat hastalığından birine gerçekten boyun eğeceğine ilişkin umudumuzun en ufak pırıltısı bile sönmüştü nicedir ama söylenti gerçekleştiğinde, yine inanamadık duyduklarımıza, gerçekten inanmadığımızdan değil, artık söylenti doğru çıksın istemiyorduk, onsuz ne olacağımızı, hayatlarımızı nasıl sürdüreceğimizi bilemiyorduk ki, daha on iki yaşımdayken, hayatımda başka hiçbir erkeğin beni mutlu etmediği ölçüde gönlümü alan o adamın var olmadığı bir dünya düşünemiyordum, yıllar önce, o ikindilerde, okuldan saat beşte çıkardık; o da ahırların alacakaranlığında, mavi önlük giymiş, denizci yakaları takmış, tek örgülü kızların yolunu gözlerdi, anacığım Bendicion Alvarado, bak bu yaşımdayken, güzel kadınlar hâlâ bakıyorlar bana diyerek; arkamızdan seslenirdi, kırpıştırdığı gözlerini, Büyükelçi Forbes'un verdiği şekerlerle aklımızı çelmeye çalışan parmak yerleri yırtık, kadife eldivenini görürdük; hepsi korkup kaçarlardı, benden başka, kimsenin gözlemediğine iyice inandıktan sonra, okulun yanında tek başıma dururdum, şekere uzanmaya çalışırdım, derken yumuşacık kaplan pençelerini andıran elleriyle bileklerime yapışır, hiç canımı yakmadan beni havaya kaldırırdı, ambar kapağından özenle içeri alırdı, öyle ki elbisem bile kırışmazdı, sonra ekşi sidik kokan samanlara yatırırdı beni, can attığı halde bir türlü ağzını açıp bir şey söyleyemezdi, benden daha çok korkuyordu çünkü, titrerdi, ceketinin altında, yüreğinin güm güm atışı seçilirdi, yüzü bembeyazdı, yaşadığım bu sürgün hayatı boyunca, başka hiçbir erkeğin öyle gözyaşı döktüğünü görmedim, sessizce dokunurdu bana, yavaştan soluyarak, bir daha eşine rastlamadığım bir sevecenlikle baştan çıkarırdı beni, memelerimin küçük tomurcuklarını diriltirdi, parmaklarını donumun arasından sokar, koklardı, bana da koklatırdı, kokla bak, senin kokun, derdi, bir süre sonra, ambar kapağından girip ergenliğimin mutlu saatlerini sağlıklı yüreği hüzün dolu bu erkekle geçirmem için Büyükelçi Baldrich'in şekerleri gerekmedi, samanların arasına oturup beklerdi beni, elinde yiyecek dolu bir

torba, ilk tatlı suyuma ekmeğini banmıştı, suyuma bandığı yiyeceklerden bana da yedirirdi, öz salgılarımın baharında yumuşasın diye kuşkonmaz sapları sokardı içime, nefis, derdi, liman kokuyorsun sen, böbreklerimi kendi amonyaklı sularında pişirmeyi kurardı, koltukaltlarının tuzuyla tabii, diye düşlerdi, tatlı çişinle, beni ortadan ikiye ayırır, üstüme kaya tuzu, kırmızı biber ve defne yapraklarından bir salça döker, bu geleceksiz aşkın hatmi yumuşaklığındaki günbatımlarında, kızgın korların üstünde kaynamaya bırakırdı beni, ihtiyar bir adamın olanca tutkusu ve yürek cömertliğiyle tepeden tırnağa sömürür, bitirirdi beni, hayatım süresince karşılaştığım aceleci, hırslı erkeklerin hiçbiri, sevişirken beni onun gibi doyuramadı bir daha, aşktan sonraki usul sindirim döneminde, bizi yalamaya çalışan sığırların burunlarını itmeye çalışırken, kendini anlatırdı bana, aslında kendisinin de kim olduğunu bilmediğini söylerdi, general hazretleri lafından gına gelmişti, ama burulmadan, mantık sırası gözetmeden anlatırdı bunları, kendi kendine konuşuyormuşçasına; ancak seslenişlerle kesilebilen bir iç sessizliğin vınıltılarında yüzerek, hiç kimseonun kadar zarif, akıllı değildi, kimse ondan üstün bir erkekolamazdı, on dört yaşımdayken, tek yaşama nedenimdi benim, gelgelelim bir geceyarısı, yüksek rütbeli iki deniz subayı, som altından İspanyol paralarıyla dolu bir bavulla bizim evin kapısına dayandılar, beni ve bütün ailemi yabancı bir gemiye bindirdiler, bir daha ulusun karasularına girmememizi bildirdiler bize, yıllarca, yıllarca ve bir gün onun öldüğü haberiyle bütün çalkalandı, hayatımın geri kalan bölümünü özlemiyle yanarak tükettiğimi öğrenemeden ölmüş, evet sokaktaki adamlarla yatıyordum, bakalım ondan iyisine rastlayacak mıydım, sonunda yaşlı ve acılı, anayurduma döndüm, değişik babalardan peydahlanmış bir sürü oğlumla, hepsinin onun oğlu olduğunu düşünüp avunarak; oysa general, ambar kapağından girmediği ikinci gün, kızı hepten unutmuştu, her ikindi yenisi geliyordu onun yerine, birörnek üniformalar giyen, dillerini çıkarıp, bunak diye bağıran bir sürü öğrenci kızdan hangisinin kim olduğunu tamtamına seçemiyordu, Büyükelçi Rumpelmayer'in verdiği şekerleri uzatıp kandırmaya çalışıyordu onları, aralarında bir ayrım gözetmeden çağırıyordu, bugünkü kız dün gelen miydi diye düşünmeden, hepsini aynı sevgiyle karşılıyor, hamakta yarı uyur yarı uyanık bir durumda,

hele Büyükelçi Streimberg'in hiç değişmeyen önerilerine kulak verirken hepsi aynı kızmış gibi geliyordu; Streimberg ona sahibinin sesindeki köpeğinkine benzeyen bir kulak borusu armağan etmişti, bir de, yabana borçların yüzdelerine karşılık, garanti olarak, karasularımızdaki hakkımızı devretmemiz gerektiğini ısrarla belirten tasarıyı bir daha duyabilmesi için bir amplifikatör; general, her zamanki gibi bir milyon yıl geçse olmaz asla, diye diretiyordu, denizi isteme benden, ne istersen iste, aynı plağı hiç durmamacasına yineleyen metalsi yaratığın sesini kısıyor, fişini prizden çekiyordu, benim uzmanlarım da kaç kereler açıklamışlardı bunun dediklerini, hem de süslü püslü sözcüklere başvurmadan boğazımıza kadar borca battık generalim, demişlerdi, son kaynaklarımızı da tüketmiştik, bağımsızlık savaşlarından bu yana, yabancı borçların yüzdesini ödeyebilelim diyerek hep yeniden borçlandık, kanımız kurumuştu, sonraları, önceki yüzdelere binen yüzdeleri ödemek amacıyla borç aldık, hep bir şey karşılığında generalim, önce İngilizlere kinin ve tütün tekellerini kaptırdık, sonra Hollandalılara kauçuk ve kakao tekellerini, sonra yayalar bölgesindeki demiryollarının işletilmesi geldi ve ırmak taşımacılığında Almanlara ayrıcalıklar tanıdık, hepsi gizli anlaşmalar uyarınca gringolara gitti, ne var ki general, Jose Ignacio Saenz de la Barra'nın alaşağı edilip öldürüldüğü güne kadar, bu ikili anlaşmalardan habersizdi, Tanrı cehennemin yedi kat dibinde kazanlarda kaynatsın o herifi; elimizde avucumuzda metelik kalmadı general hazretleri, iyi ama bütün hazineciler aynı şeyleri söylememişler miydi, Hamburglu bankacılarla imzalanan anlaşmada belirtilen ödeme tarihinin bir moratoryumla uzatıldığı zorlu günlerden bu yana hep aynı nakarat, hani Alman donanması limanı abluka altına almış, bir İngiliz savaş gemisi de katedral kulesinde kocaman bir gedik açan bir uyarıda bulunmuştu, Londra'nın kralına sıçayım, Kayzer'e ölüm diye bağırmıştı general, bok yoluna harcanıp gitmektense, ölürüm daha iyi ama son anda domino arkadaşı Büyükelçi Charles W.Traxler sayesinde kurtulmuştu; elçinin hükümeti, toprak altı kaynaklarımızın işletilme hakkı karşılığında, Avrupa ile imzaladığımız bütün anlaşmalara kefil oluyordu, o gün bugündür hep aynı durumdayız generalim, giydiğimiz dona kadar her şeyimizi yabancılara borçluyuz yine de general saat beşlerin değişmez konuğu büyükelçiyi merdivenlere

kadar uğurladı, onun sırtını sıvazladı, asla olmaz aziz Baxter, denizsiz kalmaktansa ölürüm daha iyi; herkesin sular altına gömüldüğü izlenimini uyandıran bu ölüler evi, umutsuzluğunu büsbütün artırıyordu, eşeklik edip kandığım o Jose Ignacio Saenz de la Barra'nın kötü yönetiminden, asıl kelleleri uçurulması gereken kişilerden, yani Leticia Nazareno ile oğlunun katillerinden başka herkesin, neredeyse bütün insan soyunun kafasının uçurulduğu dönemden bu yana, gagalarına ne kadar Cantorina damlatırsa damlatsın, kuşlar şakımıyorlardı; bitişikteki okulun kız öğrencileri, yeşil limon ağacına tünemiş küçük boyalı kuş şarkısını söylemiyorlardı ders aralarında, ambarda seni, senin ceviz büyüklüğündeki emciklerini, kapan mengeneni sabırsızlıkla bekleyen ihtiyarın hayatı da sönmüştü yavrum; menekşeli çardakta yemeğini tek başına yiyor, saat ikinin göz kamaştırıcı sıcağında yüzüyor, siestanın dinginliğini didik didik ediyordu ki televizyon dizisinin ucunu kaçırmasın, televizyonda sinemada bütün olayları, kendi istediği gibi sonuçlanıyordu, hayattakine taban tabana zıt, çünkü her şeyi bilen değerli büyüğümüz Jose Ignacio Saenz de la Barra'nın zamanından beri, radyolardaki diziler için ayrı bir verici istasyon ve yalnız onun beğenisine uygun düşen filmleri izleyebileceği kapalı devre bir televizyon sistemi kurduğumuzu bilmiyordu, bu dizilerde hainlerden başka kimse ölmezdi, aşk, her zaman ölümü yenerdi, hayatın taptaze bir soluktan farkı yoktu; ihtiyarlığında nice ikindiyi önlüklü kızlarla geçirdiğini göz önünde tutarak başka bir hileye başvurmuştuk, seçtiğimiz kızcağızlar, ölümüne kadar onu mutlu etmeye razıydılar ama nasılsa içlerinden birine, okulda size ne öğretiyorlar diye sormak gafletinde bulunmuştu; ona doğruyu söyledim, bana bir şey öğrettikleri yok dedim, ben aslında liman orospusuyum, dudaklarımdan okuduğu sözcükleri doğru anlayıp anlamadığını sınamak istedi, bir daha söyletti, ben de sözcüklerin üstüne basarak, generalim efendim, ben öğrenci falan değilim, dedim, limanda çalışan bir orospuyum; sağlık bakanlığı görevlileri kızı kreolinle yıkamış, durulamış, şu denizci üniformasıyla şu güzelim kısa çorapları giymesini söylemişlerdi, her gün saat beşte bu sokaktan geçeceksin; yalnız ben değil, benim yaşımdaki bütün orospular ahlak zabıtasınca yıkandı, temizlendi, hepsinin önlüğü birörnek, lastik pabuçlar giyiyorlar, at kılından yapılma şu örgüleri

iliştiriyorlar saçlarına, bakın, tarak gibi aynen, istediniz mi takıyor, çıkartıyorsunuz; korkmayın dediler bize, ihtiyar bunak bir dededen farkı yoktur, sizi gebe bile bırakmaz, parmağıyla yoklar sizi doktor gibi, emciklerinizi emer, oranıza buranıza yiyecek yerleştirir, yeni geldiğimde yaptığınız her şeyi önceden anlatmışlardı bana, karşılığında, zevkten gözlerimizi yumup aşkım, aşkım dememiz gerekiyormuş, bundan hoşlanıyormuşsunuz, paramızı ödemeden önce yapmamız gereken şeyleri prova ettiriyorlardı bize, ama bana sorarsanız, sağlık vergisi ve çavuşun yüzdesi çıktıktan sonra elimizde kalan işe yaramaz dört peso uğruna o olgun muzları önden, o yarı haşlanmış malangaları arkadan yemek kolay değildi, değmezdi Allah kahretsin, insanın ağzına atacak lokması yokken bunca yiyeceği altından yemesi doğru değildi, dedi kız, karşısında, anacığım Bendicion Alvarado neden bu cezayı verdin bana, diye iç geçirip gözünü bile kırpmadan yaptığı açıklamaları dinleyen bu akıl sır ermez ihtiyarın mayışık havasıyla sarmalanmıştı; uğradığı bozgunu açığa vuracak hiçbir ipucu vermemekte kararlıydı general, önce olayın içyüzünü araştıracak, her türlü gizli soruşturmayı yürütecekti, sonunda, bitişikteki kız okulunun yıllar önce kapanmış olduğunu öğrendi; öyle general hazretleri, doğru, millî eğitim bakanı, başpiskopos ve okul aile birliği yöneticileri hep birlikte kıyıda yeni, üç katlı bir okulun yapılmasını kararlaştırmışlardı, böylelikle kibirli, soylu ailelerin prensesleri bu alacakaranlık şeytanının kışkırtmalarından uzakta, güven altında olacaklardı; şölen sofrasında, artık karaya vurmuş bir tirsi balığını andıran gövdesi, onsuz geçirdiğimiz bu ilk günün tam ağarırken, ufkumuzun ay kraterinde, o soluk hatmi renginde büsbütün göze çarpıyordu karlı Afrika zambakları arasında, her şeyin koruyucu kanatları altındaydı, bunca yılın sonunda saltanatın boyunduruğundan kurtulmuştu işte, zaten bu karşılıklı tutsaklık yılları boyunca, bana sormadan içini dışını beyaza boyayıp mezar taşma döndürdükleri diri başkanların bu ölüler evinde, kimin kimin kurbanı olduğu belli değildi ki, ona saygısız emirler yağdırıyorlardı, buraya girmeyin efendim', badanayı kirleteceksiniz; o da girmiyordu, ikinci katta durun efendim, başınıza kalas falan düşmesin; orada duruyordu, marangozların gürültüsünden, duvarcıların, çekil şuradan ihtiyar, alçıyı berbat edeceksin diye öfkeyle bağırışlarından serseme dönmüştü, hemen çekiliyordu,

kendisine danışılmadan girişilmiş onarım işleminin sürdüğü zorlu aylar süresince, tam bir asker gibi boyun eğmişti buyruklara, denize bakan yeni pencereler açıldığında, yanına verilen özel muhafızın sıkı denetimi altında, büsbütün yalnızlaşmıştı, adamın görevi, onu korumaktan çok gözetlemekti sanki; muhafızları, zehirlenmesin diye yemeğinin yarısını yiyorlar, balını sakladığı yeri değiştiriyorlar, yürürken şangırtı çıkarmasın diye, altın mahmuzunu dövüşçü horozlarınki gibi baldırına takıyorlardı, Allah kahretsin bir sürü kovboy numarası, dostum Saturno Santos görse, gülmekten ölürdü, ceketli, boyunbağlı on bir dalkavuğun ellerine bırakılmıştı, herifler, günlerini Japon usulü cambazlıklar yaparak geçiriyorlardı, odasına üstünde kırmızı-yeşil ışıklar yanıp sönen garip bir araç getirmişlerdi, yarıçapı altmış metrelik bir dairenin kenarına silahlı biri yanaştı mı, ışıklar yanıyordu; sokaklardan da kaçaklar gibi geçiyorduk, bindiğimiz birbirine tıpatıp benzeyen yedi otomobil durmadan yer değiştiriyordu, kimileri öne geçiyordu ansızın, öyle ki hangisinde olduğumu şaşırıyordum, Allah kahretsin boşunaydı bu çabalar, çünkü bunca yıllık mahpus hayatından sonra, sokakları görmek amacıyla pancurları aralamıştı başkan ve başkanlık konvoyunun, cenaze arabasına benzeyen limuzinlerinin geçişine kimsenin tepki göstermediğini görmüştü, katedralin kulelerinden de yükseklere tırmanmış bakanlık yapılarının renkli camlarını gördü, limandaki tepelere kurulmuş Zenci gecekondularının renk renk çıkıntılarıysa görünmez olmuştu, kısa bir süre önce sokak duvarına kalın fırçayla yazılmış bir yazıyı silen devriye askerlerini gördü, ne yapıyor orada, diye sordu, zafer yeni ulusumuzu kuranındır yazıyor, dediler, yalan, düpedüz yalan bu, yoksa neden silsinler Allah kahretsin, hindistancevizi ağaçlarıyla, çiçek tarhlarıyla bezenmiş, altı şerit genişliğinde bir yolun, eskiden bataklık olan denize indiğini gördü, eskiden pazarın olduğu yere Roma sütunlarıyla villalar, tıka basa yığılmışlardı, yepyeni bir mahalle, önlerinde Amazon bahçeleri uzanan oteller yükselmişti, kent yollarında, yılansı labirentlerde kaplumbağalar gibi ilerleyen otomobiller gördü, kızgın kaldırımlara yansıyan en sıcak yaz gününün tepeyi bulmuş güneşinde, sersemlemiş kalabalıkları gördü, oysa karşı kaldırımda, gölgede yürümek isteyenlerden vergi kesen bazı uyanıklardan başka kimse yoktu; ama bir kişi bile, başkanlık limuzininin buzdan tabutundaki

gizli gücün varlığıyla titrememişti, o küskün gözleri, kaygılı dudakları, gazete ve muska satanların bağırtıları arasında, gelişigüzel, belirsiz yerlere selâmlar veren o zavallı eli tanımamıştı; dondurmacılar, üç numaralı piyango biletleri, sokak dünyasının günlük gürültüleri, hepsi, büyük bir sıla özlemiyle iç çeken bu yalnız askerin yaşadığı özel tragedyaya çok uzaktı, anacığım Bendicion Alvarado, n'olmuş benim kentime böyle; günbatımında, giysileri balkonda kururken çırılçıplak dışarı uğrayan, mavi korbinalarla levrek satın alan, sebzeci kadınlarla ana avrat küfürleşen acılı kadınlar mahallesine ne oldu, sokaklara bağdaş kuran Hindular nerede, sevecen şarkılarıyla ölümü yumuşatan solgun dullar nerede, ana babasının sözünden çıktı diye akrebe dönüşen kadın nerede, paralı askerlerin dadandıkları barlar, oluklardan akan ekşi sidikler nerede, nerede her günkü yerlerinde duran pelikanlar, tüh, rıhtım nerede, burada değil miydi, ya kaçakçıların uskunalarına ne olmuş, denizciler döneminden kalma gemiye, o bok kokusuna ne olmuş ana, dünyada neler olup bitmişti ki hiç kimse, bu sürgün âşığın boşu boşuna sallanan elini, çok daha eskiden, sıtma kuşlarının dolaştığı pirinç tarlalarının kurutulduğu, yerlerine hoş kokulu otların dikildiği tarlalarda, düdüğünü çalarak açılış törenine yetişen bir trenin pencerelerinden halka selâm veren eski elin anısını diriltmeye çalışan, boşluğa doğru sallanan şu eli tanımıyordu, tren inanılmaz mavilikteki otlaklardan, başkanlık damgası taşıyan sürüleri ürküterek geçerdi, şimdi göksel kürklerle kaplı arabada, kara yazgılı kupasıyla dertleşirken, nerede benim eski dört ayaklı trenim diyordu kendi kendine, Allah kahretsin, nerede boa yılanlarım, şifalı ve zehirli elmalarımla dolu dallarım benim, maymun çığlıklarım, cennetkuşlarım, ejderhasıyla bütün ulus nerelerde anacığım, baksana, şurada eskiden benzin istasyonları vardı, geniş şapkalı, suskun Kızılderili kadınlar, pencereden içeri hayvan biçiminde şekerler uzatırlardı, kızarmış patatesle domuz yağında pişirilmiş tavuklar satarlardı, tepelerinde, çiçeklerden ördükleri zafer takında, Zafer, kimsenin yerini bilmediği yüce büyüğümüzündür, yazardı; ama ne zaman, bu sürgün hayatı ölümden de beter diye karşı çıkacak olsa, hayır generalim, diyorlardı, bu, düzenle sağlanmış iç barıştır, huzurdur; peki diye kabul ediyordu sonunda, tamam, Jose Ignacio Saenz de la Barra adındaki herifin büyüsüne bir kere daha kapılıyordu, ona inanacağıma anam avradım olsaydı

anacığım, uykusuz gecelerinde ona ne ağza alınmadık sövgüler yağdırıyordu, nasıl suratına tükürüyordu, ama günün ilk ışıklarıyla, yazıhanesine o insan bakışlı köpekle girdiğini görür görmez, hırsı geçiveriyordu, evet, çişe bile yalnız yollamadığı, Lord Köchel’den başka bir insan adı daha taktığı köpekle girdiğinde, kendisinin de nedenini kavrayamadığı bir uysallık bastırıyordu, peki Nacho, üzülme, diyerek kabul ediyordu ileri sürülen önerileri, bildiğin gibi yap sen, diye boyun eğiyordu ve Jose Ignacio Saenz de la Barra, tüm yetkilerle donanmış, başkanlık sarayının dört yüz metre kadar ötesinde kurduğu işkence merkezine, Hollandalılardan kalma eski, masum koloni yapısındaki deliler evine dönüyordu, sizinki kadar geniş bir yapı general, badem ağaçlarıyla kaplı, dışardan görünmüyor, yabani menekşelerle dolu bir tarlada, ilk katta, sivil yönetime ilişkin kimlik saptaması ve kayıt büroları var, öbür katlara da, insanoğlunun aklına gelebilecek en gelişkin, en barbar işkence aletlerini yerleştirdik; general, duymak bile istemiyordu bunları, sen ulusun çıkarları doğrultusunda, bildiğin gibi yap görevini, diyordu Saenz de la Barra'ya, bir tek koşulla, benim bunlardan haberim yok, ne bir şey duydum, ne bir şey gördüm, oraya adımımı bile atmadım, Saenz de la Barra, şeref sözü veriyordu, buyruğunuzdayım general; verdiği sözü tuttu da, beş yaşından küçük kurbanların hayalarına elektrik telleri bağlayıp ana babalarını suçlarını itirafa zorlama yönteminden vazgeçmesi yolundaki emirlerini de dinlemişti ya; aslında piyangoyu izleyen günlerde, uykusuzluk nöbetlerinde gözünün önünden gitmeyen korkunç sahneleri bir daha görmekten korkuyordu general, ama o dehşetler atölye sini unutamıyordu bir türlü, yatak odasının az ötesindeydi çünkü ve ıssız, ay ışıklı gecelerde, Bruckner'in tez akışlı müziğini duyunca uyanıyordu, işte yedeğinde seller getiren gök gürültüleri, Hollandalılardan kalma eski deliler evinin badem ağaçlarına ölmüş gelinlerin paramparça gelinliklerini dolayan seller bunlar, içerde kanayarak ölenlerin korku ve acı dolu çığlıkları sokaktan duyulmasın diye çalmıyor, karşılığında bir sent istemeden generalim, zaten Jose Ignacio Saenzde la Barra, prens giysilerine harcıyordu bütün aylığını, adının baş harfleri yazılmış ipek gömleklere, kösele pabuçlara, kapaklarına aile arması kazılmış Fransız kokularına, gelgelelim kimse yanında kadın görmemişti, kimse tekerleğin biridir de dememişti, ama tek dostu yok

generalim, evi bile yok, azizler gibi yaşıyor, yorgunluktan bitkin düşüp de yazıhanedeki sedire yığılana kadar didinip duruyor o işkence fabrikasında, en çok, bilemediniz üç saat uyur, geceleri asla, kapısında gözcü falan yoktur, silâhı yanında değildir, yalnız Lord Köchel'in sıkı gözetimi altındadır, hayvan, tek sevdiği yemeği yemekten çatlayacak neredeyse, kafaları uçurulan insanların sıcak barsaklarına düşkünmüş dediklerine göre, insan gibi bakan gözleriyle yazıhaneye birinin yaklaştığını sezer sezmez homurtulu sesler çıkararak sahibini uyandırıyormuş, kim olursa olsun generalim, bu adamın aynalara bile güveni yok, muhbirlerinin raporlarını dinledikten sonra kararı tek başına veriyor, bütün yerküreyi kaplayan muhbir ve rüşvet ağı sayesinde ondan habersiz hiçbir şey olamıyor gezegenimizde, sürgünler soluk bile alamıyorlar, parasını bu işte kullanıyor efendim, halkın dediğine bakmayın, işkencecilerin bakanlar kadar aylık aldıkları falan yok, tam tersine, beş kuruş almadan, analarını parçalayabileceklerini ve gözlerini kırpmadan parçaları domuzlara atabileceklerini kanıtlamak istiyorlar, gönüllü olarak, tavsiye mektubu ya da iyi hal kâğıdı yerine, geçmişlerindeki hunhar olayları kanıt gösteriyorlar, sırf şu Fransız işkencecilerin buyruğunda çalışabilmek için; evet generalim, bu adamlar akılcı olduklarından, zalimlikleri de yönteme bağlıdır, acımaya karşı bağışıklık gösterirler, işte düzen içinde ilerlememizi gerçekleştirenler bu adamlardı, suikastları, daha insan kafasında biçim almadan bulup çıkaranlar onlardı, onlar, yani dondurmacılarda, havalandırma aygıtlarının serinliğinde keyif çatan dalgın müşteriler, Çin lokantalarında gazetelerine göz gezdirenler, sinemalarda uyuklayanlar, otobüslerde hanımlara yer verenler, yarı hayatları boyunca ıssız yollarda soygunculuk, haydutluk ettikten sonra, elektrikçiliği, su tesisatçılığını öğrenmiş olanlar, hizmetçi kızların gelip geçici âşıkları, transatlantiklerde ve otel salonlarındaki orospular, Miami'den Karayip cennetine uzanan turist gezilerinin düzenleyicileri, Belçika Dışişleri Bakanının özel sekreteri, Moskova'daki Enternasyonal Otelinin dördüncü katındaki ayrıcalıklı oda hizmetçisi kız ve sonra kim bilir daha kimler, kolları dünyanın nerelerine kadar uzanıyor, ama siz rahat uyuyun general hazretleri, öyle ya, ulusumuzun saygıdeğer yurtseverleri sizin hiçbir şeyden haberiniz olmadığını söylüyorlar, bütün bunlar sizin izniniz alınmadan

olup bitiyormuş, generalimiz bir bilseydi bunları, diyorlar Saenz de la Barra denilen herifi kâfirler mezarlığında gebertiverirdi, bir barbarlık haberi duyar duymaz, içlerinden, ah, diyorlar, general bilseydi, ona bildirmenin bir yolunu bulsaydık, onu görebilmenin bir yolunu bulsaydık ve general, bunları anlatan kişiye, şunu asla unutma ki diyordu, benim hiçbir şeyden haberim yok, ne bir şey gördüm ne de kimseyle bunları konuştum; kendine ancak böyle gelebiliyordu, gelgelelim koparılmış kellelerle dolu sayısız çuvallara bakınca, Jose Ignacio Saenz de la Barra'nın hiçbir çıkar gözetmeksizin boğazına kadar kana battığına inanması da olanaksızdı, çünkü halk dediğin, budala rezillerden oluşmuştur gerçi ama budala dedikse, o kadar da değil; üstelik öbür üç örgüt yetkililerinin, yıllar boyunca ast sıfatıyla görev yapmaktan yakınmamaları, aylıklarında bir artırım falan istememeleri de pek hayırlı değildi, o zaman kendini iskandil etti, nedendi askerlerdeki bu boyun eğiş, neden ayaklanmıyorlardı ki, neden bir sivilin üstünlüğünü kabul ediyorlardı, içlerinde en hırslı bildiklerine, silahlı kuvvetlerin askerce erdemlerini paslandıran bu kana susamış gidişe bir son vermek gerekip gerekmediğini sormuştu; asla generalim, demişlerdi, ciddi bir şey değil ki, işte o zamandan bu yana, kimin ne olduğunu şaşırdım, düzen içinde gelişme adını taktığımız bu kokuşmuş inde kim kimle dosttu, kim kime düşmandı, artık bilmiyordum, yalnız, anmak bile istemediğim piyangolar, o zavallı yavrucaklar zamanında olduğu gibi bir dümen kokusu alıyordum; ne var ki Jose Ignacio Saenz de la Barra, yabanıl hayvanları eğiten birinin yumuşacık söz geçirirliği ile kuşkularını yatıştırmayı beceriyordu, rahat uyuyun generalim, diyordu, dünya sizindir; onu her şeyin öylesine basit, öylesine açık seçik olduğuna inandırmıştı ki, general, ıssız evin kara gölgele rinde, odaları hiç durmaksızın arşınlarken, kimim ben diye sormaya başlamıştı bağıra bağıra, kimin nesiyim ben aslında, aynalardaki gölgem bile tersine dönmüş gibi geliyor, neredeyim ben, saat on biri geçti, öğleyi buluyoruz, bir tek tavuk bile, başıboş bir tavuk bile görünmüyor ortalıkta, hangi cehennemin dibindeyim; eski günleri unuttun mu, diye haykırıyordu kendi kendine, köpeklerle yemek artığı yüzünden kavgaya tutuşan cüzzamlılarla yatalakların feryatlarını, basamaklardaki kaygan hayvan fışkılarını unuttun mu yoksa, yolumu kesip, general hazretleri elinizdeki sağlık tuzundan serpin üstüme,

gövdemi kutsayın da bu sürgünden kurtulayım diye bağıran yurtseverlerin yakarışlarını; ellerimin ham muzlardan bile daha şifalı olduğuna inanmışlardı bir kere, ellerinizi şurama koyun da çarpıntım dinsin, bu öldürücü nöbetlerle yaşayamıyorum artık, generalim efendim, gözlerinizi denize dikinde kasırga dinsin, başınızı gökyüzüne kaldırın da güneş, tutulduğuna pişman olsun, bakışlarınızla topraktan silin vebayı, çünkü hepsi, doğada saygı uyandıran, evrenin düzenini sağlamlayan, Göksel Yazgı'yı küçük düşüren en büyük güç olduğuma inanmışlardı, ben de her almak istediklerini veriyor, her satmak istediklerini alıyordum, yoo anası Bendicion Alvarado'nun dediği gibi, yumuşak yürekli olduğundan değil, kişinin kendine övgüler düzenlerden bir şey esirgemesi için demir gibi olması gerekir; oysa şimdi bir şey isteyen yoktu ki, hiç değilse bir günaydın general hazretleri diyen olsa, iyi bir gece geçirdiniz mi; gece yarıları, cam sağanaklarıyla uykularını bölen, kapıları menteşelerinden söküp askeri birliklere korku saçan o gece patlamalarının avuntusundan bile yoksundu, hiç değilse kafamda vınlayan, beni uykularımda neden bu sessizlikten iyiydi, diri olduğumu kavratıyordu bana, şimdi bu korkunç gösterinin duvarına çizilmiş bir korku resminden farksızım, bir zamanlar bu evde, verdiği her buyruk anında yerine getirilirdi, bugün de, siesta saatinde hamağına kurulup ilanlarına kadar okuduğu devlet gazetesindeki haberlere göz gezdirirken, en gizli gereksinimlerinin duyurulduğunu seziyordu, içinden geçen her duygu, aklına gelebilecek her tasarı gazetede iri iri harflerle, fotoğraflı olarak yer alıyordu; yapım emrini vermeyi unuttuğu köprünün fotoğrafı, süpürme eğitimi veren okulun açılış töreni, sağmal bir inek, ekmek ağacı ve kendisinin eski görkemli günlerden kalma şeritlerle çekilmiş bir fotoğrafı yine de erince kavuşamıyordu, kocaman, bunak fil adımlarıyla evde dört dönüyor, bu ıssız beldede yitirmediği bir şey bulmaya çabalıyordu, bakıyordu ki birisi, daha Önce davranıp kafeslere kara örtüler geçirmiş biri, kendisinden önce bakmış denize pencerelerden, inekleri saymış, her şey yerli yerinde, düzen içinde, şamdanıyla yatak odasına dönerken, başkanlık muhafızlarının bölmesindeki hoparlörden kendi sesini duydu, yarı açık pencereden içeri eğildiğinde, televizyonun ölgün ışığı karşısında, duman dolu bir odada uyuklayan askerleri gördü, işte ekranda kendisi duruyordu,

daha ince, daha bir çekidüzenli, ama bendim anacığım; ölümünü öleceği yazıhanede oturmuş, arkasındaki duvarda ulusal hanedan arması, masasında üç altın gözlük, tam bir bilim adamı ağzıyla ulusun parasal kaynaklarının çözümlemesine girişiyor, hem de ezberden; bir daha asla yineleyemez, Allah kahretsin, ölüsünü çiçekler arasında görmek ten de beter bir imgeydi bu, çünkü şimdi canlı görüyordu kendini, kendi sesine kulak veriyordu, öz be öz bendim anacığım, yaa, balkonda halka görünmekten oldum olası çekinen, kalabalıkta dili tutulan ben; oydu işte, öylesine gerçek ve ölümlüydü ki, pencerenin yanında şaşkın şaşkın kalakaldı, böyle şey nasıl olur, anacığım Bendicion Alvarado, aklımı koru; ama Jose Ignacio Saenz de la Barra, generalin uzun yönetim yılları süresince pek seyrek açığa vurduğu öfke nöbeti karşısında ses çıkarmadı; önemli değil generalim dedi tatlı bir sesle, düzen içinde kalkınma gemisini yolundan çevirmemek, kayalara toslatmamak için bu hileye başvurmak zorunda kaldık, tanrısal bir esindi doğrusu general, başardık neyse ki, her ayın son çarşambası, devlet radyo ve televizyonunda, hükümet işleri konusunda halkına yatıştırıcı bir rapor veren bu kanlı canlı başkan aracılığıyla bütün kuşkuları giderdik. Bütün sorumluluğu üstleniyorum general, işte günebakan biçimindeki altı mikrofonuyla şu vazoyu buraya ben yerleştirdim, sizin aklınızdan geçenleri kaydettik, cuma toplantılarında size sorular soran da bendim, siz verdiğiniz rastgele yanıtların ulusa seslenen aylık konuşmanın parçaları olduğunu bilmiyordunuz tabii, sizin kullanmadığınız bir tek imge bile kullanmadım, sizin söylemeyeceğiniz tek söz söylemedim, bu banttan da anlayacağınız üzere; Saenz de la Barra, bandı masanın üstüne bıraktı, bir de şu filmler ve kendi el yazımla yazdığım bir mektup var, huzurunuzda imzalıyorum generalim, uygun gördüğünüz kararı verin hakkımda; general tedirgindi, ansızın Saenz de la Barra'nın yanına ilk kere köpeksiz geldiğini, savunmasız ve solgun olduğunu ayırt etmişti, içini çekti, peki Nacho, dedi sen görevini yap, dedi, sonsuz bir bitkinlikle, iskemlesine yaslandı, portrelerdeki ataların suçlayan bakışlarına dikti gözlerini, her zamankinden de yaşlıydı şimdi, daha da tasalı, daha da hüzünlüydü, ne var ki, aklından neler geçtiği, önsezileri belli değildi, tıpkı iki hafta sonra Saenzde la Barra'nın izin almadan, köpeğini tasmasından çekeleyerek yazıhaneye girdiği günkü gibi,

silahlı bir ayaklanma çıktı generalim haberini verdi Saenz de la Barra, ancak siz durdurabilirsiniz ve general, yıllar yılı büyülenmişliğin çakmaktaşından kaskatı duvarında aradığı gözle görülmez çatlağı birden buluverdi, anacığım Bendicion Alvarado avradım olsun, dedi kendi kendine, bu rezil herif korkudan donuna sıçacak neredeyse, ama düşündüklerini açığa vuracak tek hareket yapmadı, Saenz de la Barra'ya anaç kucağını açtı, üzülme Nacho, diye içini çekti, düşünecek bir sürü zamanımız var, kimse yanımıza gelmez, acaba yalandan bile daha az doğru gibi gelen bu çelişik doğrular batağı içinde asıl doğruyu nerede bulabilirim; Saenz de la Barra, cep saatine baktı, saat akşamın yedisini geçiyor muydu, generalim üç kuvvet komutanı şu anda evlerinde karıları ve çocuklarıyla akşam yemeği yiyorlar, onlar tasarılarımdan habersiz, sivil giysilerle, yanımıza kimseyi almadan çıkacağız servis kapısından, telefonla çağırdığım araba orada bizi bekliyor, adamları böylelikle atlatacağız, bakın general, işte şoförler; yaa, diye gülümsedi general, o kadar kaygılanma Nacho, sen asıl bugüne kadar derimizi nasıl yüzdürtmediğimizi açıkla bana, öyle ya, uçurulmuş kellelere bakarsan, askerimizden çok düşmanımız varmış, ama Saenz de la Barra, cep saatinin tiktağından başka hiçbir şey dinlemiyordu, üç saatten az zamanımız kaldı general, şu anda Kara Kuvvetleri Kumandanı, Conde Kışlasına, Deniz Kuvvetleri Kumandanı, liman kalesine, Hava Kuvvetleri Kumandanı da, San Jeronime Üssüne gitmek üzereler, istersek onları tutuklatabiliriz daha, ulusal güvenlik araçlarından birine sebze yüklettim, onları yakından izletiyorum; ama generalin yüzü hiç değişmedi, Saenz de la Barra'nın gittikçe artan kaygısını gözledikçe, saltanat tutkusundan daha da amansız bir kölelik boyunduruğundan kurtulduğunu algılıyordu, sakin ol Nacho, dedi, sen bana neden transatlantik büyüklüğünde bir malikâne almadığını söyle asıl, para umurunda değilken neye katırlar gibi çalıştığını, en sıkı karılar, yatak odana girme düşüncesiyle gevşeyip mayışırken neden rahipler gibi yaşadığını, sen papazdan daha papazsın Nacho; ama Saenz de la Barra, yazıhanenin fırını andıran sıcağında, sonsuz zarifliğiyle bile gizleyemediği soğuk terler döküyordu, saat on bir olmuştu, çok geç artık, dedi, telgraf telleri bütün ülkedeki garnizonlara şifreli bir bildiri iletmeye başlamışlardı, isyancı kumandanlar, tören üniformalarına

nişanlar takarak, yeni kurulan cuntanın toplu fotoğraf çekimine hazırlanıyorlardı, bu sırada emir subayları, düşmansız bir savaşın son emirlerini veriyorlardı, bu savaşın en önemli çatışmaları, haberleşme ve kamu hizmetleri merkezlerinin ele geçirilmesi düzeyine indirgenmişti, general gözünü bile kırpmıyor, ağzının kıyısından sonsuz bir gözyaşını andıran salyalar akıtarak ayağa kalkan huzursuz Lord Köchl'e bakıyordu; korkma Nacho, dedi, sen asıl bana ölümden neden böylesine korktuğunu anlat; Jose Ignacio de la Barra, terden yumuşamış katı yakalığını bir çekişte çıkardı, bariton yüzünün kanı çekilmişti, çok doğal bir şey, dedi, ölüm korkusu mutluluğun ateşidir, siz o yüzden duymuyorsunuz bu korkuyu general; ayağa kalktı, alışkanlıkla katedralin çanlarını saydı, saat on iki, dedi, artık dünyada kimseniz kalmadı general, ben sonuncu kişiydim, oysa general, alanda yeri yerinden oynatan tank gümbürtülerini duyana kadar kıpırdamadı, güldü sonra, sakın yanılma Nacho, dedi, halk hâlâ benden yana ve her zamanki gibi, yoksul insanlar, tan ağarırken devlet radyo ve televizyonundan, hiçbir ayrım gözetmeksizin bütün yurtseverlere seslenen bu gizemli ihtiyarı dinlemeye koştular; yüce tarihimiz, diye haykırıyor coşkuyla ve rejimin değişmez ilkelerinden esinlenen kuvvet kumandanlarımız, halkın egemenliğini temsil eden ve onun istekleri doğrultusunda karar alan ben başkanınızın emirlerine bir kere daha uyarak, bu kutlu gecede, kana susamış bir sivilin kurduğu terör mekanizmasına son vermeyi kararlaştırdılar; hain, gözü dönmüş kitleler tarafından cezalandırılmıştır, işte Jose Ignacio Saenz de la Barra, dövülerek öldürülmüş, alandaki lâmba direklerinden birine ayaklarından asılmış, barsaklarını ağzına tıkmışlar, siz nasıl önceden bilmiştiniz olacakları generalim, hem bize elçiliklere giden yolları kordon altına alın da sığınma hakkı isteyenler gelsin demiştiniz ya, onu taşa tuttular, ama biz önce dört sivilin karnını deşen, yedi askerimizi de ağır yaralayan katil köpeğin hesabını görmek durumundaydık, derken halk, herifin evine saldırdı, pencerelerden iki yüz tane işlemeli yelek fırlattılar, fiyat etiketleri üstlerindeydi daha, üç bin çift kadar İtalyan malı çizme de attılar dışarı, hiç giyilmemiş, düşünün üç bin tane general, demek hükümet parası bunlara harcanıyormuş, kim bilir kaç kutu gardenya vardı saymadım, bir sürü Bruckner plağı, bütün yönetmen partilerini ayrı ayrı, kendi el yazısıyla yazmış; sonra,

zindanlardaki tutukluları salıverdiler, Hollandalılardan kalma eski deliler evini, işkence odalarını ateşe verdiler, bir yandan, general general çok yaşa, diye bağırıyorlardı, damızlık boğamız bin yıl yaşasın; sonunda gerçeği öğrenmişti işte, sizin hiçbir şey bilmediğinizi söylüyorlar generalim, iyi niyetinizin sömürüldüğünü söylüyorlar, şu anda, ulusal güvenlik örgütünde çalışan işkencecilerin ardındalar, evet emirlerinize uyduk, yanlarında asker bırakmadık, halk bunca kinin, korkunun acısını çıkartsın demiştiniz; doğru, dedi general, tamam; şenlik çanları, özgürlük türküleri, alana toplanan kalabalıkların teşekkür çığlıkları, bizi terörün gölgelerinden çıkaran 'En Büyüğümüz Şükürler Olsun yazılı yaftalar onu iyice duygulandırmıştı ve eskileri anımsatan bu geçici görkem döneminde başkanımız, boynundaki kölelik zincirlerini atmasını sağlayan harp okulu öğrencilerini avluda topladı, günün esintilerine göre canının çektiği rütbelere yükseltti bizi, Leticia Nazareno ile çocuğun, iç çamaşırlarıyla elçiliklere sığınmaya kalkışırken yakalanan katillerinden boşalan yerlere, biz de böylece yıpranmış yönetimin son yüksek kumanda zincirini oluşturduk; ama general katilleri tanımadı bile, adlarını unutmuştu, yüreğinde ölünceye kadar diri tutmaya çalıştığı o kinin yoğunluğunu aradı ama artık işe yaramayan, yaralanmış bir gururun küllerinden başka bir şey bulamadı, götürün onları, diye buyurdu, bir daha adlarını kimselerin anımsamayacağı bir yere doğru ilk gemiye bindirildiler; yeni hükümetin ilk bakanlar kurulu toplantısını yönetirken, yeni yüzyılın bu en geç kuşağının temsilcilerinin, o eski, smokinleri tozlu, yürekleri pır pır bildik bakanlarına tıpatıp benzediklerinin bilincindeydi, tek farkla, bunlar gücün değil, rütbenin ardındaydılar, eskilerden çok daha kaypak, daha dalkavuk, daha işe yaramazdılar, hele, sonuna kadar sömürülmüş bu hüzünler ülkesinin neyini satsalar karşılayamayacakları bir borcun gözdağı altında; artık yapacak bir şey kalmamıştı generalim, yukarı yaylalardaki son tren, orkide kaplı uçurumdan aşağı yuvarlanıvermişti, kadife kaplı koltuklarda leoparlar uyuyordu, gemi iskeletleri çeltik tarlalarına gömülmüştü, haberler posta torbalarında çürüyüp gidiyordu, başkanlık odasındaki deniz cinlerinin, yuvarlak aynaların gölgeli irisleri arasında deniz kızlarını dölledikleri yanılsamasına kapılmışlardı; yalnız başkan bilmiyordu bunları elbet, o zamanlar hayatla tek bağlantısı, hükümet organı

gazeteyi okumaktan öteye gitmiyordu, sizin için basıyorlardı general, bir tek nüsha, sizin okumak istediğiniz haberler, görmek istediğiniz fotoğraflar ve siestası süresince ona bağışlanan, asıl dünyadan çok daha değişik bir dünyanın düşlerini kurdurtan ilanlarla dolu; ben şu inanmaz gözlerimle, bakanlıkların renkli camları arkasında, liman tepelerindeki gecekonduların alacalarının hâlâ durduğuna inanayım diye, denize inen palmiyeli caddeler yapmışlardı ki birörnek kemerli, Roma tarzı villaların arkasında, ünlü kasırgalarımızdan birinin yerle bir ettiği yoksul kulübelerinin hâlâ durduğunu görmeyeyim, demiryolunun iki yanına kokulu otlar ekmişlerdi ki, başkanlık vagonundan dünya daha bir büyük görünsün, anacığım Bendicion Alvarado'nun kuş boyarken kullandığı sularla genişlesin; üstelik, ne General Rodrigo de Aguilar'ın görkemli dönemindeki gibi onu hoşnut etmek, ne de Leticia Nazareno gibi aşktan çok acıma duygusuyla onu üzmemekti kaygıları, avludaki keyba ağacının gölgesinde kurulu hamakta onu, bunaklığının bataklığına, yani kendi egemenliğine tutsak kılmak istiyorlardı son yıllarında, öğrenci kızların yeşil limon ağacına tünemiş küçük boyalı kuş şarkıları bile gerçekdışı gelene kadar, ne pis iş, yine de bu hilelerden etkilenmiyordu, tam tersine, gerçekle uzlaşmaya çalışıyordu, devletin esenliği için gerekli kinin tekeliyle birtakım başka tekelleri yeniden devletin ele geçirdiğini düşündükçe, ama bir gün doğru haberi aldı, dünya değişiyor, hayat onun saltanatının ötesinde sürüp gidiyordu, kininimiz kalmadı da ondan general, kakao da kalmadı, çivit de, hiçbir şey kalmadı general, geriye yalnızca engin, çorak, tembelliğin pençesine düşmüş kendi öz serveti kalmıştı, ama bu haber pek sarsmadı onu, eski dostu Büyükelçi Roxburgy'ye haber saldı, domino masasında belki de iç açıcı bir çözüm bulabilirlerdi birlikte, gelgelelim elçi, onun her zaman kullandığı, asla, bir milyon yıl geçse asla, ağzıyla bir yanıt verdi, ekselans, denizi saymaksak, kalp para etmez bu ülke, deniz tabii, hem saydam, hem körpe, altına bir ateş yaksan, evrenin en görkemli balık çorbasını kabuğundan içebilirsin, en iyisi düşünün ekselans, bakiye borcun yüzdesi karşılığında kabul ederiz denizinizi, düşününki sizin kadar yetenekli başkanların yüz kuşak sürecek yönetimi bile ödeyemez bu borcu; general, ilk görüşmede, elçiyi fazla ciddiye almadı, merdivenlere kadar geçirdi, anacığım Bendicion Alvarado, diye içini çekiyordu, bu gringo barbarların ettiklerine bak,

nasıl oluyor da besin diye yalnız denizi görebiliyorlar; elçiyi her zamanki gibi omuzunu sıvazlayarak uğurladı, şimdi saltanatın çorak düzlüklerinde düşsel sislerde yapayalnızdı yine, el yordamıyla yolunu buluyordu, çünkü kalabalıklar yoktu artık alanda, tekdüze afişlerle eskimiş ilanlar, gelecekteki benzer kutlama törenlerinde kullanılmak üzere kaldırılmıştı, törenlerde geçit aralarında askerlerin halka dağıttığı iştah açıcı yiyeceklerle içecekler tükeneli beri; barları da bomboş bırakıp gitmişlerdi; generalin, ana kapıları hiç kapamayacaksınız, isteyen, istediği saatte girebilecek, bu evin, çevrenin gözünde bir ölüler evi değil bir saray özelliği taşıdığı eski günlerdeki gibi olacak, emrini hiçe sayarak, artık orada yalnızca cüzzamlılar, körler ve yatalaklar kalmıştı, Demetrius Aldous'un Kudüs kapılarında, güneşte yıkanırken gördüğü günlerdeki gibi bitkin ama yenilmezdiler, yıllar yılı konağın önünden ayrılmamışlardı, eninde sonunda bir gün, başkanın ellerindeki şifalı tuza yine kavuşacaklarına inanıyorlardı, o, bütün talih dönmelerine, acımasız tutkulara, unutuşun en yaman saldırılarına karşı zırhlı değil miydi, sonsuzdu çünkü; düşündükleri doğru da çıktı; süt sağımından dönerken, onları avludaki iğreti tuğla ocaklarda yemek artıklarını kaynatırken gördü general, gül fidanlarının kokulu gölgeliklerinde, yaralarının saldığı terden bitkin düşüp hasırlara yayılışlarını, kollarını göğüslerinde kavuşturup yatışlarını gördü, onlara ortak kullanılacak bir ocak yaptırdı, yeni hasırlar aldı, evin içine girmeye kalkışmasınlar diye avlunun gerilerinde, palmiye dallarından bir sığınak ördürdü, ama aradan dört gün geçmeden, balo salonundaki şark kilimlerinde iki cüzzamlıyı uyurken yakaladı, körün biri, yazıhanelerde yolunu şaşırmıştı, yatalağın biri, merdivenlerden yuvarlanmıştı; kapıları kapattırarak, duvarlarda açık yaralarından irin izleri bırakmalarını, yapının havasını kirletmelerini önlemeye çalıştı, sağlık memurlarının püskürttüğü ilaç da içeri sızmasın istiyordu, ama bir yerden kovulunca, başka bir yerde boy gösteriyorlardı, yapışkan, inatçıydılar; duvar oyuklarına akıl defterleri saklayan, belleğinin sisli batağındaki esintilerde yolunu uyurgezerler gibi bulmaya çalışan bu zavallı ihtiyardan kimse artık bir şey beklemezken, onlar eski umutlarını elden bırakmıyorlardı; general, saatlerce, gözünü kırpmadan hamağında yatıyordu, şu yeni Büyükelçi Fischer'i nasıl yola getirsem diye düşünüyordu, can çekişen ulusa yeni, taze bir

soluk getirilinceye kadar gibisinden kaypak bir tarih saptanarak imzalanmış ikili yardım anlaşması gereğince, denizden yapılacak bir çıkarmayı ulusa haklı göstermek için kendisinden sarıhumma salgınının başladığını resmen açıklamasını istemişti; general, yönetimi ilk ele aldığı günleri yeni baştan yaşadığına kendi de şaşarak, asla olmaz, diyordu kendi kendine, o dönemde de önemli bir halk ayaklanması karşısında katı sıkı yönetim kurallarını işletirken, bu çözüm yolundan yararlanmamış mıydı, hemen resmi bir bildiriyle salgın durumu ilan etmiş, deniz fenerinin tepesine sarı bayrak astırmış, limanı kapattırmış, pazar tatillerini kısıtlamış, kalabalıkta ölülere gözyaşı dökmeyi, onları anımsatacak ezgiler çalmayı yasaklamıştı, keyfince, salgın kurbanıdır, damgası vurduğu kişilerin ortadan kaldırılmasında yine silahlı kuvvetleri kullanmıştı, kollarına sağlık görevlisi şeriti takan birlikler, birbirine taban tabana aykırı görüşte kişileri halkın gözü önünde takır takır kurşuna dizebilmişlerdi, önce, rejime bağlılıklarından kuşkulanılanların kapılarına kırmızı bir yuvarlak çiziyorlardı, daha önemsiz suçluların, sözgelimi sapıkların alınlarını kızgın demirle dağlıyorlardı; o sırada, Büyükelçi Mitchell'in hükümetinden istediği ivedi sağlık ekibi, salgını başkanlık sarayından uzak tutmak kaygısıyla birtakım önlemler almıştı, döşemedeki hayvan dışkılarını büyüteçle inceliyor, su testilerine mikrop kıran ilaçlar atıyor, laboratuvarlarda hayvanlara solucan yediriyorlardı; general, tercümanlar aracılığıyla ve kahkahalar atarak, eşeklik etmeyin beyler, diyordu, burada bir salgın varsa, sizsiniz; ama onlar diretiyorlardı, üstleri vardır, demiş ya bir kere, hazırladıkları koyu, yeşil bulamacı rütbe ve önem ayrımı gözetmeksizin bütün konukların çıplak bedenlerine sürmüşlerdi, herkesin toplantıları belli bir uzaklıktan, eşikten izlemelerini şart koştular, general, masanın öbür ucunda duracaktı, seslerin erişebileceği ama solukların asla erişemeyeceği bir yerde, toplantılar süresince bu soylu çıplaklar ordusu, bir elleriyle general hazretleri, diye söz alırken öbür elleriyle o boyanmış, ürkek kumrularını örtmeye çalışıyorlardı, amaç, kalkınma dönemiyle gelen rahatlamada, düzmece bir felâketi en ince ayrıntılarına kadar tasarlayan, halk, aklı ne kadar az ererse, o kadar çok korkar inancı doğrultusunda dünya yalanları uydurup mahşer önsezileri yayan bir başkanı salgından korumaktı; korkudan sapsarı kesilmiş bir yaver, generalim efendim,

salgın, sivil nüfusu kırıp geçiriyor haberiyle huzuruna geldiğinde, gözünü bile kırpmadı, bindiği başkanlık arabasının sisli camlarından, ıssız sokaklarda kendi buyruğuyla durdurulmuş zamanı gözledi, sarı bayraklardaki ürküyü gördü, kırmızı yuvarlak çizilmemiş evlerde bile kapıların örtülü olduğunu gördü, balkonlara tüneyen obur av kuşlarını ve ölüleri, ölüler sayılmayacak kadar çoktu, çamur birikintilerinde, taraçalarda güneşte üst üste yığılmışlar, pazar yerinde sebzelerin üstüne uzatılmışlar, köpek ölüleri gibi çöp bidonlarına atılmış kanlı canlı ölüler bunlar, generalim kim bilir kaç kişi, cesetlerini görmeye can attığı düşmanlarının sayısını da kat kat aşmıştı bu sayı; çürüyen cesetlerin, sokakların her günkü ekşi kokusunun arasında, salgının iğrenç kokusunu duydu yine de renk vermedi, kendini iyice toparlayana kadar hiçbir görüşmeciyi kabul etmedi, ancak bu ölümlere insan ya da tanrı eliyle bir çözüm gelmeyeceği anlaşıldığında, özel işaret taşımayan bir araba gördük sokaklarda, önce hiçbirimiz içeride saltanatın buzlu rüzgârının estiğini sezemedik, ama sonra, kara döşemenin ardındaki o dalgın gözleri, titreyen dudakları, kapı eşiklerine avuç avuç tuz serpen gelin eldivenini gördük, bayrak renklerinde kitrenin en yalçın tepelere kurulmuş köylere, sisli doruklara doğru, gardenyalar ve ürkmüş leoparlar arasından geçerek tırmandığını gördük, ıssız vagonun pencerelerinden bulanık gözleri, acılı yüzü, yaslı çocukluğunun geçtiği çorak topraklarda tuzdan bir iz bırakan o gururlu genç kız elini gördük, düşsel piyanolarından mazurka ezgileri yükselen tahta yandan çarklının, mercan adalarında, sığlıklarda, ejderhanın yazbaşı gezileri yüzünden altüst olmuş ormanın yıkıntılarında bata çıka ilerlediğini gördük, başkanlık odasının penceresinde, günbatımına uğramış gözleri, solgun dudakları, sıcaktan kavrulan köylere avuç avuç tuz serpen ve nereden uzandığı kestirilemeyen o eli gördük; tuzu yiyenler, toprağı" yalayanlar, hemen iyileşiveriyorlardı, uzun bir süre, kötü belirtgelere ve ateşli karabasanlara karşı bağışıklık kazanıyorlardı; o yüzden, sonbaharının alacakaranlığında, kendisinden, aynı siyasal sarı humma yalanıyla, yeni bir çıkarmaya kılıf hazırlaması istenildiğinde pek şaşırmadı, yine de çapsız bakanlarının, engellemeyin efendim denizcileri, generalim, hummalı yurttaşlarımıza ilaç püskürten aletleri getirsinler, karşılığında ne isterlerse verelim, diye bağırmalarına karşı çıktı; generalim bırakın

da o beyaz hastaneleriyle, mavi çimenlikleri, döner fıskiyeleriyle gelsinler yine, artık yılları iki sağlıklı yüzyılla noktalamayı biliyorlar onlar, ama general, yumruğunu masaya indirip hayır, dedi, bu konu benim yüce sorumluluğum altındadır; ta ki küstah Büyükelçi Mac Queen, işin tartışılır yanı kalmadı ekselans diye çıkagelene kadar, generalim, bu yönetimi ne umut, ne alışkanlık, hatta ne de korku ayakta tutuyor, kökleri çok eskiye dayanan onulmaz ve süreduran bir düş kırıklığı yatıyor temelinde, sokağa çıkın ve gerçeği gözlerinizle görün ekselans, son dönemeçteyiz artık, ya denizciler gelir, ya da denizinizi alırız elinizden, başka çıkar yol yok ekselans; başka çıkar yol yoktu anacığım, nisan ayındaki Karayip'i aldılar böylece, Büyükelçi Ewing'in deniz mühendisleri, onu parçalara bölüp numaraladılar, kasırgalardan uzak bir yere, Arizona'nın kan kızılı tanlarına ekmeye götürdüler; general hazretleri, bütün içindekilerle birlikte götürdüler efendim, kentlerimizin yansılarını, boğulmuş, utangaç insanlarımızı, kaçık ejderlerimizi; bu arada general, kaç yıllık kurnazlığını, hinliğini sonuna kadar zorlayıp bu yağmaya karşı ulusal bir direnme hareketi geliştirmeye çabalamıştı, ama kimsenin aldırdığı yok generalim, ne tatlılıktan anlıyorlar ne zorbalıktan, sokağa adım atmıyorlar; neden mi, çünkü bizler bunun da niceleri gibi yeni bir dümen olduğunu, başkanın yönetme ve diretme tutkusunu bu dümen aracılığıyla sonsuz boyutlara ulaştıracağını sanıyorduk, bir şey olsun da, diyorduk kendi kendimize, denizi bile götürseler, götürsünler Allah kahretsin, isterlerse ejderhasıyla birlikte bütün ulusu taşıyıp götürsünler, diyorduk, sivil kılıkta evlerimize doluşarak, ulusunuz aşkına fırlayın sokaklara, bu yağmaya son verin diye haykıran, n'olur çığlıklarıyla yalvaran askerlerin tatlı sözlerine kanmadık, bizi yabancılara ait dükkânları ve villaları yağ malamaya kışkırttılar, bu saldırıda halkın arkasında dimdik yer alacak askeri birliklerin koruyuculuğunda protesto gösterisine katılmamız için para vermeye kalkıştılar, yine de hiç kimse dışarı adımını atmadı general hazretleri, çünkü hiçbirimiz geçen sefer yine asker sözü verip de sonra sözlerinden nasıl döndüklerini unutmamıştık, hani topluluğa kışkırtıcılar sızdı, birliklere ateş açıldı bahanesiyle halka ateş açmış, kalabalığı kırıp geçirmişlerdi; evet generalim, bu sefer halka da bel bağlayamayız artık; bu cezanın ağırlığını kendi başıma çekmek zorundaydım anacığım, imzayı tek başıma atmak zorundaydım,

denizcilerin çıkarmasına izin vermektense denizsiz kalmak çok daha iyidir, bunu senden iyi kim bilebilir anacığım Bendicion Alvarado, unuttun mu, kendi kafalarından geçen buyrukları bana nasıl zorla imza ettirdiklerini, sanatçılarımızı nasıl ibneliğe alıştırdıklarını, onlar yedeklerinde İncil'i ve frengiyi getirdiler, halkı hayatın kolay olduğuna inandırdılar anacığım, her şeyin parayla elde edildiğine, Zencilerde bulaşıcı bir hastalık olduğuna da inandırdılar, askerlerimizi ulus denilen şeyin bir alım satım sorunu, onur kavramınınsa, askerler bedavadan savaşsın amacıyla hükümet tarafından uydurulmuş bir nane olduğuna inandırdılar, işte bu yüzden, sırf bu belâlar yinelenmesin diye onlara, karasularımızı insanlığın çıkarları ve halklar arasında barışı sağlama doğrultusundan uygun gördükleri biçimde kullanma hakkını tanıdım; bu devir işlemi, yalnızca başkanın yatak odasının penceresinden ufka kadar uzanan fiziksel denizi kapsamıyordu, deniz sözcüğünün en geniş tanımını içeriyordu, yukarıda sözü geçen sulara ait bütün bitkilerle canlıları, rüzgârların esme düzenini, milibarların tutarsızlığını, hepsini yine de, benim sevgili dama tahtam denizin numaralanmış bölümlerini böyle dev, emer basar tırmıklarla tarayıp uzağa götürebilecekleri aklımın ucundan geçmemişti, denizimin parçalanmış kraterinde, bir zamanlar kasırganın yerle bir ettiği o epeski kent Santa Maria da Dariön'in su altında karmış yıkıntılarının biran bir kıvılcımla aydınlandığını gördük, okyanus denizleri amiralinin gemisini de gördük, tıpkı benim penceremden gördüğüm gibiydi anacığım, tıpatıp aynıydı, gövdesi, deniz tırmıklarının diplerden söktüğü kabuklu hayvanlarla kaplıydı, general, enkazın önemine yaraşır bir saygı duruşunda bulunulması buyruğunu veremeden, alıp götürdüler hepsini, hepsini anacığım, savaşlarımın bütün nedenlerini, saltanatımın anlamını ve geride yalnızca pencerelerden geçerken yas dolu bir yürekle, anacığım Bendicion Alvarado, diye haykırarak gözlediği katı ay tozundan ıssız bir düzlük kaldı, sen o bilge ışığınla içimi aydınlat, ana çünkü yarı ışıklı gecelerde sıçrayarak uyanıyordu uykusundan, ulusun ölülerinin mezarlarında ayağa kalktıklarını, kendisinden denizin hesabını sorduklarını sanıyordu, duvarları tırnaklarıyla kazıdıklarını duyuyordu, ölülerin gömülmemiş seslerini duyuyordu, bu gölgeler evinde, son kurtuluş yeşilliklerinin fokurtulu batağına gömülen koca bir timsahın adımlarını anahtar deliklerinden gözetleyen ölüm

sonrası bakışların ürküşünü duyuyordu, rüzgâr makinesinden yükselen gecikmiş alizelerin ve yalancı imbatların aykırı akımlarını yararak yürüyordu durmaksızın, bu makineyi Büyükelçi Eberhart armağan etmişti, deniz alışverişinden çok da zararlı çıktığını düşünmesin diye; kayaların tepesinde düşük devlet başkanlarının barındığı huzur evinin ıssız ışığını görüyordu; ben bunca acı çekerken herifler öküz gibi uyuyorlar, kahpe dölleri, annesi Bendicion Alvarado'nun kent dışındaki konaktan iyi geceler deyişini anımsadı, mercanköşklerinin nöbetçiliğinde uyuduğu temiz yürekli kuşçu kadın uykusunu; onun yerinde bir olabilseydim dedi içini çekerek, salgından korkmamayı öğrenmiş, mutlu uykular uyuyan anacığım benim, ne aşk yıldırdı seni, ne ölüm gözünü korkuttu, oysa kendisi öylesine bunalmıştı ki denizsiz deniz fenerinin camdan vuran aralıklı çakışları bile ölülere bulaşmış gibi geliyordu, durmaksızın dönen bir karabasanın yörüngesinde, çevreye ölü iliğinden ışıltılı tozlar saçan bu inanılmaz, yıldızsı ateşböceğinden deliler gibi kaçtı, söndürün şunu diye haykırdı; söndürdüler, yapıya tepeden tırnağa macun çektirtti, kapılarla pencerelerdeki çatlaklardan ölümün gece kokusu içeri sızmasın sakın, başka kokulara bürünüp sızmaya kalkışmasın; karanlıkta el yordamıyla ilerliyordu; boğucu sıcakta güçlükle soluk alarak, karanlık aynalardan geçtiğini duyarak, korkudan yürüyordu aslında, neden sonra, denizin kraterinde toynak sesleri duydu, bitkin karla doğan aydı bu, ürkütücü bir ay, götürün şunu diye haykırdı, yıldızları söndürün geberesiceler, Tanrı buyruğu bu, ama eski yazıhanelerden, çağrısına koşup gelen tek kişi yoktu, yalnız merdivenlere çökmüş körler ve cılız gül fidanlarının orada ellerindeki şifalı tuzdan medet uman çiyden inciler giymiş cüzzamlılar, işte o zaman vuku buldu; sizi dünyanın dört bucağındaki inançsızlar, boktan kâfirler sizi, yanımızdan geçerken hepimizin başını teker teker okşadı, yaralarımıza yumuşak, bilge elini dokundurdu, doğrunun eliydi bu ve o dokunur dokunmaz, gövdelerimiz eski sağlığına, ruhlarımız dinginliğe kavuştu, yaşama gücümüzü ve istencimizi yeniden elde ettik, körlerin gözleri güllerin ışıltısından kamaştı, gördük; yatalaklar sahanlıkta zıplıyorlardı, gördük; bakın şu benim yeni doğmuş bebeğin derisini andıran derime, dünyanın dört bucağında, bütün karnavallarda sergiliyorum derimi, herkes bu mucizeyi gözleriyle görsün, eski yaralarımdan yayılan kekre zambak

kokusunu yeryüzüne yayıyorum ki inançsızlar yola gelsin, yoldan çıkmışlar ibret alsın; kentlerde, yollarda böyle bağırıp duruyorlardı, eğlentilerde, geçit törenlerinde kalabalıkları mucizenin korkunçluğuyla etkilemeye çalışıyorlardı, ne var ki kimse inanmıyordu söylenilenlere, sarayın köylere yolladığı üç kâğıtçılar aracılığıyla bizi yine en umursamadığımız şeylerin gerçekleşebileceğine inandırmaya çalıştığını sanıyorduk, yok körleri gördürtecekmiş, yok yatalakları zıplatacakmış, bakanlar kurulunun oybirliğiyle aldığı sıkı koruma önlemine karşın, sayıları dört beş acemi devriyeye indirilmiş başkanlık muhafızlarıyla korunan göstermelik bir başkanı gözetmek adına başvurulan son bir çareydi bu bizce, olmaz generalim, hiç değilse birtakım tüfekli asker bulunduralım, oysa general, olmaz diye diretiyordu, kimse beni öldürmek istemiyor ki, tabii sizi saymazsak, yaa benim işe yaramaz bakanlarım, benim tembel kumandanlarım, öyle yaa, ama cesaret etmeyeceksiniz, beni öldürmeyi asla göze alamayacaksınız çünkü biliyorsunuz ki daha sonra birbirinizi öldürmek zorundasınız; böylece ortalıkta, görkemi tükenmiş bir evi koruyan acemi muhafızlardan başka kimse kalmadı, ilk kattan ta görüşme salonuna kadar her yer, başıboş dolaşan ineklerle doldu, kilimlerdeki çiçekli çayırları yiyip bitirdiler generalim, ama generalin dinlediği yoktu, bir ekim ikindisi, dışarıdaki korkunç sağanak dayanılmaz hale geldiğinde, ilk ineğin merdivenlerden çıkışını gözlemişti, kollarını sallayarak hayvanı defetmeye çalışmıştı, hadisene inek, hadi bas, inek sözcüğünün i harfi ile başladığını anımsadığı, bir ineği kovmak için merdivenlere kadar gitmenin gereksiz olduğunu kavramaya başladığı anda, hayatının böyle bir anında, ineğin abajurları yediğini görmüştü, balo salonunda, sırtlarındaki keneleri ayıklayan tavukların didiklemesinden sarhoşa dönmüş iki inek görmüştü; o yüzden son gecelerde, deniz feneri işaretlerine benzer ışıklar gördüğümüzde, payandalanmış duvarların ardından kocaman hayvanların tırnak seslerini duyduğumuzda, onun şamdanıyla dolaştığını, yatacak bir köşe bulayım diye ineklerle dalaştığını anlıyorduk artık, oysa dışarıda hayatı onsuz sürüp gidiyordu, her gün yönetim yanlısı gazetelerde onun sivil ya da askeri zevat arasında çekilmiş, ayrıntılı bilgiyle donatılmış fotoğraflarını görüyorduk, duruma göre değişen üniformalarla, yıllar boyu böyle sürüp gitmemiş miydi, ulusumuzun

kurtuluş yıldönümlerinde, başka önemli günlerde, radyodaki sesinden aynı söylevleri dinlemiştik; biz kiliseye giderken, yemek yerken, uyurken o hep hayatlarımızın içindeydi yine de görevleri gizli bal çanaklarını doldurmak ve onu beslemekten öteye gitmeyen üç beş yaverden başka kimsenin kalmadığı o düşkün yapıda, kaba çizmelerini sürüye sürüye güçlükle yürüyebildiğini bilmeyen kalmamıştı, bilicilerin, öleceği yer olarak saptadıkları özel yazıhanesine yasakları dinlemeyip giren yaverler, duvarlardaki porselen mareşal biblolarını kırıp döken inekleri kovalıyorlardı, generalse, bilicilerin sözlerini bile unutmuştu; lâmbasını asana kadar vereceği delişmen buyrukları bekliyorlardı, sonra üç kilit kilitleniyor, üç sürgü sürülüyor, üç kol demiri iniyordu, denizden yoksun yatak odasının seyrelmiş havasında sesler duyuluyordu, o zaman zemin kattaki bölmeye çekiliyorlardı, biliyorlardı ki başkan tan ağarana kadar, boğulmuş, yapayalnız bir adamın düşlerine bırakmıştır kendini, ne var ki birtakım olmadık yıldızlar görüp uyanıveriyordu, uykusuzluğunu usulca çiğniyordu; ineklerin geviş getirişlerinden, genel valilik döneminden kalma folluklara kuluçkaya yatmış tavukların boğuk soluklarından başka hiçbir sesin duyulmadığı bu büyük yapıda, kocaman, hortlak adımlarını sürüyerek dolaşıyordu, karanlıkta ay rüzgârlarını duyuyordu, karanlıkta zamanın adımlarını duyuyordu, karanlıkta, annesi Bendicion Alvarado'nun yeşil dallardan bir süpürgeyle yerleri süpürdüğünü görüyordu, Cornelius Nepos'un sayfa kenarları dağlı özgün baskısındaki görkemli kahramanların yaprak fırtınasını süpürmüştü bu süpürge, Livius Andronicus ile Cecilius Stratus'un o kanlı gecede yazıhanede çöp yığınlarına karışmış unutulmaz söylevlerini de; o gece, sahipsiz kalan bu saltanat yuvasına ilk adımını atmıştı, dışarıda, ünlü Latincimiz General Lautaro Munoz'un son intihar mangaları, savunmayı yiğitçe sürdürüyorlardı, yattıkları yer nur olsun, yanan kentin alevleri altında avluyu geçmiş, şanlı başkanın konuma muhafızlarının ölülerinin üstünden atlamışlardı, general, sıtmanın ateşiyle tirtir titriyordu, annesi Bendicion Alvarado'nun elindeyse, yeşil dallardan yapılma bir süpürgeden başka silâh yoktu, karanlıkta, başkanlık tavlasındaki cins atların ölülerine takılıp tökezleyerek yukarı çıkmışlardı, zemin kattan ta görüşme salonuna kadar akan at kanı durmamıştı daha, ölü atların saldığı kekre barut kokusu, kapalı yapıda soluk almayı

güçleştiriyordu, geçitlerde at kanma bulanmış çıplak ayak izleri gördük, duvarlarda, at kanına bulanmış avuç izleri gördük, görüşme salonundaki kan gölünde, gecelik giymiş, güzel bir Floransalı kadının cesedini gördük, yüreğine bir kılıç sokulmuştu, eski başkanın karısıydı, onun yanında, kurgulu oyuncak balerinaları andıran bir kız çocuğunun cesedini gördük, alnından vurulmuştu, başkanın dokuz yaşındaki kızıydı; sonra, Garibaldi Sezanınız diye anılan Başkan Lautaro Munoz'un cesedini gördüler, on yıl süren kanlı bir rekabet dönemi boyunca yönetimi darbeler yaparak sırayla ele geçiren on dört federalist generalin en yeteneklisi, en güçlüsüydü, aynı zamanda İngiliz konsolosuna kendi dilinde hayır demeyi göze alan tek kişiydi, işteşimdi kefal balığı gibi yamyassı yatıyor yerde, ayakları çıplak, gözü pekliğinin cezasını kafasına bir kurşun yiyerek çekmiş, karısıyla kızını ve kırk iki tane Endülüs kanı atını, Britanya donanmasının ellerine düşmesinler diye vurduktan sonra kendi damağına bir kurşun sıkmış, işte o zaman Kumandan Kitchener bana döndü, cesedi göstererek, bakın general, dedi, babalarına el kaldıran çocukların hali ne olurmuş görün, kendi hükümdarlığınızı kurunca, bu gerçeği gözden kaçırmayın, kaç geceler heyecan ve uykusuzluk çektikten sonra, ertelenmiş öfkelerden, sindirilmiş aşağılanmalardan sonra, tamam anacığım, silahlı kuvvetlerin üç kolunun kumandanı ve cumhuriyetimizin başkanı ilan edildim, ülkede düzen yeniden yerleşene ve ekonomik denge kurulana kadar diye özetlenen belirsiz bir süre için, federasyondaki son savaş kumandanları, senato ve temsilciler meclisi, birleşik toplantıda oybirliğiyle karar almışlardı, Konsolos Macdonald’la geçirdiğim yorucu domino geceleri sayesinde Britanya donanması da destekledi beni; yine de başlangıçta hiçbirimiz duyduklarımıza inanamıyorduk, korkunç gecenin kargaşası içinde böyle bir söylentiye kim inanırdı ki, hele Bendicion Alvarado, ölüm döşeğindeyken bile inanamamıştı daha, o kargaşada yönetme işine nereden başlayacağını kestiremeyen oğlunu anmıştı da; koskocaman, bomboş evde yakacak bir ot parçası bile bulamıyorlardı, ne yemek pişirecek, ne ısınacak, İspanya’nın ölü görkeminden kalma güve yeniği içindeki yağlıboya genel vali ve piskopos tablolarından başka tek değerli eşya kalmamıştı; ne varsa, eski başkanlarca yavaş yavaş özel malikânelerine taşınılmıştı, kahramanlık destanları yazılı duvar

kâğıtlarının izi bile yoktu, yatak odaları, kışla talaşlarıyla doluydu, her yer, ancak bir gece beylik edebilen başkanların kanlı parmaklarıyla duvarlara yazdıkları tarihsel kıyımların ve sloganların silik izleriyle kaplıydı, gelgelelim sıtma nöbeti sırasında sarınılacak bir tek hasırcık bile yoktu, anacığım Bendicion Alvarado hemen perdelerden birini çekip örttü üstüme, üst merdivenin bir köşesine yatırdı, İngilizlerin yağma ettikleri başkanlık bölmesini yeşil dallardan süpürgesiyle süpürmeye başladı, bir yandan da kapıların ardından fırlayıp ırzına geçmeye çalışan haydutlara karşı kendini süpürgenin sapıyla koruyordu, evet her yeri süpürdü sıkı sıkı, tan ağarmadan az önce, kadife perdelere sarınmış tirtir titreyen oğlunun yanına çöktü, yıkık sahanlıkta dip basamağa ter damlaları süzülüyordu, onu yatıştırmaya çalıştı her zamanki rahatlığıyla, bu perişanlık sakın sinirini bozmasın oğlum, diyordu, en ucuzundan birkaç deri tabure alırsın olur biter, hepsini çiçeklerle, hayvanlarla donatırız, kendi elimle boyarım, yalnız konuklar için hamak alman şart, hamaklar çok önemli, böyle bir eve her saat beklenmedik konuklar çıka gelebilir, diyordu, kiliseden bir yemek masası ayarlarız, demir çatal bıçaklarla kalaylanmış tabaklar alırız, askerlerin yaşadığı zorlu hayatı onlar da yaşasınlar, ama bak, testimiz güzel olmalı, birde kömür sobası aldık mı tamam, diyerek yatıştırıyordu oğlunu, oysa oğlunun onu dinlediği yoktu, diri insan etinde doğrunun gizlenmiş yanını aydınlatan ilk yumuşak gün ışıklarıyla yüreğinden sarsılmıştı, merdivenlere çökmüş tirtir titreyen, acınılası bir ihtiyar olduğunun bilincindeydi, anacığım Bendicion Alvarado diye düşünüyordu sevgisizce, demek hepsi buymuş, Allah kahretsin, demek saltanat dediğin bu sürgünler eviymiş, yanmış atların saldığı bu insan kokusuymuş, demek herhangi bir on iki ağustos gününden farklı olmayan bu asık yüzlü şafak, bizim yönetimi ele geçirdiğimiz günmüş anacığım, amma boka soktuk başımızı, kendisinden izin bile almaksızın dünyaya doğan yeni karanlık yüzyılın kalıtımsal korkusunu, ilk tedirginliği yaşıyordu, horozlar ötüyordu denizde, İngilizler, avludaki ölüleri toplarken İngilizce şarkılar söylüyorlardı, annesi Bendicion Alvarado neşeli söylevine şöyle bir son yakıştırdı, satın almak zorunda olduklarımızla yapmak zorunda olduğumuz işler beni yıldırmıyor, beni asıl düşündüren bu evde çıkacak kirli çarşafların sayısı; o zaman general, kendi düş kırıklığının büyüklüğünden güç alarak annesini

avuttu, rahat uyu sen anacığım, bu ülkede hiçbir başkan fazla dayanmaz; bu söylediğine yalnız o dönemde değil, çok sonraları, kök salmış bir zorba kimliğiyle geçirdiği uzun hayatının her anında inanmıştı, uzun saltanat yıllarında, yaşadığı iki rastgele günün bile birbirine benzemediğini gördükçe, haftalık çarşamba raporunda doğrunun göz kamaştırıcı yüzünü sergileyen bir başkanın her zaman gizli bir niyet beslediğini anladıkça, bu inancı büsbütün pekişmişti, gülümserdi, aman bana doğruyu söylemeyin konsolos, inananlar çıkarsa yanarız ve bakanlar kurulunun okumadan imzalaması için terler döktüğü bir tek tümceyi elinin tersiyle iterdi; resmi çağrılarda altına kaçırdığı söylentisi yayılalı beri onu böyle zinde görmemiştim, ölüme yatmış hasta terlikleriyle, tek şakağına tutturduğu gözlüğüyle düşkünlüğün batağına saplanırken, kendine daha bir çekidüzen vermişti, davranışları daha tutarlıydı, uygun görmediği kararları geri çevirirken, gerekli gördüklerini okumadan imzalarken, sezgileri bileylenmişti; Allah kahretsin işler yoluna girdikten sonra kimse beni takmaz, diyordu gülerek, bakın, girişe bir parmaklık koydurttum, artık inekler merdivenlerden çıkamıyor, ama şunun dediği dedik, başını pencereden uzatmış, ulusumuzun mihrabındaki yapma çiçekleri kemiriyor, hadi bas; gülümsemesi uzun sürmezdi, ne dediğimi anlıyorsunuz değil mi konsolos, bu ülkenin anasını belleyen tek şey, beni yeterince takmamalarıdır, o yaşta birinden umulmayacak bir kafa duruluğuyla konuşuyordu, Büyükelçi Kippling, yasaklanmış anılarında bundan söz etmişti, o dönemde çocuksu taşkınlıklar yapmaktan kendini bir türlü alıkoyamıyormuş; elçi, onu böyle, acınılası bir bunaklığı yaşarken bulmuş, ardı arkası kesilmeyen tuzlu bir sıvıda yüzüyormuş, boğulmuş bir adamın şişkin boyutlarına ulaşmışmış, gömleğinin önünü açıp ona karada boğulmuş bir adamın gergin, ışıltılı gövdesini göstermiş, bu gövdenin çatlaklarıyla oyuklarından deniz gibi kayalıklarında büyüyen asalaklar fışkırıyormuş, sırtına gemilere dadanan bir balık asılıymış, koltukaltlarında da ahtapotlarla mikroskobik kabuklular; bu kaya sürgünlerinin, bir gün ansızın dönecek denizin ilk belirtileri olduğuna kesinlikle inanmışmış, sizin götürdüğünüz denizin sevgili Johnson, demiş ona, çünkü denizler kedilere benzer, hep evlerine dönerler; kıçının çatalında biten dizi dizi midyelerin de mutlu bir tanın muştuları olduğuna inanmıştı, o gün yatak odasının penceresini açtığında yine

okyanus denizinin amiraliyle üç karavelayı görecekti; demek amiral, söylentilerin doğruluğunu araştırmak için dünyayı dolaşmaktan bezmişti, onun elleri de generalinkiler gibi, tarihteki sürüyle büyük adamın elleri gibi pürüzsüzdü, onu huzuruna getirmelerini, gerekirse zor kullanmalarını buyurmuştu; denizciler, komşu denizlerin sayısız adalarını haritaya geçirirken görmüşlerdi amirali, adaların eski denizci adlarını değiştiriyor, yerine krallarla azize adları takıyormuş; bütün derdi de, dazlak kafasında saç büyümesini sağlayacak ilacı bulmakmış; tam general ondan umudu kesmişti ki, başkanlık limuzininden, kahverengi, rahip giysili bir adam gördü, beline Aziz Francis kaytanı dolamıştı, elinde, tövbekârların çaldığı türden bir çıngırak vardı, pazar yerindeki kalabalığa doğru sallıyordu, hali öylesine düşkündü ki, toplantı salonumuza bir zaman al üniforması ve altın mahmuzlarıyla giren, karada yürüyen ayıbalığı gibi tetik adımlar atan adamın, bu adam olduğuna bin tane tanık isterdi, generalin buyruğuyla onu limuzine sokmaya kalkıştıklarında, izini bile bulamadılar, sanki yer yarıldı, içine girdi efendim; bir zamanlar Müslümanlığı benimsediği söylenmişti, sonra Senegal'de pellegradan öldüğü söylendi, güya dünyanın üç ayrı kentinde mezarı varmış ama hiçbirinde gömülü değilmiş, zamanın sonuna kadar mezardan mezara gezmekmiş yazgısı, gezginliğin cilvesi işte; gelgelelim general, duyduklarına asla inanmıyordu, amiralin, ihtiyarlığının son yularında döneceğinden emindi, zamanın sağlık bakanı, bedenindeki keneleri cımbızla çekiyordu da o yine, kene değil bunlar doktor, diye direniyordu, deniz geri geliyor; yargısı öyle kesindi ki, düpedüz kuşkuya düştüm, halkın sandığı kadar sağıl mıydı, zorunlu toplantılarda göründüğü kadar elden ayaktan düşmüş müydü, gerçi iyice gözden geçirildiğinde, atardamarlarının camlaştığı ortaya çıkıyordu, böbreklerinde kum tortulanmıştı ve aşk yoksunluğu yüreğinde derin bir yara açmıştı; ihtiyar doktor, eski dostluklarına sığınarak, asayı artık bırakmanız gerek general, demişti, görev devri yapma zamanı geldi, hiç değilse bizi kimin yöneteceğine karar verin de öksüz kalmayalım; oysa general, öleceğimi de kim söyledi sevgili doktor, dedi şaşkınlıkla, bırak da başkaları ölsün Allah kahretsin, bir şakayla sözü bağladı, iki gece önce kendimi televizyonda gördüm, her zamankinden daha sağlıklıydım, tam bir damızlık boğa gibi, diye bastı kahkahayı, son yalnızlık gecelerinde edindiği bir huy üzere,

başına ıslak havlu sarıp geçmişti ekranın başına, kendini bir sis arkasından gözlemişti, gerçekten de, ister Fransız, ister Türk, ister İsveç elçisinin karısı olsun, hepsinin albenisi karşısında tam anlamıyla dövüşken bir boğa kesiliyordu, hangisi olursa olsun canım ne fark eder, bütün kadınlar tıpatıp birbirlerine benziyorlar zaten, aradan öyle çok zaman geçmişti ki, kendini bir türlü üstünde tören üniforması, elinde hiç dokunulmamış şampanya kadehiyle onların aralarında gözünün önüne getiremiyordu, ne 12 Ağustos Şenliklerinde, ne 14 Ocak Zaferi yıldönümlerinde, ne de 13 Mart Kurtuluş Gününde, nereden bileyim ben, yönetimin tarihsel günleri saymakla bitmiyordu, artık hangisinin hangi gün kutlandığını, neyin neden kutlandığını da birbirine karıştırmıştı, büyük bir iyi niyet ve özenle duvar çatlaklarına gizlediği küçük kâğıt tomarlarından da yardım umamıyordu, neyi anımsamak zorunda olduğunu hemen unutuveriyordu çünkü, ara sıra balını gizlediği yerlerde, karşısına çıkıyorlardı, bir keresinde, bir kâğıtta, 17 Nisan, Dr. Marcos de Leon'un doğum günüdür, ona armağan olarak bir kaplan göndermeliyiz, diye okumuştu, yazı, kendi el yazısıydı ama sözü edilen adamın kim olduğunu hiç mi hiç anımsayamamış; işte o zaman insanın kendi bedeninin ihanetine uğraması kadar alçaltıcı, hak edilmemiş bir ceza daha olmadığını yürekten duymuştu, Jose Ignacio Saenz de la Barra'nın unutulmaz korku dönemi başlamadan çok önce başlamıştı unutkanlığı, kimin kim olduğunu ancak toplantılarda çıkarabildiğini fark etmişti, bu hüzünler ülkesinin en kıyı köşe bölgelerinde yaşayanların bile adlarını soyadlarını bilen benim gibi bir adam, şimdi öbür uçtaydı işte, arabasından kalabalık arasında dolaşan tanıdık bir delikanlı görmüştü ve onu daha önce nerede gördüğünü çıkaramayışına çok şaşmıştı, aklını toparlayana kadar delikanlıyı tutuklamalarını buyurmuştu, mahkemede ilk gün zabıtlara geçen gerçeği tam yirmi iki yıl bir hücrede yinelemek zorunda kalan zavallı bir köylüyü, evet adı Braulio Linares Moscote idi, Marcos Linares adındaki bir tatlı su denizcisinin, Delfina Moscote adlı bir av köpeği terbiyecisinden doğma oğluydu, yasadışı bir evlilikten, ama babası onu resmen tanımıştı, anasıyla babası Rosal del Virrey'de oturuyorlardı, kendisi başkente hayatında ilk kere gelmişti, anası mart ayı şiir şenliklerinde satılmak üzere iki köpek yollamıştı, tutuklandığı perşembe günü üstünde olan giysilerinden

başka giysi yoktu yanında, kiralık bir eşekle gelmişti, pazar yerindeki bir büfede kahve içerken tezgâhtar kızlarla konuşmuş, jaguar avı için iki cins köpek satın alacak birini tanıyıp tanımadıklarını sormuştu, tam onlar hayır dedikleri sırada, davullarla borazanlar çalmaya başlamıştı, fişekler fırlatılmıştı havaya, herkes, işte geliyor, geliyor, diye bağırıyordu, kim o gelen diye sormuştu, kim olabilir, bizi yöneten büyüğümüz elbet, demişlerdi, hemen köpekleri bir sandığa sokmuş, tezgâhtar kızlara, ben dönene kadar onlara bakar mısınız demişti, sonra bir pencereye tırmanmış, kalabalığın tepesinden geleni görmeye çalışmıştı, altın koşumlu, sorguçlu atları görmüştü, ulusun ejderhasının resmi kazılmış arabayı, kadife eldivenli elin selâm verişim, bizi yöneten büyüğümüzün solgun yüzünü, o suskun, gülümsemeyen dudaklarını, iğne atsan yere düşmez kalabalıkta kendisi ansızın bulup çıkaran üzgün gözleri, uzanan parmağı, işte şu, pencerenin çıkıntısında duran, daha önce nerede gördüğümü çıkarana kadar sakın salıvermeyin onu, tutuklayın, diye buyurmuştu general, hemen yakaladılar beni, kıyasıya dövdüler, kılıçlarının kabzasıyla vurdular, büyüğümüzün daha önce beni nerede gördüğünü itiraf edeyim diye beni fırına soktular, ama liman kalesindeki işkence odasında söylediklerinden başka ağzından hiçbir şey alamadılar, bu doğruyu öyle bir güvenle, öyle yiğitçe yineliyordu ki sonunda başkan yanıldığını kabul etmek zorunda kaldı, ama artık yapılacak bir şey yoktu, çünkü zavallı adamcağız, başlangıçta düşmanım değildiyse bile, bunca işkenceden sonra düşman kesilmiştir bana, ben bu gölgeler evinde dolaşıp iç çekerken, mutlu günlerimin anası Bendicion Alvarado, sen sakın yanımdan ayrılma, bak semin koruyuculuğundan yoksun kalınca neler geldi başıma diye düşünürken, o adamcağız da zindanda diri diri çürüdü gitti, bunca göz kamaştırıcı günler yaşamak neye yarıyor ki, insan onları anıp avunamadıktan sonra, onlarla beslenemedikten, ihtiyarlığa onların desteğiyle kazanamadıktan sonra, çünkü çocukça bir çabayla belleğinin çatlaklarını o yuvarlanmış kâğıt parçalarıyla ne kadar tıkamaya çalışırsa çalışsın, eski günlerin en koyu yas anları da, en büyük mutlu anları da bir daha gelmemecesine sızmıştı çatlaklardan, şu doksan altı yaşındaki Francisca Linero'nun kim olduğunu asla öğrenememe cezasına çarptırılmıştı işte, kendi el yazısıyla yazılmış başka bir nottan anlaşıldığına göre, kraliçeye yaraşır bir gömme

töreniyle gömülmesini emretmişti, halkını yarı kör yönetmek zorundaydı ve ne dediklerini kavrayamadığı, kimliklerini içgüdüleriyle sezdiği birtakım karaltılarla konuş tuğunu sezdirmemek için hiçbir işe yaramayan tam on bir gözlüğünü masasının çekmecesine gizlemişti, milli savunma bakanıyla görüşürken korkunç bırakılmışlığın en önemli tehlikesini kavramıştı, aksıracak olmuştu da, bakan çok yaşayın generalim, demişti, bir daha aksırmıştı, bakan, bir daha çok yaşayın demişti; ama tam dokuz kere ardarda aksırdıktan sonra artık çok yaşayın demekten vazgeçtim, o katılıp kalmış yüzü, can çekişirken yaşlar içinde kalan donuk gözleri, yüzüme sıçrayan salyaları korkuyla gözledim, yanımda suçsuzluğumu kanıtlayacak kimse yokken kollarıma yığılan bu bitkin hayvanın dili, asılmış bir adamın dili gibi bir karış dışarı sarkmıştı, kimse yoktu odada, aklıma gelen ilk çare, bir an önce yazıhaneden kaçmak oldu, ama o, iki aksırık arasında sert bir buyrukla durdurdu beni, korkaklık etmeyin Tuğgeneral Rosendo Sacristan, yerinizden kıpırdamayın, Allah kahretsin, sizin önünüzde ölecek kadar budala değilim, diye haykırdı, doğruydu da, öğleüstü, ateşböceklerinin uçuştuğu bir baygınlıkta yüzerek, aksıra aksıra ölümün kıyılarına varmıştı yine de annesi Bendicion Alvarado'nun kendisini koruyacağı, küçük rütbeli bir askerin önünde aksırık nöbetinden ölmesine asla izin vermeyeceği inancına sıkı sıkı yapışarak, asla olmaz diyordu, alçalacağıma ölürüm daha iyi, kişiyi onursuz bir ölüme terk edebilen insanlarla yaşamaktansa, ineklerle yaşarım daha iyi Allah kahretsin, sıcak çikolatasını kaşıkla içtiği anlaşılmasın diye, papalık elçisiyle Tanrı tartışmasına girişmekten kaçınıyordu', küstahlar bana acıyarak yenilirler korkusuyla kimseyle domino oynamıyordu, kimseyi görmek istemiyordu anacığı, attığı her adımı kollamasına, yıllardır sürüdüğü yassı ayaklarını artık sürümemeye çalışmasına, yılların utancına karşın, tıpkı o düşük diktatörler gibi, kirlenmiş onurlarıyla dünyayı pisletmesinler diye kayalıklardaki evde tutsak hayatı yaşattığı sözde konukları gibi yas uçurumunun kıyısındaydı, biliyordu, özel avlusunda şifalı sularla banyo yaptığı o uğursuz sabah, havuzda uykuya daldığında, tek başına yüklenmişti onursuzluğunu, seni görmüştü düşünde anacığı, tepemde, gerçek hayatın çiçeğe durmuş badem dalları arasında şakımaktan neredeyse çatlayacak ağustosböceklerini senin yarattığını görmüştü düşünde, sarıcıkların

alacalı seslerini senin fırçalarınla boyadığını görmüştü ve suyun derinliklerinde iç organlarının koyverdiği beklenmedik yelle irkilip uyanmıştı, yaa anacığı, boka bulanmış havuzda öfkeden soluğu tıkanarak uyanmıştı, çevresinde mercanköşkleriyle hatmilerin kokulu goncaları yüzüyordu, portakal ağacının tomurcukları yüzüyordu, mis kokulu suya general hazretlerinin usulca koyverdiği tavşan pisliği kıvamındaki dışkıyı görüp de şaşkına dönen kaplumbağalar yüzüyordu, amma iş ha, ama general bunaklığın yol açtığı daha bunun gibi nice rezaletlerin altından kalkmıştı, hizmetçilerin sayısını da olabildiğince azaltmıştı, birileriyle başka tanıkların yanında görüşme olasılığını ortadan kaldırabilmek amacıyla, bu ölüler evinde günler, geceler boyu, başına ilaçlı bezler dolayıp gezdiğini, acıdan başını duvarlara vurduğunu, o dayanılmaz baş ağrısından deliye döndüğünü kimse görmesin; baş ağrısından yalnız özel doktoruna söz etmişti, bunaklığın binlerce onulmaz ağrısından biriydi bu yalnızca, biliyordu, daha kara fırtına bulutları gökte görünmeden beynine taşlar yağmış gibi oluyordu, ağrı bastırıyordu, şakaklarındaki mengenenin sıkıştığını duyunca, kimseyi içeri sokmayın diye buyururdu, ne nedenle olursa olsun, kimse girmemeli buraya, mengenenin daha da sıktığını, kafatasındaki kemiklerin çatlayacak hale geldiğini hissedince, Tanrı bile girmesin içeri, diye buyurdu, ölsem bile girmeyin Allah kahretsin, bir an bile düşünmesine izin vermeyen, rahat bir soluk aldırmayan bu korkunç acı, yüzyıllar süren bir umutsuzluk döneminden sonra biterdi, kutlu yağmurlar indiğinde, o zaman bizi yanına çağırırdı, suskun televizyon ekranının karşısında yeni doğmuş bebekler gibi taptaze bulurduk onu, küçük yemek sofrası hazırdı yanı başında, ona rosto, bol yağlı fasulye, hindistancevizi ezmesi, kızarmış muz götürürdük, o yaşta birinin ağzına sürmeyeceği, ağır bir yemek, ama televizyonda haber programının arasına aniden sokuşturulmuş filmi ikinci kere izlerken tabağına dokunmadı bile, yemekler buz gibi oldu, bakanlar kurulunun kendisinden bir şey gizlediklerinin bilincindeydi, aynı kapalı devre yayında sondan başa oynatıldığını fark etmeden filmi yinelemişlerdi ya, Allah kahretsin dedi, kendisinden ne istediklerini unutmaya çalışarak, düşündüğümden daha kötüyse, şimdiye kadar kokusu çoktan çıkardı dedi, önüne getirilen yemeğe bakıp homurdandı, saat on birde, katedralin çanları çaldığında, yerinden kalktı, dokunmadığı

yemeği kenefe boşalttı, yıllardır her gece, hiçbir şey kaldırmayan midesinden duyduğu utancı gizlemek için yaptığı gibi, ne zaman bunaklara özgü sarsaklıkla saçma bir davranışta bulunsa kendine duyduğu burukluğu ve kini görkemli yılların efsaneleriyle geçiştirmeye çalıştığını, artık yalnızca sağ sayılabileceğini, hela duvarlarına general general çok yaşa, yaşasın damızlık boğamız, yazılarını kendisinin yazdığını unutmak için; birkaç kere boşalabilmek amacıyla gizlice bir iksir yürüttüğünü, bir gecede üç kere, üç değişik kadınla yatağa girdiğini ve bu bunakça tutkunun cezasını öfkeyle değil acı gözyaşlarıyla ödediğini, sifon zincirine asılarak, anacığım Bendicion Alvarado, aşağıla beni hadi, ateş sellerinde ruhumu arıt diye ağladığını da; anlamaz görünmeye çalışmanın acısını kibirle taşıyordu, yatakta yoksunluğunu duyduğu tek şeyin şeref değil, aşk olduğunu biliyordu, bitişikteki okul kapandıktan sonra, eski alışkanlığı yitirmemek kaygısıyla sevgili dostum dışişleri bakanının emrindekilerden daha az sıska kadınlar seçiyordu, tombul, kemiksiz kadınlar, buyurun hepsi elinizin altında generalim, Amsterdam vitrinlerinden, Budapeşte Film Şenliklerinden, İtalya Denizinden, gümrükleri ödenmeden, uçaklarla yollandılar; şu harika parçaya bak, dünyanın en güzel kadını, yazıhanenin karanlığında bir şan öğretmeni tafrasıyla oturuyor, bu kadınlar artistler gibi soyunurlardı, ılık, bal rengindeki altın gövdelerinde mayoların askı izleri fotoğraf arapları gibi dururdu sedire uzanırlarken, üniformasını çıkarmamakta direnen koca öküzün yanına uzanırlardı; onu baştan çıkarmak için bütün çekiciliğimi kullandım, gelgelelim general bu büyüleyici ölü balık çekiciliğine, baskıya boyun eğmemiş, peki çocuğum, demişti, git rahibe ol sen, sonradan tembellik ettiğine pişman olmuş, akşam saat sekizi vurduğunda, kışlanın baş çamaşırcısını pençeleriyle kavradığı gibi tekneye bastırmıştı, kadıncağız, korkudan, olmaz generalim diye özürler ileri sürüyordu, yasaklıyım, ama general onu dinlemedi, masalardan birinin üstüne yüzüstü çökerttiği gibi, bir kutsal kitap kahramanı şevkiyle abandı kıçına, kadıncağız acıyı ta canının kökünde duydu, körük gibi soluyordu, eşek olmalıymışsın sen dedi ona ve o acı inlemelerden, dalkavukların yazdığı en coşkulu övgüleri dinlerken duyduğundan çok daha büyük bir hoşnutluk duydu, çamaşırcı kadına, çocuklarını okutması için hayat boyu aylık

bağlanmasını buyurdu, ağıllarda inekleri beslerken, nice yıldan sonra yeniden şarkı söyledi, parlak ocak mehtabı, diyordu şarkısında, ölümü aklına bile getirmeden, çünkü hayatının bu son gecesinde bile anlamsız şeyler üstüne kafa yormaktan alıkoyuyordu kendini, sen kararmış yolumu aydınlatan ışıksın, diye şarkısını söylerken iki kere daha inekleri saydı, sen kutup yıldızımsın benim, dört inek eksikti, konağa dönerken yolda, parmaklıkların üstünde uyuklayan tavukları da saydı, uyuyan kuşları da saydı kafeslerin üstünü örterken, tam kırk sekiz tane, girişten görüşme odasına kadar her yerde ineklerin gün boyunca bıraktıkları fışkıları ateşe verdi, çok uzaklarda kalmış bir çocukluğu anımsadı, ilk olarak kendi imgesiyle, işte buzlu, çorak tepelerde tirtir titriyor ve annesi Bendicion Alvarado'nun imgesi, çöp birikintilerinde, kara sineklerden, bir koçun barsaklarını kurtarmaya çalışıyor, öğle yemeğinde yiyecekler; yapıyı bir daha gözden geçirip, ışıkları öbür uçtan başlayarak teker teker söndürerek yeniden kapıya vardığında, saat on biri çalmıştı, elinde lâmbasıyla karanlık aynalarda teker teker yansıyan on dört generalde kendini gördü, müzik odasında bir aynanın arkasına yığılmış bir inek gördü, peki, peki, ölmüştü inek, amma iş, muhafızların uyuduğu bölmeye girdi, aynanın arkasında ölü bir inek olduğunu bildirecekti onlara, yarın sabah erkenden çıkarın dışarı, unutmayın diye buyurdu, akbabalar doluşmasın içeri, lâmbasını zemin kattaki yazıhanelere uzatarak öbür yitik inekleri aradı, üç tane; helalara, masaların altına, aynaların arkasına baktı, bütün odaları teker teker aradıktan sonra birinci kata çıktı, ama şu anda adını kestiremediği eski bir gelinin pembe işlemeli cibinliği altında uyuyan bir tavuktan başka bir şey bulamadı, yatmadan önce kaçak balından bir kaşık aldı, çanağı yerine koyduğunda, oyukta küçük bir kâğıt parçası gördü, ünlü şair Ruben Dario'nun doğum günü tarihi gibi bir şey yazılıydı üstünde, Tanrı yerini cennet etsin, kâğıdı yine dürüp yerine koydu, dua etmeye başladı, göklerde uçakları uçurtan, denizlerde gemileri yüzdüren göksel efendimiz diyordu içtenlikle, deniz fenerinin saçtığı yeşil gün doğumlarının tez akışlı tanlarında, onulmaz bir uykusuzun kocaman ayaklarını sürüyordu, deniz gitti diye yas tutan rüzgârları duydu, Tanrının bir sakarlığı sonucu, biraz sonra arkadan vurulup kalakalacak bir düğünden yükselen şenlik müziğini dinledi, başıboş bir inek gördü, dokunmadan kesti yolunu, peki hadi bas, yatak

odasına dönerken, denizsiz kentin ışık hevenklerini gördü her pencerede, denizin iç organlarından yükselen sıcak, buğulu gizemi içine çekti, denizin bir ağızdan soluk alışındaki gizi, tam yirmi üç kere hiç aralıksız baktı denize ve elleri yüreklerinde uyuyakalmış engin, akıl erdirilmez bir insan okyanusunun her günkü sonsuz kuşkularını duydu, kendisini en çok sevenlerin aslında en çok nefret edenler olduklarını bildi, azizlerin mumlarıyla aydınlatıldığını duydu, doğuran kadınların bahtını açmak, can çekişenlerin yazgılarını değiştirmek üzere adının çağrıldığını da duydu, uyurgezer limuzinin ilk günlerinde, saydam çelik pencerelerin berisindeki dalgın gelin elini, durgun gözleri, hüzünlü dudakları görenlerin, kendi anısını bir gün nasıl yücelteceklerini duydu, anasının anısına şovenlerdi bunlar; çizmesinin çamurda bıraktığı izi öperdik, avlularımızdan, hükümet konağının cansız pencerelerinde ışıklar dolaştığını gördüğümüzde, sıcak gecelerde ona hunhar ölümün işlemeyeceğini uğurlar yollardık, kimse bizi sevmiyor diye içini çekti general, cansız kuşçu kadının, sığırcık boyayıcısı anacığı Bendicion Alvarado'nın bir zamanki yatak odasına bakarak, gövdesine talaş serpmişlerdi, iyi ölümler anacığım, dedi ona, sana da çok iyi ölümler dedi anası, hayasının ölümcül bir buruluşuyla lambayı kapıya astı, saat tam on ikiydi, çektiği acının kapladığı yerden başka boşluk yoktu dünyada, yatak odasının üç kilidini son kez kilitledi, üç sürgüyü sürdü, üç demiri indirdi, oturağında sidik zorlamasının doruğa varmış sızısını duydu, görüşmecilerin ayaklarını keseli beri evde üstünden eksik etmediği kaba çuha pantolonu, yakasız çizgili gömleği ve yatalak ihtiyar terlikleriyle yüzüstü yere uzandı, sağ kolu başının altında kıvrılmıştı, hemen uykuya daldı, ama ikiyi on geçe, bilinci karaya oturunca uyandı, fırtınanın gözüyle gelen bayıltıcı, ılık tere batmıştı giysileri, kim var orada diye bağırdı, uykusunda biri, başka bir adla seslenmişti emindi, Nicador, bir daha Nicador demişti, kol demirlerini bile indirmeden odaya girebilen biri, canı çekti mi duvarlardan geçebiliyor, işte o zaman kadını gördü, gördüğünüz ölümdü general hazretleri, sizin ölümünüz; üstünde bir tövbekâr abası, elinde uzun saplı bir kanca, kafatasından mezarlık otları fışkırmış, kemiklerinin çatlaklarındansa yeryüzü çiçekleri, gözleri etsiz göz çukurlarından ürkek ve epeski bakıyor, onu tepeden tırnağa süzünce, kendisine Nicador Nicador diye onun seslendiğini ayırt etti, ölüm anında biz

bütün insanları bu adla çağırır ölüm, hayır ölüm, diyerek diretti, daha zamanı gelmemişti, su yorumcularının çanaklarında görüldüğü gibi uykusunda, yazıhanesinin karanlığındayken gelecekti ölüm, hayır general, dedi ölüm, işte burada, böyle yalınayak, üstünde dilenci giysileriyle olacak bu iş, ama sonradan ölüyü bulanlar, cesedi, üstünde şayak üniforması, sol topuğunda altın mahmuzuyla yazıhanede bulduklarını söyleyeceklerdi bilici rahibelerini yalancı çıkarmamak kaygısıyla, evet en istemediği anda gelip çatmıştı ölüm, bunca yıllık kısır düşlerden sonra tam insanoğlunun aslında yaşamadığını kavramaya başladığı anda, insanoğlu yaşamıyor Allah kahretsin, atlatıyor, geçiriyor; en geniş, en yararlı hayatların bile yalnızca yaşamayı öğrenme sınırına kadar dayandığını çok geç öğreniyoruz, kendisinde sevme yetisinin olmadığını suskun avuçlarının gizeminden öğrenmişti, iskambillerin çözülmeyen şifrelerinden ve bu rezilce yazgıyı, korkunç yönetme tutkusunu durmaksızın besleyerek dengelemeye çalışmıştı, kendi mezhebinin kurbanı olmuştu, sonsuz alevlerde yakılıp kül edilmişti, yanılgılarla, suçlarla beslenmişti, namussuzlukta, onursuzlukta başı çekmişti ve bu gözü dönmüş açlığını, kalıtımsal korkularını alt etmeye çalışırken tek amacı, elindeki küçük cam misketi sonsuza kadar koruyabilmekti, bunun sonsuzlara kadar uzayıp gidecek, iştahı doyumuyla körüklenen sonsuz bir tutku olduğunu kavramadan; ta başlardan beri kendisini, yaranmak için kandırdıklarını biliyordu general hazretleri, yaltaklanarak parsa topladıklarını da, yolunu sevinç çığlıklarıyla, yaşından çok yaşamış başkan babamızın ömrü sonsuz olsun naralarıyla kesen kalabalıklara silâh zoruyla adam topladıklarını da; gelgelelim bu yalanlarla ve görkemin getirdiği başka zavallılıklarla geçinip gitmeyi öğrenmişti, sayısız yıllarının sonunda, yalanın kuşkudan daha elverişli, aşktan daha yararlı, doğrudan daha kalıcı olduğuna ve kendisinin yönetme yetkisi olmaksızın ulusu yönetişine, yüceltilecek yanı yokken yüceltilişine, yetkeden yoksunken söz geçirişine, bu rezilce yalanlara hiç şaşmadan alışmıştı, sonbaharının sarı yapraklarına bakarken, gücünün tümünü asla kullanmadığını, hayatı hep ters yüzünden görmeye, gerçeğin görüntüleriyle bezeli bir kilimde atkılarla çözgülerin iplerini düzeltmeye hüküm giydiğini kavramıştı, en son anda bile, yaşanılacak asıl hayatın bir gösteri olduğundan habersizdi, biz yoksul insanların sahici yüzünden

gördüğümüz, sayısız acılı yıllarımızın sarı yapraklarıyla, uçucu anlık mutluluklarımızla dolu sizin olmayan o hayat, aşk gerçi ölüm tohumlarıyla çürüyüp bozulmuştu ama hayat tepeden tırnağa aşktı generalim, siz bir tren penceresinden bakan hüzünlü, silik bir görüntüydünüz yalnızca, suskun dudakların titreyişi gibi bir şeydiniz, kim olduğu, ne olduğu bilinmedik, yazgıdan yoksun bir ihtiyarın, kadife eldiveninin sallanışıydınız, kim bilir belki de bizim düşlerimizin ürünü bir görüntüydünüz, hayatın asıl yüzünü bilmeyen gülünç bir zorba, bizse sizin kanlı canlı ve geçici olduğunu aklınıza bile getirmekten ürktüğünüz hayatı doyumsuz bir tutkuyla seviyorduk, öyle olduğunu bilerek generalim, başkası yoktu ki, çünkü bizler kim olduğumuzu biliyorduk; oysa o hiç bilemedi, ölümün kamçısıyla köklerinden biçilmiş ihtiyar bir ölü olarak kaldı usulca sızlayan hayasıyla, sonbaharında, Son donmuş yaprakların karanlık hışırtılarında unutuş gerçeğine, sılaya uçuyordu, ölünün çürümüş cüppesinden duyduğu korkuya sıkı sıkı tutunarak, ölüm haberini alıp sokaklara fırlayan, neşeli türküler çığıran, kalabalıkların gürültülerine yabancı, kurtuluş ezgilerine, şenlik fişeklerine, zafer çanlarına yabancı, kutlu haber, bütün dünyaya bildiriliyordu; sonsuzun bitmeyen süresi dolmuştu artık.

SON